

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 00171

GEZAMELTE LIDER

Aaron Zeitlin

Permanent preservation of this book was made possible by

Irwin & Sara Tauben

in honor of

Nuson & Ruchla Ferdman and Morton & Julie Tauben

FUNDING FOR THE CORE COLLECTION OF YIDDISH LITERATURE
WAS MADE POSSIBLE IN PART BY A GRANT FROM THE
DAVID AND BARBARA B. HIRSCHHORN FOUNDATION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

געזאמלטע לידער

אהרן צייטלין

געזאמלמע לידער

ערשטער באנד

פארלאג **מתנות** ניו יארק

1947

אַרויסגעגעבן
פון פאַרלאַג „מתנות“
ביום שלום עליכם פאַלק אינסטיטוט

AARON ZEITLIN
GEZAMLTE LIDER
COLLECTED POEMS

COPYRIGHT 1947
BY FARLAG MATONES NEW YORK, N. Y.

PUBLISHED BY
FARLAG MATONES
22 E. 17TH ST., NEW YORK 3, N. Y.

PRINTED IN THE UNITED STATES OF AMERICA
BY MARSTIN PRESS, INC., NEW YORK CITY

ב א מ ע ר' ק ו נ ג ע ז

אין די צוויי בענדער פון מיינע געזאמלטע לידער (ווייטערדיקע בענדער ווערן צוגעגרייט) גייט אריין א היבשער טייל פון דעם, וואס איך האב געשריבן אין פערזפאָרם אין משך פון איבער דרייסיק יאר.

פון די לידער, וואס זיינען געשריבן געווארן ביז 1923, גייט א טייל אריין אין דער ערשטער אכטיילונג פון ערשטן באַנד. לידער פון די זעלבע יארן זיינען צעשפרייט איבער ביידע בענדער און וועלן אויך אריין אין די קומענדיקע ביכער.

„מטטרוז“, וואס איז אין יאר 1923 ארויס אין א באַזונדער ביכל, האָט באַקומען אַ נייע רעדאַקציע און וועט אַריין אין אַ באַנד מיסמעריעס און קבלה-פּאַעמעס.

די לידער זיינען אַלע געוואָרן רעווידירט. אין אַסך פּאַלן — איבערגע-אַרבעט.

**

קלאַסיפֿיצירן לידער נאָך זייערע אינערליכע שייכות'ן איז אַ האַרבער ענין. אַן תּוֹך דאַרף עס טאָן נישט דער שרייבער פון די לידער, נאר דער, וואָס דאַרף יענע שייכות'ן אויפדעקן: דער קריטיקער.

געזאמלטע לידער איז דאָס בעסטע מסדר צו זיין כראָנאָלאָגיש, ס'הייסט, נאָך די יאָרן פונעם געשריבן ווערן. כ'האַב עס נישט באַוווּזן צו טאָן צוליב פאַרשיידענע מניעות.

דער סדר, וואס כ'האַב זיך געהאלטען אָן אים, איז אַ פּרייער: ערשטע אַכטיילונג פון ערשטן באַנד — צינז די יונגע יאָרן; אין די ווייטערדיקע אַכטיילונגען פון ביידע בענדער — פּרייע מישונג פון אַלט און ניי, פּרייער

און שפעטער (אין מוקדם ומאוחר בלידער). פערזען פון דעם גרויסן חורבן-
ישראל און משיח-לידער אלטע און נייע, מאטיוון פון פארצווייפלונג און
מאטיוון פון גלויבן, האב איך — אנשטאט אבצוטיילן איינס פון ס'אנדערע
— מיט א גאנץ באשטימטער כוונה גראד צוזאמענגעבראכט: א רמז, א
יאוש און אמונה דארפן זיך דערגאנצן.

**

א וואָרט וועגן ווערטער.

אלע סאַרטן ווערטער זיינען באַרעכטיקט אין אַ ליד, אַחוץ יענע, וואָס
שטייען נישט אויף די ריכטיקע ערטער. נעאַלאָגזמען, אַרכאַאיזמען,
פּראָזאַאיזמען מכל המינים; ווערטער נייע שבנייע און אלטע שבאלטע;
ווערטער פרשע און אַט-ערשטיקע און ווערטער באַנאַליזירטע (אַ שטייגער:
הארץ, נשמה וכדומה)—זייער סטאַטוס אין אַ ליד ווענדט זיך נאָר אָן דעם,
צי דער זיווג פונעם וואָרט מיט זיין אַרט איז אַ באַשערטער אָדער נישט.

דער סוד פונעם וואָרט איז דער סוד פון דעם וואָ, וואָס פון אים איז
אַבהענגיק דער ווי.

**

דאס צוגריימן צום דרוק די בענדער, וואָס ליגן איצט פאַר'ן לייענער, איז
מיר — צוליב פאַרשיידענע סיבות — אַנגעקומען נישט לייכט. זיינען מיר
בייגעשטאַנען די וואַרעמע באַציאונג און פיינע פאַרשטענדעניש פון
פריינט ליפע לערער, פאַרוואַלטער פון פאַרלאַג „מתנות“, וואָס אים געהערט
אויך די איניציאַטיוו אַרויסצוגעבן די ביכער. ער האָט פאַרדינט אָן
אויפריכטיקן יישר-כח.

אַ באַזונדער דאַנק פאַרדינט פריינד ישראל לאַנדאָן פאַר הויך-קוואַליפּי-
צירטער דרוק-אַרבעט אָון פאַר אַסך אויפמערקזאַמקייט און באַציאונג
סיי צו דער אַרבעט און סיי צום מחבר.

א. ז.

1. יאָרה. אויגוסט 1947

אנשטאט אַ ווידמונג

פון תהומות געעפנטע וועלן בילו
דער טומאה'ס הייזעריקע הינט.
פון הימלען געעפנטע וועלן כרובים
קוקן אויף מיר און אויף מייע זינד.

צווישן תהומות, וואס ווילן מיר פאַרצוקן,
און ווייטע כרובים, וואס לאזן נישט צו,
וועל איד אין אנגסטן שטיין און קוקן
אויף דיר — און נישט וויסן, אז דאס ביסט דו.

מיר וועלן האַבן אזויפיל וועלטן,
אזויפיל גלגולים הינטער זיך.
אז דו ביסט דו וועל איד נישט וויסן,
און דו וועסט נישט וויסן, אז איד בין איד.

נאר אַט גיט אַ ליכט צווישן אונדז אַ ציטער,
אַט גיט אַ קינד צווישן אונז אַ שוויס.
איד און דו, צבי־דוב דער דריטער —
מיר ביידע דערקענען זיך אין אים.

— אַרליק, שוין דורות נאָך מאַדאַנעס...
— טאַליע, אַן ערד אַ נייע גרינס :
צו ניי־שׂראַל לאַמיר אַרונטער —
אַ פאַטער, אַ מוטער און אַ קינד.

שאַטנעם אויפן שניי
(1913—1923)

-
-
- א. די קליפה פון עצבות
ב. סיגנאלן און בת-קולם
ג. קעגענאיבערדיקע ברעגעס
ד. וועלט-געפיר

די קליפה פון עצבות

געשריבן אין 1913

און וואס וועט זיין, ווען טרער און טויט פארשווינדן
און ס'ווערט די גאנצע ערד באדעקט מיט פרייד,
ווי ס'איז דער פליין פון ים באדעקט מיט אינדן?
צי וועסטו, מענטש, נישט בענקען שמילערהייט
נאך וואונד און וויי פון אלטע ביזע צייטן?
אן פיין איז פרייד א הימל אן א גאט
און קיין שום גליק קאן טרערן נישט פארבייטן.

יוגנט-ליד

האסן הייסט — פארמאגן נעגל!
אינעם הארץ פון דעם געהאסטן,
ווי אין מיסט א פולן קאסטן,
אייביק גראבלען מיט די נעגל.
בעסער ליבן!

ליבן הייסט — פארמאגן נעגל,
פרעך אין פרעמדע בלוטן דרינגען,
זיי באפאלן און באצווינגען.
האס און ליבע דארפן נעגל, —
בעסער דיכטן!

דיכטן הייסט — פארמאגן נעגל,
פאנגען בילדער, רויבן קלאנגען,
אייביק רויבן, אייביק פאנגען.

אויך דאס דיכטן פאדערט נעגל, —
בעסער לעבן!

לעבן הייסט — פארמאגן נעגל,
ווי א שפיר-הונט אייביק שנאפן,
דאס באגראבן, יעניץ פארכאפן.
בעסער שטארבן!

פון באדלער'ן

א געלע שלאנג אין הארצן טראגט
אימלעכער מענטש, און זי פסקנט איר פסק.
זי שטייט דארט ווי אויף א טראץ, און זאגט
דער מענטש: איך וויל! — זאגט זי: נישט וואג!

דערמיינט דיין בליק אין דעם שווארצן גלאנץ
פון א ניקסע'ס אויגן און ס'ווערט דיר ווארמער, —
פרעגט די שלאנג: און דיין פליכט, א שטייגער?

שלייף דיר פערזן און קרייץ אין מארמאר,
האב דיר קינדער און בויער פלאנץ, —
זאגט זי: ביסט אפשר נאך היינט א פגור.

נאך וואס ס'זאל נישט זיין דעם מענטשם פארלאנג, —
נאך גאט, נאך ליבע, נאך מזל-ברכה, —
אונטער איר אייביקער השגחה
האלט אים די רשעות'דיקע שלאנג.

פארצן א פיגור אין שאמן: לעבן.
 זי רויכערט אויס מיליאנען ציגארן
 און לאכט און צינדט אן מיליאנען נייע.
 וואוילעריש רויכערט זי, די גאסן-פרוי,
 די תאוהדיקע חיה.

כ'בין אירער א פארלאשענער ציגאר,
 א שטומפ אן אויסגערויכערטער — מיט פרעכע פים
 האט זי מיך געגעבן א פארשאר.

ליג איך פארריסט
 אין מיסט.

א ד מ ח ו ה ב י י ס י מ צ ו ק א פ נ ס

ווי גרינע מתושלח-אלמע שלאנגען
 אין טויבן מתושלח-אלמן וואלד
 הויערט ים אין קאלמע אויפדערנאכטן.
 און כ'הער ווי ס'צימערט איבער אים און פאלט
 אן אפקלאנג פון דער וועלט-געשיכמע'ס שלאכטן,
 אן אפהילך פון א דורות-לאנגן גוואלד — — —

אים צוקאפנס שטייען אדם-חיה — צוויי פיגורן —
 גרויע מאסטן מיט ארויפגעשטרעקטע הענט.
 און ס'רעדט צו זיי דער ים,
 דער נחש קדמון, דער פארשטעלטער ס"ם:
 „וואס וויינט איר? נישט אין מיר איז עס געווענדט!
 דער וועג צו גאט — פארווישט איז ער, פארווישט די לעצטע שפורן!

איך —

דורות גאַנצע קריך איך אויף מיין גרינעם בויך און קריך —
צוריק צו גאַט'ס גן עדן קאן איך נישט דערקריכן...

און איר ?

א סכרא, אז אויך איר וועט נישט דערקריכן אזוי גיך,

א סכרא, אז נישט יעצט און נישט אינגיכן.

וואָס קומט איר דאָ מיט טענות אייביקע צו מיר ? !

אויך איך ליג אויסגעשמרעקט אין אַ געבעט, וואָס קיינער הערט נישט,

פאַר גאַט'ס פאַרשלאָסענער און שטומער מיר" — — —

STACCATO

אויפן דאָך קריכט אַ טויטער היינטיקע נאַכט.

די לבנה שרייט רויטער היינטיקע נאַכט.

די לאַמטערן ווינקט געלער היינטיקע נאַכט.

עמעץ שטאַרבט אין אַ קעלער היינטיקע נאַכט.

אלע מויערן וואַכן היינטיקע נאַכט.

ס'וועלן פלעדערמיז לאַכן היינטיקע נאַכט.

נ אַ כ ט פ ו ן ט ב ת

מיט גרינעם גאַזן-טוי

זאַלכט דיך, טבת-נאַכט, אַ לאַמטערן,

באַשיינט פאַרפרוירענע קליינע טרערן

אין אויג פון אַ גאַסן-פרוי.

וואוהין ווילן לויפן

דערשראַקענע קוימענעם ?

אין שוואַרצע רוימען איז

פאַרפאַרן אַ קוימען אַ יוצא-דופן.

ווי מיט צעצימערטע ראשית־תיבות'לעך
— ראשית־תיבות אָן מעקסט, אָן לייענער —
וואַרפט גיך־שפּיזלדיק מיט שניי־פּיסלעך
אַ לץ אַ שנייענער.

די גאָס די פּאַרלאַשענע, — מיטה־שמאַל, מיטה־שוואַרץ, —
בלאַנדזשעט אין שניי ווי צווישן מצבות.
צוגלעקלט זיך ווען־נישט־ווען אַ שליטן־האַרץ —
באַגראַכסטו די קלאַנגען, נאַכט פון טבת !

ד ר י י

אַט אַזוי פּאַרשווינדט די אומשולד,
אַט אַזוי פּאַרשווינדט זי.
עפעס דאַרף זי, עפעס זוכט זי —
אַבער וואָס געפינט זי ?
ראַש און רוישיק קומט די ליבע
מיט איר פּלאַס — און צינדט זי.
און אין רויך צערינט די אומשולד,
אַט אַזוי צערינט זי.

אַט אַזוי פּאַרגייט די ליבע,
אַט אַזוי פּאַרגייט זי.
עפעס דאַרף זי, עפעס זוכט זי —
אַבער ווער פּאַרשטייט זי ?
עפעס דאַרף זי, עפעס זוכט זי —
ס'לעבן פּלייצט, פּאַרפּלייצט זי.
און אַזוי פּאַרגייט די ליבע,
אַט אַזוי פּאַרגייט זי.

אַט אַזוי פאַרגייט דאָס לעבן,
אַט אַזוי פאַרגייט עס.
עפעס דאַרף עס, עפעס זוכט עס,
אַבער ווער פאַרשטייט עס?
ס'זוכט אַ חבר — און דער טויט נאַר.
נאַר דער טויט באַגלייט עס.
און אַזוי פאַרגייט דאָס לעבן,
אַט אַזוי פאַרגייט עס.

ט נ א ל

עס קלאַפט דאָס האַרץ פון גרויסע שמעט
פון פרי ביו שפעט
און שמידט סמאל'ן כלי-זין.
אים זינגט די גאָס
אויף איר פאַרשייט-געדיכטן באַס,
און זיינע שדים — רק זיי שרייען.
אַן אויפהער גייט,
אַן אויפהער ציט זי זיך, די קייט
פון זיינע אויטאָס און טראַמוואַיען.

ער לויערט לאַכעדיק (ס'געפעלט
דעם ס"ם זיין וועלט),
טוט הינטער ראַגעס זיך פאַרטאָיען,
און שטייט און האַרכט, ווי ווילד עס ברכ'מ
דער כרך און קראַכט,
ווי ס'הוילן קראַנקע קריגערייען,
ס'אַרצ אַקאַרד
עס נעמען הונגער, זנות און מאַרד,
און זיי עס וויינט: „לית דין ולית דיון“...

מיט הייסער פרייד
פארנעמט ער קללות, פוסטע רייד,
דאס גאנצע בלאזן, בריוון, ברייען,
און לוסטיק זעט
זיין אויג, ווי ס'ציט זיך דורך די שמעט
זיין קייט פון אויטאס און טראמוואיען.

דו להויו

שגעון-הויו, דו זאמל-הויו,
באגעגן-הויו פון די אומגליקן!
ווילד שרייען זיי ארויס
פון אלע דיינע פענצטער.
איך הער זיי שרייען — און ס'וואונדערט מיך,
פארוואס די ווענט דיינע ברענען נישט
און דו שטייסט איבער אונדז נישט אויף
ווי א ריזיק הארץ אין פלאמען.
נאך האלבער נאכט באפאל די שמאט,
כאפ אן ביים גרגרת דארע קוימענס,
ווערג אויס אין שלאף א וועלט אן גאט —
און שנייד אלע זייגערס אויף די בייכער!

שעהין

שעהין — גרויע קעמלען,
טויטע קארטוואנען.
שלעפן זיך און שלעפן —
פרעג זיי נישט פון וואנען.
אלץ, וואס איז געשמארבן,
שלעפן זיי אויף הארכן

צו דער פרוי נירוואנען.

שטייען כנופיות שדים,
פינצטערע חבריא'ס,
שמעלצן בליי פון שעה'ן —
קיי איך ס'בליי און קיי עס.
קיי איך גרויע בלייען,
הער איך אייביק שרייען:
„בלוי עס, בלוי עס, בלוי עס!“

שעה'ן, שעה'ן, שעה'ן — — —
ס'מרייבט די צייט קאטאוועס.
שעה'ן זענען פוסמע
זייגערשע מחשבות.
ס'לאכט זיי אויס, די שעה'ן,
ער, דער שווארצער גאון.
דער מייסטער מלאך-המות.

ג ר י י ט ק י י ט

אליין בין איך געבליבן,
מחוי'ן דעם קארצהאד,
און הימלען וויימע זיבן
פארשטעלן מיר מיין גאט.
עס שטארבן די געפילן,
עס לעכט נאָר איין געפיל:
כ'האָב אויפגעהערט צו שפילן,
ס'איז אָפגעשפילט די שפיל.
היינט לעב איך, מאַרגן שפרינג איך
אין תהום ווי אַ מעטעאָר,
און איבערמאַרגן זינג איך
מיט גייסטער אין איין באָר.

די מרה-שורה

דו זעסט זי אויף בוידעמס, וואו ס'וויגט זיך אום
דער גוף פון א זעלבסטמערדער אויף א שטריקל;
ביינאכט — הינמער איינעם, וואס בייגט זיך קרום
און ווארפט-זיך אין וואסער אריין פון בריקל.

מיט פינגער, וואס זענען גרייט טון שלעכטס,
צעצייט זי די רויבער-פנים ביי שפינען;
זי קויקלט די שטאל-רעדער פון מאשינען
און קאכט דעם ים-שטורעמ'ס ווייס געקעכץ.

אין הארבסט זאגט זי וידוי מיטן גארטן,
צינדט אן זיינע בוימער מיט איר שטורקאץ.
זי זיצט צווישן יונגען און שפילט אין קארטן

ערגעץ עק שטאמ, אין א פריילעך הייזל,
און ברענט אין די אויגן פון א קאץ,
וואס גענעצט, נאכיאגנדיק א מיזל.

קוואַדראַט אין אַ קוואַדראַט

מיין לעבן איז אַ חלום אין אַ חלום
און איז אַן אַנקלאַפּן פון טיר צו טיר;
עס איז אַ בוך פון אייביקע משלים,
וואָס חזרן זיך איבער אַן אַ שיעור.

נישט איינמאַל, זאָגנדיק הכל-הכלים,
האַב איך געטראַכט: אַלץ ווייס אין מיר און וואַכט.
נאַר אויך דאָס וואַכן איז געווען אַ חלום
און ס'איז ווי פריער נאָכט געוועזן, נאָכט.

ס'איז נאָכט געווען אין נאָכט: עס האָט איין חלום
פאַרטאַפּלט זיך, פאַרדרייפאַכט און פאַרפירט.

איין נאכט דער צווייטער האט געגעבן שלום,
איין חלום האט דעם אנדערן געפירט.

ביי יעדן נייעם טרוים, ביי יעדן חלום,
האט מיר א קול געפליסטערט אלט און מאט :
„דו קענסט דאך אים, דו קענסט שוין פון אמאל אים“ — —
א לעבן מיינס, קוואַדראַט אין א קוואַדראַט !

נ א כ ט פ ו ן ק ל י פ ו ת

גלעקלעך, לצים-גלעקלעך גלאַקלען :
דוין, דוין, דוין !
דוין, דוין, דוין !
גלאַקלען, שאַקלען זיך און שאַקלען
דא אהער,
דא אהין.

דא אהינצו, דא אהערצו — —
ס'איז באגין,
ס'איז באגין
פון א חגא-נאכט א גרויסער.
דוין, דוין, דוין !
דוין, דוין, דוין !

זיינע קונדס'דיקע קינדער,
זיינע זין,
זיינע זין,
לאַזט ס"ם וויסן, אז ס'איז צייט שוין.
דוין, דוין, דוין !
דוין, דוין, דוין !

שרעטלעך הערן — און פארפלייצן

א רואין,

א רואין,

קלינגען, שפרינגען, מאכן יעלות.

דזין, דזין, דזין!

דזין, דזין, דזין!

איבער בלאַטעס פליען פלעמלעך,

טאַנצן רויט,

טאַנצן גרין,

גלויבן אויגן זייער כישוף —

דזין, דזין, דזין!

דזין, דזין, דזין!

ווערן וואַנדערער פאַרבלאַנדזשעט,

אַדמ'ס זין,

אַדמ'ס זין,

ס'שאַלט אַ שאַלן — און זיי פאַלן.

דזין, דזין, דזין!

דזין, דזין, דזין!

דער באַשעפער הערט און ווייטיקט.

הילכיק-דין,

הילכיק-דין,

מאַכט סמאל פון אים חוזק.

דזין, דזין, דזין!

דזין, דזין, דזין!

ס"ם ווייזט גאַט אַן עולם-הפור,

כאַטש אַנטרין,

כאַטש אַנטרין,

כאַטש אַנטלויף פון אַלע הימלען.

נאַר וואוהיין?

דזין —

א פ ע ר ד א ו י פ ן ר ע ג ן

ווער עס האט צמאל זיך צוגעקוקט
און געזען, ווי אין א רעגן-טאג,
אונטער חשון-הימלען קריכנדיק,
שווארצע חשון-בלאטע קנעטנדיק,
טראגט דאס מידע פערד אין אויג-אפל
טיפע, ליידנדיקע מענטשלעכקייט ;

ווער עס האט זיך דענסטמאל אפגעשמעלט
און דעם אומעט דעם אן-סופיקן,
די פארכישופט-שטומע קנעכטישקייט,
די מחשבה פון באשערט-אזוי
דורכגעלייענט אין די פערד-אויגן, —

יענער האט ביז טיף אין אינגעווייד
איינגעזאפט אין זיך די שרעקלעכקייט
און דעם עלנט פון זיין-לעבעדיק ;
יענעם האט זיך פונדערווייטנס דאן
מיטאמאל אנטפלעקט די ריזן-האנט,
וואס אין גורל-קייטן אייזערנע
שמידט זי חיה איין און מענטשן-קינד.

אפן ווערט אים דער גלגולים-סוד :
פערד און מענטש — וואס איז דער אונטערשייד ?
איר, וואס זע דאס פערד פארבייקריכן,
וועל אליין, אין יארן צענדליקער,
אין א פערד-געשטאלט פארבייקריכן
פאר די אויגן פון א פוסגייער.

עם פייפן די פייגל, עם זינגען די זאנגען,
 עם זידן אינזעקטן, עם דאווענען ווינטן,
 עם גיסן זיך קלאנגען
 פון וואלד און פון סאָד און פון ראָוו דעם צעגרינטן,
 נאָר צווישן די טויזנטער קלאנגען, וואָס גריסן
 די זון מיט אַ הייסן סימפאָנישן גרום,
 רייסט זיך אַריין, ווי דאָס קול פון אַ קראַנקן געוויסן,
 אַ שאַרפער, אַן איינזאַמער כרוז:

ק ו ק ו!

צי רופט דאָס אַזוי אַ נשמה, וואָס האַלט איצט
 אין וואַגלען — אַן ציל, אַן באַגער, אַן זכרון?
 זי וואַגלט אין וואַלד איצט,
 אַזוי ווי אַמאָל אין דעם וואַלד פון די יאָרן,
 און ס'איז איר פון אַלע אַמאָליקע טענער
 געבליבן נאָר איינער, וואָס טראַציקט און שפּעט,
 אַזוי ווי אַ בייזער און בלוז פון דעם טייול געזע'נער,
 אין וואַלד טיף באַהאַלמענער שד:

ק ו ק ו!

צי קלאַגט דאָס אינמיטן דעם בליען און גרינען
 דער גייסט פון אַ טויטן פאַרצייטישן זומער,
 וואָס קאָן נישט פאַרגינען
 דער זון, וואָס גיסט שטראַלן ווי ייִן-המשומר,
 דעם הימל, וואָס בלענדט ווי אַ בלויער גן-עדן,
 דעם פעלד, וואָס זיין קלייד האַט זיך גאַלדיק צעבליט?
 ער קאָן נישט, דער טויטער, פאַרטראַגן קאַלירן
 און פריידן —
 און מישט זיך אַריין אינדערמיט:

ק ו ק ו!

ביינאכט האב איך אריינגעקוקט אין שפיגל
 און האב דערזען א מוימן,
 א מוימן מענטש מיט צוגעמאכטע אויגן
 אונטער א צעשוויבערטן קאפ האר,
 מיט ליכטלעך אין די ווערעס-גרינע הענט, —
 ליכטלעך ווי קאליריקע קאליברים.

ווי א באן-וועכטער, וואס שטייט און לייכט
 דעם לויפנדיקן צוג,
 האט ער פון שפיגל מיר ארויסגעליכטלט.
 ער אליין באדארף עס נישט, דאס ליכט, —
 זיין נאכט איז גוט צו אים, —
 בלויז מיר, דעם לעבעדיקן, איז ער עס ארויס
 א לייכט צו טאן, א ליכטל-טאן.

זיין שמייכל האט מיך קלוגעריש באנעבעכט.
 ער מיט זיינע ליכטלעך
 איז דערנאך, א לאכיקער,
 צוריק אין שפיגל אריין.
 דער צוג פון מיינע יארן איז געפלויגן
 אלין קאמאסטרעפיקער, קראכיקער,
 אין חושך אריין.

נ ש מ ו ת

עס וויינען ציגל אין די ווענט:
 זע אונדזער קריוודע, אל נקמות!
 פארמויערט האבן אונדז אין ווענט
 דעם מענטשנס רשעות'דיקע הענט —
 און וויי! מיר זיינען דאך אמאל
 געווען נ ש מ ו ת.

און אין א מענטשן שלוכצן אויף
פארנאכט-צייט זיינע פיל נשמות :
מיר, אלטע פייגל, זיינען קראנק.
אן וואלד שוין לאנג, שוין אזוי לאנג!
ברעך-אויף דעם גוף און לאז אונדז פריי :
תיקונים ווארטן און השלמות.

א פויגל הערט עס אויף א צווייג
און זינגט אזוי צו די נשמות :
אויך איך בין אלט שוין, אלט א גוואלד.
ווער ווייס, ביי וועלכן ספר ס'האלט
אצינד דער בורא — און ווער קען
זיך איצט דערמאנען די הקדמות?

א י ר א ו ן ע כ א

כ'וועל נישט הי-זיין... אויף מיין ארט
וועט זיך ווייזן — כ'זוייס נישט ווער,
און וועט נאכמאכן מיין ווארט,
נאכוויינען מיין טרער.

אלץ אין אים וועט זיין ווי מנין,
זשעסט און נאמען און געשמאלט, —
נאר אן עכא וועט ער זיין
פון א ווייטן גוואלד.

א י ר וועל ווייס זיין... מיינע ליכט
רייסט פון האנט מיר בייזער ווינט,
רייסט און פאמשט מיר אין געזיכט :
שאטן דו, פארשווינד!

און מיין גוואלד צעטרעגט זיך ווייס
(איך אליין וועל אויסגיין גיך)
און זיין עכא צווישן לייט
מיינט, אז ער איז איך.

1915

די זון האט געפלאצט

די זון האט געפלאצט
ווי א הארץ פול אנטווישונג.
עס רוישן נאך איר
שווארצע בוימער א רוישונג.
די זון האט געפלאצט.

א מענטש צינדט א לאמפ.
ער האט מורא, האט מורא:
אין ווינקל, אט דארט,
זיצט די פרוי מרה שחורה — —
א מענטש צינדט א לאמפ.

ס'איז פינסטער דער גאס —
צינדט זי אן א לאמטערן,
און גאט איז פארזארגט —
זוכט ער מרייסט ביי די שטערן.
און גאט איז פארזארגט — —

1917

פרעש

א פארנאכטיקע שרעק
וויינט ארויס פון די פרעש:
„באלד טוט אליך זיך א לעש —
קווא-קווא!“

„ס'איז די זון שוין אוועק,
בלויז אין מערב א פלעק
ברענט נאך, ברענט ווי א טרער —
קווא-קווא!“

באלד פארלעשט זיך אויך ער,
און עס שרעקט אונדז, די פרעש,
א לבנה פון מעש — —
קווא-קווא...“

מיר בלינדע

מיר בלינדע, מיר בלינדע
וואַגלען אין טיפן וואַלד,
צווישן טויזנט געהיימינישן —
און שמרויכלען, און שמרויכלען.
מען זוכט ביז מען פאלט
און פאלנדיק שטאַרבט מען.

מיר אַרעמע בלינדע
בויגן די מידע קני
פאַר די אייגענע שאַטנעם
און בעטן זיך: פירט אונדז!
שטאַרבן מיר פרי —
און שטאַרבן פאַרפירמע.

אַפּט, ווען אין חושך
טאַפן מיר אַרום,
כאַפן מיר די נאַכט אָן
און קושן, און קושן.
אַכער מיר פאלן אום —
און חושך בלייבט חושך.

אין אונדזער האַנט דער שמעקן
שמעלט אונדז אויס אַ צונג.
עס בילן און פאַרוואַנדן אונדז
די פינצטערע בוימער.
שטאַרבן מיר יונג,
מיר בלינדע, מיר בלינדע.

פּעדעס פון סוף זומער

פּעדעס פון סוף זומער, פּעדעס דינע און לאַנגע,
לאַנגע און דינע,
צעצויגן אין דער לופטן און צעהאַנגען איבער צווייגן
האַלב געלע און האַלב נאָך גרינע, —
ווי פינגער, וואָס זוכן, און בלויליך ווייס
ווי די האַר פון אַן אַלטן,
גלאַנצט איר אויפן ווינט און אייער דינקייט טאַנצט
אין זיין אַמעס דעם קאַלטן.

איר צאַפּלט אויף דער זון מיט דער שרעק פון אַ נשמה,
אַ לאַנג שוין געשמדטער
ביים שמן אין קלויסטער, ווען זי קלאַפט אין גאַטס מיר
מיט אַ פּלאַטער.
די הויכע מיר — עס פאַריאַגט זי פון איר
אַ מלאך אַ פרומער,
און אייך וועט פאַריאַגן, צעטראַגן דער ווינט,
פּעדעס פון סוף זומער !

וועלף

און ווי דער זייגער וועט שלאַגן צוועלף
אַזוי וועלן קומען די טשאַמעס וועלף,
אַש-גרוי קומען צוגיין —
און פאַרפירן אַ ווילד געוויין.

אַ גאַנצע נאַכט הוילען אַפּ די וועלף,
און ווען צומאַרגנס שלאַגט ווידער צוועלף —
איז אַפּן אין דיר אַ מיר,
און זיי לויפן אַריין — אין דיר.

און די צווייטע נאכט וועלן קומען די וועלף,
און דו רופסט צום אייגענעם שאַמן: העלף!
נאָר דיין שאַמן בלייבט שטייניק שטיין
אויף דער וואַנט — און דו ביזט אליין.

וואָס קען דיר העלפן דיין רופן: העלף — ?
צוועלף איז, צוועלף, און ס'הוילן די וועלף.
פון דיר, פון דיר אליין
קומען די וועלף צוגיין.

מ ת י ט

מיט מחנות מתים בין איך פול,
ווי ביינאכט אָן אַלמע שול,
און יעדער מת — צו זיין בית-עלמין ציט ער:
בלייכער! בלייכער!
אויף מ י י ן בית-עלמין שלאָפט זיך בעסער,
דאַרט איז די קרקע ווייכער — — —

באַלד קומט דער טויט און קרייט
און מיין נאָכט פאַרגייט.
איז גריבער פאַרקריכן
די מתים אינגיכן
און נעמען מיך מיט.
די זון וועט אויסברענען די טריט.

פ א ר נ י ש ט ג ל ו י ב ן

עם האָט מיר געחלומט : אַ רויט שטיקל האַרץ
וואַרפט זיך אום אויף אַ תליה,
און ס'פאַרנאַכטיקט, און ס'צימערט אַ שמערן
ווי אַ טרער אויף אַ וויע.

און ס'גייט דורך אַ מאַטראַם און אים וואונדערט :
דאָס האַרץ איז אַ ברודער
געוועזן דעם י ם — און איצט הענגט עס
גאַר אַן גערודער.

און אַ קצב-יונג קומט — און ער טוט
אַ צי פאַרן שטריקל :
ס'האַט די ש מ א ט ע געמוזט אַמאַל זיין
אַ פריש שטיקל.

און אַ הפקר-פּרוי נעמט עס מיט ווערטער
נישט-ריינע באַשמוצן :
פלייש צו פלייש איז נישט גלייך —
וואָס קען עס נוצן ?

און אַ זילבערנעם פינגער ציט אויס
איינער פון אויבן,
ווייזט אויפן האַרץ און זאָגט שטרענג :
פאַר נישט גלויבן.

סיגנאלן און בת-קולם

א כ ר ב

ווען ס'שטייט די זון אין ווינקל מערב
און ס'זאגט א שר מיט איר „ ה מ פ י ל “,
ביז זינקען נעמט איר קאפ — און פלוצלינג
באפאלט א זומער-שלאף איר אפ! ; —

ווען ס'עפנט אויערן צו הערן,
ווי מידע גארטן-ריחות זיפצן,
דעם טאג'ס געפאנגענע, די שטילקייט,
און לעזט פון שאמנס די געשריפטסן ; —

ווען ס'נעמען גיין צוריק צום מקור
דער וועלט'ס צעווארפענע ניגונים,
און א פארהערטע ציט דעם האלז אויס
די שטאנג, וואס שטארט איבערן ברונעם ; —

ווען ערגעץ הויך דארט, ערגעץ ווייט דארט,
אין וואלד פון הימלען בלויליך-מאמע,
פארבלאנדושען שמערן ווי די קינדער
און פרעגן : וואו איז אונדזער מאמע ? —

דאן רעדט צום גייסט, וואס לעבט אין מענטשן,
א כרוב פון וואונדער-אלטער עלטער,
א כרוב פון וואונדער-קלוגער קלוגשאפט,
און טיפע רעמענישן שמעלט ער.

און ס'קוקט ארויף צום הויכן וואונדער
דער גייסט, דער שקלאף, ווי צו א קייסער,
און קען נישט טרעפן, וואס עס פרעגט אים
דער כרוב, דער אפגרונט-טיפער ווייסער.

עם שמייען בעטלער אלטע, בלייכע, הייליקע,
 אויף פארשמעט-גאסן ברייטע, ווייטע, לידיקע,
 און שאקלען קוים מיט לעפצן מיט אנריידיקע
 און מורמלען תפלות סוד'יקע, אנצייליקע.

די נסתר-אויגן זייערע — וואו בלאַנקען זיי?
 דאָס קאלטע פנים שיינט זיי אור-הגנוז'דיק,
 גלייך ספירות וואַלטן מאַמעדיק-רחמנותדיק
 מיט ליכט, לעתיד-לבוא-ליכט באַשאַנקען זיי.

זיי דאַנקען נישט: זיי נעמען די נדבות אָן,
 ווי ס'וואַלטן די מטבעות שטיקער זינד געווען
 און קדושה אַרעמע דאַרף געבן תיקון זיי.

עם קוקט זיי פון דער זייט דער מלאך-המות אָן
 און גאַפט. זיין בייזע איינזאַמקייט דערקוויקן זיי
 און ליכטיק ווערט אים ווי ער וואַלט אַ קינד געווען.

ר אַ ב י אַ

(אַראַבישער סיוושעט)

אַ גאַנצע נאַכט פלעגט ראַביאַ זיין וואַך.
 זי פלעגט זיך שטעלן דרויסן אויפן דאַך,
 פון אַלדאָס פינצטער-ערדישע זיך אויסמאַן,
 צו גאַט די שלאַנקע אַרעמס אַ שפּרייט-אויס טאַן,
 און זאָגן: דיך באַגריסן טו איך איצט,
 מיין איינציקער באַגערטער, וואָס דו זיצסט
 און קעניגסט צווישן שטערן! ס'ווערט דיין הויך,
 אויף שטראַלן מיר געטראַגן פון דער הויך,
 און כ'שפיר דיין קוש אין אַמעס פון דעם ווינט,
 אין יעדן שאַרף, וואָס פלאַמערט און אַנטרינט,
 און ס'קלאַפט מיין האַרץ און וויל דיך און באַגערט.

עם ליגן איצט די פרויען פון דער ערד
 אויף תאוה'דיקן דומפיקן געלעגער.
 זיי קניען פארן מאן, דעם ווילדן יעגער,
 ווי חיות ארעמע. נאָר מיר איז פרעמד
 די תאוה, וואָס צערייסט אויף זיך דאָס העמד.
 אויף מיינע ליפן צימערט אַ געלעכטער:
 איך לאָך פון חוה'ס לייכטזיניקע טעכטער,
 וואָס האָבן נאָך דיין ליבשאַפט נישט דערקענט;
 דאָס בלוט דערקוויקט זיי — און דאָס בלוט פאַרברענט.
 זיי קענען נישט דיין ליבשאַפט, וואו פאַראייניקט
 איז רואיקייט מיט גליק; דיין קוש, וואָס רייניקט,
 דיין גנאָד-בליק, דו מיין שמערן-רייכער קייסער!
 אַ, קוש מיך מיט די ווינטן דייע הייסער
 און רעד צו מיר אַלץ שטילער אויף דיין שפראַך" —
 אַ גאַנצע נאַכט פלעגט ראַביאַ זיין וואָך.

אַ ל ק אַ ר אַ נ י ש

א.

די נאַכט אַ ל - ק אַ ד ר — ס'פאַרגייט אין איר
 די שפור פון אַלדאָס בייז;
 ביז מאַרגנרויט איז פרייד אין איר
 און רו פון דעם וואָס וו י י ס .
 אין יענער נאַכט האָט אויפגעגליט
 דער ליכטפולער קאַראַן.
 מיין רויו האָט דעמאַלט אויפגעבליט,
 באַגאַסן פון גאַטס קאַן.
 געשיקט האָט ער זיין שר צו מיר,
 צום קנעכט זיינעם מאַכמעד,
 און הויך האָט זיך דאָס האַרץ אין מיר
 אויף נביא-שפראַך צערעדט.

די נאכט אל-קאדר — ס'פארגייט אין איר
די שפור פון אלדאס בייז ;
ביז מאַרגנרויט איז פרייד אין איר
און רו פון דעם, וואָס ו ו י י ס .
דעם שמנ'ס ווערמער שמומען דאָן,
עס ווייכן זיינע דזשין*);
מיין גאַט'ס מלאכים קומען דאָן
צו אַדמ'ס בעסטע זין.
זיי קומען און זיי נידערן, —
זאל זיין מיין גאַט געלויבט, —
מיט הימלען צו פאַרברידערן
דאָס מענטשנקינד, וואָס גלויבט.

ב.

נישט ווייט איז שוין די שעה פון זייער טרויער!
עס נענטערט זיך די פירכטערלעכע צייט,
וואָס ברילט, ווי יונגע לייבן אויף דער לויער,
און נעמט נקמה פון די שלעכטע לייט.

אין מויל וועט זיך פאַרטריקנט ביי זיי שוואַרצן
די צונג, וואָס האָט געלעסטערט און געזויפט ;
דאָס בלוט, וואָס האָט געשמראַמט אין זייער האַרצן,
פאַרלאָזט דאָס האַרץ דאָס פאַלשע — און אַנטלויפט.

קומט אָן דער טאַג — וועט אויפצימערן יעדער!
רשעים וועט מען שלעפּן פאַר די פיס .
דעם הימל'ס פנים ווערט ווי רויטע לעדער
און שפאַלט זיך מיט אַ פייערדיקן ריס.

אַ בריק וועט זען דאָס מענטשנקינד זיך הויבן,
אַ תהום וועט זיין צופוסנס פון דער בריק —
וועט דער גערעכטער אויף דער בריק גיין אויבן
און ברעכן וועט דאָס רשעות איר געניק.

* בייזע גייסטער

איר אלע ווערט פארבעטן אין גן-עדן,
מאשלעמס, וואס גייט אויף וועגן פון דער וואַר!
אן גרינע קישנס לענט איר אייך אין פריידן
און הורים יונגע גלעטן אייך די האַר.

מיין גאַט האָט זיי מיט וואונדערלעכע חנען
באַשאַנקען פאַר די קינדער פון איסלאַם,
און זעסמו זיי אין גאַרמין — קערסמו מיינען:
עס שווערן דאָס כוואַליעס אין אַ ים.

גן-עדן-יינגלעך העלע וועלן ברענגען
דעם בעסטן וויין אַ גלויביקן מאַשלעם.
אין שאַטן פון באַנאַן וועט ער פאַרבריינגען,
און וואָס ער זעט-נאַר — בעט זיך ביי אים: נעם!

ת י ק ו ן

מיר חלומט זיך אַ ייד אַ למד-וואַוניק,
אַ נסתר אין אַ וואַלד-שטיבל. זיין באַרד
איז גרינער וואַלד-מאַך. מאַדנע גלאַנצט די זעג
אין זיינע שטילע הענט די סענקעוואַמע:
אַ-אַט און זי דערלאַנגט אַ פלי אַרויף,
אַ-אַט און זי ווערט אויבן אַ לבנה.

דער נסתר האָט קיין חבר נישט, חוץ אים,
דעם גרויסן ע פ ע ס, וואָס באַשאַפט דעם נ א ר נ י ש ט.
זיין וואַלד-שטיבל, באַהאַלטן צווישן ביימער,
איז אַ געהיימער יחוד אינעם האַרץ
פון דער יצירה: טרוימען, וואָס זי זעט
בשעת זי שלאַפט אין טוי-העמד אין דעם קילן,
מחשבות, וואָס באַלאַדן אירע וואַלקנס,
באַגערונגען, וואָס שרייען אין איר ווינט, —
אַלץ זוכט ביים שוועל פון שטיבל זיך אַ תיקון.

זע, ס'כויגט זיך חשכוֹן-נפש'דיק און פרום
 דאָס שטיבל, ווי אַ ייד אונטערן מלית.
 פארטאָג קלאַפט אָן אַ וויגט אין זיינע לאַדנעם —
 ניין, נישט קיין וויגט: עס איז אַ שטילער שמש
 פון בית-דין פון דעם אויבערשטן. נשמות,
 וואָס דאַרפן אַ ישועה, זיצן, וואַרטן
 ווי שוואַרצע טשאַמעס פייגל אויפ'ן דאָך.
 די פענסטער זיינען נידעריק און שטיל,
 ווי נידעריק און שטיל עס איז דער אמת.
 עס גרינט אין זיי אַ גלאַנץ, וואָס איז נישט אַכשיין
 פון דרויסן: ס'איז דער שימער, וואָס שלאַגט-אָפּ
 פון אינעווייניק, פון דעם שטיבלס האַרצן.
 אַ וואַנדערער בלייבט שטיין ווען ער דערזעט זיי:
 עס טראַכט זיך אים פון קינדהייט, פון דער מאַמען,
 פון תפילות און פון אַלין, וואָס איז נישטאַ מער.
 כאַטש זיינע תפילות זיינען אויפן וועג
 צום שר סנדלפון, האַר פון די געבעטן,
 געבליבן הענגען מיט די קעפּ אַרונטער,
 ווייל ס'האַט זיי אַפגעשטעלט אין מיטן פליען
 דעם שטנ'ס האַנט, — באַגערט ער פון דאָס ניי
 צו שיקן זיינע תפילות צו כביכול.

אַ ת פ י ל ה

דער נשמה'ס תיבה נישט לאַז פארלירן
 וועגן, וואָס פירן
 צו דיר אין מיטן דעם לעבנ'ס מכול.
 דיין ליכט זאָל דרינגען צו איר אין צוהר,
 ווען ס'ליגט אויף דער לויער
 און וואַרט אויף איר אונטערגאַנג דער מחבל.

פאַריאָג דעם שטן, אַז נישט געראַטן
 זאָל אים, דעם שטן,

די תיבה צו עפענען פארן געוויסער!
די שליסלען גיב נישט אוועק דעם שענדער,
דעם ביזן פארלענדער:
זיי דו איר אויפשליסער, דו — איר פארשליסער.

פארשלים זי פאר אינדן, וואָס וואַקסן אלץ גרעסער.
און עפן די שלעסער
ערשט ווען זי גרייכט דיין אַררט דעם שטילן.
און טו מיט איר דאַרטן — נאָך אלע ליידן —
אַ בונד פאַרשניידן,
און טו דיין ליכט-בויגן אָן ווי תפילין.

טו תפילה צו זיך אין די העלע תפילין,
אַ זיין זאָל דיין ווילן
צו היטן דעם בונד ווי אַמאַל מיט נח'ן.
און איר פאַרשלאָסנס באַפריי — און זאָל עס
אַרויס פון גלות
און טאַנצן אין גראַז אויף אַררט'ס הויכן.

אַ פ א ט ע אַ ז

נשמות מיט אויסגאַנג צום ים,
נשמות — פאַרט-שמעט! אייער יעדע גאַס
האַט דעם שימערירנדיקן פאַם
פון ים פאַר אַ מיטלויפער.

די ליניע די ימיק-וויימע
נעמט אייך אַרום ווי אַ קרוין.

פון אייך גייען שיפן צו לענדער,
וואָס דאַרפן ערשט ווערן אַנטדעקט.

פון אינזלען, וואָס זיינען נישטאָ אויף דער לאַנדקארט,
קומען אורחים צו אייך,
ברענגען מיט זיך אינולדיקע ווינטן,
און יענע ווינטן די מרחקימ'דיקע טרעפן זיך אין אייך
מיט ווינטן פון פארלאַשענע יבשות.

קעגן-ווינטן קומען זיך צונויף
און לויפן זיך פאַנאַנדער מיט אַ ווידערפראַל.
שמורעמס ברעכן אויס,
שמורעמס, וואָס נאָר פאַרט-שמעט קענען.

נשמות, צום ים אייביק אָפן!
אין אייך האָבן זיך נאַנטקייטן מיט ווייטקייטן צעקריגט,
אין אייך זיך געטראָפן.

נשמות פאַרמויערטע — די וועגן זייערע לויפן
קרום און קרימער.
איר אַבער — גלייך און אַן-סופיק
לויפט אין אייך יעדע גאַס.
וואו מען זאָל נישט ערגעץ טרעפן אייער וואָרט,
גיט אַ שלאַג דערפון דער שימער
פון דעם ימ'יקן פאַס.

ק אַ ר אַ ו - מ אַ ט י ו ו

פון דושנע, מיט תאווה באַגאַסענע נעכט,
וואָס פייניקן קינדער פון אַדמ'ס געשלעכט
און רופן צו זינד דעם פאַרפירטן, דעם שלאַפן, —
אַנטלויף איך צו יענעם, וואָס האָט זיי באַשאַפן,
אַנטלויף איך צו גאַט.

פון פינצטערן שטן, וואָס רעדט אַזוי שמיל,
און רוימט מיר זיין סוד איין, און מאַכט ווי אַ מיל

דאס בלוט אין מיר רוישן, און וויל מיך פארשקלאפן, —
אנטלויף איך צו יענעם, וואס האט אים באשאפט,
אנטלויף איך צו גאט.

און פון דעם בעל-קנאה'ס פאר אויגן, וואס גליט,
און פון מכשפות, אין שפרוכן געניט,
וואס ווילן מיר טויט און עינויים פארשאפן, —
אנטלויף איך צו יענעם, וואס האט זיי באשאפט,
אנטלויף איך צו גאט.

ג ל ג ו ל י ם - ל י ד

כ'בין געווען, געווען, געוועזן,
נישט פון נעכטן בין איך הי!
נישט איין קראך בין איך געקראכן
און געפלוין נישט איין פלי.
כ'בין געשוואומען צווישן פישן
אין דער נאכטיקייט פון תהום,
זיך געטראגן צווישן שמערן
אויף דעם הימל'ס היפאדראם,
זיך געשאקלט, זיך געשפיגלט
אין דער שויב פון טעלעסקאפ,
פון דער הויך געגאסן שטראלן
אויף א יתומדיקן קאפ.
כ'האב אריינגעטרערט מיט טויען
אין דעם בעכער פון א רויו.
כ'בין געווען א קלויזניקס חלום
אויף זיין שלאף-באנק אין דער קלויז.
כ'בין געווען א תפילה זכה,
פול מיט שרעק פאר סמך-מס,
און א טרער אויף איינעמ'ס ברעמען,
און א מרייסט איז איינעמ'ס קלעם.

לאנגע יארן, שווארצע יארן
 בין איך אפגעווען א קרעם,
 שטיקער ערד געקייט, געוועלגערט,
 נישט געזען און נישט גערעדט.
 כ'בין געווען אין א מפולת
 צווישן צימווארג א ליץ,
 און א קאץ אין שווארצן קעלער,
 די פארוואַרפנסטע פון קעץ.
 איבער דורות, איבער לענדער
 האָב איך בליצנדיק געהיפט
 אין א דענקער-קאָפּ, און ערגעץ
 שווער געווייטיקט, טיף געליבט.
 אלע לענדער אין מיין טיפקייט,
 זייער שטורעם, זייער מאַי,
 דאַרמין רוישט די מיסיסיפּי,
 טרוימען נילוס און דונאַי.
 קליינע שוועסטער אינפּוואַריע,
 שוואַרצער ברודער האַמענטאַט!
 אלע איילן מיר צום אויסלייזן,
 צום גלגולים-אויפלייזן — ג א ט !

נישט אַ קייין סוף

יעדע רגע וואָס זי בלייבט
 קירצט די בליי-צייט, פון דער בלייט,
 און די מאַיאונג טויט דעם מאַי,
 און דאָס זינגען טויט דאָס ליד.

לעבן פרעגט דאָס לעבן אָפּ,
 מאַנצט ביז ס'עקן זיך די מענץ,
 און דער טויט פרעגט אָפּ דעם טויט —
 און ווערט ווידער עקזיסטענץ.

לעש און פלאם און ווידער לעש,
שמאָף ווערט גייסט און גייסט ווערט שמאָף.
ס'ווערט דער אַין אייביק יש,
יש ווערט אַין — און דער סוף ?

נישטאָ קיין סוף.

1918

ז ע ר ב אַ ר ע ם ד י ך

מיז אין לעכער, קעץ אויף דעכער,
און דער וויין, וואָס וויינט אין בעכער,
און די מושל אויפן מיש,
וואָס איר איז די קלאַג פון תהום
אין זכרון אייביק פריש, —
זייער תפילה איז אזוי:
ווי און אוי!
גאָט, דערבאַרעם דיך אויף אונדז,
דערבאַרעם דיך אויף אונדז!

אויף דעם שוואַרצן ראַג די זונה,
וואָס וואַרט שעה'ן אויף אַ קונה,
אויף דער קאַלטער שויב — די פליג,
און דער צוג, וואָס שרייט ביינאַכט,
ווי אַ האַרץ, וואָס שרייט נאָך גליק, —
זייער תפילה איז אזוי:
אָך און אוי!
גאָט, דערבאַרעם דיך אויף אונדז,
דערבאַרעם דיך אויף אונדז!

אורחים

מיר אורחים — מיר ווארצלען זיך קיינמאל נישט איין
אין ערדישע זאמדן, אין די ין און אין מיי ין.
און פרעמד איז אונדז אלץ, וואס געזעצט איז און פעסט,
אונדז, פייגל אן נעסט, אונדז, די אייליקע געסט.
מיר זיינען א הויך נאך, א ווינט, א מינוט,
א וואלקן פארנאכט-צו, האלב שאטן, האלב בלוט,
א וואלקן פארנאכט-צו, וואס האט נישט קיין צייט
און איילט זיך און בייט זיך א בייט נאך א בייט.
מיר האבן קיין ארט נישט — די וועלט איז אונדז קליין.
מיר האבן קיין צייט נישט — מיר דארפן פארגיין.
מיר האבן קיין צייט נישט — מע ווארט אויף אונדז וואו.
שנעל, שנעל! מאמער מאכט מען די טויערן צו.

פארביי

אייליק זינגען אונדזערע טריט,
זינגען גלוסטונג צו מרחקים,
און די גלוסטונג האט קיין סוף נישט,
די מרחקים האבן קיין שיעור נישט.
מיר דארפן אייער הויז נישט,
קלאפן אין אייער טיר נישט.
דער אפגלאנץ פון דער שווערד,
וואס היט די פריידן פון גן-עדן,
פאלט אונדז צו די פיס.
אונדזער האנט געדענקט עדהיום
יענע צייטן, ווען זי איז
געווען א צווייג פון עץ-החיים.
אן ענטפער אן אייביקן אנטקעגן
לויפט אונדזער אייביקער ה ל מ א י .
אין גליאיקע ערד-נעכט זינגען פרויען:
אונדזער לייב איז קיל ווי טויען,
קום צו אונדז — מיר זיינען מאי.
מיר הארבן — און לויפן זיי פארביי,
לויפן פארביי.

עולס-הבאדיקע גאטן

עס ציען זיך עק שטאט פארטראכטע גאסן,
וואו ס'גיסט זיך רו ווי וויינען פון גאט'ס פאסן,
וואו שלאנקע קוימענס, איינגעקוקט אין בלאסן
פארמיטאג-הימל, רויכערן געלאסן,

און ס'וויגן זיך פון דארטן און פון דאנען
די הויכע רויכן, ווייסע ווי די שוואנען.
עס איז ווי א מזבח וואלט געשטאנען
און ס'גייט אן אויפהער קטורת פון די פאנען.

ס'איז אלץ פארמאכט. בלויז קערנער זעסטו פיקן
א סטאיע טויכן, ווי עס וואלט דעם בורא'ס
באפעל געשיקט נשמות דא נאך תיקון.

דא קומט דער ווינט צוגיין פון עולם-הבא'ס,
וואס דרעמלען לייטזעליק, — און פון דעם שבת,
וואס האט קיין סוף נישט, ברענגט ער אהער אורות.

ברונעס-שטאנגען און ט-צייט

ברונעם-שטאנגען אונט-צייט,
דארע מקובלים,
הארכן ווי דער ברונעם שווייגט,
הארכן ווי אין חלום.

ברונעם-שטאנגען אונט-צייט —
טונקעלע פרצופים ;
קוקן איבער וועלט אוועק,
מאכן שטיל צירופים.

זע, ווי שמוס זיי הויכן זיך
און ווי שטאר זיי שטארצן,
און ווי שווארץ זיי שניידן זיך
אין דעם אונט'ס הארצן.

זאכן וויימע זעען זיי,
זעען ווי אין חלום.
ברונעם-שטאנגען אונט-צייט,
דארע מקובלים.

ה ת ג ל ו ת

האסטו געזען פארנאכט-צייט, ווי עם שווימען
די לייכטע לייכטנדיקע שוואנען,
איז ווען געשוואומען מיט זיי דיין אויג
צו עפעס א הייליקן נישט-פארזאנען ?

קיין מערב פארן בלוטנדיקע פענצטער,
נידעריק, נידעריק זעצט א זון זיך,
און אלץ שווימט מיט, און נישטא קיין סוף,
עם שווימט אלץ, שווימט און באוועגט-זיך פון-זיך.

די שוואנען פארן שמיל בראש פון אלע,
די לייכטע לייכטנדיקע שווימער.
דעם הימל וועגן זיי, וואגשאַלן זיי —
אויף פליגלען פול מיט ווייסן שימער.

און ווען דעם טויטן טאג דעקט צו א לאנגער,
פון פלעקיקע שאַטנס געוועכטער מלית,
לייכטן די שוואנען דער יונגער נאכט
און בלענדן איר אויג ווי א התגלות.

א ו ר - פ ר ו י

פארנאכט, פארנאכט, ווען ס'מישן-זיך
אין מערב גאלד מיט אש,
און שרפים ריידן צווישן-זיך
און ס'טרויערט א בר-נש ;

ווען קערפערס ווערן ווינקלדיק,
פארלירן דעם קאליר,
און שטערן קומען פינקלדיק,
ווי שומרים פאר גאט'ס טיר ;

ווען ס'וועכט זיך דאס געפילדער אויס
פון ברוק און טראַמוואַר,
און ס'מאַלט אין שאַטן בילדער אויס
אַ קדמונ'דיקער שר ; —

שמיל גיסטו דאָן אַ שוויס צו מיר
און נאַענט ווערט די ווייט.
אַ רגע שאַרכט דיין שמים צו מיר —
זי שאַרכט צו מיר ווי זייד.

דיין גאַנץ געשטאַלט באַנעם איך נישט,
איך פיל נאַר, אַז דו ביסט ;
וואו ליגט דיין גאַרטן ווייס איך נישט —
איך ווייס נאַר, אַז דו בליסט.

אַ בילד, מיט גינגאַלד דורכגעשטראַלט,
דערלאַנגט זיך אַן אַנטבלוז :
איך זיין — אין פאַר-געבורט-געשטאַלט —
אין זומער פון דיין שוויס.

כ'הער פייגל אַלמע ריידנדיק
לשונות אַלערהאַנט.
עס צערמלט מיך גן-עדנדיק
דיין שטראַלנדיקע האַנט.

די בריסט די בלאַנקע זונען מיר,
זיי זונען — און איך זויג — — —
אַ קוק — דו ווערסט צערוגען מיר
און נאַכט איז אין מיין אויג.

ווי פון דער חופה טרעט אפער דער חתן
 מיט לייטזעליקער שטראלונג אין די אויגן,
 און ווי פון כמארעם גייט ארויס דער בויגן,
 דעם הימל'ס ענטפער אויף דער ערד'ס פארוואַסן, —
 פלעגט כהן-גדול צו זיין פאלק פארצייטן
 ארויס אין טאג פון הייליקן פארגעבן,
 ווען ס'האט זיין תפילה אויסגעבעטן לעבן
 און שלום פאר דעם נאָענטן און ווייטן.
 און ס'איז אין האַרץ דעם פינסטערן און פוילן
 אריין זיין וואַרט און גבורה'דיק באַפוילן:

תטהרו !

און, ווי מיט קלאַרע וואַסערן אַ ברונען,
 איז זיין געזיכט געפילט געווען מיט גייסט,
 און ס'איז געווען ווי ס'שוועכט זיין האַנט און וויינט
 דעם וועג צום הימל און צו זיינע זונען.
 דאָס גאַנצע פאלק, ווי ביימער אין אַ וואַלד,
 פלעגט טאָן אַ צימער, בויגן זיך און לויבן,
 און פון דעם כהן-גדול דאָס געשמאַלט
 האַט ווי דער בוים דער העכסטער זיך געהויבן.
 און האַרץ מיט האַרץ פלעגט תשובה'דיק פארקניפן
 דאָס וואַרט, וואָס פלעגט אַרויס פון זיינע ליפן:

תטהרו !

און מיר, אַ דור אַ לאַמער און אַ קרומער,
 וואָס האַט שוין לאַנג פאַרלוירן זיין פאַרמעגן,
 וואָס פרעגט און קען צו גאַרנישט זיך דערפרעגן
 און ס'לעשט זיך אים די זון אין מיטן זומער ;
 אַ דור, וואָס שלאַגט זיין גאַט און ווערט געשלאַגן,
 וואָס קען זיין אייגן פנים נישט דערקענען —
 מיר האַבן נישט קיין כהן, וואָס זאָל קענען
 מתפלל זיין און וידוי פאַר אונדז זאָגן,

וואס ווי א דונער אין פארמאכטע טירן
זאל אונדז זיין ווארט א קלאפ־מאן אין געהירן:

תמהרו !

ע ו ל י מ ת א

שלאנגען — שלאנגען — שווארצע שלאנגען —
שווארץ — שווארץ — אינגאנצן שווארץ.
פאנגען וויל מען מיך — פאנגען — פאנגען —
מאכן מיין הארץ א שווארצם — א הארטם.
שווארץ — שווארץ — אינגאנצן שווארץ.

אויגן — אויגן — דעם טיוול'ס אויגן —
זינד — זינד — אינגאנצן זינד.
בויגן וויל מען מיך — בויגן — בויגן —
שא — אט בינדט מען — מען בינדט — מען בינדט.
זינד — זינד — אינגאנצן זינד.

כרובים — כרובים — איר הייליק העלע —
ווייס — ווייס — אינגאנצן ווייס.
נעמט מיך ארויס פון דעם טיוול'ס קעלער,
פון צווישן דער סיטרא-אחרא'ס מיו.
ווייס — ווייס — אינגאנצן ווייס.

עולימתא — עולימתא — עולימתא שפירתא —
ריין — ריין — אינגאנצן ריין...
טרערן שענקסטו צו פארפירטע —
זע, אט וויין איך — איך וויין — איך וויין.
ריין — ריין — אינגאנצן ריין...

ד ע ר ר ע א ל י ז ס פ ו ן א י י ד

אויך איך האב פיינט די בונטע מליצות,
איך בין, ווי דו, א רעאליסט,

נאָר מײַנע ווירקלעכקייטן זיינען
 נישט אויסגעוואקסן אויף דיין מיסם.
 כ'פאַראַכט פּאַעטאַכין, נאָר וואָסדען זשע?
 פאַר מיר איז גאַט רעאַליטעט,
 נשמה איז פאַר מיר ממשות,
 קאַנקרעט דער טייוול און דער חטא.
 אין מיר — אַן עלטער-זיידנס תפילות
 און זיין כל-נדר'דיקע נאַכט,
 און די-לה-רינה און די לילית —
 ס'ווערט זייער שלאַכט אין מיר געשלאַכט.
 דאַס אַלין, וואָס איז פאַר דיר מליצה,
 איז וואָר פאַר מיר און איז נאַטור,
 נישט ווערטער סתם, אַ ליד צו פּוצן,
 נישט טעמע, נישט ליטעראַטור.
 עס האָט מיין וואָר אַן אַנדער פנים —
 עס האָבן דורות זי געשמידט,
 און אַנדערש איז מיין רעאַליזם:
 ס'איז רעאַליזם פון אַ ייד.

פּוֹן סײַנײַ ביז נײַס קע

פון משה רבנו'ס סיני גייט
 אַ קייט, אַ קייט, אַ גלייכע קייט
 ביז שליסקע, ביז ניסקע.

פון שליסקע ביז ניסקע,

פון מאַראַנאָוו ביז באַניפּראַטן —

וואוינט ס'וואַרשעווער יידישע פּאַלק:

חסידים און, להבדיל, וואוילע יאַטן,

ריסטאַקראַטן,

בעל-עגלהם —

היים-פאַרביקער יידישער גלות.

איבער ווארשע גיי איך
און ס'באגלייט מיך דער טעם און דער ריח
פון די נאגים און די שאגים און די יאכן,
פון די וואועס און כ'וואים-ניש און גו'ניש-צי-מאכן.
סארנע גויישקע שפראכן
קענען מיט דיר זיך פארגלאכן,
מוזיק פון מיין ווארשעווער יידיש פאלק ! ?

א ג א ט

און קומט איר און רייסט פון חלומות מיך אפ,
נאך בלייבן די טרערן מיין גומס און מיין האב.
און טריקענען אויס אויף דער ערד מיינע טרערן,
נאך בלייבן מיר איבער אין הימל די שמערן.
און פאלן די שמערן און ווערן פארשוואונדן,
פארבלייבט נאך דער גאט מיר, וואס האט זיי געצונדן.

נאך קומט איר און נעמט איר מיין גאט פון מיר אפ —
וואס בלייבט פון מיין גומס און וואס בלייבט פון מיין האב ?
דא אונטן די טרערן, דארט אויבן די שמערן —
וואס קען פון זיי ווערן, וואס וועט פון זיי ווערן ?
די טרערן — נאך וואסער, וואס קען מער נישט וואשן
דעם שמוץ פון דער וועלט, און די שמערן — נאך אשן,
און איבער די חורבות, און איבער די שפליטער,
מיט קויטיקע פליגלען, צעבראכן אויף העלפט,
וועט וויינען אן טרערן דער מלאך מיין הימער,
נישט האבן קיין הימלען צו בעטן זיי : העלפט !
און קומט איר און נעמט איר מיין גאט פון מיר אפ —
וואס בלייבט פון מיין גומס מיר, וואס בלייבט פון מיין האב ?

ז י י א י י ד

זיין א ייד הייסט אייביק לויפן צו גאט,
אפילו אז מ'איז אן אנטלויפער ;

דערווארטן צו הערן א ליאדע טאג
(אפילו אז מ'איז א כופר)
ס'קול פון משיחם שופר.

זיין א ייד הייסט נישט קענען ארויס פון גאט
אפילו אז מע וויל עס ;
נישט קענען אויפהערן תפילה צו טאן
אפילו נאך אלע תפילות,
אפילו נאך אלע אפילו'ס.

א י ב ע ר ל ע ב ו נ ג

עס צעפאלט זיך די שטאט,
עס צעפאלן זיך גאסן.
צו א ים אין דער טיף
לויפט א שלל מיט טערעסן.

און דער ים לויפט און שרייט,
עפעס לויפט ער און שרייט ער,
און פון יענער זייט ים
ווינקט א ווייסער, א ווייטער.

די נשמה אין גוף
ווערט אלץ לייכטער, אלץ לייכטער...
ס'פליט און פלאקערט דאס ליכט,
ס'ליגט צעבראכן דער לייכטער.

א ח ד

אלץ איז יא און אלץ איז ניין,
פון צעברומטן ים-אוקיינוס
ביז צום שווייגנדיקן שטיין,
און פון ווערעם ביז נשמות.

אלץ איז יא און אלץ איז ניין,
אלץ איז אפדוכט און איז וואָר.
אלץ באשטייט און טוט פאָרגיין,
אלץ איז גאַרנישט, אלץ איז גאַר.

לייב פון וואָרעם שיידט די ג ר ו י ס ,
בלוט פון וואָסער — דער ק א ל י ר ;
אין א דאָרן בליט א רויו,
אין א קללה קלינגט א שיר.
און נאָר איינע איז די לייטער :
גרייכט צום הימל, גרייכט צום תהום.
פון איין בלי צו דער צווייטער
גיסט-זיך אלץ דערזעלכער שטראַם —
אלץ איז קערפער, אלץ פאַנטאַם.

וואָלט די וועלט זיין פוסט און טויט
און פון גאַרנישט נישט באשטיין,
חוץ פון עפעס דאָרט א שטיין
ביי א וואַקלדיקן פלויט, —
וואָלט פון יענעם שטיין אליין
אלץ אויפסניי געקאַנט אַנטשטיין.
ווייל אין אלץ, וואָס האָט געשטאַלט,
שלאַפט א וועלט, ווי אין א וויג,
און עס ברומט א גאַנצער וואַלד
אין דעם זשומען פון א פליג.
מיט דעם שעפער'ס ערשמער פרייד
לעבט אַן-אויפהער די יצירה,
און א זאך איז גאַט'ס א קלייד,
איטלעך וועזן איז א ספירה.

קעגנאיבערדיקע ברעגעס

רות

וואמר בעזו לנערו הנצב על
הקוצרים : למי הנערה הזאת ?
(רות ב', ה')

און בוועז'ס האַרץ האַט דערלאַנגט אַ ציטער,
און ער האַט געפרעגט ביי דעם יונג דעם היטער :
„ו ו ע ר איז די יונגפרוי, וואָס קלייבט די זאַנגען
אונטער געזאַנגען
פון מיינע שניטער,
און גייט זיי שטיל-שעמעוודיק נאָך?“

האַט יענער געזאָגט : „די, וואָס אירע ברעמען
גלאַנצן ווי גאַלדענער, ווייכער ש מ ן ?
זי האַט אַזאַ פרעמדן און שיינעם נאַמען,
דעם שענסטן פון נעמען.
די שנור פון נעמי'ן—
רות איז עס, האַר מיינער, רות!“

האַט בוועז'ס אויג זיך צעגליט אין גרוסן
און זיין רוימע ליפ האַט געזאָגט צו רותן :
„צו אַנדערע גיי נישט, מיין טאַכטער, קלייבן,
נאָר זאַלסט דאָ בלייבן,
און ס'וועט נישט רות'ן
געשען—איך שווער עס—קיין בייז.“

האַט אין דער לופטן פאַרשמעקט מיט ניסים
און ס'איז געפאַלן רות צו די פיס אים :
„פרעמד בין איך, האַר, אין בית-לחמ'ס טויער!“
איז וואונדערלעך-זיס אים
אין לאַגעל פון אויער
געפאַלן איר נכרי'שע שטים.

און בית-לחמ'ס פעלד האָט אַ בלויע מנוחה
פאַרהילט מיט הימל און שמיל געצאָנקט.
אַ וואונדער, וואונדער! — געשמידט האָט גאָט שוין
אַ כסא-מלוכה;
און ערגעץ האָט שוין
די קרוין פון בני-ישי געבלאָנקט.

צוויי פאַר אויגן פאַרן פאַרביי

צוויי פאַר אויגן קוקן
חידוש'דיק זיך אָן.
האַסטיק גיט די ערשמע
פאַר זיך אַ דערמאָן:

„ס'האַט אַמאָל פאַראיינט
אונדז אי פּיין, אי פּרייד.
האַבן זיך געקענט,
האַבן זיך געשיידט.

זיך אַמאָל געקענט,
זיך אַמאָל געשיידט.
דורות שוין פאַרביי!
חלום אָן באַשייד!“

זאָגט די צווייטע פאַר,
זאָגט פאַרטראַכטערדייט:
„ערגעץ אין אַ וועלט
וועט נאָך זיין באַשייד.“

זייט דערוויל געזונט —
מיר פאַרן בלויז פאַרביי.“

און די צוויי פאַר אויגן
שיידן זיך אויפסניי.

1917

יידיש-פּויליש

פאר מוזיק

דרויסן אויף די פעלדער
שניידט דאָס גאַיעס היי.
גייט אַ יידיש יינגל:
אויגן פרומע צוויי —

דאַנאַ מאַיאַ, דאַנאַ.

שמיט אין פעלד מאַרישיאַ:
צעפּ געדיכטע צוויי.
מאַכט צו אים מאַרישיאַ:
שמי אַ רגע, שמי!

דאַנאַ מאַיאַ, דאַנאַ.

קול און קאַסע קלינגען:
ווילסט אפּשר אַ טרונק?
און די אויגן ווינקען
מיט אַ בלויען וואונק.

דאַנאַ מאַיאַ, דאַנאַ.

תורה לערנען גיי איך,
גיי איך פון ווי ווייט.
תורה גיי איך לערנען,
האַב איך נישט קיין צייט.

דאַנאַ-דאַנאַ-דאַנאַ...

אַן לבוש

פאַרנאַכט-צייט עפּן מיר די קוואַלן
פון ריינער רו,
און לייג דיין האַנט מיר אויפן אַקסל,
און זאַג מיר: דו.
און רייד קיין וואַרט נישט מער. דאָס איינע,
דאָס קליינע וואַרט
זאַל צווישן ביידן אונדז די בריק זיין —
און דער אַקאָרד.

און קוש מיין גאקעטע נשמה,
און זאל דער קוש, —
ווי אלץ וואס הייליק, ווי טוי, ווי אומשולד, —
זיין אן לבוש.

ז ק ו א ו פ א ו ע

עס שטייט עק שמאט א רויט איינשמאקיק הויז.
פון הויז גייט קיינער קיינמאל נישט ארום.
פארהתמעט טיר און לאד. ארום — שמאכעטן,
און הינטער זיי — א הויך-באגראזמער הויף
און אפ און אויף
שפאצירט ארום איבערן הויף א פאווע.
זי שאקלט מיטן קאפ, וואס טורעמט הויך און קליין,
צו זיך אליין.

עס טרעפט, אז אין פארנאכטן
קומט ארום פון הויז א זקן,
וואס שרייבט דארט גאנצע מעג ביים שיין פון ליכט
זכרונות פון פאר דורי-דורות.
אויף דער פארגעסנמטער פון שפראכן
רעדט ער צו דער פאווע.
ער רעדט פון זאכן,
וואס ציען זיך פון צייטן פון דער מאמע חוה
אין גן-עדן.
ער רעדט, די פאווע הערט — און צאנקנדיקער הימל
פלאטערט איבער ביידן.

י י ד י ש ע ר ר א מ א נ ס

אוי, דארטן שטייט א יתום-בוים,
אויף קני, אז וויי אים, שטייט ער —
געווען אמאל א מאי ביי אים,
נישטאט שוין מער קיין צווייטער.

א דונער האט געטראפן אים,
געמאכט פון אים א הויקער,
זינט דעמאלט שטייט ער נעבעכדיק
און פינצטער מעשה-חוקר.

רחמנות האבן פייגעלעך
און ווילן דארט נישט גאסטן :
ער קען נאך פלוצלינג איינפאלן —
וואס דארף מען אים באלאסטן ?

אוי, עלנט שטייט דער יתום-בוים
און אייביק טוט ער קניען.
און דיך זאל גאט דערבארעמען,
אין נחת זאלסטו בליען !

און דיך זאל גאט דערבארעמען,
וואקס ליכטיק און געראטן.
א מיד-און-מאטן וואנדערער
באשירעם און באשאטן.

נישט שרעק זיך פאר קיין דונערן,
נישט בויג זיך פאר קיין רעגן, —
און איך, דער מידער יתום-בוים,
וועל קניען דיר אנטקעגן.

א ט ו ר ע ם

און וואלט א וואלד געווען מיין ליבע,
א בוים אן אלטן און א פעסטן
וואלט איך געפונען און געבויט דיר
די פארבאהאלטנסטע פון נעסטן.

און וואָלט מיין ליבע זיין אַן אָפּגרונט
פון אַ צעזונגענעם אוקינאָס,
וואָלט איך דיך, מייערסטע פון פּערל,
אין אים דערטרונקען אַן רחמנות.

נאָר זאָל אַ טורעם זיין מיין ליבע!
איך וועל אין טורעם דיך פאַרשפּאַרן
און דיך באַהאַלטן פון די אויגן
פון בעל-עבירהם און פון נאַרן.

דאָס אויג פון אַלמע בעל-עבירהם
און יונגע נאַרן מאַך נישט שענדן
דאָס פרומע גאַלד פון דינע ליפּן,
די צאַרטע ליניע פון די לענדן.

פ א ר א וויסער וואָרשע

אין איר קלייד דעם שוואַרצן
זיצט מיין רויו די שוואַרצע
ביי דער שוואַרצער פּיאַנאָ.
דרויסן — ווייסע וואַרשע.

דעכער ווייסע לייכטן.
אויגן שוואַרצע ברענען.
טרוימישע עטיוודען
שפּילט זי פון שאַפּענ'ען.

שפּעטער — פּאַדערעזוסקיס
מענועט דעם לייכטן.
אויגן שוואַרצע ברענען.
דעכער ווייסע לייכטן.

שנייען גייען מאַנצן,
און מיין רויו די שוואַרצע
שפּילט דעם מענועט אים
פאַר אַ ווייסער וואַרשע.

פלאטערדיקע ליפן

האָסט זיך געזעגנט און אַוועק. דו ביסט געפאַרן
אַהיים. און מיטאַמאַל — ביסט ווידער דאַ.
פאַרגעסן עפעס? ניין. און אפשר יאַ.
דו שווייגסט. און פּלוצלינג גיבן זיך אַ הויב
די ווינקלען מויל. עס פּלאַטערן די ליפן.
און רייד? נישטאַ. בלויז פּלאַטער און באַוועג.
די אויגן דיינע — סאַמאַמבוליש גרויס.
די אַקסלען בויגן זיך. וואָס קומען נישט אַרויס
די ווערטער? וואָס פאַרהאַלט זיי אויפן וועג?

ביסט בלייך. קומסט זיך אַליין ווי אַ שטיק חלום פאַר.
אַ רגע וואַרטסטו: אפשר קומען פאַרט
די רייד? אומזיסט. דו דרייסט דיך אויס. דו גייסט.
עפעס, וואָס איז שווערע מוזזאַך אָן אַ טרייסט,
בלייבט הענגען אויף די ווענט ווי אַ געשפּענסט.
איך לאַז דיך גיין.

אַריבער זיינען יאַרן.

מיט תּפּילה טיפּער, קיינמאַל נישט דערהערטער,
ציטערן די ליפן דיינע אויף אין מיין זכרון:
זיי וואַרטן, וואַרטן אַלץ אויף ווערטער.

אַ חתונה

זיינען פּידלען מעביר סדרה —
מעביר סדרה — מעביר סדרה —

טראַפּ —

טאַנצן אַלע, אַלע, אַלע,
אַלע, אַלע — און די כּלה?
וואָס מיר כּלה?
האַפּ!

זע נאָר : ווייסע, סאַמע ווייסע,
פּראָסטיק-ווייסע, ווייסע, ווייסע,

פּראָסט —

אַלע ווייסע, אַלע, אַלע,
אַלע שלעפּן זיי די כּלה.
שרייט די כּלה :

לֶא—אַזט!

„ביזט אַ שיינע, שיינע, רוימע,
שיינע—רוימע—שיינע—רוימע—

בלום —

קום צו ווייסע — קום צו מוימע —
ווייסע—מוימע—ווייסע—מוימע—

קום!“

מאַמאַ-דראַמאַ — מאַמאַ — מאַמאַ —

מאַמאַ — מאַמאַ — מאַמאַ —

מאַ —

אַלע, אַלע, אַלע, אַלע
פּרעגן פּלוצלינג : וואו די כּלה ?
מויט די כּלה !
אַ — — —

אַ גאַסן-מיידל

געקליידטערהייט אפילו

גייט זי אַ נאַקעמע.

אייביק גייט זי אַ נאַקעמע.

פונעם שניי ברענט אַרום אַ לאַמטערן.

אין דער לאַמטערן שוידערט נאַכט ביי נאַכט

דאַם געלע פּלעמל, ווען עס זעט זי

אַ פאַרלאַשענע שטיין

אין פּליענדיקן שניי —

אינגאַנצן אַ פאַרלאַשענע.

וואס קוקט זי אזוי ?

דער שניי, דער פלינקער דראַטן-גייער, דער מכשף,
ווייזט איר, אין וויסקייטן געוויקלט,
אַ נישט-געבוירנעם,
אַ בלייך פיגורל פון אַ קינד
מיט נאָס-פאַרקלעפטע ווימפערן.

שוידערט זי אויף :
„גיב עס מיר אַהער, דאַס ווייסע קינד, —
דאַס ווייסע קינד איז מיינס !
איך וועל עס קיינמאַל נישט געבוירן,
נאָר —
דאַס ווייסע קינד איז מיינס.“

ט ו י ט א ו ן ת א ו ה

ווען די נאַכט שעכט אויס אין צאַרן
שמראַלן, צאַפלענדיקע טויבן,
לאַזט אַראָפּ די שוואַרצע שטאַרן
איבער מערב'ס רויטע שויבן, —
ווערט די לופט אַליץ ענגער, ענגער :
טויטע אורחים איז זי מכנים.
ווי געיאָגט פון אַ באַדרענגער,
לויפן מתים אָן אין מחנות.
ס'ריידן אויסגעהוילטע שטימען,
ס'קוקן אויסגעלערטע אַפלען.
זע, קאַנוואַלסעס בייזע קרימען
זיי די גלידער — און זיי צאַפלען.

אַרעמס הויבן זיי צו גרייכן
 דער לבנה'ס פולע ברוסטן,
 קושן ווילד אַ וואַנט אַ בלייכע,
 האַלדזן קוימענס מיט אַ גלוסטן.
 ס'גראַכט די תּאווה, די היענע,
 נאַכט ביי נאַכט זיי פּון די קברים,
 שלעפט פּון זאַמד און גרינעס וואַרעם,
 רופּט צו יענע, רופּט צו יענע...
 און צום אַלטן מייסטער שטן
 ברומען זיי ווי קראַנקע חיות:
 „ס'איז אונדז ס'לעבן נישט געראַטן --
 זיי געשמאַרבענע מפיים.
 ס'איז אונדז ס'שטאַרבן נישט געראַטן --
 פרי פאַרשאַטן די געביינען!
 הער געוויינען, מייסטער שטן,
 הער געברומען און געוויינען!"

און דער שטן טוט זיך מיען,
 און, צו שאַרפּן זייער גאַרן,
 קומט מיט שדיכעס צופליען
 לילית, שענסטער פּון קאַשמאַרן.
 ס'בלענדט מיט שמיכל כשר-מריפּן
 איר פאַרפיר-בילד אין דער פינסטער,
 ס'בלענדט די בלאַנקסטע פּון די שלייפּן,
 ס'לאַקט דער בליק דער פּלאַמיק-גרינסטער.
 נאַכט און כישוף -- ווייט אַרום-איר,
 אין דער לופטן ברענט מיט סוטה,
 און ווי קעץ אין נעכט פּון זומער
 וויינען תּאווהדיק די טויטע.

די ליבע און דאָס שטאַרבן

דאָס אויג מיינט האָט פאַרבלאַנדזשעט ווי אַ קינד אין וואַלד
און קאָן פֿון דעם פינסטערקייט-וואַלד נישט אַרויסגיין.
באַגליקט וויל עס פאַלן אויף דיין העלער האַנט
אַ מינוט פאַר'ן אויסגיין.

מיין תפילה האָט אומזיסט געקלעמערט צו אַ גאָט,
צו אַ הימל, וואוהיין זי זאָל קאָנען אַריינגיין.
נעם זי אויף אין דיין אויער אַ מינוט פאַרן טויט —
און דער טויט וועט איר אַיינגיין.

די ליבע איז געזעסן צו טיף אין מיין ברוסט
און צו אָפט האָט זי געוויינט אין איר שמאַלצן מ ס ת ר י ס .
שמאַרבן וויל זי און קאָן עס נישט, איידער זי לייגט
איר קאָפּ אין דיין אַרעם.

וועלט-געפיל

וועלט-געפיל

ביינאכט, ווען ס'פראוועט כישוף
א קוימען אויף א דאך,
ביינאכט, ווען קערפערס שלאפן
און גייסטער ווערן וואך,
דערהערט זיך מיר אן אלטע
און וואונדערשיינע שפראך.

א שפראך איז דאס א שיינע,
די שענסמע אויף דער ערד,
און הייליק ווי א מקדש,
א מקדש לאנג צעשמערט:
פאר איינציקע געשאפן,
פון איינציקע געהערט.

א וועלט הויכט אן צו ריידן —
צו ווייסטו וואס זי וויל?
אין בלומען-טאפ די בלומען,
אין וואנט ערגעץ די גריל,
ביים פענסטער די גארדינען —
זיי ריידן אין דער שטיל.

די מויז פארהאלט איר אטעם,
נישט געבנדיק קיין ראץ,
קבלה-צייכנס ברענען
אין אפל ביי דער קאץ,
און זילבער-גאפלען דריקן
זיך נענטער צו דער טאץ.

די אייביקייט — דאָס ברעכט זי
איר שמילקייט-נדר דאָן,
מישט אלץ, וואָס איז געוועזן,
מיט אלץ וואָס איז פאַראַן:
עס שלאָגט אָן שוואַרצע פעלזן
איר טיפער אַקעאַן.

און ס'ריידן אלע צייטן
פון אַדם ביז אַהער,
דער נחש רעדט און חוה,
און אלץ איז איין באַגער, —
און אלץ איז אַדם-חוה,
און אלץ איז זי און ער.

אַ גרויס, אַ גוואַלדיק שפּילן!
אַ באַנצע וועלט אין קאַן!
און ס'וויל אַוועק צום אור-וואַלד
אין קיך אַ דאַרער שפּאַן,
און ס'ברומען אלע לאַמפּן:
„קומט, צינדט אונדז ווידער אָן!“

ר ע ג נ ט

זיי ברענגען גרויל, די חשוּנדיקע רעגנס,
פאַרקוילערן די זון, דעם דיסק דעם קליינעם,
דערשרעקן מויערן — די געלע זקנים —
און ס'פּערד, וואָס קניט אין בלאַטע אונטערוועגנס.

דו הערסט אין זיי אַ רעטונג-רוף אַ ווייטן,
געבעט און קרעכץ און הילפלאַזע בקשה,
און דאָס געבריל פון פייניקער דעם רשע,
און מיטאַמאַל — אַ שנעל משוגע רייטן.

פון גארנישט-וועלט פארבלאנדזשעטע קלעזמארים.
מיט פיכער-פידלען צימריגע אין ארעם,
ווי קינסטלער קראנק — און גרויזאם ווי פארברעכער ;

אזוי גייט דורך דער וועלט די חברה רעגנס,
מאכט וויינען קאלטע קוימענס אויף די דעכער
און פידלט דער נשמה א געזעגנס.

א צו ג א נ ט ל ו י פ ט פ א ר ל י ל י ת ין

ס'האט זיך אין נאענטן דארף די שמאל
לאנג פארמאכט נאך דער לעצטער קו.
א קוימען-קאפ שטייט ווי א שווארצער חשד
און פארשט דער לבנה'ס געהיימע רו.

לייכט, ווי אן רעדער, פליט דורך א פור.
מעלאנכאליע, צום מידן מאקט
פון דער פעלד-גרי'ל'ס האמער, מאכט שפילן שטיל
די פארדאגה'טע בוימער ביים עק פון טראקט.

אפט פאלט א בליץ, ווי גאט'ס א טרער,
און אימהדיק שרייט ערגעץ אויף א צוג:
דאס האט אויפן צוג די לילית ג א כ ט
מיט משוגענע אויגן דערלאנגט א קוק.

דער צוג איז אנטלאפן מיט א געוואלד.
באלד גיט ער אין הימל אריין א פאר,
צעשליידערט די שטערן — און הויך פאר גאט
פיפט ער אויס זיין פחד ביו גאר, ביו גאר.

א ב ש ו ר ה

ווי אן עופעלע מורמלט דער זיידע וואלד...
אויפגעוועקט האט מען דעם זיידן וואלד.

פארהידושט מורמלט ער א מורמל :
וואס איז געשען ?

גארנישט איז געשען.

די זון האט ס'בעט אירם נישט פארלאזט ;
נאך זויגן וואלקנס, פון שלאף ארויס,
דעם נעפל'ס קאלטע ברוסטן.

נאך שלאפט דער פויגל אויפ'ן קארק פון בוים,
א פליגל נישט גערירט נאך.
עס איז א בשורה נאר אדורך,
אן אנוואג נאר אויף טאג-שפראץ.

עס איז א בשורה נאר אדורך,
א שטילע און פלינקע אינדין.
אין טיפן גראז האט זי געמאנצט —
און אויפגעוועקט דעם וואלד.

שווארצע באלאדע

ליידיק די קברים. ס'בית-עלמין איז פוסט.
די מתים וואו זיינען ? עם האט זיי פארגלוסט
צו גיין אין פארנאכט אריין, גיין אין דער שטאט אריין.

גרעסער, אלץ גרעסער אין שטאט דאס געדראנג.
ס'האבן זיך וועלדער געלאזן אין גאנג,
פינסטערע וועלדער שפאצירן אויף גאסן אום.

מע גייט און מע גייט און עם האט נישט קיין שיעור.
עס שיט זיך פון טויער און מיר. דער שפאציר
גייט הין און צוריק און ער וויל זיך נישט ענדיקן.

טויט איז די דאמע, וואס לויפט מיטן הונט.
א הער הויכט דעם הוט (ער האט האר מיט א שרונט)
און שמייכלט און שאטנט פאריבער אין איילעניש.

מע גייט און מע גייט און מע גייט דורך דער שטאָט.
 שוואַרץ אַלע גאַסן. איר שימערדיק ראָד
 האָט די לבנה פאַרקוילערט בית-עלמין-צו.
 שוואַרץ מבול'ט און מבול'ט — פון דאַנען, פון דאַרט.
 די שטאַט ווערט אַלץ שוואַרצער. דאָס הייליקע אָרט
 ליגט ליידיק און ווייס אין לבנה-ליכט.

אַ לבנה אויפ'ן דערפל

די לבנה איז אַ שטילע
 און וואָס ווייטער ווערט זי שטילער.
 אויגן מאַכט צו איר דער חושך —
 וואָס, אַ שטייגער, וויל ער ?
 זי דערשרעקט זיך און נעמט וואַרפן
 שטיקער גאַלד אין שוואַרצע פעסער —
 אַבער ס'העלפט נישט. פון די שטראַלן
 ווערט דער חושך גרעסער.
 ס'לויפט פאַרביי דאַרט ווייט אַ פּורל,
 לויפט פאַרביי און ווערט פאַרשלונגען.
 זיינען שדים דאַרט געפאַרן,
 אויסשטעלנדיק צונגען ?
 און אַט קריכט אַ רויך אַ זקן,
 קריכט און זוכט עפעס... ווער ווייס אים ?
 ס'איז זיין באַרד אַ טונקל-בלויע
 און זי שרעקט ווי מתים.
 לויפט אין אימה די לבנה
 זיך באַהאַלטן הינטער בוימער.
 יאָגט איר נאָך אַ שוואַרצער כּומר :
 ס'יאָגט איר נאָך אַ קלויסטער.

א ב ע כ ע ר

שמייט א העל געשניצמער,
שמייכלענדיקער בעכער.
מיט זיין רויט-וויין בליצט ער
איבער שווארצע דעכער :
ס'איז זי , ס'איז די לבנה.

נעמען קריכן גרויסע
שאַמנס פון די לעכער.
צו דער פולער כוסע
ציט זיי הויך און העכער,
די דורשט-געפלאַגמע שאַמנס.

אוף! זיי ציען אַמעם,
ווינט איז זייער פעכער.
שאַמן ווינקט צו שאַמן :
„העכער, ברודער, העכער,
לבנה-וויין צו טרינקען!“
נאַר דער הימל לאַכט שמיל,
לאַכט איבער די דעכער,
און עס ברומט די נאַכט שמיל :
„נאַרן, ס'בלייבט דער בעכער
א פולער ביז באַגינען“.

ל ב נ ה - ש ר ע ק

וועלפיש שאַמנס זיך דאַס דערפל.
עס פאַרוואַרפט נאַר וואו-נישט-וואו
חברה שמראַלן ווייסע נעצן
איבער שוואַרצע טייכן רו.
ווייסע שמראַלן, פלינקע שטיפער,
און זיי לאַזן נישט געמאַך :
שלעפן שאַמנס פאַרן אַרבל,
גאַלאַפירן אויפן דאַך.

די לבנה, זייער מאמע,
לויערט, לויערט מיט אן אויג ;
קאלטער כישוף גיסט און גיסט זיך
פון איר פנימ'ס געלן רויג.

פון איר פנים ווילד-דערשראָקן,
בילט אַ הינטל פאַר אַ פלויט,
ווי דער נאַכט'ס אַ דולער נביא,
ווי אַן אַנזאָגער פון מוים.

„האוו, האוו, האוו!“ — אַט די לבנה,
דוכט אים, טוט זיך כאַלד אַ וואַרף
און פאַרבּרענט מיט אירע פּלאַמען
אים צוזאַמען מיט'ן דאַרף.

פ א ר ין מ ל א ך ד ו מ ה

מלאך-דומה איז צו און האָט דומפּיג געפּרעגט :
גייסט אין פּלאַמען, ווי הייסטו ?
נאַר דער גייסט, דורכאויס פייער און פאַרב, האָט געלאַכט :
און אז כ'זאָג דיר — וואָס ווייסטו ?

מלאך-דומה האָט צאַרניג פאַרצויגן אַ ברעם :
גייסט אין פּלאַמען, דו לאַך נישט !
נאַר דער גייסט האָט געברייט מיט די אויגן : „דו ווייסט,
שוואַרצער מלאך, קיין זאַך נישט !

וואָס איז אַרמ מיר און צייט וואָס איז ? גייסטער ווי איך
זיינען וועלטן און דורות.
ווער דערגייט ווי איך הייס ? גאַט אַליין סיידן ווייס
מיין אמת'ן שורש'.

האַט דער מלאך פאַרטראַכט געלאָזט היינגען דעם קאַפּ
און האָט זיך פאַרוואַונדערט,
און דער גייסט האָט גערעדט : „וויילסט מײן נאַמען? איך האָב
נעמען הונדערט.

רוף מיך שד, רוף מיך מענטש, רוף מיך לעבן אליין,
אַלע נעמען פאַרדין איך.
כ'האַב געלעבט אומעטום, כ'בין געווען אומעטום —
און אַלץ בין-איך.

איך בין ערד-קינד געווען און געווען אַ פאַנטאַם,
אַ שטיין און אַ שמערן,
הויך אין וואַלקן און אַדלער, אַ כוואַליע אין תהום
און אַ טונקל באַגערן“.

— קומט שכר פון גן-עדן דיר, אַדער דאַרף זיין
גיהנם דיין וואוינונג?
און דער גייסט האָט געזאָגט : „איך אליין בין מײן שטראַף.
איך אליין — די באַלוינונג“.

אַ געשטאַלט פון פאַרנאַכטלעך

איז פאַרביי אַ געשטאַלט,
האַלב צעשטראַלט און האַלב גראַ,
אַן אַ זייט, אין דער קרים,
נישט פון דאַרט, נישט פון דאָ — —
אַ געשטאַלט — —

זיך אַ הויב געטאַן ווייך
דאַרט, ביים ברעג האַריזאָנט,
ווי אַ קאַפּ פון אַ קינד,
ווי אַ קעפּעלע בלאַנד — —
אַ געשטאַלט — —

און געמאן מיט אן אויג
א פארהיידושטן גאָף
אויפן גאַנצן באַשאַף,
אויפן גאַנצן באַשאַף —

א געשמאַלט —

און דערנאָך, ווי אַ בוים,
זיך צעצווייגט ערגעץ ווייט,
זיך צעדאוונט, צעווייגט —
אין דער קרים, אָן אַ זייט —

א געשמאַלט —

און אין שאַטנס דערנאָך
זיך צעפאלן, צעטיילט,
און אַריין אין דער נאַכט,
וואָס און ווען — נישט דערציילט —

א געשמאַלט —

ד ע ר ה אָ ר ש ג ע ו ן

מיר האָט אַ הויכער שאַטן זיך באַוויזן,
אַ שאַטן מיר באַקאַנט און נישט באַקאַנט.
ער האָט אויף מיר אַרויפגעלייגט זיין האַנט
און אַנגעגלאַצט מיט בליקן ווי די שפּיזן:

„האַ, שלעכטער קנעכט! דו האַסט אין יעדער וואַנט
פאַרמויערט מיינע קאַכיקע קאַפּריזן,
און מיך געשמידט, דעם גוואַלדיקסטן פון ריזן,
אין קייטן פון גרוי-ערדישן פאַרשטאַנד.

„יעצט, שלעכטער קנעכט, גיב חשבון פאַר די זינד!
אַ שטראַף האַסטו אַ גרויזאַמע פאַרדינט.
האַסט מייך באַגער גערעדערט און געשאַכטן!

„האסט לערנען מיך געוואלט, דו קנעכט, דו קנעכט!
האסט שווייגן מיך גענויט, דעם הייס-צעקאכטן!
אז וויי צו דיר — כ'קום אויפמאנען מיין רעכט!“

און שטארב איך...

און שטארב איך —

ווי וועל איך צום בית-דין של-מעלה דערלאנגען?
נישט זיין וועט קיין דיין און נישט קיין געריכט.
נאר עפעס א גיין דורך א גאנג דורך א לאנגן,
אז אנהויב פון עפעס א נייען געדיכט.

און שטארב איך —

נישט גיט מען קיין שטראף און נישט גיט מען קיין שכר מיר.
קיין מיר נישט, קיין טויער, צומאל נישט קיין שפאלט.
נאר טויזנטער בת-קולם אי הינטער, אי פאר מיר,
און עפעס א נייער פארפלאגטערטער וואלד.

און שטארב איך —

באגעגן איך מחנות פון פרעמדע געשמאלטן
און וואנדער ארום פון געשמאלט צו געשמאלט,
און פרעג, וואו זיי האבן מיין לעבן באהאלטן;
ביז וואנען עס קומט א געשמאלט און זאגט: האלט! —
דאן ערשט שטארב איך.

נייע שפראך

געקומען זיינען קלאנגען
פון עפעס א ווייטער שפראך,
זיך איבער דער וועלט צעגאנגען
ווי יתומים און א דאך.

אויף סלופעס זיך צעהאנגען,
געלאפן מיט יעדן שליאך.
פון כרובים שטאמט די שפראך?
צי — פון אראנג-אומאנגען?

צי וועלן שטארבן שפראכן
און זי — מיט איר מאדנער מוזיק —
וועט זייער קבר באוואכן ?

און אפשר ווערט זי א בריק,
די דאזיקע שפראך די נייע,
צווישן הימל און מענטש און חיה.

ביימער ערב פּרילינג

בוימער נאקעט-דארע, בוימער פון פאר פּרילינג,
הויך און פול באגערן, ווי א פרוי פון הארעם!
רערנדיק-צעשויבערט שטייט איר ווי מנורות,
דארשטיק ווי א מענטשנ'ס גלוסטנדיקע הוריות,
ווען די נאכט פון זומער מאכט דאס בלוט אים ווארעם.

וועלכער ווילדער מאלער האט עם נישט דערמאלט אייך,
אייך דעם גוף געלאזן שטיין א נישט-באקליידטן ?
וועמעס מידער כישוף קומט עם אייך די גלידער ?
ו ו ע ר האט עם, ווי פערזען פון פארקלערטע לידער,
אויסגעשמעלט אייך — שמילער איינער פאר'ן צווייטן ?

טונקל ווי א נביא'ס חלום אין דער מדבר,
ווען די שמערן יירן און די טויען טענה'ן,
שמעלט איר קעגן הימל צווייגן אויס ווי שאַלן,
און איר ווארט, אז זונען, זונען נייע זאלן
אייך די פוסטע שאַלן אַנגימן מיט וויינען.

אייער קאפּ דעם שוואַרצער ווארט אויף גרינער הילונג,
ווי חלומות יונגע ווארטן אויף דערפילונג.
און מיט אייך צוזאמען שווייגט זיך מיר א תפילה,
און מיט אייך צוזאמען קוק איך אויס א גילוי —
ביימער ערב יום-טוב, ביימער ערב פּרילינג !

לידער נאציאנאל-סוביעקטיווע
חורבן-לידער און משיח-לידער

הויך איבער די שלאכטן

הויך איבער די שלאכטן פון דעם עולם תחתון,
הויך איבער דעם מענטשנס בנין דעם צעקראכטן,
הייבט זיך די געשמאלט פון א מלאך א פארטראכטן,
א בלויזען ווי פארנאכטן.

אלע גרוילן פארנעמט ער, דער מלאך דער פארקלערטער,
טויט פון מיליאנען זעט ער, געשריי פון מיליאנען הערט ער,
נאר אז ער קוקט צום סוף — רעדט ער ארויס צוויי ווערטער :
ס'איז גוט.

פאר די לעצטע רעשמלעך מענטש, ווי א ייד פארן כותל מערבי,
שטייט גאטס שכינה און וויינט. עס וויינט זיך נישט קיין נביא.
אויף חורבות זיצט דער טייוול ווי א בלינדע סאווע
און קוועלט : ס'איז שלעכט.

נאר ער, דער בלויזער מלאך, דער מלאך דער פארקלערטער,
וואס טויט פון מיליאנען זעט ער, געשריי פון מיליאנען הערט ער,
גיט א קוק אויפן סוף — און רעדט ארויס צוויי ווערטער :
ס'איז גוט.

אלארט

כ'געדענק אין פוילן א פארנאכט.
ס'האבן פעלדער זיך פארטראכט
ווי פאר א יום-הדין.

לבנה-שאַטנאָס האָבן זיך געפלאַכטן שנעל און דין,
 זיך איבערגעוואונקען שטיל, שטיל,
 ווי ווינטמיל-פליגלען געפלאַכט,
 פליגלען פון אן אלטער מיל,
 געשריבן ווייס אויף שוואַרצן קוסט,
 אַט זיך אַנטפלעקט, אַט זיך ווידער פאַרהוילן.
 כ'האַב זיך צוגעקוקט — און ס'האַט מיין האַרץ געוואוסט
 אַ וויסן פון גרוילן.

ס'האַט פון נאַענטן זומער-הויז געשאַלט געלעכטער. וואַרעם
 האַט געברענט אַ לאַמפּ. אויף אַ וועראַנדע
 האַט מען מיט פריילעכן ליאַרעם
 געשפּילט אין קאַרטן.
 און קיינער האַט נישט געזען, ווי איבערן גאַרטן
 גליווערט אין שטומען אליאַרם
 דער לבנאָס אויג —
 אַן אויג, וואָס זעט אַנקומען פאַרכטיקע פייערן.

ה ר ו ג י ס

כ'הער זיך צו צו דער נאַכט,
 צו דער יידישער נאַכט,
 און איך הער ווי זי רופט:
 מתים, ווערט באַגופט.
 ווערט נישט קיין פאַרשווינדער,
 פאַרלאַזט נישט די ערד.
 זוכט מאַמעס אויס און ווערט
 מגולגל אין קינדער.
 בלייבט דאָ און ווערט
 דער ערדס נייע גרינדער,
 דערלייזער, פאַרקינדער,
 ליכטיקע צינדער
 פון גאַט אויף דער ערד.

אין לעבנס נייע זאל
 אויפגיין אייער קול;
 אין לעבנס נייע זאל
 אייער שטארבן אריין,
 צו ווערן געלייטערט
 ווי געצערטער וויין.
 גייט נישט אוועק
 אין דער טויט-נאכט דער בלינדער —
 הרונים, ווערט קינדער!

1943

א ח ל ו ס פ ו ן נ א ך ן א י ד א נ ע ק

א

אויך דאָס וועט ווערן פאַרגעסן, אויך דאָס.
 פאַרברענט געוואָרן מיין פאַלק,
 און ס'וועט ווערן פאַרגעסן אויך דאָס.
 וואו די נאַלעווקעס האָבן גערוישט —
 בלאַז פון ווינט צווישן גראַז,
 ווינט און גראַז.

בוימער זויפן זאפט פון לעבנס טויטע.
 צו א זונה א זון
 זינגט א פויגל א שומה.

א קוימען אן א דאך,
 א קוימען א בלינדער,
 שטארצט פון מיסט ווי אן אלטער צילינדער —
 א צילינדער אן א קאפּ.

אויף א הויפן ציגל
ווי אויף א פיעדעסמאל
בלויבט שטיין, גלייך נאפאלעאן ביי די פיראמידן,
א גרויסער אומעטיקער שמשור,
קוקט אן די אזויגערופענע נאטור,
א וועלט אן גאט און אן יידן.

בינאכט

יאגט זיך א משוגענער נאך ווילדע קעץ,
ווערט מיד און זעצט זיך אויף די שטיינער קלאגן:
וואו איז משיח? וואו איז דער קץ?

ב

איך קען א זאץ אין א בריוו פון געמא,
איך קען אים און ווייס אים א טראגיש וויסן:
„טאנמע סכנה וואוינט דא מיט אונדן,
טאנמע סכנה לאזט הארציק גריסן“.

פארברענט די האנט וואס האט דאס געשריבן,
פארברענט אונדזער הויז, אונדזער לייב צעריסן,
נאך טאנמע סכנה איז נישט פארברענט —
טאנמע סכנה לאזט גריילעך גריסן.

זי גריסט דיך, וועלט, פון אומעטום:
זי לאזט דיך גריסן פון פארלאמענטן,
פון לאבארטאריע, ציימונג, בוך,
פון וויסמע גאטלאזע קאנטינענטן.

זי פירט מיט דעם געלערטנ'ס האנט,
וואס א שרייבער שרייבט — האט זי געשריבן!
זעקס מיליאן יידן זיינען אוועק —
טאנמע סכנה איז געבליבן.

כ'זיץ אין נאכט פון קאפ ביז פים —
 און איך זע, איך זע די ט א נ ט ע .
 לעש דיין קינדער-גיהנום אוים,
 פוסטער ליגנער, אלטער דאנמע!

כ'קען דעם גיהנום פון א פאלק.
 נאכט פון ספירות, נאכט מאטאעלע.
 כ'קען א צייט פון ל י ק ו י - ג א ט
 ליקוי-גאט אין וועלמן אלע.

מאכט א שרעמל: בדליכא —
 אז נישטא — איז דאך נישט שייך.
 בדליכא — בדליכא — — —
 שמום איך, נאר אין שטומקייט שריי איך:

גאט, וואו ביזטו? גאט, איכה?

פון עצבות ווערט דער קאפ מיר שווער
 ווי פון וויין.
 ער גיט זיך הין און קריק א וויג
 ווי א זייגער'ס אומרו — און דרימלט איין.

דערזע איך זיך אין א גערוימען זאל.
 ס'איז די שטילסטע, קילסטע פון לאבארעאטאריעס.
 אן אטאם-פארשער בין איך. קיל איז, נאר אין מיר
 שפרינגט א פייער אום
 ווי אין הימלער'ס קרעמאטאריעס.

קאלט געפאנצערט אין אכזריות
האבן פעלקער-צוקוקער זיך צוגעקוקט,
ווי עמלק האט פארוואנדלט אין אטאמען
מיינע זעקס מיליאנען.

שטיי איך ביים גרעסטן פון ציקלאטראנען,
און ווי מ'רייסט מיט א האמער ברוק-שטיינער אויף
רייס איך אטאמען אויף —
לעצטן חשבון קום איך מאנען.

ערד, וואס מארד פון קינדער איז דיין ספארט,
בלוט-גרוב, שאנד-הייל, סדום פון סדומ'ען!
הער דעם שוידער פון מיין ווארט:
פאר אטאמען
צאל איך מיט אטאמען.
ווי עשו האט די עופעלעך די יידישע געריסן
וועל איך מיט אטאמען דיך צערייסן —
ווער צערייסן!
טאנמע סכנה לאזט דיך גריילעך גריסן,
אטאמען צעשמעטערטע לאזן דיך גריסן —
ווער צערייסן!

— אמן!

מיר אטאמען

ענטפערן אויף דיין קללה: אמן!
פלאצן זאל די ערד, די וויסטע סתירה!
זאל אין תהום זיך וואלגערן איר פגירה!
א סוף צו אלדי סדומערייען אירע —
געשפאלטן מוז זי ווערן און פארשניטן!
אונדזער סוד האט זי צעקלאפט,
אונדזער הארץ האט זי צעשניטן.

אויפגעריסן האָט זי ווי אַ גנב
וואָס גאָט'ס אַרעם האָט פאַרריגלט,
נאַכגעמאַכט גאָט'ס שליסלען,
זיין חותם אַנטזיגלט.
אַ שוועסטער צו דיין הייליקער נקמה,
דער נקמה פון גערעכטן,
איז די נקמה פון דעם וועלט-סוד דעם פאַרשוועכטן —
אונדז וועט מענטש, דער עבד, נישט פאַרקנעכטן!

אַזוי צעקלינגען זיך אַטאַמען,
צעקלינגען זיך און שאלן
אין פלאַנעמאַרישע כאַראַלן,
ווי אין באַגינען פון באַשאַף
די בני אלהים,
און ס'פאלן
די מענער הילכיק, טאַן נאָך טאַן,
און אַרום דעם ציקלאַטראַן
קרייזן לויז-געלאַזטע וועלטן,
קרייזן, קרייזן, צינדן זיך
אין חלל דעם צעגליטן,
טאַנצן אויס אַ ברוגז-טאַנץ,
אַ בליצנדיקן שמורעם-טאַנץ,
אַ ברוגז-טאַנץ, אַ שמורעם-טאַנץ —
און איך אין מיטן.

ה

נאָר שמום ווערט. שאַ.
איך קוק זיך אום.
פון גיי-ווייס-וואו דערלאַנגט אַ קום
אַ מלאך אַ הויכער.
אַ שקלאַפן-נומער גליט אים אויפן אַרעם,
נאָר ווי גאָטס וואַרט אין דעם ספר הספרים
קעניגן אויגן אין פנים ביי אים.

וואס וויל ער? וואס דארף ער דא? נאכט איז —
מיין האנט רייסט אטאמען אויף —
דיך רוף איך, שאול תחתית!

— — שצ
דער מלאך הויבט דעם ארעם אויף
(אין א טיפער גימטריא
פארוואנדלט זיך דער שקלאפן-נומער אויפן ארעם)
און טריפט אויף מיר א שטילקייט אן
ווי כלארטפארם —

ציילן הייסט ער מיך —
וואס זאל איך ציילן?
— נעמען פון יידישע קינדער צייל!
א קינד וועט דיך היילן.

1

בלימעשי. מויבעשי. ריוועלע.
לאהניו. פייגעניו. פערעלע.
חאצקעלע. מאמעלע. קיוועלע.
הערשעלע. לייבעלע. בערעלע.

שאיעשי. חיה'שי. גאלדעשי.
מענדעלעך. גנענדעלעך. מינדעלעך.
כ'צייל אין דער נאכט אין דער שלאפלעזער
נעמען פון יידישע קינדערלעך.

נעמען פון יידישע קינדערלעך,
רחלעך, ראכעלעך, נעכעלעך,
געצעלעך, וועלוועלעך, וויגדערלעך,
יאנקעלעך, יונהלעך, מעכעלעך.

קאפעלע, וואו איז דיין קעפעלע ?
וואו איז דאס ליכט פון דיין אייגעלע ?
וואו איז דיין הענטעלע, יענטעלע ?
וואו איז דיין פיסעלע, פייגעלע ?

נעמען — אט דאס איז געבליבן נאר :
דבורהלע — דוואשעלע — חיה'לע.
שמערעלע — פערעלע — סערעלע.
שימעלע — שיעלע — שאיעלע.

ווער קאן געפינען איצט משהלען,
שויליקן, שמוליקן, שראליקן ?
גאט האט אויף זיי נישט דערבארעמט זיך,
האט זיי געשאנקן עמלקן.

בלימעשי — טויבעשי — ריוועלע.
לאהניו — פייגעניו — פערעלע.
חאצקעלע — מאמעלע — קיוועלע.
הערשעלע — לייבעלע — בערעלע.

אויס און נישטא מער די העשעלעך,
העשעלעך, פעשעלעך, הינדעלעך.
קלאנגען, בלויז קלאנגען, בלויז ליד-קלאנגען—
נעמען פון יידישע קינדערלעך.

וואו איז דיין פיסעלע, זיסעלע ?
ציפעלע, וואו איז דיין צעפעלע ?
רויך ביסטו, יענטעלעס הענטעלע !
אש ביסטו, קאפעלעס קעפעלע !

ז

און ווידער שטום.
און האַרץ — א שמים :
— האַסט מיך גערופן, פעטער ?

דער מלאך גלעט א קעפל שמיל —
א קינדער-קעפל גלעט ער.

א שאַטן שטייט פאר מיר, א שאַטן
פון א יידיש יינגעלע,
א דערשראָקן יינגעלע
אין א פארבלומיקטן מלית-קטן.

— ווי איז דיין נאָמען, יינגעלע ?
— האָסט ערשט געזאָגט דאָך ! קאָפעלע !
— פון וואָנען קומסטו, קאָפעלע ?
פון וואָנען, הבן יקיר לי ?

— פון דאָרטן ! כ'מוז געבוירן זיין !
דער מלאך צווינגט געבוירן זיין !
ער הייסט מיך דיין רפואה זיין —
דיינע און דער וועלט'ס —
נאָר כ'וויל נישט : כ'וויל צוריק אין שמעליץ,
כ'וויל צוריק אין שמעליץ —

— געבוירן ווערן ? פאלג אים נישט !
געבוירן ווערן ? משוגעת !
פארמשפט איז די ערד — און פלאצן,
פלאצן מוז דאָס אלטע פאָס.
ס'אָ זינד צו ווערן א יידיש קינד,
אָנהויבן פון דאָסניי איז זינד.
ווערן מוז די ערד צוקראַכט
און אויף אייביק ווערן פארמאַכט
די יידישע טראַכט !

און אויפגעשטורעמט האָבן די אַטאָמען :
אַמן, אַמן !

פלאצן מוז דאָס אַלטע פּאָס!
רייסט עס אויף, דאָס פּאָס מיט מיסט!
טראַכט פּון ייִדישן לייב, פּאַרבלייב
וויסט און פּוסט! פּוסט און וויסט!
קער דיך אום, קליין קאַפעלע —
אַ שאַד, אַ שאַד דיין קעפעלע —
דיין קומען איז אומזיסט!

צום מלאך'ס אַרעם, צום מלאך'ס האַרץ
האַט קאַפעלע געטוליעט זיך,
געהויבן אַ הענטל אַ פּאַרדאָרטס:

— געבוירן ווערן
גויט מיך נישט,
מאָך מיך נישט לעבן
און טויט מיך נישט!

שמריינג האַט געבליקט דער מלאך,
זיין וואָרט איז געוועזן מאַכט:
— גיב די ערד אים, גיב די ערד,
און אַ מאַמע'ס טראַכט!

— אַ טראַכט פאַר דיר, קאַפעלע?
נאָך וואָס, בן יקיר לי?
מיר פאַר דיין קעפעלע!
מ'עט דיך פאַרגאַזעווען!
נאָך וואָס גיין אויפּסניי
אין עשו'ס גאַז-אויון?

— ס'איז גורל און זכות! —
האַט דער מלאך געזאָגט. —
קאַפעלע מוז
אין גאַז-אויון אַריין

און פון גאז-אוייוון ארויס,
 אזוי לאנג, ביז ער לייזט אויס
 מיט גוואלד דעם גאנצן מין.
 מיין שליח הייסט ער,
 מיט זיין בלוט דערלייזט ער.
 הער אויף צו נקמה'ן!
 די ערד לאז צורדן,
 צוים איין די אטאמען!
 קאפעלע מוז צוריק,
 קאפעלע קומט צוריק
 הייליקן גאט'ס נאמען.
 אזוי איז דער באפעל —
 אמן ואמן!

ה

דער פארטאג איז אין פענצטער
 געהאנגען וויים.
 אין די ווינקלען זיינען שאמנס
 געלאפן ווי מיין.
 ס'האט געווארט אין קן-ציפור
 בן-דוד'ס טראן.
 ס'האט געבלייבט דער סקעלעט
 פון דעם ציקלאטראן.
 ס'הענטל געשמרעקט
 ווי א צווייגל א פארדארט,
 אין פארבלומטיקטן מלית-קמן —
 האט ס'קינד געווארט.
 די אטאמען האבן
 געזונגען שמיל
 ס'געזאנג פון וואסער
 אויף ראד פון א מיל.

דער מלאך איז געשמאנען
ווי זון איבער קברים.
ס'האט די גימטריא
געגליט אויף זיין ארעם.

קאפעלע האט געווארט.
די ערד האט געווארט.
לאנג האב איך געשמארט,
דער בליק פארשטיינט,
נישט געוואוסט וואס צו טאן,
דערנאך האב איך געוויינט — — —

און אט האט איר מיין חלום.

1946

מ א נ א ל א ג א י ן פ ל ע י נ ע ם י י ד י ש

שור בין איך א לאנדסמאן, מיסמער זאימלען.
אז כ'בין אוועק פון ווארשע, מיינדזשיו,
האבן אלע וויבער נאך געטראגן שאימלען
און אלע יידן האבן געטראגן בערד.
אויף דער גאס איז געלאפן א טראמוויי מיט פערד.
ביי העקסלמאנען האט א מיטאג געקאסט א ריבל.
סוחרים זיינען געזעסן אין קאנארעקס קאוויארניע.
חסידים האבן געוואלדעוועט אין גערער שטיבל.
מיינדזשיו, אז כ'פארגעס א מאל דאס פלעינע דזשואיש,
קען איך נאך ביו אצינדער
דערלאנגען ס'אמתע ווארשעווער לשון.
הלוואי אויף אלע יידישע קינדער.

און איר, הער איך, שרייבט אויף די פעיפערס.
דזשואיש איז שלעכט אפ ביי אונדז, מיסמער.
איר מעגט האבן א קאפ פון א מיניסמער,

ס'טויג נישט — און דעמס אל.
 די ווארע איז דא גארנישט ווערט.
 איר אליין זייט אלרייט,
 באט אייער לאין טויג אין דר'ערד.
 וויפיל איר זאלט זיך נישט מענטשלען,
 וויפיל איר זאלט זיך נישט אלרייטלען,
 וועט עס העלפן ווי א טויטן באנקעס.
 סוויטשט צו אן אנדער לאין, מיסטער זאיטלען.

צי איך געדענק
 דעם עץ מיטן ענק?
 איין קלייניקייט! באט איך מיט מיין מיסעס —
 מיר יוזן א דזשואיש א הינעדיקן, יו נא, א פלעינעס,
 און ביסאידס רעדט מען אינגליש, יו נא,
 ביקאז אוו די ביזנעס און ביקאז אוו די קינדער.
 שור, גרינערהייט האט מען אנדערש גערעדט,
 באט אצינדער —
 ריידן מיר א פלעינעס יידיש מיט א פלעינעס אינגליש.
 אלץ פלעין.

גרינערהייט בין איך געווען ניט איבעריק זאט.
 וועל, אין יענע יארן,
 האב איך אריינגעקוקט אין א יידיש בלאט.
 ס'ליגט מיר נאך אין זכרון
 א שטיק פון איינעם — דזשאסט ווי האט מען אים גערופן?
 דזשעיקאב גארדן.
 ס'איז אלץ געווען אמאל! היינט קען איך נישט אפארדן,
 ביקאז איך בין שוין לאנג א סימיון, יו נא.

ביי אונדז אין די יוניטעד סטעיטס
 אז מ'ווערט א סימיון, יו נא,
 באדערט מען זיך נישט מיט די גרינע זאכן:

מען לעזט נישט מער קיין יידישן פעיפער
 און מען גייט נישט זען קיין זשארגאנישע שטיק.
 כאטש אז מ'זאל א שמים-טאן ס'אייגענע צוריק,
 מייג עס דווקא גוט אין דר'ערד,
 ביקאז עס בענקט זיך און עס געדענקט זיך.
 און אז מען מאכט שוין געלט — איז עס עפעס ווערט?
 מיין זונדל, דער תכשיט רב מאיק,
 האלט מיר עניוועי פאר אן אלטן קאיק.
 מע הארעוועט אויפן שווארציאר, יו נאָ, אויף שדים.
 מיין טעכטערל גלייכט נישט קיין יידישן באַי,
 האָט זי זיך פארלאָפּעט אין אן איירישן גוי,
 האָב איך אייניקלעך שקצים און א גוי אן איידעם.
 און מיין מיסעס, מיין יידענע — דאָנמשיו נאָו האָר?
 קריכט אַרום אין הויז, ווייקט זיך אויפן בימש,
 און מאַלט זיך און פאַרבט זיך און שאַכט זיך,
 און אַלץ מיט אַ קוויטש —
 און ס'האַט נישט קיין יידישן טעם.

עך, וואַרשע ...
 מאַראַנאָוו, באַניפּראַטן ...
 דער פּאַוויאַק מיט די גראַטן ...
 נאַלעווקעס, פּראַנצישקאַנער ...
 איטשע-מאַיער פּריוועס ...
 זשעלאַזנע בראַמע ...
 אַ וואַרשעווער האָט געגליכן זיין שטאַט
 ווי אן אייגענע מאַמע.
 אין חלום זע איך נאָך דעם גזשיבאָוו אַמאַל,
 איך גיי מיר אַהער, איך גיי מיר אַהין,
 און אַמאַל פאַרבלאַנדזשע איך קיין מאַנקעמאַוו,
 וואו די וועלט איז גרין.

איז וואָס זשע הערט זיך, עניהאַו?
 נישט גוט מיט יידן, האַ?

הימלער . . . מאידאנעק . . .
 אויס ווארשע, אויס וועלם . . .
 אויס . . . אלץ אויס . . .
 וועל, יעס, אבער איר פוירסנ'לי —
 ווי מאכט איר דא אויס ?
 שור, אייער לאין איז אין דר'ערד,
 באַט אַ שטיקל לעבן מאכט איר כאַטש ?
 וואָס ? העל !
 איר זאָגט, איר זייט געשמאַרבן,
 באַט איר מאַכט דעם אַנשמעל, אַז איר לעבט ?
 וואַטדיו מין געשמאַרבן ? איר מיינט צו זאָגן, אַז —
 חלילה וחס —
 איר זייט פלעין און סימפל געשמאַרבן ?
 אַהא, אַי גאָד'איט. ס'אָ דזשאָק אַזא, אַ שפּאַס.
 אַן אמת, זאָגט איר ?
 איר זאָגט, אין אַמעריקע זייט איר געשמאַרבן,
 נאָר מ'האַט אייך נישט געמאַן אייער רעכט ?
 וועל, איך וועל מיך נישט שפּאַרן.
 אפשר זייט איר גערעכט.
 באַט עניחאָו,
 געשמאַרבן, געשמאַרבן — אַ לעבן מאַכט איר ?

וואָס טראַכט איר ?
 ס'איז אייך, זע איך, אַנגעזאָלצן אויפן האַרצן.
 וועל, קיינער הערט דאָך נישט —
 וועל איך אייך זאָגן, מיסמער :
 עפעס בין איך אויך נישט מיט אַלעמען.
 ביקאָו, נאָך אַלעמען,
 אַז גאָט וויל שיסט אַ בעזעם —
 נאָר ווי לאַנג שיסט ער ?
 נישט גאָט — דער בעזעם מין איך.

איר זייט דאך א לאנדסמאן,
 וועט איר מיך אפשר פארשטיין.
 ווי איר קוקט מיך אן — בין איך איינער אליין,
 דזשאסט איינער אליין,
 אן אלטער ייד אן א באַרד,
 ווי א יאָלדישער מלך אויף א קארט,
 און אין די נעכט, ווען ס'נעמט נישט קיין שלאָף,
 ליג איך און ליג,
 און ס'ביסל יאָרן לויפט מיר פארן בליק,
 און איך טראַכט: אַט ליגט א ייד א נאר,
 א נאר, א נאר, א נאר מיט א קאר,
 א ייד אין אמעריקע.

וועיט א מיניט:
 וואָס איז עס געווען אזוינס, דאָס אמעריקע?
 וואָס האָט עס געמיינט —
 און וואָס מיינט עס?
 ס'האַרץ, בעג יור פאַרדן, וויינט.
 פאַרוואָס וויינט עס?

עך, וואַרשע...
 איך בין, זאָגט איר, אויך א שטיקל טויטער?
 וועל, כ'וועל אייך זאָגן, לאַנדסמאַן:
 אַביסל זייט איר — ביטוויין אַס — גערעכט.
 ביקאַז היינט איז יעדער ייד א שטיקל טויטער,
 א מר, וואָס שלאָפט נישט נעכט.
 זיי זאָגן: מאַידאַנעק...אַלץ פאַרברענט...
 רילי,

אי קענ'ט אַנדערסטענד, אי קענ'ט!
 מאַקע פלעין פאַרברענט?
 און איך, אַלטער נאר,
 איך נאר מיט דער קאר,

עפעס געדענקט זיך מיר
 און עפעס בענקט זיך מיר
 נאך ווייס איך וואָס, נאָך ווייבער מיט שאַיטלען,
 נאָך יידן מיט בערד,
 נאָך טראַמוואַיען מיט פערד,
 נאָך היימישע גריין,
 אַפילו נאָך מיינע מלמדים מיט די טאַיטלען
 און מיט די שמיין,
 אַפלו נאָך דעם טאַטנאָס פאַטש :
 'עסט רויכערן שבת, יונגאַטש ?
 עס בענקט זיך אַפילו נאָך פענסטער, נאָך ווענט —
 דזשאַסט נאָך פענסטער און ווענט — — —

אַלין פאַרברענט ?
 טאַקע פלעין און סימפל פאַרברענט ?
 א י ר פאַרשטייט דאָס, לאַנדסמאַן ?
 נאַט מי !
 אַי סימפלי קענ'ט אַנדערסטענד !
 פאַרברענט ? וואָס זשע בלייבט ?
 מיינ זינדל רב מאַיק ? מיינ איידעם דער גוי ?
 מעיבי אין פאַלעסטאַין, יו נאָו ...
 ס'איז דזשאַסט אַזוי,
 אַז כאַטש נעם און ווער פלעין משוגע.

ווהאַט די העל, ביזנעס איז אַלרייט,
 אַ קערטל בראַקט מען, כאַט —
 מע ליגט ביינאַכט און מע טראַכט :
 וואו שטעקט דאָ ערגעץ גאַט ?
 אין דער אַלטער היים איז ער געווען, —
 זאָל ער דזשאַסט אין אַמעריקע נישט זיין ?
 ווי קען דאָס זיין ? ...

וואס קומט ארויס, אז ביונעם איז אלרייט?
 צום קבר איז נישט ווייט,
 און רב מאַיק וועט קיין קדיש נישט זאָגן,
 ס'עט אפילו נישט זיין קיין וואָגן.
 צו דער סעמעטערי פירט מען דיך אין קאר,
 נישט אין קיין עגלה.
 דער חזן מיסטרער פעמפיק
 וועט קאלט און טעמפיק
 מאַכן אַ מלא,
 און דו וועסט ווי אין אַן עלעווייטער
 אַרונטערפארן אין דר'ערד,
 און ס'וועט דיך אַראַפלאָזן אַ מאַשין,
 און די קאַרם וועלן אַנטלויפן מיט אַ כהלה —
 און גודבאי, סאָ לאַנג!
 נישט קיין עטלה,
 נישט קיין ארון, נישט קיין מיטה,
 נישט קיין טהרה-ברעט,
 און דהי מעין טהינג —
 נישטאַ קיין קדיש!
 כאַטש גיי און דינג!

וועל, אי דאָנ'ט גיוו אַ דעם
 פאַר אַ געדונגענעם אַמעריקאַנער קדיש.
 ס'איז טאַקע אַך און אוי,
 באַט ווהאַט קען יו דו?
 מ'עט שוין מוזן פוילן דזשאַסט אַזוי.
 עלעהאַי זאַל זיך דאַכטן — אַ גוי.

יו נאָו, מיסטרער זאַיטלען:
 ווי מ'פלעגט ביי אונדז אין וואַרשע
 אויף נאַכט די טיר פאַרקאַיטלען,
 אַזוי איז מיין האַרץ פאַרשפאַרט אויף אַ קייטל
 פון זינט איך בין אַ סימיון אין דעם אַמעריקע.

באָט ווי זאָגט מען ? טעיק אים איזוי.
נעווער מאַינד די טרערן אין מיין קול :
ווילאָנג די מתים לעבן
מוזן זיי מאַכן אַ לעבן —
דעמ'ס אַל !

1945

אויף די חורבות

ביסטו דאָס, מוטער רחל, מוטער אָן קינדער ?
אויף שוואַרצע שטיינער זיצסטו אַ פאַרלאַשענע.
פאַרשמאַרטע, צוזאַמענגעשלאָסענע
ליגן די הענט אויף דיינע קאַלמע קני.
הויבסט זיי צום געבעט נישט מער —
טויט איז אַלין סיי ווי.

דיר און דיינע שוואַרצע שטיינער ווי-זאָווי
ליגט די נשמה פון אהרן בן-הלל.
אָן אַרונטערגעשאַסענע
ליגט זי אויף אַ באַרג מיט יידן-אַש.
צי אויס די קאַלמע פינגער,
נעם זי צו זיך אויף דיינע קאַלמע קני,
און זאָל זי מיט דיר נאָך-אַלעמדיק נאַכטן,
נישט טראַכטן פון קיין אינדערפרי —
נעם זי צו זיך אויף דיינע קאַלמע קני.

ביים סיני איז זי געשטאַנען אַמאַל —
ווי קאָן זי נישט גלויבן ? זי גלויבט !
נאָר וועט זי אים לויבן נאָך ווען,
ווי זי האָט אים געלויבט ?
וואָלט זי אין אים נישט געגלויבט,
וואָלט איר לייכטער געווען.
זי אַבער ווייס : ער איז דאָ.
און זי ווייס, אַז ער האָט געזען.

אלץ האָט ער געזען,
איז אליין אין מאַידאַנעק געווען,
האָט זיי צו די אויוונגס באַגלייט —
וואו איז ער נישטאָ?
זייער לעצט געשריי געהערט
ווען עמלק'ס פייער האָט זיי פאַרזערט,
און — גאַרנישט, אייטל גאַרנישט.

און נישט געוויזן האָט זיך מיר דער גייסט
פון קיינעם פון זיי,
צו זאָגן מיר : דאָס טו, כדי צו קאַנען לעבן!
ניין, פאַרכטיק שווייגן זיי,
און בלויז דרשנים ציען גלעקער,
גלאַקיק לייגן זיי
דעם לעצטן שקר,
און די דיכטאַרעס דיכטן.

פרעך טראַגט זיך עשו'ס קול, הקול קול עשו,
און הענט, ידיים ידי יעקב, שרייבן.
עס שרייבן און באַשרייבן לעצטע הענט
ווי אַ פאַלק איז געוואָרן פאַרברענט,
שרייבן, באַשרייבן, פאַרשרייבן.
פאַר וועמען? פאַר דעם צוקונפטיקן היסטאָריקער,
וואָס וועט קאַלט ווי אַ שרץ
זיך גריבלען אין אַש און געפינען
אַ געלערנטן תירוץ —
אַ פּראַפעסאָר אַ באַברילטער און אַ האַריקער.

און ער איז דאָ — איך ווייס, אַז ער איז דאָ!
און כ'זווייס : ער זיגט, אין אַלע אייביקייטן זיגט ער!
אין זיין דועל מיטן שטן
שטיי איך צו זיין רעכטער האַנט,
און ווייל דער שטן קען אים גאַרנישט טאָן —

שיסט דער שטן מיך, זיין מעקונדאנט.

איך פאל —

און טריאומפאל

גיט אויף א הללויה.

און קינדער לאכן נאך. ער דארף נאך קינדער

אויך איצטער, אויך אצינדער!

און מנג'ן דארף ער און גוג'ן,

און באמבעס ווארטן, ווייבער קינדלען,

מערדער מאַרדן און עם שווינדלען

דעמאגאגן —

ס'ענדערט זיך די וועלט זיינע א האר נישט.

גארנישט,

זעקס מיליאָן מאַל גארנישט!

צווישן פלאצק און וואַרשע

אין נאך-מאידאנעק-יארן אן גאט

זע איך אמאליקע יארן.

אמאָל אין א זומער זע'מיר קא' פלאצק

איבער דער ווייסל געפארן,

קא' פלאצק מיט דער ווייסל געפארן.

אן איינציק כמארעלע פארט אין דער הויך —

ווי קומט א ווייסל-פיש אויבן?

ס'כמארעלע פארט און די ווייסל פארט.

כוואליעס ווי סטאדעס טויבן,

א פישל א פריילעכס אויבן.

און איך אויפן דאמפער'ס דעק מיט איר,

דער ליכסטער פון ווארשעווער טעכטער.

זיין חופה די בלויע שפרייט גאט איבער אונדן,

די זון ווי א טעלער צעברעכט ער,

די זון אין דער ווייסל צעברעכט ער.

זאל זיין מיט מזל! אויף שערבלעך זון,
אויף זון-בראך טוען מיר פארן.
און ווייסל-וויינט שפילט, און אין העלם געהילט
לויפן די גרינע ברעגעס,
מיט זיי די גרינגע רגע'ס.

גריין פינקלען די ברעגעס און ווייס איז דער טייך
און אויגן האט זי ברוינע —
אין שענסמן פאלקס-ליד האט נישט געגליט
א פאר הייסע אויגן אזוינע,
גליקלעכע, ברעניקע, ברוינע.

און אז מיר שווימען קא' ווארשע צוריק,
פלאצט סוף מאגן איבער פוילן.
די זון צינדט אין וואסער א גאלדענע בריק
און די בריק לויפט ווייט און פארהוילן
צו ברעגעס — נישט ערד און נישט פוילן.

אצינד בין איך ווייט אין נאכט פון דער צייט,
אין נאכט פון מיין דור פארפארן,
נאר וויל איך — פאר איר מיט דיר קא' פלאצק
ווי אין פארגאנגענע יארן,
די פארב-און-קלאנגענע יארן.

איך, דו און די ווייסל — מיר פאר' מיר קא' פלאצק.
וויל איך — ווערט עם פארזאניק,
כאטש דו ביסט נישטא און נישטא מיין פאלק
און דער סוף איז געווען מאידאנעק.
וויל איך — ווערט עם פארזאניק.

פארוואס פארזאניקט אין מיר יענער מאג?
פארוואס איז ער אייביק אצינדיק?

אין גייסט איז מאידאנעק אויך נישט דער סוף —
אין אים איז גארנישט פארשווינדיק,
אין אים איז גארנישט פארשווינדיק.

אלץ אצינדיקט — און וואָס איז סוף?
שמיל ווערט אין מיר ווען איך פרעג עס,
און פאר מיין בליק נעמט לויפן אַ בריק —
זי לויפט צו געהיימע ברעגעס,
ווי די בריק, וואָס די זון האָט געצונדן אין טייך
אויפן וועג צווישן פלאַצק און וואַרשע.

ד י ל ע צ ט ע ו ו י י ט ק י ט

זאָל זיך מיר דאַכטן, אַז ס'איז די צייט
פון אינגלישע גראַמען און אינגלישן טרויער,
ווען אלץ איז נאָך אומבאַשטימט, וואַרעם און לעכציק.
אַט איז די מויער, די וואַרשעווער מויער,
דאָס הויז שליםקע זעכציק.
אַט איז דאָס העפּטל, דאָס גרינע העפּטל,
וואו ס'ווערן פאַרשריבן די יונגע ווערטער.
און אַט — די ערטער
פון וואַנדערייען און טרוימערייען:
אַט איז דער שלאַגבוים און די ראַגאַטקע,
און אַט די פעלדער אַרום אַכאַטע,
און שוואַלבן און בוימער און דער גערוך
פון פּרילינגדיק-שוואַרצער בלאַטע.

אלץ איז פשוט
און אזוי פאַרבאַרגן.
די וועלט ווערט געבוירן
יעדן פּרימאַרגן.
גאַט זיצט ביי זיין אַפענעם הויכן געצעלט
וויאזוי דער וועלט.

און אלץ איז גלייך אינטערעסאנט :
 א וואַלקן געפורעמט משעקאווע,
 ביילקע'ס הייסע האַנט,
 ס'גראַטעסקע פנים פון ש. ל. קאווע,
 די דינע פענסנע
 אויף דער שלאַנקער נאַז פון ראַזנבוים טערעזע,
 און דרויסן אויפן לאַנד —
 דער הויכער זילבערנער פוס פון א ברעזע,
 אן אַוונט-זון, אין גאַלדענע טיכער געהילט.
 אלץ איז פאַעזיע, אפילו די שילד,
 די קליינע שילד אויף דער טוואַרדע :
 פאַמאַשטישניק פריסאַזשנאַוואַ פאַווערענאַוואַ
 נאַי פּרילוצקי.
 און גוט איז צו זען,
 ווי פּרץ שטורעמט פאַרביי
 פון דער גמינע אַהיים אויף צעגליאַנע.

פון צעפלאַסענע מאַאיקע וואַלקנס אַפער
 ווינקט אַ גאַלדענע פאַננע.

די שכנה האַט געהערט : איך שרייב צום גראַם.
 פאַרשטייט זי : דאַס מאַך איך מן-הסתם
 די לידלעך פאַר די הויף-זינגער.
 גיט זי צו דער מאַמען זיפצנדיק אַ מאַך :
 „כ'על ענק פּרעיגן אַ נאַרישע זאַך.
 נאַכוואַס האַט עמיץ געלאַרנט ענקער אינגל
 אַזאַ ביטער שלאַכט פאַך —
 מאַכן לידלעך פאַר די זינגער אַף די האַיף ?"

דער קליינער בראַניע'ס אויגן
 פינקלען עלעגיש. די ליפן זיינען שטייף
 פון בייזקייט אויפן טאַטן, דעם ראַדזימינער חסיד.

א וואך א גאנצע לייענט זי ראמאנען
 און שבת קוקט זי פון באלקאן
 מיט א דארשטיק-לאנגן האלז, ווי ביי די שוואנען
 אין זאקסישן גארטן.
 דאס קוקט זי פון באלקאן אין די מרחקים,
 דאס בליקט זי צום ד א ר ט ון ,
 בליקט פארבענקט, פארליבט, פארוויינט.
 א, אין די ווייטקייטן טוען זיך וואונדער אפ!
 אויך איך האב אזוי געמיינט,
 בראניע פון דער פאנסקע.

ווי געפלאצטע קינדער-באלאנען
 ליגן אלע ווייטקייטן ביי מיינע פיס.
 כ'בין שוין לאנג נישט זייער שקלאף.
 איין ווייטקייט איז געבליבן נאך: די ווייטקייט
 פון יענער זייט מענטש און יענער זייט באשאף.
 פון מיין אנגסט און ענגשאפט
 קוק איך צו דער ווייטקייט יענער—צו דער לעצטער—
 מיט דער זעלבער בענקשאפט,
 ווי דו האסט געקוקט אמאל
 שבת פון באלקאן אראפ,
 בלייכע בראניע פון דער פאנסקע.

א מ א ל א י ן פ ו י ל ן

א רויז אויפן דאך.
 א ליכטיגע נאכט.

(פון א פאלקס-ליד)

אט ערשט — אט איצט —
 און ס'איז שוין אמאל.
 ס'איז אין צלמות,
 דעם טיפן טאל.
 איצט — און שוין אמאל,
 אמאל אין פוילן.

ווארשע. שיענגע
זעכציק און ניין.
דער פארנאכט גיסט אן
פולע שויבן מיט וויין.
אויפן שמאָלן באַלקאָן
זיינען איך און דו — —
ניין, נישט אמת.
נאר וואו — וואו?
אין מאָל, אין מאָל,
אין מאָל צלמות,
מאָל פון אַמאָל —
אַמאָל אין פּוילן.

אַ רויז אויפן דאָך,
אַ ליכטיקע נאָכט,
און איך און דו,
אין דיין אויג די רוי,
און אַ הימל באַשאַטן
מיט גאַלדענע נאַטן —
אַלץ שפּילט אונטער דער האַנט
פון גאַט דעם מוזיקאַנט —
הער — דו הערסט?
אַט איצט — אַט ערשט —
ניין — ניין —
לאַנג איז עס אין מאָל,
אין מאָל צלמות,
מאָל פון אַמאָל.
געווען איז עס אַמאָל,
אַמאָל אין פּוילן.

פאַרצייטיקער אַט ערשט.
אַט-ערשטיקער אַמאָל.
הער אויף, הער אויף,
די בילדער נישט מאָל!

לאנג, לאנג איז עם געווען,
 לאנג, לאנג איז עם געשען,
 און טיף און שמאל
 איז דער טאל פון אמאל.
 געווען איז עם לאנג,
 אין ערגעץ א לאנד,
 אמאל, העט לאנג —
 אמאל אין פוילן.

1946

ד א ט א ו י ג פ ו ן ד ע ר ט ר ע ר

יענער טאג האט זיך אויפגעכאפט מיט קאפווייטיק,
 געגענעצט מיט פייכטן רעגענדיקן שליום.
 מיין לעצטער טאג איז עם געווען אין ווארשע,
 מיין לעצטער טאג אין דער היים.

פאר'ן אפגאנג פון צוג אויפן ווינער וואקזאל
 איז מיט א נאס-פאררענגטן בוקעט
 געקומען צולויפן א יונגער פאעט.
 א, דער בלאסער פאעט מיטן נאסן בוקעט,
 דער טונקלער וואקזאל, די לעצטע קושן די נערוועזע,
 און די טייערע אלע, וואס כ'האב דענסטמאל נישט געוואוסט,
 אז ס'איז ס'לעצטע מאל, וואס איך זע זיי ...

לאנג האט מיט מיר זיך געזענגט
 מיין פרוי
 און ס'האבן אירע טרערן אויף מיין באק גערענגט
 אבל'דיק אזוי,
 אז כ'האב א זאג געמאן: וואס איז? איך פאר
 סך-הכל אויף חדשים דאך א פאר —
 וואס זשע איז ס'געוויין?

געענטפערט האָט זי (ווי יעדער פרט געדענקט זיך!) :
כ'קען נישט אַנדערש — ניין —
די טרערן גייען פון זיך אליין —
עס וויינט זיך.

פאַרשוואַנדן אַלץ. ווי ווינטער-צייט אַ נעסט
איז שוואַרץ מיין וועלט און פוסט.
יענע לעצטע טרערן האָבן אַלץ געוואוסט.
זיי האָבן אַלץ געוואוסט.

און ס'האַבן טרערן נייע אין מיין לעבן זיך געוויזן
זינט יענעם לעצטן וואַרשעווער פרימאַרגן —
און אויך זיי האָבן געוואוסט אַלץ : מ'האַט כשתיקה זיי באַוויזן
וואָס פון מיר האָט מען פאַרבאַרגן.
פון וואַנען נעמט זיך עס, דאָס גרויסע וויסן
פון אַ טרערל צימערדיק און קליין ?
מער ווי ס'אויג, וואָס טוט די טרער פאַרגיסן,
זעט דאָס אויג פון דער טרער אליין.

1946

ד ו ב י ז ט ד אַ

ווען כ'זע, ווי נאָך מיין פאַלק'ס פאַרבּרענט ווערן אויף נאָז
לאַכט זון און ס'שפּילן קינדער אויף דער גאַס
און גאַרנישט איז געענדערט אין דעם גאַנג
פון מענטש — דעם וויסטן שפּראַך פון חוה'ן און דער שלאַנג,
וויילט זיך מיר לייקענען און זאָגן : ביזט נישטאַ !
ביזט נאָר די גראַנדיעזע היפּאָטעזע
פון מיין אומגעבראַכטער גזע,
אַ חלום פון אַ תּהילים-פאַלק, וואָס איז
פאַרבּרענט געוואָרן מיט'ן פאַלק צוזאַמען.
נאָר טראַכט איך טיפּער פון מיין אומה'ס לעצטע פיינען,
וואָס אַלע גיהנום-פלאַמען זיינען קעגן זיי
צעגייענדיקער שניי,

הער איך, ווי די פיינען גופא שרייען,
אז דו ביזט דא.

ווען ס'וואַלטן קיין יסורים נישט געווען אזעלכע —
וואַלטו געקאנט נישט זיין. נאָר ווייל עס זיינען

פאַרען אזעלכע, אַ, אזעלכע פיינען —
ביזטו פאַרען אזוי געוויס ווי ס'איז

געוויס מיין בראַך. אזעלכע ליידן אַן אַ גאַט

וואַלטן געווען אזא מיין הפקר/דיק געשפעט,

אזא מיין תוהו/דיקער אַפּפּרעג פון דעם עיקר,

אז ס'וואַלט פון צופיל אומזין דער פלאַנעט

זיך שוין לאַנג אַ וואַקל-געמאַן שיכור —

און צעפלוויגן זיך אויף שטיקער.

1946

זינד און טויט פון דע-ה-אן,

דעם קראַנקן ייד.

... ACHERONTA MOVEBO

א

איך בין פון יענעם שמאַם, מיין האַלענדיש קאַלט ווייב,

וואָס טראַגט פאַרקויפן פייערן געגנב'עמע פון סיני.

דערפאַר האָב איך דיך פיינט מיט עפעס גאָר אַן אַנדער שנאה,

ווי יענע לוסט-שנאה פון מאַן צום ווייבערישן לייב.

כ'האַב פיינט די רואיקייט אין דיר און די פאַטאַלקייט די אור-אַרישע

פון ערד, וואָס גייט צו ערד שיקזאַליק און האַרמאַניש-גריכיש,

אַן גוואַלד-געשריי צו גאַט, אַן לוחות און אַן שליחות.

ביזט קעזיק און שטומפּנעזיק — און פאַרשווינדיק.

ביזט A גלייך A. ביזט ברויט מיט ברויט. עמלק.

איך אַכער בין אַ ייד. בין באַרגיק, תהומותדיק און טאַליק.

און כ'לויף פון דיר צו יינגלעך — און איך זינדיק.

ב

דו קושטט אומזיסט מיין ליפ. דו רופסט אומזיסט מיך : טייערער.
כ'האָב פיינט די רואיקייט אין אייך און די פאטאָלקייט די אור-אַרישע.
און אַנדערש איז מיין גאַנג צום טייוול איידער אייערער.

ס'איז אייער טייוול קאַלט און שיין, מיט אויגן פון אַן אַלמֶן גריך.
איך — צו אַ הייסן טייוול קריך איך, הויב מיך אויף און פאַל און קריך.
ווייל ערגעץ וואָגלט אין מיין בלוט אַ הייליק-מאַנענדיקער זיידע
און זוכן מוז איך אַן עבירה גרויס און היים ווי מיין אַבדה.

אַ זינט איר האָט אונדז אויפגעפראַלט די געטאָס און גענומען
צו זיך אין פאַדערהויז און אַנגעשמעקט מיט לועס —
האַבן מיר אַ גאַט פאַרלוירן, היים ווי מדברשע סאַמומען,
אַ גאַט פון אויב און פון סנה, פון קאַטאַסטראַפּעס און נבואות.

ג

נישטאַ קיין זינד-עקסצעס, וואָס זאַל נישט קלעפּן זיך צו מיר, דעם
קראַנקן ייד.
כ'בין קראַנק און קיין שום קראַנקס איז מיר נישט פּרעמד, דו האַלענדערין
לענדיקע.

און מיינע ליידער זענען נאָר אַן אויסצוג פון די קרענק מיינע די
טויזנטבענדיקע.

אַ, ווי רעצעפטלעך קורצע שרייב איך זיי — צוויי ציילן אין אַ ליד.

דו האָסט נישט איינמאַל מיך געפּרעגט, נאָך וואָס איך בין געפאַרן
קיין רוסלאַנד זען די תּפּיסה-שטייגן, וואו געהאַלטן האָט דער צאַר
פאַרשפּאַרט די רויטע פייגל פון דער רעוואָלוציע. יענע יאַרן
האַב איך געלעבט אין תּהומות פון סאַדיום — און דערפאַר

געוואָלט די אויגן די פאַרזינדיקטע מנוולדיק דערקוויקן
מיט תּפּיסה-פייין פון קעמפּער, וואָס ס'שטאַרבט די זון זיי אין די בליקן,
באַשמעטיקן פאַר זיך אַליין, אַז אַלץ איז אומגליק און רציחה.

א פרעג נישט! איך בין גרייט צו ווערן גערט, צינדן רוים —
און קוקן אויף א וועלט-שרפה ווי אויף א בלענדנדיקן טרוים.
ברען, וועלט הינמישע! ביזט מיר אן גאט נישט ניהא.

ד

איך האב מיך נישט געוואונדערט, ווען איר זענט
ארויס אין פעלד און אפגעשפילט א פלאמענרוימע שפיל.
איר האט זיך אפגעצאפט דאס בלוט מיט אן אזארטיש בלינד געפיל,
אן איוב-שטורעם יידישן, אינגאנצן מוז און עלעמענט.

ס'איז נישט געווען קיין בונט — בלויז פאטום און נישט מער!
און אפגעשפילט — גאלאנט זענט איר געזעסן אין ווערסאל,
פארפירט א שפיל אויף טרוקן גאכ'ן גאסן באל
און אנגעטון א שלום-פראק דעם בער.

געשפילט — און מיטאמאל געשמעלט א נסיס-קארט אין קאן.
מיין קראנקער טייוול קוקט דערשטוינט אייך אן.
עס טוט א בלאז מיט גאט, מיט וואונדער מיט אלט-נייעם.
איר זאגט: דו ייד, גיי נעם דיר ניי-ירושלים.
הא, וואס? איר גיט אונדז גאט צוריק? דאס ווערט אינטערעסאנט.
אנו, מ'עט פרוואון.

ווייב, איך גיי אין יענעם לאנד,
וואו ס'האט אמאל געטון מיין שבת הויזן —
און איז פון דארט אוועק צו האנדלען מיט טאלאנט,
מיט סיני-בראכווארג און מיט אלמע הויזן.

ה

א גאנצע נאכט געקראכן אויפ'ן דעק אנטקעגן שמערן.
א בוואליע, ווי דער נחש מיט'ן קרוינדל אויפן קאפ,
האט מיך אנגעקוקט פארליבט א מינוט פארן נישט-ווערן
און אויסגעזמר'ט זינד — דע-האן, די אויערן פארשטאפ!

פארמאך די אויגן! אויך אויף ימען קומט פעררווערסיע ווי א פרוי
מיט לייב היים-שלאנגיקן, פארלאנגיקן, — גיי קיל אים!
ניין. שווינד, דו זינד. אט זע — איך נעם ארויס א תהלים.
ברכי! ברכי, נפשי, את אדני!

ד

און אט איז ס'לאנד. אהא! דו קוק עס אן. פון דאנען
איז עס אַוועק און זיך אַוועקגעצויגן שווער
דורך דורות, וועלטן, לענדער — ביז דע-האַנ'ען.
אַט איז דאָס לאַנד. איך זע. ס'איז דאָ פאַראַנען
אַזוינס, וואָס מוז מיר ענטפערן אויף עפעס,
וואָס איז צו מיר דורכ'ן קאַנאַל דעם טונקעלן פון בלוטן
פאַרקראַכן איבער דורות — און איך שלעפּ עס.

ז

ס'איז האַלענדיש קיין וועלט-שפראַך נישט, געוויס,
איראַפּע איז נישט אַמסטרעדאַם, איראַפּע איז פאַריז,
נאָר ווען עס שרייבט אויף האַלאַנד-שפראַך אַ ייד —
דער וועלט'ס פרימאַרגן-חלום, וואָס איז געוואָרן אַ קאַשמאַר —
ווערט אויך די שפראַך די דאַרפישסטע אַ וועלט-שפראַך,
ווייל ייד איז צער און וועלט איז צער.
גוט-מאַרגן, לאַנד. אַט בין איך. כ'שמעל מיך פאַר.
איך קום פון איראַפּעאישן שוואַרציאַר
און בין פּערווערס
ווי אַ ראַפינירטער פּערז :
עס דאַונט אין מיר מוטער רחל — און ס'קלאַנט אין מיר אַ צויג.
איך בין די סתירה, וואָס עפנט-אויף אַן אויג
צווישן יאָ און ניין —
און קוקט-אַן, — אַ בראַך איר, — זיך אַליין.

ח

היינט פאַרן לעצטן כותל געוויינט אַ גרויס געוויין.
(נאַטאַ-בענע : מוהאַמעד איז שמוציק, אַבער שיינ).

גאט, דא פילט מען דיך. דא איז דיין וואוין. ס'איז וואָר.
(מוהאָמעד איז אומפלייטיק ביו גאָר).
און אפשר ביזטו נישט פאראן? מ'דארף נאָך טון א קלער.
(מיר שרייבט דאָס ווייב: איך בענק... ווער דארף זי, ווער?)

דאָ זענען נעכט ווי מרימס,
וואָס פויקן אין די פויקן פון דער שטילקייט.
שאַקאַלן וויינען דאָ אָן אַלט געוויין.
משיח זיצט דאָ אין לבנה-ליכט אויף שוואַרצן שטיין.
(מוהאָמעד, דער אייזל-יונג, איז שוין).

ט

איך האָב געטראָפֿן אַ מקובל. זיין באָרד — אַ קרומער ווייסער שטראַל.
ס'ברענט אַ מזבח אין זיין אויג. דאָרט ווערט די וועלט געבראַכט אַ קרבן.
געהיימסטע חכמה טרינקט ער פון זיין אַלטן קוואַל,
ווי קעמלען שעפֿן נאַרונג פון די האַרבן.

אַלט איז ער און ווי אַ חלום — אַזוי דיין.
ער האָט געזאָגט: די וואַסערן פון חסד שווענקען
די פעלזן די שוואַרצפֿינסטערע פון די ין.
און כתר וויל אַראָפֿ, און בינה וויל זיך שענקען.
דערפֿרייט באַהעפֿט זיך מלכות מיט י ס ו ד.
נישט ווייט איז שוין, נישט ווייט דער טאָג פון גאָט.
אַדם ווערט פאַרגעטלעכט, און מו"מ — פאַרמענטשלעכט.
באַלד וועט ווערן שבת און ס'וועט צינדן בענטשליכט,
ס'וועט אין אַלע וועלטן בענטשליכט צינדן ר ו ת.

— — — — —
כ'וועל ריין ווערן. כ'דארף ריין ווערן. איך מו ז!

י

נאָר כ'קאָן נישט. ס'קומען נעכט אין זילבערנע וואַואַלן
ווי זינדיקע אַלמנות.

און שאַקאַלן

יאַמערן ביו פאַרטאָג דעם יאַמער פון פ א ר פ א ל ין.

איך קאן נישט. כ'ווער דערדריקט. גאט לייגט זיך ווי אַ משא
אויף מינע פלייצעס דאָ. און ברעמען האָב איך נאָסע
פון טרערן. נאכט און גאָט... געהיימיש... ראָסע...

יא

איך האָב אַ בריוו געשריבן צו מיין גוט און קעזיק ווייב :
דאָ בלייב איך שוין. פאַרשטייסט? איך ווייס נישט ווי, נאָר כ'בלייב.
קאָן איך נישט הייליק זיין אפילו דאָ, אפילו איצט —
מוז איך דאָ און איצט מיין זינד אזוי פאַרטיפן,
אז ווי אַ מעסער, אין אַ מערדערהאַנט צעבליצט,
זאָל זיך מיין שולד צעבליצן — און מיין בלוט זאָל טריפן.

יב

ביזטו אין דער אמתן פאַראַן?
איז דאָס דיין פלאַן,
ווידער צו ווערן אַ גאָט
צו אַ פאַלק, וואָס האָט
דיך אויסגעביטן אויף אינמערנאַציאָנאַלע אַקציעס
און דיך פאַרשלעפט
איבער האַמעלן, באַרדעלן, רעדאַקציעס —
אָדער — —
אָדער דאָס האָט וויצמאַן בלוז גענומען אַ פאַפיר
ביי אַן אַלטן לאַרד
און עס געגעבן אַ רעקלאַמיר
לויט אַלע געזעצן פון פאַליטישן ספאַרט
און — דאָס אַלץ? !
(הא, אויב אזוי — וועל איך אויך גיין צו אַ לאַרד —
אויף מיין ערנוואַרט —
צו נאַרטקליפּן, אַ שטייגער) — — —
ווי דערגייט מען אויף זיכער, אז דו ביזט פאַראַן?
איך, אַ מויז אויף דער שיף פונעם אומזין, דע-האַן,

מוז דיך פראוואצירן,
 דיך — זשורנאליסטיש גערעדט —
 צווינגען צו רעאגירן.
 פארשטייסט? איך בין גרייט צו באצאלן
 מיט אייגן בלוט
 פאר א י י נ מינוט —
 זי מעג זיין א לעצטע —
 וואס זאל מיך איבערצייגן,
 אז דו ביזט דא
 און אז דו קאנסט צו לאנג נישט שווייגן.

כ'בין היינט לאנג געזעסן ביים רב פון אלט-ירושלים,
 ביי ר' חיים.
 פארפירט מיט אים א שמועס וועגן
 מיתה בידי שמים.
 אזא מיתה קומט מיר.
 איך מיינ, איך בין זי ווערט.
 אויב דו ביזט דא און דיר איז הייליק אַט די ערד —
 טויט מיט דער אייגענער האנט!
 אין בראַנד
 שטיי אויף,
 גיב א ריס,
 פאַרוואַנד —
 און לייג ווי אַ הונט
 צו דיינע גוואַלדיקע ביבלישע פים.

יג

אוודאי בין איך מסור און פאַררעמער.
 נאָר כ'מסר נישט בלויז אייך — איך מסר גאָט אליין.
 אַן אמת אַ לעצטן — אים מוז איך דערגיין.
 דער חשבון — אויב ער קומט — וועט קומען שפעטער.

א מסור בין איך — און כ'וועל אייך מסר'ן כסדר
פאר אלע די, וואס איר זענט פון זיי געלאפן,
נאר נישט גענוג אנטלאפן! א, איר האט געלאזט
צו זיי אזויפיל מירן אפן!

יד

ניין, איר געפעלט מיר נישט. עם זעט נישט אויס,
אז איר זאלט בויען גאט א הויז.

איר הערט שוין טריט? ניין, כ'הער נאך נישט קיין טריט
אייך הער נאר זעלנער-טריט פון פאלשן בריט.

דערעיקרשט אבער וויל איך וויסן: דער,
וואס האט דעם בונד דעם בלוטיקן פארשניטן
מיט ווייטע אבות — קומט ער נאך אהער,
אויף אט די חורבות? טוט ער זיי נאך היטן?
זעט ער נישט, ווי איך פארזינדיק זיך פאר אים?
וועט ער שווייגן, אדער, ווי עם פאסט
פאר דעם אלטן אלהים,
מיד, זיין ערדס מוזהמדיקן גאסט,
טויטן אין זיין גרים? —

טו

כ'האב געזען אייער שיינדל, כ'האב געזען אייער ביאליק
איר ווייסט? ער איז פארדעכטיק.
ווער קאן וויסן, ווי גאליק,
ווי גאליק ער לאכט
אין איינער א נאכט,
ווען אלץ אין א מענטש ווערט הארב,
נכפהדיק-פאליק,
און טרויעריק און גערעכטיק,
און עמיץ זאגט אים: שמארב! ?
יא, אייער ביאליק —
ער איז מיר פארדעכטיק.

מז

פיינט האָב איך אייער טעל-אוויוול
מיט דעם איורדיטישן געשמאַמל.
עס ווערט דאָ דער ים אליין אַ ימל —
פיינט האָב איך אייער טעל-אוויוול.

ערשט נעכטן ביינאַכט האָב איך אייך פאַרמסרט,
אַ גאַנצע נאַכט געמינטלמט אַ בריוול,
אַ קאַרעספּאַנדענץ אַזאַ געוואַסערט —
פאַרמסרט אייער טעל-אוויוול.

אַזוינער בין איך. און איר מענט —
איר דאַרפט מיך טרעטן מיט די שטיוול.
נאָר פיינט האָב איך אייער טעל-אוויוול,
פיינט האָב איך אייער טעל-אוויוול.

יז

נו, יא. איר ווייסט דאָך. כ'בין געקראַכן
צו נאַרטקליפּן, דעם קאַלטן לאַרד.
אַ שאַד צו פאַרלירן דאָ אַ וואַרט.
אַוודאי אַ מסור — און נאָך וואַסער!

דער שטן אליין — ווען ער זאָל קומען
אַהער צופאַרן, — איך, קראַנקער ייד,
וואַלט גערן אים אַפּגעשטאַמט אַ וויזיט
און אים געבעטן, ער זאָל פאַרטומאַה'ן

אייך אַלע, אַלע — וויבאַלד איר קענט
נישט ווערן הייליק אַזוי, אַז ס'זאָלן
אויפגיין איבער אייך אַרעאַלן
און גאַט זאָל אייך ליגן אויף ביידע הענט.

יח

מיך דערמאנט תל-אביב אן אלץ, וואָס דערפאר
בין איך אַנטלאָפֿן ווי פאר אַ געפאר
און וואָס לאָזט מיך נישט אָפּ אויך אין לאַנד פון מיין אַנטלויפֿן.
איבער מאה-שערים*) וועל איך גיין און מיר קויפֿן
פארשימלטן טרויער פון טונקעלע שטיינער,
ערלעך געוויין פון טויזנטיעריקע וויינער,
קנייטשן פון דורות, בלאַמעס פאר דער טיר
און אַ געכתיבה'טן „אַסור להשתין על הקיר“.
עס בלאַנדזשען אַזויפיל שאַטנס איבער מאה-שערים,
דאַרט רעגנט דלות, דאַרט אַטעמט אַ גאַט, וואָס איז אַרעם.
מיין געשריי נאָך פאַרם פון אַן אייראָפּייער און דיכטער
ווערט דאַרט שמוס ביים אַנבליק פון איוב'שע געזיכטער.
דער פאַרמלאַזער טרויער פון מאה-שערים
מאַכט מיך פאַר גאַטס אַ קנעכט. מער : פאַר גאַטס אַ וואַרעם.
איך ווער אַ נכנע, אַן אַרעמאַן, איך ווער אויס שטנדיק,
אוראַלט ווער איך דאַרט — און מלית-קטנדיק.

יט

זיי ווייסן נישט, די פרומע, וואָס איך בין און ווער.
כ'בין פאר זיי אַ בעל-תשובה אַזא — און גאַרנישט מער.
אַ בעל-תשובה, אַ בעל-תשובה — און וואָס דאַרף מען מער ?
איך בין דאָך אַזוי פרום — נאָך פרימער ווי אַ גר.
צו זאָנענפעלדן גיי איך, צו דעם אַלטן רב.
מיך קוויקט זיין בלויער אַנבליק ווי תשובה און ווי שמראָף.

*) אַ קוואַרטאַל אין ירושלים.

דערנאך, ווען כ'גיי אהיים דורך געמלעך טונקל-קרומע,
טונקלט אין מיר ווידער — און ס'שמעלט מיך אפ די טומאה

מיט ליפן פון א זונה און פליסמער פון א שד — —
(נאך היינט וועל איך מיך זען מיט דעם אראבער-יונג מאכמעד).

ב

ווייב, דא בלייב איך. און דו — בלייב אין דיין האלאנד, גויע.
קארעספאנדענצן? גוט. איך שיק זיי איך. איך ליפער.

מיט א פארשטיינערט פנים פון אן אידיאט
גיי איך דא ארום — און פלאנמער מיך אלץ טיפער.

בא

כ'וועל ווידער גיין צום כותל. א, איך בין א בעלן
צו וויינען דארט אין איינזאמקייט א וויינען פון שאקאלן.
דערנאך וועל איך אהיימגיין און וועל שרייבן א געשריפט
מכה אייער קוואטש דעם נאציאנאלן.

בב

איך בין א פאסקודניאק. דאך איר גייט אומשולדיק ארום
אויף דער ערד, וואו ס'איז גענאנגען אליהו.
איר טרינקט גאזאז און באדט זיך אינעם ים
און שרייבט קארעספאנדענצן
מיט ווערטער פאלשלעך-פלאכע און ווייס-בלאע.

איר שרייבט: דאס פאלק לעכט אויף, ברוך-השם,
און שיקן זאלט איר געלט, למען-השם;
מיר שווערן איך ביי די ראזירמע בערד,
אז מיר האבן שוין מוסקולן (וואס איר הערט!);
אט גיט מען נאך דעם ירדן אן עלעקטריפיציר —
שטייט די גאולה שוין אין טיר.

פארוואַס, אַ שטייגער, זאָל גאָט אייך שטרעפֿן?
 איר עסט און טרינקט און באַדט זיך און גייט שלאָפֿן.
 פארוואַס, אַ שטייגער, זאָל גאָט אייך שטרעפֿן,
 אליהו'ס גאָט? איר זענט דאָך לעמליך צווי,
 זענט ווערט אַ קניש אין באַק.
 איך בין נישט אומשולדיק. איך בין אַ פאַסקודניאַק.

כג

איך זייַן און חלום אויף דער וואַך :
 דאָס וואַלט געווען אַ וואוילע זאָך.
 עס איז נאָך אַלין אליהו'ס ערד.
 פאַר זינד איז דונער-שטרעף באַשערט.
 אַחוץ אוסישקינ'ען, דע-האַן,
 איז דאָ נאָך אויך אַ גאָט פאַראַן,
 אַ גאָט פון קראַכיקן תנ"ך —
 (דאָס וואַלט געווען אַ שטאַרקע זאָך).
 נאָר ווי, אַ שטייגער, אַז עס נעמט
 אַן מיר נקמה אַ מ ע נ ט ש'ס פאַר הענט?
 ווי שונדיש אַזאַ סוף און שוואַך!
 (אַן אַלמע זאָך, אַ בלינדע זאָך).

כד

עס לויערן, לויערן עמיצנ'ס אויגן.
 עס לויערן, לויערן עמיצנ'ס טריט.
 איך גיי — און מען היט מיך. איך שטיי — און מען היט.
 ווער איז עס? נישט גאָט... ס'מוז אַ מענטש זיין... אַ ייד...
 אַ ייד, וואָס גייט טויטן? כאַ-כאַ... אַט דאָס איז עס...
 עס איז כל-הגויימדיק... אַט — און ס'געשיט...

און איז עס אַ חלוץ מיט אויגן פון שמאַל ?
אַ שאַד, וואָס איך הער נאָר... אַ שאַד, וואָס איך זע נישט...
ווי שמאַל מוז זיין ליפּ זיין, נקמת'דיק שמאַל !

כ'זע גאַרנישט... כ'הער טריט בלויז... ס'געשיט באַלד — און דאָן — — —
פון מענטשן-האַנט שטאַרבן — הייסט שטאַרבן אָן וואונדער.
פון מענטשן-האַנט שטאַרבן איז טרויריק, דע-האַן !

כה

מיך האָט דער לויערער געטראָפן.
מיך האָט דער לויערער געטויט.
אַ מענטש... נישט גאַט... אויך נאָכ'ן טויט
איז ס'אויג מיינס אָפן — פּרעגיק אָפן.
איך קום נאָך אויפ'ן אָרט פון מאָרד
און שטיי און וואַרט — אויף וועמענ'ס וואַרט ?
מיין האַנט הענגט שטאַר, מיין פנים בלויט,
כ'ניי-אויף — אַ ליד אָן קלאַנג, אָן סטראָפּן.
עס האָט מיך מענטשן-האַנט געטראָפן.
עס האָט מיך יידן-האַנט געטויט.

כח

כ'בין נישט סתם אַ דע-האַן. איך בין אייער פאַמיליענסקאַנדאַל.
כ'בין — דער סקאַנדאַל.
פיגורן זוכט איר נאַציאָנאַלע ? שוטים !
מיט וואָס בין איך, דע-האַן, נישט נאַציאָנאַל ?
ווער ס'וואַרפט פון אייך אַ שטיין פון עקל אין דע-האַנ'ען,
דער האָט נאָך נישט זיין אייגענעם ווייטיק פאַרשטאַנען.
ס'איז אפשר נישט נאָר מיינע, נאָר אויך אייער סתירה :
צייטונג מיט תנ"ך און גאַט מיט מסירה.

א פאָעט וועט אפשר קומען זיין בליק צו פארטיפן
אין שפאלט פון מיין צעריסנקייט, וואָס איר האָט נישט באַגריפן.

און פון פינסטערן שפאלט וועט ער אַפערציען מיין שאַטן,
דעם אומהיימלעכן אַפאָקריפיש-נאַציאָנאַלן שאַטן
פון אַ פּעדעראַסט אין טלית-קטן.

און מיט'ן שאַטן דעמאָנסטראַטיוו
איך איבער די קעפּ טון אַ פּאַך,
פונסניי דאָס בלוט מיינס לאָזן טריפן,
און זיין קלער וועגן מיר, אַ קלער אזוי טיף
ווי די בראַנדיקע יידישע בראַך,
וועט אַריין אין אייערע אַפּאָקריפן.

ווינטער, 1932

וואַרשע אין 1912

דרויסן שיינט און זומערט — פינצטער איז אין הויף.

אַ ייד מיט אַ זעקל

שרייט יאושדיק אַרויף:

האַנדל, האַנדל!

יאַך קויף

אַלטע שמאַמעס, אַלטע שייך —

אַלמוואַרג קויף יאַך, אַלמוואַרג!

אַז ער גייט אַוועק, קומט אָן פון גאַס

אַ הויכער קאַצאַפּ מיט אַ פאַס

אויף דעם קוואַדראַטיקן קאַפּ.

פייערלעך ווי אַ האָן, וואָס זאָגט אויפנאַנג אָן,

רופט ער אין הויף אַריין:

סאַכאַרנאַיע מאַראַזש — —

אויפ'ן דנאַ פון שמאַלן קאַסטן —

דעם וואַרשעווער הויף —

איז שטיל אַ פאַר מינוט.

און פּלוצלונג — אַ געלויף.

קונצנמאַכער, קונצנמאַכער גייען!

בלענדיק גיט זיך א צעשפרייט
א שלל קאלירמע פלאכמעס —
ליכטיק לאכט עם
קעגן געלע מויערן, וואס טרויערן.
קונצנמאכער שטייען
מיט די פיס די דראמענע ארויף.
טרייסלט זיך דער הויף.
שרייען קינדער. פיס משוגע פלינקע
צאפלען, צאפלען אין דער הויך — און שיכור שפילט
די קאטארינקע.
פון די פענצטער פליען גראשנס אין פאפירלעך.
דער הויפט-קונצנמאכער דאנקט
און נויגט זיך מאנירלעך.

די קונצנמאכער קלייבן זיך אין וועג.
ווידער וועט דער שמאלער קאסטן
פון זיין שאול תחתית
ארויפקוקן פארלאשן צו א שטיקל הימל,
בענקען נאך די בלענדנדיקע פלאכמעס.
קונצמאכער, גייט נאך נישט! נישט גייט!
אכער ניין, זיי גייען. און מיט זיי די פרייד,
נאך זיי — די שרייענדיקע קינדער.

דרויסן קאכט די גאס. איבער דעם שטיינערדיקן ברוק
לויפט דונערדיק א דראזשקע:
א דאזאר אין א גלאנציקן צילינדער
פארט צום קהילה-שטיבל אויף גושיבאָווסקע.

הארט ביי דער וואנט
פון א טויבער מויער
שפילט א בלינדער מוזיקאנט,
א ייד א לאנגער, א פארלאשן גרויער.
ער רייסט די גראַבע סטרוגע, דעם באַס,
ברומט זי ווי פון א פוסטן פאס

און וויל אריבערברומען מיט איר טרויער
די גאנצע גאס.

פלוצלינג לאזט ער אפ דעם סמיק זיינעם דעם דארן.
אויף זיין פנים בלייבט שטארן
א שרעקיקע האוואיע.
מע הייסט אים אויפהערן, דעם ייד. עס גייט
א לוויה — א לוויה —

שפאנען אין שווארצן צוויי פערד,
שאטנדיק פלאטערן בערד,
שפיציק גייט אויף א געוויין.
א צעהיצטער טראמוואי גיט א קלונג —
און בלייבט שמיין.
עס שטארבט אים אונטער די רעדער
א בלויער עלעקטרישער פונק.
אזוי לעשט זיך דער בן-אדם, אזוי מוז יעדער
גיין נאכ'ן מלאך-המות
אזוי צו די אבות.
לאנגזאם שפאנען די פערד,
פארקלערט אין עפעס, אין עפעס פארהערט,
און דורך די לעכער אין דעם מוך דעם שווארצן
קוקן די לענגלעכע אויגן די פערדישע
איבער-ערדישע.

פארביי די לוויה. דער טראמוואי דער רויטער
אנטלויפט מיט א גוואלד.
און באלד
דערטראגט זיך פון נאענטן חדר
א צעצויגן געזאנגיק רוישן,
ווי ס'מעלאדישע פלוישן
פון א רעגן אין רינע :
ויאמר — האט געזאגט,

אדני — גאט,
אל משה — צו משהן.

א יידענע צעשרייט זיך איבער פולע קוישן.
עפעס א ליטוואק דרייט זיך אויפן גאס מיט א וואליזע
און א בלעכערנעם משייניק—זוכט אודאי א קווארטיר.
זע, אט גייט ליזע,
די פרעבליסטקע פון האלפערנ'ס קורסן. מיט איר —
א בחור א פארקלערטער :
לאנגע האר, א קינסטלערישע בלוזע.
געהויבן פליען פון זיין מויל די ווערטער :
פאעזיע — שאפונג — מוזע.
די ליפן אין א טרייבל און דער בליק צומראנגן,
לאכט זי צו דעם בחור הויך, נערווייאיש.
דאס איז די זעלבע ליזע, וואס די לצים זאגן,
אז זי חלשט אויף העברעאיש.

שא ! א ווארע מאכט'ס, א ווארע !
חסידים לויפן. פון א קאטש
שטייגט ארויס דער רבי.
ס'ארע מראה !
ווי ער גייט !
בלוילעך שנייט
זיין בארד איבער דער גאס.
די ווייסע זאקן בלאנקען.
די גאס פארזינקט א רגע אין געדאנקען.
זעט נאר, ווער עס גייט —
דער רבי גייט !

פארביי — און ווידער
גיסט איר זומערדיקן זודיקן הארמידער
די גאס.

א געזעצטער מאן מיט דיקע וואַנצעס פריזישע,
הייסע אויגן, פול מיט כישוף און להטים,
א קורצן ברענענדיקן אַמעם,
קומט אן מיט שנעלן פעסטן טראַט.
זיין שוואַרצע פעלערניגע פליגלט —
א פלאַטער און א פאַך, א פלאַטער און א פאַך.
פאַרגאַפט

לויפן פענצטער אים נאָך.
דורות, וועלטן, קלאַנגען
יאַגן זיך נאָך אים,
ווילן אים דערלאַנגען,
און ער — ער פליט, ער פליט,
אינגאַנצן כישוף, גלאַנץ און קאָך.
א פאַרחלומט יינגל קוקט אים נאָך
מיט פרומען ציטערדיקן דרן-אַרץ.
ער ווייס דאָך ווער דאָס איז —
ס'איז יצחק לייביש פּרץ.

ווען ער פאַרשווינדט
ווי אַ הייסער ווינט
הינטערן ראַג,
ווי ס'וואַלט אים צוגענומען מיט דער פעלערניגע
אן אַנדער וועלט, אן אַנדער טאַג, —
דערלאַנגט פון אן אַפענעם פענצטער
אין גאַס אַריין אַ זעץ, אַ שלאַג
אַ גראַמאַפּאָן.

אַ גראַמאַפּאָן אין וואַרשע
וויינט אַריבער קיין אַמעריקע,
בעט זיך אין גראַמען :
אַ בריוועלע דער מאַמען
זאַלסטו ניט פאַרזאַמען ;
שרייב, מיין קינד,
שרייב געשווינד
אַ בריוועלע דער מאַמען.

ווארשעווער גראמאפאן פון ניינצן הונדערט צוועלף,
 וואס דיין געוויין האט זיך צו מיר דערטרעגן
 אין ניינצן הונדערט פערציק פינף!
 איך קען דיר זאגן
 פון דאנען, פון ניו-יאָרק,
 אז ס'איז גארנישט מער געבליבן.
 אלע וואַלטן מיר געשריבן
 א בריוועלע איבער ימ'ען,
 א בריוועלע דער מאמען,
 אבער —
 וואו איז די מאמע? ...

דעצעמבער, 1945

ד ע ר ב א פ ע ל

א גאנצן טאג אן ענטפער געזוכט
 ביי קרעציקער ערד, ביי אשיקע הימלען.
 געזוכט א צוזאמענקלאנג צווישן צוויי גימלען:
 גאזקאמער — און גאט.

און אט —

פארלאָשן געבליבן זיצן
 אין אַקטאָבער-אָוונט דעם מידן
 אויף א שטילער באַנק אין אַ קליינעם פּאַרק.
 און אין מיר — דאָס געפרעג פון אַ לעצטן יידן:
 גאזקאמער — אַדער גאט?

און דערנאָך — נישט געפרעגט מער. בלויז שטום געגאָפּט
 צו מויערן-שפיצן, וואָס האָבן געשניטן
 דעם רוים מיט אַ שוואַרצקייט אַ קלאָרער אַזאָ,
 אז איך האָב זיך פּלוצלונג דערזען אין מיטן
 דעם וואַרשטאַט פון גאט.

נישט געזען נאך א שווארצקייט אזא מין קלארע,
א וואָר אזא וואָרע,
אזא פארנאכט.

כ'בין געווען אין דער טראכט,
וואָס האָט אַלץ געהאַט,
אין דעם רולאַנד פון גאַט.

און ס'איז געווען אין מיר אַ קול
אזוי צו זאָגן : אין אַט דער טראַכט
געפינט זיך דיין פאַלק, וואָס איז פאַרשוואַנדן
פון אונטערשטן טאַג און פון ערדישער נאַכט —
דיין גאַנץ פאַלק איז אין גאַט.

ס'ווערט דיין פאַלק נישט געקוילעט מער פאַר זיין טיט
זיין פאַרשלאַסענער טיר. ניין, עס איז אין אים,
ס'איז צוריק אין אים שוין, אין אלהים,
און דערפאַר באַפעלט עס מיט גוואַלדיקער שטים
פון אים צו אים אַ גוואַלדיק באַפעל,
אַ באַפעל צו גאַט.

און אזוי איז צו גאַט דער באַפעל פון דיין פאַלק :
מיט אונדז אַלע אין זיך, אַ גאַנץ פאַלק אין דיין שוים,
מיט ישראל אין זיך, אַלט און יונג, קליין און גרוים,
שפאַר אַרויס, פלייץ אַרויס,
זאָג אַ נייעם יהי-אור —
ניי-ישראל אַנטפלעק, נייעם בראשית געבויר !

1945

ווען איך שטיי ביים העלן האַדסאַן

ווען איך שטיי ביים העלן האַדסאַן
און ווי דופט פון פרישן היי
ווייט דער טייך-ווינט מיר אין פנים,
שטייט געשיכטע וואו איך שטיי.

פריש די כוואליעם — אוראלט שפיגלמ
זיך דאס פנים מיינס אין זיי.
ס'קומען וועלטן און מרכבות,
ס'קומען דורות, קומען אבות —
אן א סוף איז זייער ריי.

כ'שמי ביים טייך און מיינע אויגן
זעען טייכן וויימע צוויי.
צו דעם ירדן פליט מיין חלום,
צו דער ווייסל — מיין געשריי.
און דער האַדסאַן-טייך דער פרייער
ווערט באַלאַדן מיט מיין וויי —
און זיין וואַסער טראַגט מיין פייער.

ס'פנים פון דער לייזער

פאַראַן ביי מיקעל אַנדזשעלאַ אַ ליד,
אַ ליד, וואָס שניידט מיין אומרו ווי אַ מעסער:
„אין דורות פון פאַרגיין
ווי גליקלעך איז דער שלאַפער, דער פאַרגעסער!
אַ שטיין צו זיין, אַ שלאַפנדיקער שטיין —
וואָס קאָן זיין בעסער?
דעם שלאַף, מיין איינציק גליק, נישט טרייב אַוועק —
רייד שמיל! נישט וועק!“

אַ, פאַרלאַ באַסאַ... רייד שמיל און טרעט באַזאַכט!
עס בעט זיך מיקעל-אַנדזשעלאַ, עס בעט די נאַכט —
לאַ נאַטמע...

אין אַט דעם דור מיינעם, ווען אַלץ איז שלאַכט,
ווער קען דען איינשלאַפן, באַנאַראַמי?

ווי זאל איך שלאפן, ווען נאכט אויס, נאכט איין
באפאלן מיך קאשמארן ווי באנדיטן,
שלעפן מיך אין געמא-לאנד און ברענען ביז פארמאג
מיט איין צעגלימן?
נאר כ'קען אויך וואך נישט זיין... מאג-אויס, מאג-איין
באפאלן מיינע צימערדיקע ברעמען
קאשמארן פון א וואר,
וואס צו איר פחד וויל קיין סוף נישט נעמען.

נישט שלאפן קען א ייד, נישט וואכן קען ער —
אין אט דעם דור, בואנארמיי!
צווישן דער-וועלט ערגעץ-וואו און יענער,
וואלט איך (ווען עשו וואלט געלאזט) מיר אויסגעזוכט א גראמע
און דארט ארויפבאשוואוירן ס'פנים פון דערלייזער,
מיין האר און קיזער.
זאל ער ארויסשווימען צו מיר אין מארגנגלאנץ דעם פרישן
פון צווישן
דער-וועלט און יענער — — —
זאל ער ארויסשיינען צו מיר — פון טויט און לעבן שענער.

1942

מיר, יידן היינטיקע

מיר זענען די סתירה פון גאט'ס יצירה,
מיר זענען די לוחות און דער פלאקאט.
עס האט אונדז אימליכע ערד באגראבן
און יעדער הימל האט אונדז געהאט.

עס ווארט די שכינה ביים כותל-מערב,
נאר מיר זיצן ביים קריסט און עסן זיין מיסט.
און מאמער ווערט אונדז געבוירן א נביא —
גייט ער און ווערט א זשורנאליסט.

סולטאן אל-יאהוד

ס'וועט זיין אין דעם שוין מער ווי א יאָר צוואַנציק.
הויך ברענט די זון — א גאַלדענע מנורה.
ראַש פליט אן אויטאָ באַרג-אַרויף. ס'גייט גלאַנציק
ירושלים אויף. פול גליק און מורא
צעגיט זיך ס'האַרץ — אַ מעין-המתגבר.
עס דרייט זיך אויס דער שאַפער, דער אַראַבער,
און זאָגט: דו זעסט דעם הר-הזיתים? זעסט
דעם שלאָס דאָרט אויפן באַרג? דאָרט וואוינט אין פרידן,
געגליכן צו אַן אַדלער אין זיין נעסט,
דער קיניג אל-יאַהוד, סולטאַן פון אידן.

מיט קנאה האָט גערעדט דאָס אור-קינד הגר'ס.
אין שאַטן האָט דאָס מעסער שוין געלויערט.
און אַט — פאַגראָם. געהרגעט ברענער. ס'טרויערט
ישראל'ס ערד. אַ רעשטל נאָר אַ מאַגערס
געבליבן פון דעם „נחמו, נחמו, עמי“.
נאָר איצטער, איצט, אין טעג פון גוג און מגוג,
ווען ס'טויט די זין די ערד, די בייזע מאַמע,
ווען אַפגענאַרטע וועלטן הוילן קלאַגיק,
ווען הימלען שפייען גרויל און תהומות שרייען,
ווען גאָט האָט אָנגעטאַן אַ קלייד פון בלוט, —
נאָך העכער צוואַנציק יאָר קומט, ברענט מיין רעיון
יענץ בילד — און כ'טראַכט פון קיניג אל-יאַהוד.
ניין, נישט פון יענעם טראַכט איך איצט, ווען ס'פייערט,
נישט פון סער הערבערט און זיינס גלייכן, — נייערט
פון גאָר אַן אַנדערן, וואָס זאָל באַגיניק
באַשטייגן הר-הזיתים, וועקן מתים,
און ווערן קיניג, וועלט'ס און יידנ'ס קיניג.
א ים קוק איך אויס אין מיט'ן דעם געבויזער
פון טויט, ווען אַלץ ווערט שווינדיק און אַנטריניק.
און שטאַרב איך — רוף איך אויס: מיין גרום דיר, קיזער!

ניר-יאַרג, 1941

די זון-געקרוינטע שלמית,
 די שטאַלצע דאָננא גראַציע מענדעם,
 דורות הייליקע מאַמעס
 מער וואונדערלעך ווי וואונדער,
 מער לעגענדאַריש ווי לעגענדעס, —
 דאָס אַלץ איז דיין יחוס — און דו ווייסט נישט.

דאָס געזאַנג פון לויים,
 דער דונער פון נביאים,
 דער קאַסמישער חלום
 פון מקובלים,
 די תרועהס, הללויהס
 פון אונדזער ווייטן פרימאַרגן
 און אונדזער וועלט-נאַכט'ס געוויינען —
 דאָס אַלץ איז פאַרבאַרגן
 אין דינע יידישע חנען.
 און דו ווייסט נישט, דו ווייסט נישט.

דיין שיינקייט דערקען,
 איר סוד און איר יחוס,
 א יחוס פון קינות און זמירות,
 פון שיר-השירים און סליחות.
 זאָל דיין שיינקייט דיר ווערן
 א שליחות.

די הענט דינע — כלומען
 פון אונדזער דורות'דיקן גאַרטן —
 געוויין אָפּ פון טרייפּענע קאַרטן.
 שבת-ליכט צינד מיט זיי, צינד מיט זיי בענטש-ליכט,
 צו באַלייכטן מיט גאַלדענעם זומער
 דיין היימלאָזע היים,
 וואָס איז אַ בלויע וואוינונג מיט אַ נומער.

און אפשר וועט געשען
 (זיי מוחל דעם נאָר, דעם פּאָעט),
 אַז דו וועסט נאָך אויפהויבן אַמאָל
 די הענט אין אַ געבעט,
 און צומאָכן די אויגן און אין חלום זען,
 ווי פון דיינע לענדן
 קומט אַרויס דאָס קינד,
 וואָס וועט די שלאַנג פאַרלענדן,
 דער גואל פון יעקב'ס געצעלטן
 און פון אַלע וועלטן.

1943

נ אַ כ ק ל אַ נ ג צ ו
 „ ב י י נ אַ כ ט א ו י פ ן אַ ל ט ן מ אַ ר ק ״

דער דיכטער
 (פּרצעס שאַטו):

נאַכט איבער פּוילן... ווידער בין איך דאָ,
 ווידער בין איך אויפן מאַרק דעם אַלטן.
 מתים מיינע, וואו האָט איר זיך באַהאַלטן?
 איך, באַשווערער, קום אויפּסניי באַשווערן.
 לאַזט זיך זען! לאַזט זיך הערן!
 אויפגעשפּילט זאָל ווערן
 די אַלטע שפּיל — —
 געדענקט איר? פון אַלע קברים
 האָב איך אייך באַשוואוירן,
 געוואַלט אייך געבן
 וואָס איר האָט פאַרלוירן...
 אַ נאַכט האָב איך געכישופּט,
 געזוכט די אבידה, געמיינט, אַז געפונען —
 פאַרטאָג מיט'ן האַן-קריי
 זייט איר צערונגען.

פארלאזט דעם מתים-מארשאל,
דעם אויסגעלאזטן קאמאנדיר...
און דאך — ערגעץ מוזט איר נאך זיין.
ס'מוז נאך פירן א טיר
פון אייך צו מיר —
מאָ פראַלט זי אויף און קומט אַריין,
קומט אַריין, קומט אַריין,
מתים פון מיין דור,
שאַמנס פון מיין וועלט.
כ'האַב אייך באַשוואוירן! כ'האַב אייך באַשטעלט!
שוועבט אַן, שוועבט אַן, איר געשטאַלטן!
פאַרוואָס אַן ענטפּער? פאַרוואָס אַזוי שמיל?
וואָס האָט פאַסירט דאָ אויפן מאַרק דעם אַלטן?
די נאַכט דערקענט מיך נישט,
איך דערקען נישט די נאַכט —
וואָס האָט זיך דאָ אַזוינס געמאַכט,
אַז מיר דערקענען זיך נישט?

געזאנג פון ערגעץ :

ציגעלע, מיגעלע, קאַמינקע,
רויטע פאַמעראַנצן.
אַז גאַט לאַזט פאַרבּרענען זיין פאַלק ישראל,
גייען די גויימלעך טאַנצן.

דער דיכטער :

פון וואַנען, ליד, פון וואַנען?
וואָס ווילסטו?
כ'האַב גאַרנישט פאַרשמאַנען...
מלאך פון טויט, גיב אַ שוויים ווי אַמאַל
אויף זיידענע פליגלען — און ברענג מיר אויף זיי
אַלטע ליבע, אַלטן וויי,
פון יידיש-פוילישן מאַל

די געשפענסטער, די קלאנגען,
 אלץ, וואס פארגאנגען
 און נישט צעגאנגען.
 געראנגלען, פארלאנגען...
 הוריות... שאטנס אויף שניי...
 די מתים מיינע ברענג מיר —
 וואס בין איך אן זיי ?
 מיין דור וויל איך צוריק.
 זאל זיין שאטנדיק-זיסע מוזיק
 מיך, דעם מכשא, פארשישן...
 זאל זיין, אז מיטן ערשטן קריי
 וועלן זיי ווידער פארשווינדן,
 אבי פונסניי זאל זיך צינדן
 דער אלטער מארק
 אין פיבערדיקע פייערן...
 אבי צו פארנעמען דעם טייערן
 געמורמל פון שאטנס, וואס זיינען געווען
 מיין פוילן, מיין יידיש פוילן...
 וואס אונטער דינע פליגלען איז פארהוילן,
 מלאך פון טויט,
 צי ארויס,
 באווייז
 איבעראניים.
 דעם איבער-ייד ווייז, רב שלמה'ן,
 דעם ליכטיקן שבת-ייד ווייז,
 וואס ארום אים האבן ווייס
 געפלאטערט מיינע טרוימען.
 ווייז ס'קלעזמערל מיט דער פידל אין הארץ,
 ס'כלה-מיידל, וואס העפט ס'פרוכת,
 די אלטע בעלי-בתים מיט די אייזערנע מוחות
 און גאלדענע עטרות,
 פאלק, וואס לאכט
 אין זיין טיפן קעלער מיט צרות,

דעם קלויזניק ביים שטענדער,
 דעם במלך, וואָס יאָגט זיך נאָך זיין איך
 און קען אים נישט כאַפּן,
 און די, וואָס גייען לינקס צו רעוואָלוציע,
 און די, וואָס באַגערן צו ציון דער היים,
 און די, וואָס בלומיקן געהיים
 זייער יחיד-וואונד אויס,
 און דעם זינדיקן אין פאַליש אויף דער קייט,
 און אַליץ, וואָס האַט מיך באַגלייט,
 אַליץ, וואָס איז אין פיין און געזאַנגען
 מיט מיר געגאַנגען — — —
 שוועב אָן, דו מלאך! רויש אויף!

מלאך-המות :

ווער רופט עס מיך פון גאז-אויבן אַרויס?

דער דיכטער :

אַ, קום —
 און ווייז מיר מיין וועלט! האַסט געדופטיקט אַמאַל
 ווי אַ בלום
 אין גאַטס האַנט —

מלאך-המות :

בראַנד — בראַנד — בראַנד —

דער דיכטער :

— — — און ליב איז מיר געווען דיין וואוילגערוך...
 וואָס צעגערסטו? וואָס גאַפסטו?
 אויסטערליש קוקסטו מיך אָן.
 וואָס האַט פאַסירט?
 וואו זיינען דינע פליגלען?
 וואו די שטערנדיקע תהומות פון די אויבן?
 ווי נאַקעט דו ביסט, ווי הויל!
 גרויל — אַפגעפליקטער גרויל —
 אַש און קויל —

נישמא מער אַמאַל און אַמאַליק!
 די פליגלען מיינע האָט עמלק
 פאַרברענט מיט דיין פאַלק ביינאַנד.
 פון גאַז-אויבן קום איך. מײן נאַמען איז בראַנד.
 אויס בית-עולם,
 אויס תכריכים, אויס קדיש, אויס קבר-ישראל,
 אויס שטילער שוידער,
 אויס כישוף-פלעמל, מתים-געזעמל,
 אויס יענע-וועלטיקער ניגון,
 יענע-וועלטיקע רן.
 אויס בר-מינס, וואָס לעבן אין פיבער-נעכט אויף
 אויף דער באַשווערונג פון אַזעלכע ווי דו.
 קיינער פון די דייניקע נישמא —
 נישט אַלט, נישט יונג,
 נישט פרום, נישט אומפרום, נישט רעכטע, נישט לינקע.
 נישט קיין מלאך בין איך, נאָר אַ לעצטער „אוי“
 פון אַ ייד פאַרברענט אין טרעבלינקע.

פּעברואַר. 1945

ד נ י א ל

א. די שריפט

זוכט דעם זין ? פאַרנעם דעם זין :
 אויף די הויכע בייזע ווענט
 פון די כבל'ס
 שרייבן פייערדיקע הענט —
 שרייבן חשבון און גזר-דין.

שריפט געהיימע פון די הענט,
 שריפט וואָס וואַרנט, שריפט וואָס ברענט,
 זעט דער ערשטער און דערקענט

דער ייד,
פותר-חלום פון אַדמ'ס זין.

משפט איז דאָ פון קדמת דנאָ!
פיסאָ דידאָ — אַ האַנט איז דאָ,
וואָג און צאָל און טיילונג איז דאָ —
און שריפט — און שריפט.

און נאָך איז דאָ: מײן אויג, פאַרטיפט
אין דער שריפט,
שריפט פון חשבון, שריפט פון דין.

זוכסט דעם זין? ס'איז דאָס דער זין.

ב. דער מאַן אין די ליינען

מיט גאַלד פון אופו די לענדן געגורט,
געהילט אין בליציקע שיינען,
האַט איבער חידקל, דעם גרויסן טײך,
געגלאַנצט דער מאַן אין די ליינען.

„ווען אונטן ווערן שלאַכטן געשלאַכט
און צאַרנדיק הייבט זיך דער אַרעם —
קריגן דאָס אויף ישראל'ס שר
אויבן דער טומאה'ס שרים“.

איך האָב געהאַרעכט און ער האָט די רייד
געגאַסן אין מיר ווי וויינען.
איבער חידקל, דעם גרויסן טײך,
האַט געגלאַנצט דער מאַן אין די ליינען.

„צוליב ישראל איז יעדע שלאַכט,
צוליב דעם אויסלייז — די פיינען“.
און מײן האַרץ האָט געוואַכט און האָט טיף באַטראַכט
די רייד פון מאַן אין די ליינען.

ג. די לעצמע היה

בלינד און פארריסן
זאל די היה די לעצמע זיך גרויסן,
אז זי וועט אלע בלוזן פארגיסן,
אלע הימלען צעשטויסן.

זאל פאלן איר פחד אויף אלץ, וואס האט אטעם,
און ציטערן זאלן די ערדישע שבטים.
זאלן די אונטערשטע וויינען און מיינען,
אז ס'קען מיינע וועלמן צעשטערן אין צארן
איר גרויס-מויליקער הארן.

דו גיי און די זעאונג פארזיגל!
טו ס'ווארט מיינס פארשליסן
אויף אייזערנעם ריגל,
און זאל מען נישט וויסן
דעם סוף פון די סופן :
זאל זיך אויסלערנען גלייכן דער מענטש —
און צו מיר זאל ער האפן.

טעג וועל איך שיקן אלץ הארטער און הארטער,
אלץ ווייטער און ווייטער פון מאג דעם געגארטן,
נאר וואויל איז דעם ווארטער :
ער וועט זיך דערווארטן.

גיי ווארטן, דניאל, אין לאנד פון נישט-פרעגן,
גיי ווארטן, ביז טומאה וועט אויפהערן טומאה'ן.
עס וועקט דיך מיין ארעם דיין גורל אנטקעגן,
ווען קץ-יאָרן קומען.

אין טעג פון דער ענד,
ווען די לעצמע פון חיות
וועט ליגן פארברענט,

וועל איך שאפן א נייעם :
א מאן וועט ארויס פון דער פינצטערקייט'ס לענדן,
מיט הייליקע הענט
די מלוכות דער ערד'ס צו פארלענדן —
און א מלוכה צו בויען, וואס ווערט נישט פארלענדט.

דניאל, גיי ווארט אויף דער ענד!

נייאָרק, 1942

י ש ר א ל' ס א ש ן

ווען ירמיהו זאל איצט זיצן אויף ישראל'ס אשן,
וואלט ער נישט אויסגעקלאגט קיין איכה
און וואלט די חרובות מיט קיין טרערן נישט געוואשן.

עפענען דעם קוואל פון זיינע טרערן וואלט נישט קאנען
גאט אליין. צוגלייך מיט די מיליאנען
פון פארברענטן פאלק וואלט ער געשוויגן
דאס געהיימסטע שווייגן.
איצט איז דאך געשריי אפילו ליגן,
אפילו טרערן זיינען נאר ליטעראטור,
אפילו תפילות לייגן.

1945

נ י י ע ר א ב ר ה ס

כ'האב געזען א פעלד און א קבר
און דאס פעלד האט געשטרעמט מיט בלומ.
איז געקומען צופליען א ספר
און האט אויפ'ן קבר גערומט,
האט אויפ'ן קבר גערומט.

און ס'האט זיך געעפנט דאס ספר
ווי אן אויג נאך א לאנגן שלאף,

און אין דעם אַפענעם ספר
האַט זיך אַלף געקושט מיט תיו,
אַלף געקושט מיט תיו.

און הויך איז פון יענעם קבר
אַרויסגעוואַקסן אַ מאַן,
ווי אַ בוים באַשאַטנט דאָס ספר
און געזאַגט: כ'בין ווידער פאַרצאָן.
אַמ! כ'בין ווידער פאַרצאָן.

און דער מאַן האָט גענומען דאָס ספר
און זיין וואָרט איז געוועזן פּלאַם:
איך בין דער נייער אברהם—
און פון מיר קומט ווידער גאַט'ס שטאַם,
פון מיר קומט ווידער גאַט'ס שטאַם.

ש ל א פ ל י ד צ ו ז יך א ל י ין

שלאַף איין, שלאַף איין,
אַהרן דו מיין!
דיין וועלט איז פאַרשוואַונדן.
מליענדיקע רעשמ,
דער ווינט פאַרלעשט
אויך דיך, אויך דייע
מליענדיקע וואַונדן.
דיין וועלט איז פאַרשוואַונדן.

נישט ווייט איז זי פאַרשוואַונדן.
אויף יענער זייט מיר
וואָרט זי אויף דיר,
וויל ווערן מיט דיר
פון דאָסניי פאַרבונדן.
נישט ווייט איז זי פאַרשוואַונדן.

פאר גאָט נישט זאָרג :
 אַלץ וואָס ער דאַרף
 וועט ער מאַכן סיי-ווי-סיי.
 זיין זון וועט אַרויס,
 ס'וועט גרינען זיין מאַי,
 קינדער וועלן לאַכן.
 דו אַבער שלאָף,
 שלאָף איין, שלאָף איין!
 אַ צייט וועט זיין —
 און אין יידן, וואָס קומען,
 אין צוקונפטיקע זאַכן,
 וועסטו דערוואַכן.

שלאָף איין, שלאָף איין,
 קענסט גאַרנישט דאָ מאַכן.
 עס וויל די פיין
 די אויגן פאַרמאַכן.
 די וואַך, וואָס באַוואַכט
 יעדערנ'ס נאַכט,
 וועט אויך דיך באַוואַכן.

אויגוסט, 1945

אחרית הימים

פון דער צוקונפט אַרויס,
 פון אַחרית-הימים אַרויס,
 קוקן מיך אָן :
 אַ פריילעכער וואַלף,
 אַ הייליק שפּעסעלע,
 אַ לעמפּערט, וואָס זיין הויט
 ברענט מיט קאַלירן פון גן-עדן,
 אַ קעלבל, וואָס מיט אים באַנאַנד
 שפּאַנט אַ יונגער לייב באַשיידן.

און אין אַ כתונת-פסימ'ל אַ יינגעלע אַ העלם,
וואָס פירט זיי צו די וואַסערן פון פרידן,
די פעלדער פון פרידן.

זיי קוקן מיך אָן.
אין בלוטיקע רוימען
שטאַר איך ווי נאָך אַ שרפה
אַן איינציקער שוואַרצער קוימען.
וואָס וויל ער, דער מענטש ?
וואַסערן פון פרידן,
פעלדער פון פרידן ?
פאַרוואַנדערט
הערן זיי מיך ריידן :
„צוליב אייך האָט עס גאָט געדאַרפט
ישראל'ס פיין און פאַניק,
די צוויי טויזנט-יעריקע פאַניק ?
צוליב אייך האָט מען עס געדאַרפט
בוכנוואַלד און מאַידאַנעק ?
צוליב אייך האָט עס גאָט דעם טייוול
געגעבן רשות
און געזאָגט צו זיין פּאָלק : פאַרבּרענט ווער ! ?
לעג-לדש איז דער סוד !
אומזין דער ענטפּער !
פאַרלענדט ווער, אחרית-הימים !
ווי מיינע מיליאָנען פאַרלענדט ווער !“

אַזוי הערן זיי מיך ריידן,
בעת אין בלוטיקע רוימען
שטאַר איך ווי נאָך אַ שרפה
אַן איינציקער שוואַרצער קוימען.
זיי וואַנדערן זיך זייער.

זיי פארשטייען נישט. זיי ווייסן נישט.
 זיי ווענדן דעם קאפ אפ פון מיר, דעם פארגייער,
 און שפאנען ווייטער
 און טרעטן בארט.
 זיי איז גוט —
 נישטאָ וואָס צו ריידן:
 פריילעך דער וואָלף,
 דאָס שעפּסעלע הייליק,
 דעם לעמפּערט'ס הויט —
 פול קאלירן פון גן-עדן,
 דאָס קעבל צופרידן,
 דאָס לייכל באַשיידן,
 ס'יינגעלע אין כתונת-פּסימ'ל
 פירט צו פרידלעכע וואַסערן,
 און איבער זיי — אַ הימל לויטער ווי אַ צדיק תּמים.
 און גאַרנישט. רייד ביז מאַרגן.
 ס'איז אַלץ געענדיקט. ס'איז אחרית הימים.

ד ע ס י י ד נ' ס ז י י ג ע ר

א

א געשיכטע פון אַלמע געשיכטן —
 זי קומט צו מיר צוגיין
 און קוקט מיך אָן מיט געוויין
 און בעט מיך, איך זאָל זי דיכטן.

א מעשה פול טיפן באַשייד,
 א מעשה מיט אַ ייד און אַ זייגער.
 דער ייד איז אַוועק בלינדערהייט,
 דער זייגער — געבליבן אַ פּגראַ.

און אַט אַזוי הער איך זאָגן
 די מעשה מיט זייגער און ייד:

— פארוואנדל מיך אין א ליד,
כ'קאן מער דעם צער נישט פארטראגן.

ב

מיטלאַלמער. דייטשלאַנד.
עס הויבט זיך ביים רהיין א שטאָט.
דאָרט בויט מען א נייעם ראַטהויז
פאר די הערן פון הויכן ראַט.

דאָרף מען צום טורעם א זייגער,
שטאָט זאָל וויסן די צייט.
נו, הויבט מען אָן, ווי דער שטייגער,
זוכן גענימע לייט.

קומט אָן פון ווייטע לענדער
א ייד, א פרעמדער ייד —
געזאָנג אין זיינע טריט,
שטויב אויף זיינע געווענדער.

און ער זאָגט: מיינע ליבע ריטער,
מיינע הויכוואוילגעבוירענע לייט!
אויב וויסן ווילט איר די צייט —
בין איך דער איינציק-גענימער.

א זייגער וועל איך אייך מאַכן —
א נס, פון נסים א נס!
ער וועט ווי א מלאך וואַכן
איבער אייער מעת-לעת.

ער וועט די צייט פארהאַלטן
אין מיטן איר לויף צום טויט;
די טעג וועלן ווערן צעבלויט,
יונג וועט ער מאַכן דעם אַלטן.

— דו ייד, דו מאך דעם זייגער,
ביזט, זעען מיר, קלוג און אלט;
אָט דאָס איז דער אמת'ער זייגער,
וואָס כאַפּט די צייט — און פאַרהאַלט.

— איז וואויל, כ'ועל מאַכן דעם זייגער,
איר הויכוואוילגעבוירענע לייט!
נאָר דאָס איז דער אמת'ער זייגער,
וואָס קאָן פאַרהאַלטן די צייט.

ג

איך, יעקב בר' יהודה —
איך בוי, איך בוי, איך בוי.
בליק אַראָפּ, אַדני,
און גיב אַ קוק, וואָס איך טו דאָ.

איך בוי דעם זייגער דעם רעכטן,
וואָס די וועלט באַדאַרף שוין פון לאַנג,
וואָס נעמט דעם היינט מיט'ן נעכטן
און מאַכט פון ביידן געזאַנג.

שרייפל און ווידער שרייפל —
און באַלד איז פאַרטיק ס'געווערק.
ס'וועט בלאָזן ווי אַ פאַסטוכ'ס פייפל
באַגינען צווישן די בערג.

ס'וועט זינגען ווי יונגע זונען,
אין דיין רייטוואַנגן געשפּאַנט,
און רוישן פאַרנאַכט ווי אַ ברונען,
ווי אַ קוואַל אין טיפּן זאַמד.

עס וועט מיין זייגער שפּילן,
אויסשפּילן יעדע מינוט,

און ס'וועט דער מענטש ניט פילן
די פיין פון דעם, וואָס ער טוט.

ווייל וואו ער טוט זיך אַ קער נאָר
און וואו ער טוט זיך אַ ווענד —
ערשט הער נאָר, הער נאָר, הער נאָר :
דער זייגער בענטשט זיינע הענט.

הייליק און פרום וועלן שפילן
מינוטן און שעה'ן און יארן,
זיין ווי קאפיטלעך תהלים
אין זכות פון זייגער דעם וואָרן.

ווי אין בית-מקדש אַ לוי
וועט זינגען מיין זייגער, אַ גאט,
זיין קאָסמן — ווי נח'ם תיבה,
און זיין בלאַט, און זיין בלאַט, אַ גאט ---
ווי די לוחות פון דיינע געבאָט.

ד

דו ייד, דיין זייגער איז וואונדער.
דו ייד, דיין זייגער איז וואויל.
ער איז דער מלאך דער הימער,
די פרייד, וואָס טויט יעדע גרויל.

זינט דיין זייגער הענגט אויבן —
לעבט גאָר אַנדערש די שטאַט.
די ראַטסלייט אויפן ראַטהויז
קלערן-אויס בעסער דעם ראַט.

שמחות טוען זיך מערן,
עס וויינט קיין קינד נישט אין וויג,
און וואָס מיר טוען און קלערן —
דאָס אַליץ איז פורע מוזיק.

און די ווייבער האבן אונדז ליבער,
און אלץ איז געבענעדייט (*),
און מיר האבן פאר טויט קיין פארכט נישט,
און די צייט איז אויסער דער צייט.

ה

אזוי — די ערשמע פאר מעג.
נאר שפעטער ווערט זיי דערעסן
דער מלאך פון די מעת-לעת'ן,
וואס באגלייט זיי אויף יעדן וועג.

— ייד, דיין זייגער איז כישוף!
ייד, דיין זייגער איז שלעכט!
ער טרייבט אזעק די תאוה
פון אונדזער בעט אין די נעכט.

ער מאכט אונדז שוואך, ווי די ווייבער,
ווייל אלץ, וואס מיר טוען, גערעט.
וועלן מיר שלאגן זיך קענען,
ווען פיינד באפאלן די שמאט?

געדאנקען ווילן מיר האבן,
וואס גייען מיט דער הינטערשמער טיר;
דיין זייגער יאגט פון דער שוועל זיי
דורך שעה'ן צוואנציק און פיר.

תאוה וויל צו אונדז קומען,
פארראט, נקמה און מארד —
צעשפילט זיך אין מיטן דיין זייגער,
טרייבט זיי מיט א זינגעדיק ווארט.

(* אַלט-יודישע, אויך אַלט-דױטשישע, פאַרם פאַר: געבענעשט (בענעדייען) (benedicere,

ייד, דיין זייגער איז כישוף,
כישוף קלוג און געמיין.
האָסט דאָס געמאַכט מיט אַ כיוון,
האָסט דאָס געמאַכט מיט אַ מיין.

אַ סוף צום צויבער דעם וויסמן!
נעם צו די פאַרשאַלמענע גאַב!
אַרויף צוריק אויפן טורעם!
שמעל-אַפּ דעם זייגער, שמעל-אַפּ!

1

— בלייב שטיין אויף אייביק, זייגער.
זיי ווילן דורך נישט. טאָ שטיי.
שווייג, ווי טוימע אין קבר.
פאַרשמום אין האַרמון וויי.

מיינע אייגענע הענט צושטערן
דאָס, וואָס זיי האַבן געמאַכט.
איך נעם דיר צו דיין מאַכט.
דו זאָלסט זיי מער נישט שמערן.

דו טאַרסט מער, זייגער, נישט שפּילן.
זיי זאָגן: עס איז נישט גוט.
זיי מוזן פאַלגן דעם ווילן,
וואָס לעבט ביי זיי אין בלוט.

זאָגט יעקב בר' יהודה:
אַז לאַ — טאָ זאָל זיין לאַ...
אַ, בליק אַראַפּ, אַדני,
און גיב אַ קוק, וואָס איך טו דאָ!

2

— און איצט, דו ייד, אַז דו האָסט
דער זייגער געמאַכט אויס שעדלעך.

עם שטייען שמיל זיינע רעדלעך
און ס'געזאנג האט אים פארלאזט —

דארף מען אנדערע שמעט פארהיטן
פאר דיין זייגערמאכעריי,
דו זאלסט ניט זען ווי צו מאכן
דיין כישוף פונדאסניי.

דרום וועלן מיר דיינע אויגן
ארויסנעמען די צוויי.
וועסט מער צום כישוף נישט טויגן.
גיב די אויגן — און גיי !

ח

און זיי האבן אים בלינד געמאכט. שמיל איז
אוועק דער בלינדער ייד.
מיט קללות — צי מיט תפילות ?
מיט ציין-קריץ — צי מיט א ליד ?

דער טאג איז געוועזן פינסטער,
דער טאג איז געוועזן בלינד.
ס'האט דעכער געריסן א ווינט —
און דער ייד איז אוועק אויף אייביק.

זיין בארד איז אוועק מיט'ן שמורעם ;
ס'האט אים דער שטאק ביי דער האנט
געפירט און אוועקגעפירט ערגעץ —
וואוהין ? אין וועלכן לאנד ?

אוועק איז דער ייד דער בלינדער.
זאל שווייגן דער, וואס פארשטייט.
עס שרייט די צייט, ווי פריער —
און דער זייגער, דער זייגער שטייט.

ווינטער, 1931

א י ן ד ע ר פ ר י

היינט אין דער פרי, אין די בראַנקס,
האַב איך זיך פאַרקוקט
אויף אַן איינציק וואַלקנדל אַ בלאַנדס,
וואָס האָט ווי אַ קינדער-קאַפּ גערומ
אין אַ ליידיק-בלויען הימל איבער קלערמאַנט-פּאַרק.
און כ'האַב אויף אַ מינוט
פאַרגעסן זיך אין גאַט
און ס'האַט זיך מיר געטראַכט אַ רגע: אַלץ איז גוט,
כאַטש אַלץ איז שלעכט,
און עס ווייס דער הימל וואָס ער טוט,
כאַטש דאָס האַרץ, וואָס האָט קיין טרייסט נישט,
שרייט, אַז ער ווייס נישט.

נ י ש ט אַ ק י י ן ט ר ו י ע ר ן

נישטאַ קיין טרויערן אויף צו באַטרויערן
דעם גרעסטן חורבן פון ירושלים.
די גאַנצע אומה איז ירושלים,
און האָט די טומאה פאַרברענט ירושלים —
וואו זיינען טרערן פאַר אַ תּשעה-כּאב אַ נייעם?

אַ קדיש נאָר האָב איך פאַר אייך, וועלטן, אַ נייעם
נאָך דעם גרעסטן חורבן פון ירושלים.
אַ קדיש נאָך דער קדושה, אַ קדיש נאָך ישראל:
יתגדל ויתקדש שמייה רבא דישראל!

כ.ה.א.ב. נ י ש ט ג ע ה אַ ט ד י ז כ י ה

אָוועק בין איך באַצייטנס און פאַרהוילן
האַט גאַט פון מיר די גרוילן —
פאַרוואָס, פאַרוואָס בין איך אָוועק פון פוילן?

כ'האָב נישט געהאַט די זכיה מיט מיין פאַלק צוזאַמען
 צו גיין דעם וועג פון פלאַמען,
 און ס'פייניקט, ווי אַ זינד נישט צום פאַרגעבן,
 די שולד פון בלייבן לעבן,
 פון בלייבן לעבן און פון מאַכן גראַמען.
 און ס'וועט די שולד מיך סמ'ען,
 ביז כ'וועל נישט פאַלגן איינער פון די דריי געשטאַלטן,
 וואָס שטייען גרייט פון שולד מיך צו באַהאַלטן,
 וואָס וואַרטן און וואָס רופן מיך צעגליטע :
 זעלבסטמאָרד איינע, הייליקייט — די צווייטע,
 וואַנזין — די דריטע.

ת פ י ל ה ל א ה ר ן

ווי קען איך לעבן ? ס'איז דיין וועלט געוואָרן טמא.
 ווי קען איך שטאַרבן ? טויט
 איז נאָר צו לעבן אַ הקדמה.
 טראַכט אויס פאַר מיר אַן עפעס
 מחוץ דעם טויטס לעבן און דעם לעבנס מיתות,
 און לייג מיך דאָרט אַריין —
 לייג מיך אַריין און פאַרשלים עס.

פאַרשלים מיך — און פאַרליר די שליסלען.
 פאַרגעס, אַז כ'האָב געהערט
 צו דיין געשאַכטן פאַלק ישראל,
 אַז פאַר מיר אין די אויגן
 האַסטו אויפגעריסן דריי טויזנט יאָר.
 פירסט דאָך אוראַלטע חשבונות
 מיט יעדער יידישער נשמה,
 בעט איך דיך : פאַרגעס
 דעם חשבון פון מיינע גלגולים
 און יאָג מיך נישט פון תיקון צו תיקון
 איבער די ברענענדיקע בריקן.

וואָס פירן צו דיין אחרית הימים.
פון דעם אייביקן קריג
צווישן יעקבס שר און אדומס שר
לאַז מיך אַרויס,
ווי עס שטייט: מחני-נאָ —
מעק מיך אויס,
מספרך — פון דיין ספר,
אשר כתבת — וואָס דו האָסט געשריבן
און וואו דו האָסט אויך מיך אַרײַנגעשריבן.
זאַל זיך דאַכטן,
אַז כ'בין קיינמאַל אין דיין ספר קיין אות נישט געווען.
נישט אין דיין עולם תחתון,
נישט אין דייע עולמות עליונים,
נישט אין וועלטן געוועזענע, וועלטן רואינען,
אין ערגעץ זאַל מען נישט געפינען
קיין זכר אפילו
נאָך אהרן בן-הלל :
ווי דאָס זוּיג-קינד אין קישן,
אַזוי זאַל ליגן מיין נשמה
אין ערגעץ אַ צווישן,
און נישט וויסן פון קיין טרער און פון קיין תפילה.
אויב דו האָסט מיינע דריי טויזנט יאָר
געלאָזט פאַרברענט ווערן אין גאַז-אויונס אין פוילן,
וויילסטו אפשר אָנהויבן אַ נייע וואָר,
פרישע טויזנטער יאָרן מלחמה.
אַז אין שלאַכט קעגן עמלק'ן זאַל ווידער
בלומיקן מיין יידישע נשמה,
און אַז איר בלוט-פּײַן, אַז איר גרוילן-גאַנג צום תיקון
זאַל די טרייב-קראַפּט זיין
פון דייע געמלעכע פאַבריקן.
בעט איך דיך :
זאַלסט מיך אין ערגעץ מער נישט שיקן.
אין אייביקן דעמער פון מיין חומר היולי,

ווייט פון דיינע טרייסמן,
ווייט אויך פון די ערדישע קליפות די דולע,
לאמיר קיינמאל נישט געדענקען מער טרעמבלינקע
און פארגעסן אן גאולה.

1944

מיר יידן זיינען נישט פון אט דער וועלט

מיר יידן זיינען נישט פון אט דער וועלט, —
האט געזאגט רב נחמן, זכורנו יגן, —
שמעקט אין דעם דער סוד, פארוואס די וועלט
האלט אונדז אין איין פייניקן און פלאגן.

אין רב נחמנים צייטן האט מען נאך געשלאגן —
היינט האט מען דערשלאגן. היינט האט מען פארברענט.
מיט זיין מארד-אלכעמיע האט עמלק
צוריקגעקערט מיין פאלק צום עלעמענט.

פארען נאך אונטן יידן: ישראל איז נישטא שוין.
שטויב איז ער צווישן פלאנעמן. ער וועט
שאפן נייע וועלטן ערגעץ, — נאך צי וועט אים
זען אמאל דער דאזיקער פלאנעט?

אויף דעם דאזיקן פלאנעט זאל עשו דיר זינגען,
א גאט, זיין געזאנג, זיין טיילוויש געזאנג.
זאל ער דיר לויבן מיט מארד און מיט באמבע,
זאל ער דיר לויבן מיט ראבאט און מאנק.

און וועסטו זיך פארבענקען נאך ערד-לויב פון א ייד,
פון אונדז, די לעצטע, זאלסטו קיין לויב נישט דערווארטן.
טראג דיין עונש. האסט אזוי געוואלט.
נישטא אין אונדז גארנישט חוץ ווייטיק הארטן.

הארט איז אַט דאָס ליד ווי קאַנסטאַמירונג פון אַ פאַקט.
דאָס פייער פון טרעבלינקע האָט פאַרברענט די תפילות.
מעגסט האַלטן די טויערן דיינע פאַרהאַקט —
ס'איז סיי-ווי נאָך אַלע נעילות.

1944

ת ח י ת - ה מ ת י ם

ס'איז לאַנגווייליק דעם זייגער אין דער קליינער קאַפעטעריע.
ס'ווערט שפעט. די טישלעך — ליידיק. ווינטער-נאַכטיק-שמיל.
אַ מאַמע איז געוואָרן די קאַץ פון קאַפעטעריע,
שפילט זי מיט איר קעצל אויפן גלאַזן דיל.
קאַץ און קעצל שפילן אַן אוראַלט-יונגע שפיל.

ס'האַלט די קאַץ איר קינד, דאָס קעצעלע דאָס זיסע.
(ס'קעצעלע דאָס זיסע וועט זיין אַ מייזלס מיתה).
צוויי קומען אַריין: אַן אַקטיאָר און אַן אַקטריסע.
ביידע זיינען אַלט. דער זייגער קוקט זיך אום.
זי הנדלט זיך אַן חן; ער זעצט זיך מיט אַ ברום.

דאַרט, אינעם טעאַטער, וואַגלען איצט ווי רוחות
אַפלאַדיסמענטן טויטע אין אַ שוואַרצן זאַל.
ס'דרימלען ווערטער (אויס איז זייער זיין — גיי זוך עס!)
ווי פאַסאַזשירן צווישן צוג און צוג אויף אַ וואַקזאַל.
ס'גענעצן קוליסן ווי פרויען נאָך אַ באַל.

אין קאַסטן פון דער בינע זיצט פאַרשפאַרט אַ שאַטן,
הויקערט זיך דערשראַקן און צעשוּיבערט-זוילד.
ס'חידושט זיך דער שאַטן: עמיץ האָט געשפילט,
אים באַלייכט מיט פורעם, אים באַקליידט מיט בילד —
און אים דאָ געלאָזן אויף דער נאַכטס באַראַטן.

איז אַט ערשט געגאַנגען, ערשט געהאַט אַ קול —
אַטעמען און ריידן, גיין און לעבן וויל ער...
ווער לייזט אַ וואָס אַן אַפּגעשפּילטע ראַל,
וואָס שוואַרצט זיך אויף דער בינע איינע, אַן דעם שפּילער,
איינגעקלעמט אין קלעם פון חושכדיקייט שטילער?

דער שאַטן ווערט פון טויט דעם אייגענעם געוואויר.
ס'איז דער טויט, וואָס הויבט זיין טויטקייט אַן צו וויסן,
פרעגט — און ווערט דורך דעם אין זיך אַליין צערסן,
פרעגט — און ווערט די נאַכט, וואָס גייט צום „יהי אור“...
ס'איז דער טויט, וואָס הויבט זיין טויטקייט אַן צו וויסן.

דאַרטן אויף דער בינע ווערט אַלץ וואַכיקער דער שאַטן.
דער, וואָס איז אַט ערשט אויף ברעמען דאַרט געטראַטן,
דער אַקטיאָר דעם שאַטן'ס, איז אַליין אַ שאַטן,
שאַטן אין אַן אנצוג און אין געלע שייך —
און רעדט צו דער אַקטריסע אַדער גאַר צו זיך.

ביי דער קאָווע רעדט ער מיט אַ שטילן פּלאַטער:
„אין אַ שטאַל געבוירן איז ס'יידישע טעאַטער,
געלעבט דאָ אין אַמעריקע אין פּאַלאַצן — גאַר —
שטאַרבן גייט עס, שטאַרבן גאַר אַ לאַנגן מאַטער,
אין אַ מושב-זקנים — מיטן גאַנצן דור.

„אַ, די פּאַטריאַטן... די בוקעטן בלומען...
גאַט, וואָס אויף דער עוועניו האַט זיך עס צעטאַן...
גאַלדפּאַדען — געדענק איך — איז צו אונדז געקומען:
האַנדשו בלענדיק-ווייס... צילינדער און זשעטאַן...
גאַט, וואָס אויף דער עוועניו האַט זיך עס צעטאַן...

„און פאַר גאַרדינס שטעקן פּלעגט דאָך אַלץ זיך בויגן...
אַ, דער גרויסער גאַרדין... מ'האַט פּובליקומס געצויגן...
קאַ—לאַ—סאַל געווען אַלץ... הערסט מיר, אַדער ניין?...

(ס'פנים זיינס איז גרויער, קרישלידיקער שטיין.
זי — זי קוקט אים אָן מיט אויסגעלערטע אויגן).

„שטאַרבן מוז מען, שטאַרבן... און וואָס ווייטער, בעסי ?
גאַרנישט... טויט און גאַרנישט... אַפּגעשפּילט די פּיעסע...
אפשר שפּילט מען ווידער... האַ, וואָס זאַנסטו, בעסי ?
ס'פּאַלט טאַקע דער פּאַרהאַנג — נאַר די צווייטע נאַכט
גייט ער אויף... און אפשר — נאָך די זעלבע נאַכט ?

„ס'קעצל און די קאַץ... די מאַמע מיטן קינד...
זעסטו, ווי זיי שפּילן, קוילערן דאָס קלעצל ?
עס קרעפּירט די קאַץ — ווערט אַ מאַמע ס'קעצל...
און עס גייט די שפּיל — די זעלבע וואָס אַצינד...
אַ קעצל מיט אַ קאַץ... אַ מאַמע מיט אַ קינד...”

ער זופּט די קאַלטע קאַווע, אַלט אַזוי, פּאַוואַליע.
ווייס ער וואָס אין שוואַרצן טעאַטער-זאַל קומט פּאַר ?
אויפגעלעכט האָט דאָרטן די אַפּגעשפּילטע ראַליע,
אַרויסגעריסן זיך פּון חושכּס מעלאַנכאָליע —
און אַליין, אַליין געוואָרן דער אַקטיאָר.

אויפגעוועקטע ווערטער גיבן זיך אַ ריז
צום אויפגעלעכטן שאַטן. באַלייכטונג בייט קאַלירן.
הער : דער שאַטן שטורעמט, שפּילט דעם אַלטן ליר'ן.
די אַפּלאַדיסמענטן שטייען אויף די פּיס
און לייגן שוין צונויף די הענט צום אַפּלאַדירן.

דער אַקטיאָר ביים טישל האָט אַ מאַדנע פּילונג.
ס'קומט אים פּאַר : אַט שפּילט ער פּונדאַסניי די שפּילונג.
עפעס גיט אַ פּלאַטער מיט אַ ווייטן פּרילינג.
הער נאַר, — מאַכט ער, — בעסי ! הער נאַר וואָס איך פּיל :
ס'איז אַרויף דער פּאַרהאַנג — און איך שפּיל... איך שפּיל...

ד א ר ט ן — שפילט די ראליע, ווי ארויס פון תפיסת.
דא — קוקט דער אקטיאָר פארבליפט אויף דער אַקטריסע.
פארן פענסטער גיט מיט בלויען שניי אַ יאָג :
שפעט-נאַכטיק גייט ער אויף ווי לעבן נאָך דער מיתה,
ווי ס'וואַלט אין אים פון ערגעץ אַריינגעבלויט אַ מאָג.

1946

נ י ו י אַ ר ק ע ר ע ל ע ג י ע

איך גיי אַמאָל פאַרביי דעם מושב-זקנים
אין הייסע אַוונטן און זע זיי אַלע דרויסן,
אויסגעזעצט מיטן פנים צו אַ שטאַרבנדיקן מאָג,
די אַלטע טאַמע-מאַמעס, בראַכוואַרג פון אַ דור,
די שטיילע לירס, וואָס זיין און טעכטער אייגענע
האַבן זיי אַרויסגעשטעלט פון רייכע שטיבער
ווי אַלטע שטיקער מעבל.

איך זע זיי אַזוי וואַרטן אויפן טויט —
מיט הילפלאַז אומעטיקע בערד, אין באַבעדיקע קאַפּ-טיכלעך,
ווער מיט אַ יידיש בלאַט אין דער צעדאַרטער האַנט,
ווער מיט אַ תהלימל, וואָס וויינט צווישן די פינגער.
און דאַמאָלס ווייס איך, אַז דאָס האָט מען מיך אַליין,
מיך און די שטאַרבנדיקע שפראַך פון מיינע פערזן,
גענומען און אַרויסגעשטעלט פון שטוב אַרויס
ווי אַן אַלט שטיק מעבל, אַ פאַרוואַלגערט רעשטל
פון אַ וועלט, וואָס אירע יורשים האָבן זי
פאַרקויפט צום שד פון גאַרנישט.
און כ'ווייס : פאַרמשפט זיך איך צווישן זיי
און וואַרט אויף טויט מיט זיי אינאיינעם,
די זקנות און די זקנים.

ה א מ ל י ע ר פ א ג ר א ם

א קליינס בין איך געווען, ווען ס'האָבן מיך באַגעגנט
שחיסה-מאָג און שרעק-נאַכט און פּאַגראַם.
אויף פעקלעך זיינען מיר פּאַרטאָיעמע געלעגן,
געהויערט שטום ווי אין אַ תּהום.

מיר האָבן זיך משפּחותווייזן באַהאַלטן
אין אַ סאָד. ס'האַט אונדז געזוכט דער טויט.
איבער שוואַרצע ביימער און פּאַרטאָיעמע געשטאַלטן
האַט רויכערדיק געצאַנקט דער לבנהם קנויט.

זע, ס'צימערן לייבער, ווען אַ בלעמל פּאַלט.
עס האַלט דער ווינט דעם אַטעם איין פאַר שרעק.
נאָך מאַנצן פאַר די אויגן עשוים העק.
עס הילכט נאָך אין דער נאַכט דעם מאַגס געוואַלד.

נאָר ווען די נאַכט צערניגט און מזרח גליט
איבערן סאָד ווי אַ קראַנקע, טונקל-רוימע רויז,
הייבט זיך אויף אַן אַלמער אליהו-הנביאדיקער ייד,
פון די ותיקין, און לאַזט זיך גיין אין קלויז.
ער שפּאַנט אַרויס אין גאַס. פּאַגראַמען, נישט פּאַגראַמען—
תפילה דאַרף מען מאַן, און זאַל געלויבט ווערן זיין נאַמען.

א ה ו י ף א י ן ו ו י ל נ ע — 1905

בלויזלעך בליט דער שינעל
אויף סאַשקע דעם גימנאַזיסם.
וועלוול דעם שוסטערס טומלדיקע קינדער
ראַיען זיך אין מיסם.

אַראַנטשיק דעם דאָקטאָרס,
דער פון דעם הויז מיט די הויכע טרעפּ.

רופט צונויף חברים
און דונערט איבער זייערע קעפ
פון דער אויבערשטער טרעפ אראפ.
זיי שטייען אונטן, שרייען —
עפעס הער איך א ווארט : רעוואָלוציע.

כסדר קומען פאר אין הויף רעוויזיעס.
זשאַנדאַרמען זוכן באַמבעס.
ס'וויינען מאַמעס — זין ווערן אַוועקגעפירט.
זשאַנדאַרמען טרעטן שטאַלץ,
אַזעלכע קאַלטע, שווערע, טרייפּע.
דער הויף איז אויף אַ גאַנצע נאַכט
ווי ביי אַ שרפּה.

אַ שוואַרץ-געלאַקטער בחור שטייט אַ גאַנצן טאַג
אויפן ברייטן גאַנעק פאַר אַ הויך געשטעל.
מ'זאָגט : ער איז געווען אין אַ שטאַט אַזאַ — פאַריז
ער וויל פאַרן אין אַ לאַנד, וואָס מע רופט איטאַליע.
עפעס מאַלט ער אַ פרוי מיט שטאַלע פּים.
אין מיטן דרינען ווערט ער בייז
און שרייט אויף זיך אַליין : קאַנאַליע !

אונדזער שכנה איז אַ בלייכע און אַ שטילע.
מ'רופט זי סאַפּיאַ אַבראַמאָוונאַ דוואַרקין.
זי האָט מיר אַמאָל אין אַ ביכל
געוויזן אַ בילד פון איינעם אַ גאַרקין.
זי האָט זיך די אויגן געווישט מיט אַ טיכל
און געזונגען : סאַלנצע ווסכאַדיט אי זאַכאַדיט
אַ וו'טורמיע מאַיעי טעמנאַ.
— סאַפּיאַ אַבראַמאָוונאַ, אייער מאַן איז אין סיביר ?
— ניטשעוואָ.

דינסטן לערנען זיך שרייבן אַ בריוול.
אין פאַרנאַכטן

דרייען זיך פארן טויער יונגעלייט
מיט מעסערס אין די שטיוול.

דער הויף איז גרויס און טומלדיק און גרא.
מיידלעך פון גורעוויטשעס גימנאזיע
קומען צו חברטעס,
טראגן זיך סטאיעסווייז,
ווי משאטעס ווילדע פייגל.
הוה-א! כא-כא!

ראזעט, דער אלטער משכיל,
דרייט זיך אייביק ארום אין פאלטא
און אין קאלאשן.
ער רעדט מיט מיר מכוח לשון,
ווי כ'וואַלט געווען אַ גרויסער.
ווער האָט די אויגן אים פאַרלאָשן ?
וואָס פאַלט פון זיי אין דער קאַלטער גלאַז טיי
אַ טרער אזא גראַע ווי אַש ?
איז עס דערפאַר
ווייל ער גלויבט אין גאָט נישט ?
אַ, גאָט — ער וואוינט איבערן שול-הויף הויך און מעכטיק,
מגידיס זינגען וועגן אים,
און יידן וויינען, ווען עס זינגען די מגידיס.

איך בין אַ דאָר דערשראָקן קינד.
דער הויף איז גרויס, די שטאַט איז גרעסער —
און איך בין קליין.
אַלץ איז אזוי מאַדנע, אזוי נישט צום פאַרשטיין.
פאַרוואָס שטעקט מען אַריין אין די שטיוול אַ מעסער ?
פאַרוואָס שרייט אַראָנטשיק אזוי ?
וואָרוואָס וויינען מאַמעס ?
פאַרוואָס מאַכט מען באַמבעס ?

פארוואַס ווערט דער מאַלער צוזי ביז
און פארוואַס וויל ער פאַרן אין דעם לאַנד אימאַליע?
און איך אליין — פארוואַס וואַלט איך געוואַלט
מיט מיין לערערין פון רוסיש,
וואָס האָט וואַרעמע ליפן און הייסט נאַטאַליע
(מאַלט אייך, אַ כשרע יידישע טאַכטער) —
פארוואַס וואַלט איך געוואַלט מיט איר פאַרן
דורך אַ ווינטער-נאַכט אין גלעקליקן שליטן
און פלעמליקער שניי זאַל אונדז באַשיטן
און זי זאַל מיך אַרומנעמען?
וואָס גליט צוזוינס אין אירע ליפן
און פארוואַס איז מיר אומעטיק דערפון וואָס זי איז שיינ?

און דער טאַטע — וואָס שפאַנט ער און שפאַנט און בלייבט שמיין
איינער אליין, איינער אליין,
האַלב מיט געזאַנג, האַלב מיט געוויין?
וואוהין רייסט זיך זיין קופערנע באַרד,
וואוהין ווילן פליען די האַר אויפן קאַפּ,
וואָס ווייטיקן די בלויע אויגן ביי אים?
וואָס ווילן די אויגן דערגיין?
וואָס טוט ער דאָ איינער אליין, צוזוי איינער אליין,
אין דעם חלום ווילנע?

פון גאַרנישט קענען פאַרשטיין,
פון פאַרלוירנקייט און שווערן חידוש,
נעם איך אַ געווירעטן בויגן פאַפיר
און שמעל מיר צוזאַמען
עפעס צוזוינס ווי גראַמען
פון אַ שיר.

די טעג האָב איך געטראַכט,
אַז איצט, צו מיינע פינג און פערציק יאָר,
אין דעם חלום ניו-יאָרק,

מו איך דאס זעלבע וואס דעמאלט :
 פון גארנישט קענען פארשטיין,
 פון פארלירנקייט און שווערן חידוש,
 נעם איך (פון געוואוינהייט, אפנים) פאפיר
 און שמעל מיר צוזאמען
 עפעס אזוינס ווי גראמען
 פון א שיר.

1943

ד א ל ע ב ט נ א ר מ י י ן א ס ט ר א ל ...

דא לעכט נאר מיין אסטראל, קען זיין,
 א נאקעט לעבן פון אסטראלן,
 בעת צווישן ברידער, גרויס אין פיין,
 בין איך אין אומגליק-לאנד געפאלן.
 דער קרייז פון פיינען איז געשלאסן.
 געהייליקט בין איך פונקט ווי זיי.
 מיין לייב איז טויט, מיין בלוט פארגאסן,
 מיין שאטן בלויז — אויף איסט בראדוויי.

א, צווישן אייך איז גוט מיר, ברידער,
 צו ליגן קרבנדיק און שטאר.
 כ'האב אויסגעקויפט די זינד פון לידער
 דורך טיילן הייליק אייער גור.
 כ'בין נישט מיט ווערטער-לאסט באלאדן,
 איצט בין איך גרויס ווי איר — אן רייד,
 א טייל פון אייער סוד, וואס גייט
 דורך בלוט און גור צו העכסטע גנאדן.

איך זע : אויף ערד אויף פינצטער-רויטער,
 אויף שליאכטן, פול מיט גאט און גרים,
 ליגט שוין בן-יוסף א געטויטער —
 און מיר מיט אים. און מיר מיט אים.

מיר ליגן — הייליק-שטומע ברידער,
געגלעט פון הימלס ווייטן שמראל —
נאָר וויי, מיין עלנטער אַסמראַל
פאַרשוועכט דעם טויט מיט נייע לידער.

נירנאָרג, 1941

ש ו צ ק ע ל ע ר - ל י ד

סירענעס יאַמערן. אפשר לאַכן זיי?
באַמבעס מאַנצן און מאַנציק קראַכן זיי.
ס'לעכט דער טויט און דער מענטש פאַרשווינדט.
אין שוין-קעלער זיצן מאַמע און קינד.

יומטובדיק ווייזט זיך צום קינד אין קעלער
אַ דרויסן אַ גרויסער, אַ רוימער, אַ העלער.

מאַמע, ס'מוז גוט זיין אַ באַמבע צו זיין!
כ'וואַלט מיר געפּלויגן אַרויס און אַרײַן
און וואַלט געזען, ווי די וועלט פאַלט איין.

מאַמע, ס'מוז גוט זיין דער באַמבע דער פּרייער!
פּליענדיק פּייער, פּליענדיק פּייער.

מאַמע, ווען איך וואַלט אַ באַמבע געווען —
וואַלט איך געפּלויגן זוכן דעם מאַטן.
מאַמע, וואָס שווייגסטו? ס'וואַלט פּריילעך געווען.
כ'וואַלט אויף די פּליגלען גענומען דעם מאַטן
און זיך צוריקגעיאַגט — איינס, צוויי, דריי —
שנעל צו דיר, מאַמע, אַלץ שנעלער און שנעלער.
דרויסן מוז העל זיין — אזוי ווי אין מאַי.
דרויסן מוז שיין זיין — אזוי ווי אויף בעלער...
נישט אמת, מאַמע? אזוי ווי אויף בעלער...

מאַמע, פאַרוואָס זיינען באַמבעס פּריי —

אזוי פּריילעך און פּריי —

און אַ קינד מוז ליגן אין קעלער?

א מקובל אין שוצקעלער

דאוונט אין א שוצקעלער
אן אלטימשקער מקובל —
און אין אים איז יובל.

דרויסן קראכן באַמבעס,
אדום פירט מלחמה —
טמא, טמא, טמא.

נאָר צו אים אין קעלער
קומען אותיות טאַנציק,
אותיות צוויי און צוואַנציק.

וואַרפן זיי אַ ליימער,
אויף דער ליימער גייט ער,
קומט ביז פאַרן פּרגוד.

דאָרט הינטערן פּרגוד —
הערט דער אַלמער — ליגט שוין
אדום'ס שר געהרגעט.

אונטן איז נאָך פינצמער,
ס'שלאָגט זיך גוג מיט מגוג —
אויבן איז שוין טאַגיק.

א כראַניק געווען אין צייטונגען

א כראַניק געווען אין צייטונגען,
א כראַניק אַזא אין צייטונגען:
ווען ס'האַט זיך גענומען נענטערן
עמלק צו שטאַטישע טויערן,
האַבן זיך יידן אַרויסגעלאָזט

מיט פסוקים-געזאנג צום בית-עולם צו,
אוועק צום טויט אין תכריכים-טראכט,
געגאנגען, געפאלן זינגענדיק,
און ס'האבן באמבעס עמלקשע
פון אויבן געשניטן, פארשניטן זיי.

תכריכים האבן זיי אנגעטאן,
אוועק צום בית-עולם זינגענדיק.
געזונגען האבן זיי תהילימדיק
יעקבס געזאנג פון הייליקונג.
ס'האבן אויבן באמבעס אויסגעקראכט
עשו'ס ליד פון פארטיליקונג.

אין דער שאנד פון איר פארלוירנקייט
האט בלייבע זון זיי נאכגעקוקט,
בלייך פון זייער דערהויבנקייט,
וואס האט די וועלטן צו שטויב געמאכט.

מיט ברייטן בית-עולםשן בוים-גערויש
האט דער טויט די יידן אוועקגעפירט
אין גרויסן לאנד פון די אפוארטער,
פון די, וואס וועלן באלוינט ווערן.

עס ווארטן אין ווארט-לאנד הייליקע,
עס ווארטן דארט די געדולדיקע,
די, וואס וועלן געקרוינט ווערן.

וואויל צו דעם, וואס וועט זוכה זיין
צו זען די ווארטער ארויסקומען,
ווען ס'וועלן די צייטן זיך אויסלאזן
און ס'וועט גאטס האנט זיי ארויסלאזן.

1941

אויפן וועג צווישן גרענד רעפידס און דעטראיט

ס'איז נישט מיין היים-לאַנדס האַרבסט, וואָס גייט געבויגן,
בעת זוינט ציילט לעצטע בלעטער, ווי אַ קאַרגער — געלדער.
דאָ פּרילינגס האַרבסט. זון זילבערט איבער פעלדער
און קושט די קליינע פּיראַמידן פון די סטויגן.
די ביימער, שטאַלצע וועלקער,
דעם קעניג גאַטס אין פּראַכט געקליידטע פעלקער,
פאַרכישופן מיט צייטיקייט די אויגן.
און ס'איז, ווי ס'וואַלט פון זיך צו זיך געפּלויגן,
אַליין זיך אַנזאַגנדיק בשורות פון דערפּילונג,
דעם הימלס בלאַנקער בויגן.
עס העלט די וועלט. זיך גופא פילט די פּילונג.

אומזיסט! אין מיטן בלי פון צווייטן פּרילינג
קומט מיר דער גייסט פון יענעם האַרבסט אַנטקעגן,
און ווייזט אויף חורבות פון מיין פּאַלק מיט בייטשן רעגן,
און יאַמערט קדישדיק אויף דעם פאַרמעגן,
וואָס שטורעם האַט געגנבעט. כ'הער אים הוילן
ס'געהויל פון טויזנט גרוילן.

זיין קלייד — אַ זאַק פון האַרבסט-בלעטער, וואָס פּוילן,
זיין אויג — אַ נאַרע. איינגעהויקערט קריכט ער
דורך בלוט-בלאַטע געדיכטער,
און קערט מיר אַפּ ס'געזיכט, איך זאַל נישט קוקן
אויף זאַמער פּראַכטיקייט און צייטיק ליכט.

נאַר ווי איך קער אַוועק אַזוי ס'געזיכט —
דערזע איך שמיל אַ גלאַנץ-געשטאַלט זיך רוקן
פון הינטער זיין צעקרימט-צעדרייטן רוקן.
איז עס די זון, וואָס זונט הינטערן אומגליק?
אַ, לאַזט מיך פּאַלן און צו איר זיך בוקן.

צו דער געשמאלט, וואס נענטערט זיך אין זון-גלי
צו די פארוויסטע שוועלן פון מיין אומה.

קום, שטראל-געגורטע דו! מיט פינגער פרומע
פארבינד אויפסניי וואס ס'האט צעשיידט די טומאה,
און לייכט צו אונדז דורך ספירה לעצמער, צענטער —

קום נענטער, מוטער, נענטער!

1941

מ י ס ט ע ר י ע

דער טויט שרייט אויף גאסן. זיין קול ווערט אלץ פרעכער.
אין בלום גייט דער מאג, דער פארברעכער.

פארנאכט נאָר, ווען ס'עפנען זיך ווייטע צינורות,
פארנעם איך אַ תפילה דעם בוראם.

פארנעם איך, ווי גאט איז אַ תפילה מכוון
צום מענטשן: „א הער, ווי איך דאָוון.

פונדיינמוועגן בעט איך ביי דיר. צי דערקענט ווער
מיין קול? צי וועט קומען אן ענטפער?”

אזוי טוט ער תפילה צום מענטש, זיין בן-זקונים —
און ס'הערט אַ פארנאכטיקע זון אים.

עס הערט אים אַ זון, וואס מוז ווערן פארבאָרגן,
כדי ווידער אויפצוגיין מאָרגן.

עס הערט אים די זון — און דאָס האַרץ פון אַ יידן,
באַשטימט דאָס ליד זיינס צו לידן.

1944

דער מענטש, וואָס זיצט דאָ איצטער אין ניו-יאָרק
און שרייבט אין שפעטער נאָכט די ווערטער אַט-אַ-די,
עפנט אַ טיר, וואָס איז שוין לאַנג נישט הי,
אין אַ וואַרשע, וואָס וועט מער נישט זיין,
טאַפט אַ וואַנט, וואָס פאַספאַרזירט אָן ממשות,
בלייבט שטיין פאַר געשפענסמיקע פאַרטעמנ,
האַרנט, צי ס'פייפן נישט מיין
הינטער שוואַרצע טאַפעמנ,
און וואַקלט זיך צווישן בעמנ,
וואו קיינער ליגט נישט.

פון אַ לאַמטערן קעגנאיבער אויף דער גאַס
פאַלט אַ געלער פאַס,
לויפט פאַראוים, ווייזט דעם וועג צו אַ שרייב-טיש,
טיימלט אויף אַ שטויביקן כתב-יד,
און אין כתב-יד — אויף אַ נישט-פאַרענדיקטער שורה:
די שורה ליגט ווי אַ מת,
וואָס מ'האַט נישט געבראַכט צו קבורה.

ווי אַ פאַרטאַגיקער חלום בלייבט די קיך.
איך קריך
אויף פיר
אַרום אַ הויכער טיר;
דערנאָך
שטיי איך און וואַש זיך ביי קראַנען,
וואָס זיינען שוין לאַנג נישט פאַראַנען.

דער שוואַרצער גלאַנץ
פון טעלעפאָן-טרייבל טוט מיך דערמאַנען
אַלמע נומערן פון טעלעפאָנען.
זאל איך אַפרופן, זאָגן, אַז איך בין געקומען?

אין טאָפּ די בלומען,
 אין טאָפּ די פּאַנמאַמיקע בלומען,
 דערהערן מיין געדאַנק און באַנג
 שעפּטשען זיי אויס זייער שרעק:
 נישט וועק.
 ס'אָ זינד.
 פון זינט
 דייטשע באַמבעס האַבן זיך געשאַטן
 איבערן הויז,
 האָט דאָ קיינער נישט געטראָטן.
 שמער נישט, שאַטן.
 גיי אַרויס.

ענטפער איך:
 כ'בין אַ מענטש אין ניו-יאָרק און אין וואַרשע אַ שאַטן,
 אַן אייביקער שאַטן אין אַ נישט-פאַראַנען הויז.
 ניין, כ'קען נישט פון דאַנען אַרויס,
 פון דעם נישט-פאַראַנענעם הויז
 אין אַ געוועזענער וואַרשע.

1944

י ש ר א ל צ ב א ו ת

(א אימפּראַוויזאַציע)

ווער איז דאָס פּאָלק ישראל אַצינדער?
 ווער זיינען יעקבס קינדער?
 יידן פון שטרומא און פון טרעבלינקע,
 יידן פון קאַלכאוויאָנס, יידן פון שיפּן,
 יידן פון פּלאַס און פון אַפּגורנט דעם טיפּן,
 יידן פון וואַסער און יידן פון פייער —
 דאָס איז ישראל, ישראל דער נייער.

פאלק פון דערטרונקענעם, פאלק פון פארברענטן!
מי במים — א ייד פון דער שטרומא,
ומי באש — א ייד פון מאידאנעק, —
זיי האבן באהאפטן די עלעמענטן:
וואסער האט שלום געשלאסן מיט פייער
אין יידישן גורל, אין יידישן טויט.

וועט דער פארברענטער געבן צו שטייער
זיין פלאקער פייער,
און צו דעם פלאם
וועט דער פארזונקענער צוגעבן ים,
און אט אזוי, פון דעם סאמע צענטער,
פון תוך פון דער וועלט, וועלן ביידע זיי,
דער ייד דער דערטרונקענער און דער פארברענטער,
פון וואסערס ארמיי און פון פייערס ארמיי,
געבן א גיי
אויף דער טומאה — — —

איבער צייט, איבער רוים איז
די גאט-גבורה אייער,
יידן פון תהומות,
יידן פון פייער!
פארבארגענע אומה,
נישט פון כלום מער און נישט פון פלייש,
יידן פון אויוונס און יידן פון שטרומא,
פארברענט די טומאה, פארפלייצט די טומאה —
מי במים ומי באש!

איך שטיי און איך דאוון
צום שטאם פון פלאם און פון ים-אוקינום
און בין מכוון
נייע כוונות:

קדוש, קדוש און נאכאמאל קדוש,
 ישראל צבאות,
 פאלק פון די הערשאַרן!
 כבל פארטיליק, כבל די הערשערין!
 די מויערן פון ביז
 באַלאַגער קאַלט און באַלאַגער היים,
 מיט פייער און וואַסער שמורעם זיי, שמורעם,
 צענעם, צעוואַרף זיי — און נאָכדעם בענטש:
 שאַף אין דיין פורעם —
 בצלם ישראל — אַ נייעם מענטש.

1946

ר ח ל

אין אַן אַרעמער דירה,
 ערגעץ אויף אַ זייטיקער וואַרשעווער גאַס,
 האָב איך די זיידענע רחל,
 די שיינע, די הויכע, די שלאַנקע,
 אַנטדעקט כמעט ווי אין שפּאַם,
 און מיט יונגע האַפּערדיקע רייד
 אויפגעוויזן איר, ווי צוויי מאַל צוויי,
 אַז קיין שום ווייטיק טוט נישט אייביק וויי,
 און אַז זי טאַר זיך ס'לעבן נישט נעמען
 (זי האָט עקשנותדיק דערפון געטראַכט),
 מחמת ס'טאַגט נאָך יעדער נאַכט
 און מחמת ס'איז כדאי
 צו זיין מאַיאיק אין מאַי
 (ס'האַט אַ מאַי-טאַג געקיניגט אַ בלויער
 פון יענערזייט וואַרשעווער מויער).

און דערנאָך איז געווען אַזוי:
 אין סאַסנע-וואַלד, אין אַ זומערטאַג,
 איז זי צווישן שפּילנדיקע זון-פלעקן געשטאַנען,

און ס'האט איר האלדז ארויסגעלויכטן
ווי דער האלדז פון שוואנען,
און שרעקלעך האט זי זיך געשעמט
צו זאגן, אז זי האט מיך ליב.

זי האט געשוויגן אויף א קול.
כ'האב זיך געמאכט נישט הערן.
ס'האט געשראקן מיך דער עול
פון איר מעלאנכאלישער שיינקייט,
וואס האט (שוין נאך מיין רייד-נצחון)
אלץ געצערמלט אין זיך א פארבענקטקייט
נאך טויט, נאך א ו י ס .

כדאי איז,
יא, כדאי צו לעבן, רחל, —
נאר קען איך פאר דיין לעבן טראגן דאס אחריות?
בין איך דען כביכול?
אזוי האב איך מיט יונגער כימרעקייט געטראכט,
און געלאזט זי רייסן נערוועז-שעמעוודיק די בלעטלעך
מיט אן אראפגעלאזטן וואונדערליכן קאפ —
(כיטער זייט איר, יוגנט-מעג, און געטלעך).

אזוי בין איך אוועק פון רחלס מעלאנכאליע.
יארן שפעטער האט געפאנגען מיך די טייערסטע,
מיין איינציקע, מיין טאליע.
כ'האב געהאט מיין היים, און רחל — אירע.
ווי עס פאסט פאר א סאלידער דאמע,
איז זי געווארן באלעבאטיש-דיקלעך.
צייטנווייז האט זי אליין מסתמא
געמיינט, אז זי איז גליקלעך.
נאר געוואוסט האב איך, איך איינער,
אז ס'ליגט אלץ אין איר בלוט פארטאיעט
די אלטע בענקשאפט נאכן טויט
און לויערט ווי א חיה.

און פלעג איך טרעפן זי אַמאַל,
פלעגט מעלעפאַטיש גיין צו מיר איר טענה :
אין די זעלכסטמאַרד-יאָרן מיינע
האַסטו מיט גרויס געפיל
מיך איבערגערעדט. האַסט גערעדט —
און מיך צוריק אַריינגעצויגן אין דער שפּיל,
און געגלויבט האָב איך דיר, דעם פּאָעט,
נאָר כּאַלד דערנאָך האַסטו די מאַנד דיינע גע'נט,
כאַטש זי איז קיינמאַל דיין ווייב נישט געווען...
האַסט אויפן לעבנס באַראַט מיך געלאָזט
ווי אַ פּויגל אויפן פּראָסט —
פּאַרוואָס האַסטו מיך שטאַרבן נישט געלאָזט? ...

רחל, ווען ס'האַט די טומאה
דיך געפירט צום פייער
מיט אַלע זין און טעכטער פון מיין אומה,
צי האַסטו מיך געשאַלטן, הלמאַי
כ'האַב דיר געהייסן לעבן —
אַמאַל, אין יענעם ווייטן טאַג פון מאַי?

אויב ס'איז אַ זינד געווען, רחל,
טו איך תפילה אַצינד:
דאַרט, אויף יענער זייט לעבן,
טו מיר פאַרגעבן
מיין זינד.

נאָר אויב ס'איז אַ מצוה געווען, נישט קיין חטא
(איצט דאַרפסטו דאָך וויסן),
טאָ טו פאַר מיר תפילה און בעט,
אַז איך, וואָס אַזוי ביזו האַט מיך צעביסן
מיין יאוש, דער שד,
זאַל זוכה זיין צו גלויבן פונדאַסניי —

ווי אַמאַל, אין מאַי —
 אין יענע רייד, וואָס כ'האַב צו דיר גערעדט
 דאַרט, אין דיין אַרעמער שטוב
 (פאַרשוואַנדענע הייליקע שטיבער!),
 ווען כ'בין אויף אַ שטול אויף אַ לאַמער
 געזעסן דיר קעגנאיבער —
 און געיאַגט פון דיר, רחל, דעם יאַמער,
 און געיאַגט פון דיר, רחל, דעם טויט.

נ צ ח י א ל

ועת צרה היא ליעקב
 וממנה יושע.

אין שפעטער נאַכט פון טיפן ווינטער
 בין איך שטיל איבער אַ בוך געזעסן
 און געלייענט געשיכטעס פאַרציטישע, —
 ערשט מיטאַמאַל האָב איך דערזען פאַר זיך
 א הויכן זקן אין אַ מלית,
 מיט אַ באַרד אין דער קריס, ווי פון ווינט געשמיסן,
 און טרערן האָבן געבלוטיקט אין זיין לינק אויג,
 און זון איז געווען אין זיין רעכט אויג,
 און זיין מלית איז געווען צעריסן,
 און גערעדט האָט ער אַזויערנאַך:

„פאַר גויים בין איך אַ געשטראַפּטער אַהאַסווער,
 בין אַ סאַדיסטישע לעגענדע זייערע.
 ניצהיאל איז מיין נאַמען דער אמתער;
 דער אייביקער בין איך און דער געבענטשטער.
 ס'איז וואָר, אַז טויזנט קייטן, טויזנט שמריק
 און טויזנט גיהנומס פייניקן מיין עלטער,
 נאָר פון מיינע לידן שפּראַצט מיין גליק.
 מיך שטראַפּט נישט גאַט פאַר זינד;
 ער שטראַפּט דערפאַר, ווייל ער האָט ליב
 מיך, זיין אייביק קינד“ —

די ווערטער, וואָס ער רעדט צו מיר, הערנדיק
און גאַליק שמייכלענדיק.

האַב איך מיר אָנגערופן און געזאָגט אזוי :
„קענסטו דעם מכשף וואָס האָט דיר פאַרצויבערט,
און די גרויסע קללה, וואָס ליגט אויף דיר ?
ווען אויפ'ס טויט צעבייסן דיר אדומס הינט,
קומט תמיד דיין גאַט און היילט דיר אויס.
וויי צו דיר און ווינד, זיין אייביק קינד !
פרעג ביי דיין שטראַפער, ווי אזוי מע ווערט לויז
פון דער שטראַף מיט דער היילונג צוזאַמען.
ס'האַט דיין טלית אין בלוט זיך געוואַלגערט
טויזנטערמאַל
און דיין קאַפּ איז אונטער עשו'ס העק געלעגן
מאַלן אַן אַ צאַל.

פרעג זשע ביי דיין שטראַפער, פאַרוואָס — אז דו שטאַרבסט —
מוזטו אויפלעבן ווידער ?
פאַרוואָס לעבט יעדער איינמאַל און שטאַרבט נאָר איינמאַל
און דו לעבסט אייביק און מוזסט שטאַרבן אייביק ?
פאַרוואָס האָט יעדער קבר אַ מצבה,
און דיין קבר איז אייביק אָפּן און האָט קיין מצבה נישט ?
פאַרוואָס קען דאָס אומגליק דיר קיין רגע נישט פאַרגעסן ?
פאַרוואָס פליסט אַלעמענס בלוט אין די געפעסן,
נאָר נישט דיין בלוט, וואָס איז געוואָרן זייער יין-יין-נסך ?
יא, פון דעם בלוט דיינעם טוען זיי שעפן
דעם וויין פאַר זייערע הויליאַנקעס.
אויף די אַקסלען טראַגסטו זייערע חטאים,
און דורות, דורות, אז זיי שלעפן
פאַר באַרד און פיאות דיר אין אַבגרונט,
און רק דו קריכסט אַרויס צוריק, כדי די פראים
זאָלן ווידער דיר אין אַבגרונט שלעפן,
און וויפיל אַלץ זיי זאָלן דיר נישט קעפּן —
דיין קאַפּ איז ווידער דאָ, הויבט אויף
צו גאַט די אויגן צוויי : כ'בין אַלץ אויף זיך מקבל !

דיינע טרערן — וואָס שווענקען זיי די וועלט נישט אַראָפּ,
וואָס ווערן זיי נישט קיין מבול?

„איביק טרעפן אויפן וועג דרך טרייסטער,
באַרעמהאַרציקע לייט מיט געשליפענע צינגער,
דערציילן דיר אויפסניי די מעשה מיט משיחן —
און ס'ווערט דיר גרינגער.
נאָר וואָס דערציילט מען דיר, אַז אין קן-צפור וואָרט ער
און אַז במהרה בימינו קומט ער, דער פאַרשפאַרטער?
וואָלט ער ערגעץ-וואו געווען —
וואָלט זיין קרוין דאָך רויט געוואָרן פון דיין בלוט,
זיין פויסט וואָלט נישט גערוט,
און צושמעטערט וואָלט ער, וואָס דיך צושמעטערט,
און צובראַכן דאָס, וואָס דיך צוברעכט,
איביקער קנעכט!
ווי וואָלט ער גערוט ביים געשריי
פון דיינע בתולות די געשענדטע
און ביים לעצטן אוי-וויי
פון דיינע פאַרלענדטע?

„וואונדן האָסטו, נישט קיין וואונדער,
און פאַרוואונדערט זיי, וואָס עס קומט נישט קיין וואונדער!
פּרילינגען געווען — וואו זיינען זיי?
וואונדער געשען — וואו געפינסטו זיי?
אַמאַל, אַמאַל
האַט משה געפירט דיר, דער געמלעכער מאַן.
ביסט געגאַנגען קיין כנען
און פּרילינג איז געגאַנגען מיט דיר.
טרוקן איז געלעגן דער געשפאַלטענער ים
און משה האָט געזונגען מיט דיר.
און ווידער און אַבעראַמאַל גייסטו,
איביק און איביק גייסטו,
דורך אַ ים פון ימען, דעם ים פון דיין בלוט,

און ווידער און אַבעראַמאַל ווערט געשפּאַלטן :
מע שפּאַלט דיר דעם קאַפּ.
און פאַרוואָס ? זאָג אַליין ! אפשר ווייסטו...
ווילאַנג, ווילאַנג נאָך גייסטו ?”

די רייד, וואָס איך רייד צו אים, הערנדיק,
האַט געענטפּערט ניצחיאַל, דער אייביקער ייד,
מיט אַ קול, וואָס איז געוואָרן ליד.
ס'לינקע אויג, וואָס האַט געבלומיקט טרערנדיק,
האַט נישט געבלומיקט מער און נישט געטרערט,
און ווי אַ גרויסער פּליגל האַט זיין טלית
זיך אַ הויב געמאַן איבער דער ערד,
און געזאַגט האַט ער אזויערנאָך :

„ביסטו ביי מיין וויג געשמאַנען ?
ווייסטו, ווער עס האַט געוויגט מיך אין איר ?
קענסטו נישט דעם אַנפאַנג פון מיין זיין,
קענסטו נישט מיין בראשית-ליבע צו גאַט
און די בראשית-ליבע פון גאַט צו מיר —
ווי זשע וואָגסטו צו ריידן אַקעגן דער שטראַף,
וואָס ער שטראַפט מיך אויס ליכשאַפט ?

„הערסטו, וואָס די נאַכט זאָגט ?
זעסטו אין אירע טיפקייטן
אויגן פון אַ דערלייזער
און אַ קרוין פון גנאָד אויף אַ קאַפּ אַ געלאַקטן ?
קענסטו דאָס געזיכט, וואָס שניידט די פינסטערנישן,
ווי דימענט שניידט אַ גלאַז און ווי אַ בליץ — די כמאַרעס ?
דאָס בליקט דורך די שפּאַרעס אַריה דבי עילאַה.
קענסטו דעם דונער, וואָס וועט די מתים וועקן ?
די מלוכה די לעצטע, וואָס ווערט נישט פאַרשקלאַפט ?
דער, וואָס באַשאַפט,
האַט מיך באַשאַפן צוליב מיין משיח

און מיין משיח צוליב מיר : וואָס מער איך לייד —
 אַלץ גרעסער ווערט די קראַפּט, מיין גואלם קראַפּט.
 די צייטן זיינען גרויסע, ווילדע, דולע, —
 פאַרען אַ סוד אין זייער שטורעם :
 ווי ס'איז נישטאַ גאולה אָן יסורים,
 אַזוי זיינען נישטאַ יסורים אָן גאולה.
 באַנעם-זשע וואָס די אַבות דייע האָבן וואויל באַנומען
 און זאַל צום גואל זיין דיין דאַרשט :
 גיי און פאַרש
 די סימנים פון זיין קומען."

וואַרשע, 1916

אַ ר מ י ל ו ס

א

איך בין אַרמילום.
 כ'זויל אונטערצינדן שמעט און טויטן תפילות.

איך בין די טומאה.
 כ'ברעך אויס ווי ערד-טרייסלונג, כאַפּאַל ווי דזשומע.

איך בין אַרמילום —
 די פרוכט פון גאַנצע דורות קראַנקע צביעות
 און פינסטערע רגילות,
 קונסט סיפיליטישע און בלעכ'שע נביאות.
 איך בין די פייער-קויל, די לעצטע פון די קוילן,
 וואָס האָט בסוד געברענגט אין אַייער אַש.
 וואָס איר האָט אין ווערטער-מענטעלעך פאַרהוילן
 רייס איך אַראָפּ ווי אַ באַנדאָזש.

איך בין דער גייסט, וואָס האָט גענאַרט די ניצשעם :
 נישט זאַראַטוסטראַ, נאָר אַרמילום הייס איך.

אמאל האב איך באדארפט זיך אנטאן אין מליצות,
היינט זאג איך אפן : בלומ — און מאַרדן היים איך,
פארניכטונג — מיין באפעל! עס איז מיין וואַרט,
מיין וואַרט דאָס איינציקע, דאָס קאַרגע :
הרגע!
כ'רוף אויס צושטערונג! ס'איז מיין יום-טוב — מאַרד!

איך בין די לעצטע פינסטערע אַנטפלעקונג :
אַלץ הויבט זיך אָן אין בלומ —
אַלץ מוז זיך ענדיקן אין בלומ!
באוועגונג וויל איך! דעם סוף אַנטקעגן
קום איך אייך באַוועגן!
בלומ פליסט און קערפער רומ —
טויט דעם קערפער! גיט מיר בלומ!

ב

איך בין אַרמילום.
איך זאָג נישט צו נישט ברויט, נישט פרייהייט,
כ'זאָג-צו נאָר טויט — און מענטש ווי פאַלק
הערט מיך אויס און שאַלט : אַ, פירער דו, אַרמילום,
פיר נאָך זיך — איך פאַלג!

מיין זאָג איז וואַגיק און איז שלאַגיק.
אין שלאַכטן שיק איך אייך מיט פייער-פרייד אין אויג,
אויף דעם מלחמה-פעלד פון גוג
און מגוג.

און — איר גייט!
איך בין די שווערד, וואָס איז אַרויס פון אַ באַגילטער שייד,
דער אמת, וואָס האָט געלוערט אויפן דנאָ פון רייד.
אַזוי לאַנג האָט אייער גלויבן
געלעסטערט אַלע געטער,

אזוי לאנג האָט אייער קונסט געפראָוועט זנות
מיטן טייוול מיין פעטער,
אזוי לאנג האָט איר אויף זיך אליין
גערעדט משוגענע רכילות,
ביו איך בין אין גאַרער גרויס אַרויס,
איך, אַרמילום!

אייער טויט — איך דאַרף אים!
אייער בלוט — איך וויל עס!

איך האָב צעריסן אַלע הילעס,
איך בין דער גילוי איבער גילויס, —
איך, אייער לעצטער האַר, אַרמילום!

ג

ווער שטייט דאָרט אין ווינקל און וואַנט נאָך צו פרעפלען אַ תפילה?
ווער איז ער, דער נאַר, און וואָס שפּרייט ער די נאַקעטע הענט
צו הימלען, וואָס ווילן נישט וויסן שוין מער פון מחילה?
נאַר איינער, גאָט וועט שוין סיי-ווי נישט ענטפערן!
סדום מוז ווערן פאַרברענט,
סדום מוז פאַרלענדט ווערן!

טויט
ליגט די געפלאַצטע געדולד.
רויט
האַט געצייטיקט די ש ו ל ד ,
הענגט
צוקאַפּנס פון סדום,
בענקט
נאָך אַ האַנט, וואָס פליקט
און וואַרפט זי אין תהום.

און די האַנט — בין איך!
איך, אַרמילום, בין די ה א נ ט!

- מיין נאמען איז בן-יוסף ;
 איך בין די זילבערנע לאם.
 — און איך, דו נאר, בין ארמילום !
 איך, דו נאר, בין דער פלאם !
- איך ווייס, דו ביזט ארמילום.
 ביזט גרויס און איך בין קליין.
 איך ווייס, דיין נאמען איז : א ל ע ,
 און איך — איך בין א ל י י ן .
- מאַ גיי מיט מיר ווי זיי אלע,
 מאַ גיי מיט מיר צום סוף !
 איך בין די לעצטע אַנטפלעקונג,
 נישט דאוון און נישט האַף !
- דו ווילסט, כ'זאַל דיר העלפן טויטן ?
 איך הרגע נישט קיינעם. גיי !
 איך וועל מיט דיר נישט מיטגיין,
 איך קאָן נישט זיין ווי זיי.
- איך זע : דו ווילסט מיך שטעכן.
 דו הויבסט אויף מיר די שפיז.
 ווי קאָן איך מיך שטעלן אַקעגן ?
 דו ביזט דער אייזערנער ריז.
- איך קאָן נישט ראַטעווען קיינעם,
 אפילו נישט זיך אליין.
 איינס נאַר קאָן איך באַווייזן :
 מיט דיר און מיט זיי נישט גיין.
- דו קענסט מיך צו זינד נישט נויטן.
 כ'טראַג זון אין מיין געביין.
 און אַז דו וועסט מיך טויטן —
 קומט בן-דוד צוגיין.

ה

דו קוקסט מיך אן, ארמילום?
דיר ציטערט אין האנט די שפיז?
דו פרעגסט, ווער איז בן-דוד?
זאג איך דיר, ווער ער איז.

ס'איז ער די לעצטע אנטפלעקונג,
נישט דו! דורך וועלטן שאלט'ס:
אין גייסט איז דער אנהויב פון אלעם -
אין גייסט מוז זיך ענדיקן אלץ.

דו לאכסט, ארמילום? דו גלויבסט נישט?
דו שמשירעסט די ציינער פרעך?
מאָ הער, וואָס איך, בן-יוסף,
זאָג דיר, און נאָכדעם — שמעך!

אז איך, די לאַם, וועל שטאַרבן,
וועט גייסט זיך אַנטאָן אין מאַכט.
אין ליכט איז בן-דוד דאַסזעלבע,
וואָס דו — אין בלוט און אין נאַכט.

בן-דוד קומט פון דער מיט
פון מין, בן-יוסף'ס, אומה.
זיין געמלעכער דינאמיט
רייסט אויף דיין טיפסטע טומאה.

ער, דער רשע מרושע
פון דער לעצטער קדושה,
דער הייליקער באַנדיט,
ער שניידט מיט מאַכט זיין שניט —
און מאַנט אויף די לעצטע ירושה.

וואַרשע, 1931

ס'איז דער זיוווג נישט גערעטן
 דעם, וואָס ס'האַט זיך אונדז געדוכט,
 אַז מיר וועלן אין זיין שאַטן
 רייסן הימלדיקע פּרוכט.
 שבת-צבּי, דער בלינדער מלך,
 איז צו גיך געוואָרן קנעכט.
 נישט געווען איז ער צו הייליק,
 און זיין שרה — נישט צו שלעכט.
 נישט געווען איז ער דער פּרימסמער,
 נישט געווען די פּרעכסטע — זי.
 איז געוואָרן ביידן פינסמער,
 נישט געוואָרן קיינעם פּרי.
 מוז מען וואַרטן, ביז דער העכסטער,
 ביז דער ריינסמער פון גאַטס זין
 פאַרט זיך מיט דער פּרוי דער פּרעכסטער,
 בויגט דעם חסד איין צום דין.

איך, דער פינצמערער מיזיניק
 פון אַ קעניגלעכן שמאַם,
 חלום דיך, געהיימער קיניג,
 חלום דיך, דו לעצמער מאַן.
 וויילסט צום ווייב אויס טומאה טיפּסטע,
 טמא-תוהו'דיקסטע זינד,
 פּלאַט אין נוקבא אירער טריפּסטו,
 מוסט איר פינצמערניש אַ צינד.
 איצט, ווען ס'הערשן דיקטאַטאָרן,
 חלום איך דיין דיקטאַטור!
 טעג פון שמורעס, טעג פון צאָרן
 טראַגן ערגעץ שוין דיין שפור.
 ערגעץ גייט שוין רוף פון רופן:
 „בראַך איז שוועסטער פון דער טרייסט.

גוף פון טומאה, גוף פון גופ'ן,
 וואַקס אַלין מער, ביז דו צעגייסט
 אין דעם פייער פון דעם גואל,
 אין זיין ליידנשאַפט וואָס פּלאַמט!
 נישט קיין בלייכער יושב-אוחל —
 ער איז מאַכט פון רעכטער האַנט.
 אין דער קליפה פון די קליפות,
 טמאת-הודיקסטער הור,
 טריף מיט גוואַלד די ריינסטע טיפות,
 מאַן פון לעצטער דיקטאָר!

ש ב ת י צ ב י

היה בו ניצוץ אחד קרוש — ותפשו הס"ם במצורתו.
 (דער בעל שם טוב)

הויך געוועקט מיט זיין קול-רינה
 האָט פאַרצייטנס שבתֵי צבי
 און געהאַרצט האָט די נגינה
 מיט איר פּלאַקער און איר גלי :
 „ווי אַ יונגפּרוי, לייכט און טאַנציק,
 האַסטו אויסגעזען, בשעת
 ס'האַט — ווי מעסערס ריין און גלאַנציק,
 ווי פּרימאַרגן-טויען נאַס —
 מיר דאָס לייב דיינס, פּריש געבאַדן,
 אינעם אויג געטאַן אַ שלאַג,
 גלייך אין שפּאַלטן פון אַ לאַדן —
 אַ צעשמייכלטער פאַרטאַג.
 ס'האַט געשיקט דיך די פּמליא,
 לייב פון לייבער דיין לבוש.
 ביסט געקומען באתגליא,
 זיך אַנטפּלעקט צו מיר בחוש.
 ס'האַט נאָך קיינעם נישט געמראַפּן

פון די גרעסטע חכמי-ח"ן,
זאלסט זיך ווייזן צו אים אָפּן —
ס'האַט געמראָפּן מיר אַליין.
זינג איך : שובי, השולמית!
ווייז זיך ווידער, ליכטיק לייב!
אויס פאַרטאַג! ווער זון אין תמוז —
און פאַרבלייב מיט מיר, פאַרבלייב.
דאַרטן, אין ירושלים,
וועט די חופּה זיין, און דאָן
לייז איך אויס זיי פון מצרים,
איך, דיין זינגער און דיין מאַן."

ס'האַט אַזוי מיט זיין קול-דינה
הויך געזונגען שבתִי צבי
און געהאַרצט האָט די נגינה
מיט איר פּלאַקער און איר גלי.
פאַר די אויגן פון מיינ אומה
האַט אַ שכינה-טרוים צעשפּרייט
נייע הימלען — און די שטומע
האַבן אויך באַקומען רייד:
שבתִי צבי — ער לייזט זי אויס באַלד,
קלאַר דער טאַג שוין און דאָס יאָר.
וואַרט! ער פירט זי אין זיין הויז באַלד —
און דאָס גרעסטע קומט דאָן פאַר:
וואַרום ווען ס'וועט פול די וועלט זיין
מיט די פריידן פון גאַט'ס גנאָד,
ווען די חופּה וועט געשטעלט זיין
אין דער וואונדער-אַלמער שטאַט, —
פירט זי כל-ישראל אונטער,
און דערנאָך — זינגט, ספירות צען!
איר הינומאַ וועט אַרונטער
און ס'וועט יעדערער זי זען.

אַט אַזוי האָט פֿאַר מיין אומה
 דאַן אַ שכינה-טרוים צעשפּרייט
 נייע הימלען — און די שטומע
 האַבן אויך באַקומען רייד.
 קומט אַ בשורה קיין קאַאיראַ,
 אַז אַ שרה איז פֿאַראַן
 אין ליוואַרנאַ — זינגט זי שירה,
 אַז משיח איז איר מאַן.
 און אַ רויו איז אַט די שרה,
 וואָס האָט אויפגעשאַסן, זאַט
 מיט קאַלירן געמלעך-קלאַרע,
 נאָך די רויטע ת"ח ות"מ.
 גאַרט צו זען די פֿראַכטן אירע
 שבתֿי צבי — און ס'פֿאַרן לייט
 זי צו ברענגען קיין קאַאיראַ,
 זי צו פֿלאַנצן ביי זיין זייט.
 שרה, שרה! ס'איז דאָך זיכער,
 אַז דאָס איי-זוי, דאָס געשמאַלט
 פון זיין זעאונג... ברענגט זי גיכער,
 די גאולה נישט פֿאַרהאַלט!

נישט קיין קינד פון עתיק-יומין
 איז די זינדיקע געווען
 און נישט איר אין זיינע טרוימען
 האָט דער וואויל-זינגער געזען,
 נאָר, פֿאַרכישופט פון איר אַטעם,
 וויל ער גאַרנישט חוץ איר חן,
 וויל נישט אויסלייזן גאַט'ס שבטים,
 נאָר זיין נזיר-לייב אַליין.
 און זיין טאַג איז אים פֿאַרפֿלויגן,
 און אַ וואונק-געטאַן מיט צוויי
 פֿאַלשע שמערן — שרה'ס אויגן —
 האָט די נאַכט צו אים : פֿאַרגיי!

ס'האָט געוויינט די שכינה : וויי מיר,
ווען דער מענטש, וואָס האָט געזאָלט
זיין דער קעניג דער געהיימער,
האָט דערלייזן נישט געוואָלט.
ס'האָט געהייסן שרה קניען —
בויגט ער קני פאר'ן סולטאַן,
און דער שטן טוט זיך מיען
און ער טראַגט שוין אַ טורבאַן.

ס'האָט באַגונען אַ באַגינען,
ס'האָט די נאַכט גענאַכט צו פרי,
און ווי טויען וואָס צערינען
איז צערונען שבת-צבי.
נאַר אַ גואל וועט נאָך קומען ;
ער וועט קומען, ווייל ער מוז :
פיינען צווינגען אים צו קומען —
און ער לעכט אין זייער זכות.
און ווי השכות'דיק די בראַך איז,
אזוי העל וועט זיין זיין שטראַל.
הגאולה היא הברחית, —
האָט געזאָגט דער מהר"ל.

וואַרשע, 1920

א ד ס , ש ב ת , מ ש י ח

זעקס טעג האָט גאָט געמיט זיך — און דערנאָך,
ווען פארטיק איז די מענטשן-פאַר געשטאַנען
פאַר זיין געזיכט, האָט ער געזאָגט : ביז דאַנען —
און האָט געקרוינט מיט שבת-קרוין די וואָך.

און מלכה שבת האָט אין שיינקייט חוה'ן
איבערגעשטראַלט — און ס'איז געווען גאָט'ס קול :
אַט איז דיין הימל-ווייב, דו מענטש, און זאָל
איר ליכט דיר לייכטן אין דיין מי און האווען.

נאָר ס'איז אויך דאָ אַ שבת פון די דורות
און יענע מלכה שבת ווייזט זיך דאָן,
ווען ס'קומט צום גמר דער צייטן-פלאַן דעם בורא'ס.

כאַשאַפן וועט דער בורא איר לכבוד
אַ צווייטן אָדם, ער זאָל זיין איר מאַן.
און יענער צווייטער אָדם איז בן-דוד.

ב ע ס ע ר

מיר וועלן ערגעץ גאָט באַהאַלטן,
פאַרשליסן אים אויף זיבן שלעסער.
מיר וועלן אים אין היילן האַלטן —
דאָס וועט זיין הימל מאַכן גרעסער.

צום מאָל דעם טיפּסטן נידערט, בערגער!
גיי צו יסוד אַרונטער, כתר!
ווען ס'וועט דאָס בעסטע ווערן ערגער,
וועט ווערן ס'ערנסטע בעסער.

1937

גאַרנישט אויסער ווערטער

כ'האַב אַ געשמאַלט געזען
פון אַ הויכן מליתדיקן ייד,
מיט אַ של-ראש, וואָס האָט ווי בראַנד-פּייער געגליט.
ס'האַבן זיינע בריוונדיקע אויגן
מיך אַנגעקוקט פון אויבן
און ביז האָט ער אַ מאַך-געמאָן: מחבר!
הער אויף מיט דייע וויסטע ריידערייען.
אויף די חורבות פון מיין נייעם,
מיין גרעסטן, מיין שרעקלעכסטן
חורבן ירושלים,
לאָז מיך דאָס געשריי פון וועלטן שרייען.

שטער נישט מיט דיין ווערעמדיקער ריידעריי,
מיט דיין ליטעראטורעכץ —
שטום און שוידער ווען איך שריי!

אין שטומעניש און ציטער
בין איך געשטאנען און ארויפגעקוקט צו אים,
פארלוירן אין געוויטער
פון זיין גרים.
נאר מיטאמאל איז מיר געווארן אזוי ביטער,
אז אויך איך האב פלאקערדיקס דערפילט,
און ווילד
האב איך ארויפגעברויזט צום הויכן שמראפער:
אויב אונדז, די לעצטע יידן,
איז גארנישט מער געבליבן אויסער ווערטער,
ווי זשע האסטו ס'הארץ
צו וועלן צונעמען ביי אונדז דאס לעצטע העמד —
אונדזערע קליינע געבעכדיקע ווערטער?

די געשמאלט
האט מיט א בליץ געמאן אויף מיר א שפיי
און איז דונערדיק פארביי,
אזעקגעטראגן ערגעצוואו איר גוואלד.

אליין בין איך געבליבן. כ'בין געשטאנען אין א וואלד,
א וואלד מיט ווערטער אונטן, ווערטער אויבן.
כ'האב דערהערט א רוישן:
ברענג, ווערטער-קלויבער, דינע קוישן —
נעם זיך קלויבן!

און ווידער, —
א, לעצטע יידן, ווערטער-יידן, מיינע שוואכע ברידער, —
ווידער ברענג איך גארנישט אויסער ווערטער,
גארנישט אויסער לידער.

1944

וואו איז זיין תפילה? זיין תיקון וואו איז?
מאָרד, מאָרד, מאָרד.

זיין תפילה, זיין וואַרשע, דער ייד אליין —
אויסער וועלט, אויסער צייט, אויסער אַרמ.
נישטאָ מער דער ייד, מע הערט נישט זיין קול —
און נישטאָ ווער עס זאָל
געבן אַ זין דער זון,
שענקען אַ גאָט דעם טאָג.

1944

ז ו נ ע ר 1937

ס'איז היינט אזוי לייכט פאַר'ן קינד צו מאַכן
די בייזע אַנטדעקונג, אַז מענטשן טויטן
און ווערן געטויט: אי מענטשן, אי זאַכן
ריידן די שפּראַך פון דעם מלאַך דעם רויטן.
פרעגט מיך דאָס קינד: פאַרוואָס הרג'עט מען, טאָמע? —
און קריגט נישט קיין ענטפער. מיט אויגן מאַמע
קוק איך אַרויף צו דער זון פון זומער.
אַ בלאַט אויפ'ן טיש. אַ בלוטיקער נומער.
ס'וואַלגערן זיך מתים אין יעדער שורה.
ווער טוט זייער רעכט זיי? ווער ברענגט צו קבורה?

אַ בליק אַרויף צו דער זון פון זומער,
אַ בליק אַראָב צום בלוטיקן נומער.
עס פאַלט דער בליק אויף עפעס אַ מאַמר —
און ביאַליק'ס פּערז גייט אויף אַלט-ניי מיר:
די זון האָט געלויכטן, דער שוחט געשאַכטן,
און דער שרייבער האָט זיינע מליצות געפלאַכטן.

אין ראַדיאָ גערגעלט זיך עפעס אַ זינגערין
מכה איר ליבע-שמאַרץ (געבעך אַ גרויל!).
כ'באַשלים דעם ווייטאַק איר צו פאַרגרינגערן —
און מאַך דער ראַדיאָ צו דאָס מויל.

שמילקייט. זון-שמילקייט. זשום פון פליגן.
אבי די קונסט איז געוואָרן אַנמשוויגן,
די שמיליקע קונסט, דער באַצאַלמער ליגן.

האַרץ, מיט געפילדער
פליט קעגן זון אַ פויגל אַ ווילדער:
עס זינגט זיין שמאַלערנע מוזיק
אַ מיליטערישער עראַפלאַן.
מוזיק פון בלוט, מוזיק פון קריג,
מוזיק פון נייעם משינגיז-כאַן.

פאַרפלוּיגן — און ווידער אידילישער ניגון
פון זומערדיק-שלומערדיקע פליגן.
איך זיך אין זומער-ליכט ווי אין תפיסה.
זון און שחיטה. זומער און מיתה.
איך קוק צו דער זון ווי דורך אַ קראַמע.
און דער קליינער שמייט-צו: איך פרעג דאָך דיך, טאַמע!
פאַרוואָס הרגעט מען, טאַמע?

1934

ק ב ל ה - ל י ד ו ו ע ג נ צ ו ו י י ט ו ו ע ל ט - ק ר י ג

האַבן זיך אויפגעכאַפט פון שלאָף די אַלמע ניין תנינים.
רויט-געקליידטע דינים
זויפן וויין פון טומאה'ס פעסער.

וואו איז גאַט?
דורך אַלע ספירות בליצט אַ מעסער.

מיט גרויס געוויין
איז מלכות אַוועק פון י ס ו ד
און געפאלן פאַר כ ת ר .

ס'האט גלאַקיק זיך צעבילט
בל-אָדון, הונט פון מיפסטן אונטן.
ווילדער ווי ווילד
טוט ער הונטן.
כונט איבער כונטן!
ס'ווערט זיין הינמישע גאווה אַלץ גרעסער.

די זיבן הכלים, די אַטעמס, וואָס אויף זיי טוט זיך האַלטן
די באַשאַפונג — ווילן ערגעץ זיך באַהאַלטן,
דעם אַטעם פאַרהאַלטן,
ווערן אַנטרינער, פאַררעטער, פאַרגעסער.

וואו ווילט איר אַנטלויפן, הכלים?
וואָס פרייט איר זיך, שכורע דינים?
וועט דער שלאַף אייך צוריק נישט באַצווינגען, תנינים?
איז, בל-אָדון, דיין ביל נישט קיין חלום?

אפשר דאַרפן אויף די אַלטע טויערן פון תהום
אַנגעהאַנגען ווערן נייע שלעסער?
אפשר איז עס רעכט?
ס'מוז אַלץ אפשר ווערן נאָך שלעכטער ווי שלעכט,
כדי ביז זאָל זיך וואַנדלען אין בעסער.

ניר-יאָר, נאוועמבער, 1940

מנחם בן-עמיאל

מנחם קומט, עמיאל'ס זון!
פון אונדזער בלוט גייט אויף זיין זון.

עס איז די וואַלקנס שוין באַקאַנט,
שוין ריידן שאַטנס אויף דער וואַנט,

די פייגל זינגען שוין דערפון:
מנחם קומט, עמיאל'ס זון!

באלד וועט ער אויפשטיין ווי א ברענד,
האקט אב סמאל'ס רעכטע האנט,

איז ממשיך גנאד אויף אונדז און ברכות
מיט צוויי און זיבעציק המשכות,

גיסט אויס גאט'ס גייסט אויף קינד און קייט
און רייסט, צערריסט די לעצטע קייט.

אט איז ער נאכט און רזידוין,
איז שמיל און נידעריק ווי גראזן,

נאך אונדזער ווייטיק איז זיין פאנצער,
ער ווערט אלץ שטארקער און אלץ גאנצער.

ער וואקסט געהיים און ווערט א ריז,
ווארפט סיטרא בישא פון די פיס,

ווארפט אום די פלשתים-זיילן אלע,
נאך איידער ס'ווערט זיין אור נתגלה,

טויט אדומ'ס שר מיט גאט'ס געווער
און באדט זיין לייב אין אונדזער טרער.

פון טיפסטן שאטן לייכט זיין ליכט,
פון שווארצסטן וואלקן — זיין געזיכט.

פאר מידע אויגן — ווי א וואונק —
פליט דורך זיין וואונדער-העלער פונק.

פלינק שלאגן האמערס ערגעץ ווייט,
הויך איבער ארט און איבער צייט,

און צו דעם כותל, צו דעם איינעם,
ווערט מיט דעם כוח פון דעם א י י נ ע ס ,

ווערט מיט דעם כוח פון הויה —
אין הימל צוגעבויט דריי נייע.

באלד ווייזט זיך, וואונדערליך געשניצט,
דער נייער מקדש — און ס'פארבליצט

זיין גאלד, אויף הימל-וואַג געוואויגן,
ירושלים'ס אלטע אויגן.

אין אַ פאַרוואַרלאַזטן בית-תפילה,
וואָס טרויערט אויף אַ טויטער קהילה,

וואו ס'שוועבט די שכינה די אלמנה
ווי אַ פאַר'אַבל'טע לבנה,

און ס'זאָגן ווענט אַ קדיש-יתום —
דאַרט דאַוונט עמיץ אין שבתים.

עס ווייס נישט קיינער ווי ס'זעט אויס
דער לעצטער דאוונער פון גאט'ס הויז.

און רופט, ווי ס'קומט צו קריאת-תורה,
אַ נישט-געזעענער בעל-קורא :

„יעמוד דער גואל פון אריאל,
דער בכור פון צבאות אַכתריאל!“ —

קומט, ווי אַ זון אַ יונגע רויט,
נאָך יענעם הילכיקן יעמוד,

א ספר (פרייט זיך, ווענט איר הוילע!) —
און צו דער תורה איז ער עילת....

די מידע שכינה שמייט און האַרכט,
די שול פאַרגייט אין פרייד און פאַרכט,

אויך די פרוכת-לייבן ווערן
א רגע לעבעדיק — און הערן.

זיי טוען פלוצלינג זיך אַ ריס,
אַ שמעל זיך האַסטיק אויף די פיס,

אַ בריל מיט פריידיקער הכנעה:
„געקומען אַריה-דבי-עילאה!“

1920

ד אַ ס ליד פון דוכרא און נוקבא

געשלעכט האַט דיך געשלאַכט,
געשלעכט האַט דיך געשלאַכט!
דיין בלוט האַט זיך געגאַסן,
אַ וועלט, צוליב געשלעכט.
געשלעכט פירט אָן געפעכטן,
געשלעכט — דאָס איז געפעכט.
ווען אונטן קעמפן פעלקער —
קעמפט אויבן פרוי מיט מאַן,
דער דרויסן — מיטן דרינען,
מיט דאַרף-זיין — דער פאַראַן.
עס קעמפט דער באַרג פון דוכרא
מיט נוקבא'ס טיפן טאַל —
פון טאַל אַרויס וועט דוכרא
אַרויסקריגן אַמאַל

נישט קינ'ען, נישט הכל'ען,
 נישט מערדער און קרבן כלויו,
 נאָר אים, דעם מאַן דעם רעכטן,
 דעם גואל שמאַרק און גרוים.
 נוקבא-דת-הומא-רבא'ס
 נאַכט, וואָס דוכרא באַפאַלט,
 געבוירט דעם מאַן פון שבת
 אין דוכרא'ס העלסטער געשמאַלט.
 נאָר ביז און ווידערשפעניק
 איז דערווייל דער נוקבא'ס נאַכט,
 זי געבוירט נאָר הכל און קין —
 און דו ווערסט, אַ וועלט, געשלאַכט!
 געשלעכט האָט דיך געשלאַכט,
 געשלעכט פירט אָן געפעכטן:
 צוליב דעם מאַן דעם רעכטן
 האַסטו נישט איינמאַל געקראַכט,
 און ס'וועלן נישט איינמאַל נאָך קראַכן
 די ווענט פון דיינע יריחוס,
 ביז נוקבא גיט זיך אונטער,
 ביז דוכרא פירט דורך זיין שליחות,
 און פון דער נוקבא'ס טיפן
 גייט אויף דער מאַן דער רעכטער:
 אין אים מאַכן שלום די שלאַכטן,
 אין אים ווערן איינס די געשלעכטער.

וואַרשע, 1926

ש ט ו ר ע מ ל י ד

איידער עס קראַכן די לעצטע זאַכן
 און איידער עס פלאַצן די לעצטע הילן,
 די בערג צעפאלן, די מאַלן בילן
 און ברויט פון אונטערגאַנג מאַלן מילן; —

איידער די ערדקויל נעמט ווידער ברענען
און ס'הויבן אן יארן אויפסניי צו ברילן, —
שפילט אייך אין ווערטער און שלאפט מיט ווייבער,
און ווילט נישט וויסן, און ווילט נישט פילן.

איר קינדער אַדמס, איר זענט געוואָרן
די קרענק דער ערדס און אירע באַצילן.
נאָט טוט שוין תפילה צו נייע שטורעמס,
וואָס וועלן, צעשמערנדיק, טון זיין ווילן.

1931

ליד פון לעצטן אינטערנאַציאָנאַל

און ווען אלע וועלן האָבן אי די אַרבעט, אי די זעט,
וועט קומען דער גערעכטיקייטס גרעסטער פאַעט
און וועט זיך אָננעמען די קרווודע פון דעם מענטש דעם קאַליקע,
פון אַנאויניקע, אַנהענטיקע, קרעציקע, פאַליקע.
קאַפיטאַל וועט דאַן ליגן געהרגעט —
וועט ער פירן מחנות קעגן אַרבעט,
ווי איצט פירט מען מחנות קעגן קאַפיטאַל.

און זיין וועט דאָס דער לעצטער אינטערנאַציאָנאַל,
אינטערנאַציאָנאַל פון מענטש דעם קאַליקע,
פון קראַנקע, בלינדע, פאַליקע,
און פון דיכטער, וואָס ווילן ניט אַרבעטן, נאָר זינגען,
פאַנאַנדערשיקן קלאַנגען ווי ספירה'דיקע רינגען
איבער אומבאַקאַנטע וואַסערן.

פאַרנעמט דאָס ליד פון לעצטן אינטערנאַציאָנאַל,
אינטערנאַציאָנאַל פון די, וואָס קענען נישט,
און די, וואָס ווילן נישט,
אין אַרבעט זיין געשפּאַנט!
פריצייטיק איז דאָס ליד — און אפשר נישט.

א מענטש וועט קומען צום סוף פון די טעג,
א שונא פון דער מי,
און אויפכונטעווען וועט ער אלע די,
וואס זייער גאלד ווערט פאררעכנט פאר שמעלץ —
די נישט-ארבעטער דער וועלטס.

און אזוי וועט זאגן דער פירער דער לעצטער :
ארבעט איז ניט ציל,
ארבעט איז נאָר וועג צו שפיל,
פרייער, העכסטער שפיל פאר גאט.

און מחנות ריזיקע וועט ער זאמלען
און מחנות ריזיקע וועלן שרייען :
„מיר ווילן גליק,
מיר ווילן גליק,
מיר ווילן גליק !

אהער צוריק, אהער צוריק, אהער צוריק
אויגן, הענט, פיס, פריידן,
פארלוירענעם גן-עדן !”

און וואַלקנס און ימען שפאלט דער גוואַלד,
און גאט אליין מוז נידערן
און אַננעמען געשטאַלט.
אין אַ לבוש, געהאַפּטן פון נשמות און פון שטערן,
קומט ער אַרויס
צו די רעוואַלוציאַנערן,
און ער עפנט, דער בועז פון וועלטן, זיין שייער —
און אלע זיינע גיטער
צעגיט ער :

דעם בלינדן — אן אויג פון פייער,
דעם שטאַמלער — די שאַרפּסטע פון צונגען,
דעם שווינדזיכטיקן — בליענדיקע לונגען,
איטלעכער עקרה — איר קינד,
איטלעכן גולם — זיין מהר"ל...

אַט דאָס איז ס'ליד פון העכסטן,
לעצטן און גערעכטסטן
אינטערנאַציאָנאַל.

1931

ווי דער

ישראל איז אין בלוט פאַרגאַנגען ווי די זון.
געשאַכטן ליגט אברהם זון —
פאַרוואָס האָט גאָט נישט צוגעשיקט דעם ווידער ?

זאָגט די עכאַ : ווידער.

אַנשטאַט אין אַפּגרונט זיצן שבעה,
וועלמן איר פאַרשווע,
דרייט איר זיך נאָך אַלין
ווי פערדלעך הילצערנע פון קאַרוועל.
פלאַנעטן אָן אַ ציל און אָן אַ זעל,
ישראל איז אין בלוט פאַרגאַנגען —
און אייך ווערט ס'דרייעכץ נישט דערווידער !

זאָגט די עכאַ : ווידער.

לועג-לרש'עדיקע עכאַ,
קרימסט מיך נאָך ווי אַ פּאַיאָן.
פּלאַץ,
פּוסטע פּויק פון קידער-ווידער !

קומט די עכאַ ווידער.

זאָג אייך : ווידער ?

הויכט זי אָן צו ריידן
 נישט מיינע רייד.
 זאָגט זי: „ס'פאַרגייט
 די זון ישראל אַלעמאַל
 און אַלעמאַל גייט אויף
 די זון ישראל ווידער.
 דאָס זאָגן מיר דיר, מידער,
 מיר, דיינע אייביקע טאַטעס,
 אייביקע ברידער.
 ווען דער טייוול זאָגט: האָף נישט,
 זאָג אים ס'וואַרט, וואָס האָט קיין סוף נישט,
 זאָג עם אַבער, זאָג עם ווידער:
 ווידער."

אַפּריל, 1944

ליד פון דער נאַכט אויף די דעכער

און ס'האַבן די יידן פון באַגראַד זיך פאַרזאַמלט
 אויף די דעכער און געוואַרט, אַלרואי זאָל קומען
 אויפן וואַלקן און זיי אַוועקטראַגן מיט ווייב און
 קינד. אַ נאַכט אַ גאַנצע האָבן זיי געטאַן וואַרטן
 און אויף צומאַרגנס האָבן די גוים געטריבן
 שפּאַס פון זיי. (פון אַלע ספרים).

אַמאַל איז געווען אַ מעשה —
 פאַראַן די מעשה ביו איצט.
 עם טראַגן איר שפור אַלע זאַמדן,
 אויף נאַכט-טאַוולען שטייט זי געקריצט.
 אַמאַל איז געווען אַ מעשה —
 פאַראַן די מעשה ביו איצט.

אַמאַל איז געווען אַ משיח —
 און אפשר נאָר גאַטס אַ נאַר.
 אַלרואי האָט ער געהייסן,
 גערעדט אין נאַמען פון האַר.

אמאל איז געווען א משיח —
און אפשר נאָר גאָטס א נאָר.

איז יענער צייט זיינען זקנים
געקומען קיין באַגדאָד.
גרייט זיך! די נאַכט געשעט עס!
אזוינס האָט די וועלט ניט געהאַט!
ער קומט ביינאַכט און ער נעמט אייך,
יידן פון קהילת באַגדאָד.

וואוהין וועט אַלרואי אונדז נעמען?
וואוהין, איר זקנים, וואוהין?
אַהין, צום מאַג דעם נייעם,
טראַגט ער אייך, יעקבס זין.
אַהין, אַהין, אַהין.

ווי-זשע טוט ער אונדז נעמען?
ס'וועט דאָך אים זיין צו שווער!
מיר האָבן ווייבער און קינדער
און אַ טרויער — אַ שווערן בער.
ווי-זשע טוט ער אונדז נעמען?
ס'וועט דאָך אים זיין צו-שווער!

— ער קומט אויף אַ וואַלקן און טראַגט אייך.
גייט אַרויף אויף דעכער און וואַרט.
היינט נאַכט ווערן הימלען געעפנט
און אַפּגרונטן ווערן פאַרשפּאַרט.
ער קומט אויף אַ וואַלקן און טראַגט אייך —
גייט אַרויף אויף דעכער און וואַרט.

זענען אַרויף אויף די דעכער
די יידן פון באַגדאָד.
אַרויף מיט ווייב און מיט קינדער,
מיט אַלץ, וואָס זיי האָבן געהאַט.

געוואַכט, געוואַכט אויף די דעכער,
ווען שלאָף איז אַראָפּ אויף באַגדאָד.

— וואַלקן, דו וואַלקן, מיר וואַרטן!
קום מיטן גואל און טראַג
אַהין, צו די שוועלן פון העלקייט,
אַהין, צום טויער פון טאָג.
וואַלקן, אַט וואַרטן מיר אַלע.
טראַג אונדז אַלע, פאַרטראַג.

עס האָבן דערנאָך די גויים
געלאַכט פון זיי אין דער פרי:
„וואו איז דער וואַלקן, יידן?
וואָס הערט זיך מיט אייער פלי?“
אַזוי-אַ האָבן די גויים
געלאַכט פון זיי אין דער פרי.

מיר וועכטער צו לייטיש געלעכטער,
מיר וואַכן נאָך אַלץ אויפן דאָך.
מיר וואַרטן נאָך אַלץ אויף די דעכער,
מיר יידן, גאַטס איינזאַמע וואַך.
מיר וועכטער צו לייטיש געלעכטער,
מיר וואַכן נאָך אַלץ אויפן דאָך.

1934

עס רופט דער גאַט פון די יידן...

עס רופט דער גאַט פון די יידן
צו אַ צווישן-דור, וואָס רומ
אויף הויפנס ליטעראַטור-מיסט:
גענוג האַסטו, דור, גערומ!
איך שיק דאָס אייביקע מעסער —
אַהער דאָס אייביקע בלוט!

וואָס מאַכט זיך מיין קרבן געשמאַרבן ?
אומזיסט דער אַנשמעל, אומזיסט.
איך וויל נישט קיין טויט קיין פּאַלשן ;
שמאַרב — און ווער וואָס דו ביסט.
גרויס זאָל דער טויט דיך מאַכן,
אויב ס'איז דיין לעבן מיסט.

דאָס מעסער איז נישט פון נעכטן,
דאָס בלוט איז נישט פון היינט.
עס קענען זיך בלוט און מעסער
ווי אַלמע גומע פריינט.
דאָס מעסער איז נישט פון נעכטן,
דאָס בלוט איז נישט פון היינט.

דאָס אייביקע מעסער נאָ דיר —
דערלאַנג דאָס אייביקע בלוט !
דיין מיסט פון ווערטער צינד איך,
וואָס דו האַסט אויף אים גערומ,
און ווייס : די דורות פאַרבינד איך
דורך בלוט, דורך בלוט, דורך בלוט.

וואַרשע, 1934

ש ט אַ ס

אין פאַמערשטול איז ער געזעסן,
געבויגן פון חכמה און יאָרן,
און ווערטער פאַרקלערמע געשנירלט
(ס'איז אַוונט געקראַכן אויף ווענט) :
וואָס ווייטער אין וואַלד פון די יאָרן —
אַלץ ווייניקער בלייבט דיר צו פאַרן ;
צום אור-שטאַם דערפאַרסטו אַלץ נענטער
און ווערסט פון נישט-היגע דערקענט.
וואָס ווייטער אין וואַלד פון די יאָרן —
אַלץ שוואַרצער, געדיכטער די ביימער,

וואָס ווייטער אין וואַלד פון די יאַרן —
אַלץ ווייניקער ערד פאַר די פּים.
דו ביסט אויף דער ערד און דו ביסט נישט,
עס ווערט אַלץ געהיימער, געהיימער,
און ס'קומט פון דערווייטנס די קינדעייט
און פּרעגט דיך פאַרזאָרגט, וואָס דיר איז.

וואָס ווייטער אין וואַלד פון די יאַרן —
אַלץ קירצער דער וועג צו די אבות.
מעגסט מענהן: איך וויל אייך נישט קענען —
זיי קומען, זיי נעמען דיך מיט.
פון הויכע, פון אייביקע שפיצן
(דאָרט וואָרט שוין דער מלאך-המות)
גלימסט ווייס זיך אַקעגן אַ מחנה
און פּרעגט דיך: וואָס טוט דאָ אַ י י ד?

דו וואָרפסט זיך: נישט אייערער בין איך!
וואָס שאַרכט איר מיט ווייסע געוואַנען?
די בערד — נעמט זיי צו... ס'איז אַ מעות...
כ'האַב בונט און פאַרשווערונג געשמידט!
זיי שמייכלען... זיי הויבן די בערד אויף
צו עפעס אַ הויך-אומבאַקאַנטן —
און ענטפערן אַפּ: יעדער ייד איז,
רב פּעטער, אַן אַ י י ב י ק ע ר ייד...

און שמיל ווערט אין וואַלד אין דעם שוואַרצן,
און ס'ווינקען די אייביקע שפיצן,
און ס'פּיפסט נישט פון ערגעץ קיין פּויגל —
און אַט איז די ערד נישט קיין ערד.
גרינג טראָגן דיך בערדיקע דורות
צום נעסט, וואו די אור-פּאַטערס זיצן,
און ביסט ווי אַ קינד, וואָס גייט שלאָפן
אין שאַטן פון זייערע בערד...

1934

אין א נאכט אזא —
 ס'איז נאך דעמאלט מיין נאכט
 נישט געווען קיין געשמדמע —
 איז ער געזעסן, מיין מאמע,
 אין זאקן אויף דר'ערד,
 און געוויינט, הלמאי
 מע האט אים א זאך נישט-קיין-היגע צעשמערט,
 א וויימע, א לאנג-נישט-געהאמע.

אין א נאכט אזא
 איז ער געזעסן אין שטוב
 ווי אין תפיסה הינטער א קראמע,
 און ס'האט זיך דער טרויער געוויינט
 אויף זיין וואלדיקער בארד.
 וואס האט ער געוואלט,
 מיין מאמע?

דעמאלט האט נישט, ווי איצט,
 פון טונקעלע גערטנער
 געשאלט מוזיק;
 עס האבן מיין לייב נישט געברענט
 דיינע לאסקעס.

אין א נאכט אזא
 האב איך פון געלעגער געהערט,
 ווי ער וויינט, הלמאי
 מע האט אים זיין זאך די וויימע צעשמערט,
 און טונקל און שוואך
 האט פאר אים א ליכטל געברענט —
 וואס איז עס געווען פאר א זאך?

זונטיק אויף וואַשינגטאָן סקווער

א שטייפער יענקי אין א פאנאמע —
און ביי זיין זייט, מיט איר הינטל, א דאמע,
וואס וויגט זיך קאקעטיש אויף הויכע פיס.

א בלאנק-באקראגנטער פינצטערער נענער
מיט א רויז אין לאץ,
טונקעלע ברילן און געלע שיד,
און א יונגע נעגערטע — א שלאנקע קאץ —
זיצן אויף א באנק, פלוישן הויך און גיך.

דער שאַפער זיצט אינעווייניק אין קאר.
אין קאר שפילט ס'ראדיא.
ער לייענט א בלאט.
א זינגערין זינגט אים פון ליבע —
נאָר ער הערט נישט. ער לעזט די געשיכטע
פון דעם נייסטן מאָרד אין עפעס אַ שטאָט.

דער פאַרטער פון נאַענטן האַטעל
שטייט, מער ווי שטענדיק, צערעמאַניעל
און גאָר באַזונדערס עלעגאַנט,
מעשה מיניסטער פון אַן עקזאָטיש לאַנד.

א פאַרטראַכטע מולאַטין מיט אַ רינג אין אויער
רייכערט אַ ציגאַר, לאַזט רויך פון נאַז
און איז פול מיט טרויער.

עס דרעמלט איבער אַ יידיש בלאַט
אַ קליינע זקנה אין שפּאַקולן.

ס'איז זונטיק. ס'איז מאַי.
פאַרלעך אויף פאַרלעך אין וואַשינגטאָן סקווער.

א מיידל מיט אן אפגעשניטענעם פוס
גייט שפאצירן אויף קוליעס.

דער באַם, וואָס גייט צו ריווערסייד דרייוו,
איז געפאָקט. מע זיצט
אויף דער אָפּענער אויבערשטער פּלאַטפּאָרם.
אויסגעפּוצטע מיידלעך, שוויסיק און רייף.
א נעגער-יונג בליצט
מיט פּולע שיסלען פּון ווייסלען.
גאָטס וועלט איז אין גוטער פּאַרם.

ס'איז זונטיק. ס'איז מאַי.
פּאַרלעך און פייגל אויף וואַשינגטאָן סקווער.
אויך אהרן צייטלין איז דאָ דערביי —
ווער ווייס, וואָס מיט אים איז דער מער.
אויך ער איז דאָ דערביי —
ווי קומט ער איבערהויפּט אַהער ?

א וועלט האָט ער געהאַט, א וועלט פּאַרלירן.
זיין וועג — פּאַרהוילן.
עס טאַנצט פאַר אים א וואַרט,
אַרומגעהילט מיט פּלאַמען פּון מאַרד,
א סיגנאַל, אן אַקאָרד :
פ ו י ל ן .

1942

מ א ר ג ן

מע זעט זיך מאַרגן ווידער, זומערפייגל, זאַמדן !
א גוטע נאַכט אייך, ביימער ! גאַרטן, זיי געזונט !
צום ווידערזען, מיין העפּט מיט צייכנונגען פּון פּערד-קעפּ !
צום ווידערזען, גרין ביידל מיט דעם שוואַרצן הונט !

צום ווידערזען, איר ווענט. און האָט נישט מורא, פענצטער.
מע זעט זיך מאַרגן ווידער. וויינט נישט: ס'איז געוויס.
צום ווידערזען, דו טיר! צום ווידערזען, דו גאַניק!
צום ווידערזען ביז מאַרגן, אויגן, פינגער, פים!

זאָ מיין צעמל (קאַטאַלאָגמעסיק ווי ווהיטמאַן)
האַט אויסגערעכנט אַוונטצייט מיין זון,
ווען ס'איז די זון איבער דעם זומערהויז אין שווידער
געגאַנגען שלאָפן ווי אַ מידע הון.

איך הער אים ריידן נאָך — פאַרנאַכט אין שווידער.
(ווען כ'בין פון אים אַוועק, איז ער געווען ערשט אַ יאָר אַכט.)
אַצינד, ווען וועלטן ליגן טיף אין נאַכט,
זאָג איך אים נאָך: מע זעט זיך מאַרגן ווידער.

אין אַט דער איבער-אויסמערלישער נאַכט,
ווען טייוול פראַוועט ווילדן קידער-ווידער
מיט גאַט, זען אַלץ צעפאַלט, צעפליט, צעקראַכט,
זאָג איך: מע זעט זיך מאַרגן ווידער.

צום ווידערזען דיר, אויג. צום ווידערזען דיר, ליכט.
צום ווידערזען דיר, מענטש, אין שוצקעלער פאַרבאַרגן.
צום ווידערזען דיר, ווידער! צום ווידערזען דיר, זען!
צום ווידערזען ביז מאַרגן!

נירנאָר, 1942

פּעטער סטאַיַוועטענט

בייז איז אין דער היים געווען אַ קלויסמער —
און פאַרשמאַרט.
האַבן מיך געאַרט
זיינע שווערע גלאַקן און זיין וואונד-גאַט דער געוויזטער.

היגע קלויסטערס, גוטמוטיק-אמעריקאניש,
שווערן נישט אויף מיר מיט וואונדיקייט אנטבלויזטער.
דער קלויסטער מיטן זייגער-טורעם
מיין צימער קעגנאיבער
מאכט מעשה דזשענטלמאן: האלא, האו דו יו דו ?
קוק איך אים אן — און ס'וואנדלט זיך אין רו
מיין טרויער דער צעברויזטער.
עס שמייכלען די יסורים.
אן אלטער פסוק גיט א וואונק:
ובכן ראיתי רשעים קבורים.
ווייל דא אנטקעגנאיבער ליגט ער,
טאקע דא, אין דער קלויסטער-ערד, הויזט ער,
דער האלץ-געפוסטער קאפיטאן,
וואס האט געברילט א צאָרנדיקן בריל
אויף מיינע ברידער פון בראַזיל.
אין זיין ניי-אַמסטערדאַם, דעם פישער-דאַרף,
האט אים אַריינלאָזן נישט געפאַסט
דעם גאַסט, וואָס בויט די וועלט און ווערט געהאַסט:
ירושלים בלאַנדזשענדיקע קינדער.
נו, אַצינדער
שטיי אויף און טופע מיט דיין האַלץ-פּום,
פעטער סמיוועסענא!
איצט וועסטו דאַרפן טופען, קאפיטאן,
נישט אויף עמלעכע און צוואַנציק מאָן,
נאַר אויף צוויי מיליאָן מיט אַ האַלבן.
זאַל נישט זיין דיר קשה,
וואָס איך, אַן אימיגראַנט,
שרייב אַט דאַס ליד אין אַ העל גרויס לאַנד,
קעגנאיבער דיין קבר, הילצערנער רשע.
עס שטייט פאַרשריבן אויף די ווענט
פון אַלע בכלם
און אויף די טאַוולס

פון אלע געשיכטן :
ייד איז עלעמענט.
ווער זשע קאז אן עלעמענט פארניכטן ?

1942

י י ד י ש ע ל א נ ד ש א פ ט

צעשאמענער בוים,
געהאנגענער מולד.
אונטן אין טאל
ליגט ס'שמעטל געקוילעט.
און אויפן טראקט —
משיח בן-יוסף, אויף שטיקער צעהאקט.

עורי צפון
ובואי תימן.
עם שטייען אפן
די אויבערשטע היימען.
א וועג פון היכלות —
הויכע היכלות —
פירט צום גלות,
צו בלוט און געוויין.
משיח בן-דוד לאזט זיך גיין.

1942

אויפן קבר פון שרה אהרנסאן אין זכרון יעקב

אין בית-עולם-גריו דעם טיפן
חלומט שטילקייט סאָמנאַמבולע
פון גאולת.

ס'זונט און כמארעט.
ס'האלט דער טאָג אין ביימן קליידער.
אויף דעם הימל'ס הויכן וועכשטול
ווערט געוועבט עפעס כסדר.
ביסטו הימל, עפעס מכין,
אַבער שפילסטו סתם אזוי-זיך?
גיב אַ צייכן!

די מצבה — אַט-אַט קראַכט זי
און צעשרייט זיך. אַבער שטיל איז.
ווינטן שווייגן. ס'קניען תפילות.
און אין גראַז, אין גראַז דעם טיפן,
לוערט שטילקייט סאָמנאַמבולע:
שאַ — — גאולה — —

עזאטערישע פאעמע

ע ז א ט ע ר י ש ע פ א ע מ ע

י. באשענוויס'ן

א

אויף א בארג שטייט א בוים,
אויפן בוים שטייט א זון,
ארום איז א גרינקייט
און די ווייטקייט איז אפן.

פארביי בארג פארט א ייד
אין א ליידיקן וואגן,
ס'קאשקעמל אראפגערוקט;
אין די הענט זיינע לויפן
די לייצעס.

אויף א בארג שטייט א בוים,
אויפן בוים שטייט א זון,
ארום איז א גרינקייט א גרויסע,
פארביי פארט א ייד.

הויך זיינען אלע פיר :
דער בארג און דער בוים,
די זון און דער ייד.
בארג און בוים שטייען,
בוים און זון שטייען,
די גרינקייט ליגט — דער ייד פארט :
פאראוים פארט די בארג,
נאך איר — דער וואגן.

הויכט אן זיך פון ערגעץ צו טראגן
א ווינט,
שלעפט אונטער'ן ארעם
וואלקנס א זילבערנעם פעקל
און זוכט אן ארט,
עס ארונטערצואווארפן.

דערזעט ער דעם פארער,
פארשליידערט ער ס'פעקל וואו ס'מאכט זיך—
ערגעץ עק וועלט,
כאפט אן דעם ייד ביי דער באַרד,
גיט אים א טאנץ אויף די פלייצעס,
אים די לייצעס—
א טארע,
די ברעמען— א הויכ,
דעם בוים קעגנאיבער—
א צעשויבער,
ווי א פאסטוך א פייף,
ווי א רעגנוואַרם א פארקריך,
און אויף גיך, אויף גיך
א פארקוילער זיך— פיו!

שטייט שוין דער בוים אויפ'ן באַרג צעשויבערט,
דערלאַנגט די זון זיך א הוידע
אין איר הוידלקע דער פלעמלדיקער,
ציטערן אויף
די לאַנגע גרינע פים דעם באַרג'ס—
איינס צום אַנדערן גענענט און רוקט זיך.
דער ייד פארקוקט זיך.
ס'בלייבט אים שטיין די באַרד,
ווי איינער זאָגט : אז מען פאַרט—
דערפאַרט מען.

אויף דער קעלניע זיצט ער,
דעם בוים באגריסט ער.

דער בוים גיט א פליעסק מיט א צווייג :
— וואס מאכט א נסתר ?

— אט ! וואס זאל מען מאכן ?
מע לעבט. מע יערט זיך.
געוויינטלעכע זאכן.
און ביי דיר וואס הערט זיך ?

— ביי מיר ? — מאכט דער בוים. —
בארגנישט. מע שטייט און מע קלערט זיך.

— האסט עפעס אויסגעקלערט ?

— יא, כ'האב מחדש געווען.

— אז וואס ?

— אז בוים און פויגל זענען דאסזעלבע !

אזוי זאגט דער בוים, גיט א קוק צו די אייגענע פיס,
און — אז ער גיט זיך דאס נישט א בויג-אין,
ווי הויך ער איז !
די צווייגן ווערן אים פליגל,
דער שפיץ — א פויגלשער קאפ !

אויפ'ן בארג איז געשמאנען א בוים.
וואו איז ער ? נישטא.

אויפ'ן באַרג שטייט אַ גרינער פּויגל.
 דער פּויגל האָט גרינע פּליגל,
 גרינע פּליגל, אַ גרינעם שנאָבל.
 קעגנאיבער דעם ייד אויף דער קעלניע
 שטייט ער, שפּרייט ער די פּליגל פּונאַנדער
 ווי אַ שמאַראַגדענעם פעכער,
 און זיין קאַפּ וואַקסט הויך, וואַקסט העכער,
 וויל וואַקסן צום העכסטן,
 און ס'צימערן טראַפּנס טוי ווי קרישמאַלן
 אין די פּולע שאַלן
 פּון זיינע אויגן.
 ער עפּנט דעם גרינעם שנאָבל
 און זאָגט דעם מענטש זיין זאָג :
 אין מיר איז פּאַראַן דער בויס,
 ווי מאַמע איז דאָ אינעם קינד,
 און ווי דאָס קינד אין דער מאַמען
 איז אין מיר די געסט פּאַראַנען.
 ס'קומט איינס צום צווייטן אין געסט !
 בויס איז פּויגל, פּויגל איז געסט.

ב

אויפ'ן באַרג אַ פּויגל,
 איבער'ן פּויגל אַ זון,
 און אַרום, איבער גאַרן לאַנד,
 ווי גאַלד אַ טון,
 שטייט טיפּער רייפּער זומער.
 פּון זיין באַהעלטעניש אַפּויר,
 ווי אַ רוח פּון שאַול-תּחתית,
 קריכט אויפּסניי דער ווינט קאַפּויר,
 שטעלט זיך ווי אַ קונצנמאַכער
 מיטן קאַפּ אויף קאַלירטע פּלאַכמעס
 פּון לאַנקעס —
 און פּאַרוואַרפט די פּיס איבער זיך :

— איך בין נישט איך —
און א ל ק איז איך !

צו א וואלד, וואס הויבט זיך
ווי דעם הימל'ס פוסנבענקל,
רעדט מיט הענט אן אלטע ווינטמיל,
גיסט אויס דאס הארץ אין טענות.
וואס זי מענה'ט הערט ער נישט,
דער הויכער ייד,
נאר וואס זי וויל — פארשטייט ער.
וואס דען זאל זי וועלן, אז נישט
צום הימל א לייטער !

און דער פויגל אויפ'ן בארג
וואקסט דערווייל און ווערט צום ריז,
ביז —
ביז ער גיט זיך דאס נישט א בויג-אייך,
ווי הויך ער איז :
דער גוף שרומפט-אייך, שרומפט-אייך,
אט — און ס'צערניגען די פיס !
ארומגעקלעפט ווערט דער קאפ
מיט פעדערן, ליים און שטרוי,
און זע : אזוי
ווערט דער פויגל צו א נעסט,
א נעסט אויף א שטאנג ארויפגעשטעקט,
ווי א שארבן אויף א פיקע.

מיט שמוינענדיקער שתיקה
קוקט זיך צו דער זומער.

ג

אויפן בארג א שטאנג,
אויפן שטאנג א נעסט.

זינגט די נעסט אזוי :

— נסתר, זעסט ?

בין געווען א בוים,

בין געווען א פויגל,

איצטער בין איך וואס איך בין —

און בין עס נישט, און בין עס נישט !

פון אין איז די וועלט געמאכט,

פון אין איז די וועלט געמאכט,

און אין יעדן הרף-עין

ווערט זי ווידער אין.

ס'ארט זיס געזאנג !

ס'ארט זיס געזאנג !

האלט דער הויכער ייד נישט אויס,

מאנצט ארונטער פון דער קעלניע,

לאזט זיך לויפן אויפן בארג,

גיט א שאקל שמארק די שמאנג,

שמארק די שמאנג,

ווי א גבר אן אדיר,

גיט די נעסט א כאפ-ארט —

ערשט נא דיר :

ס'ליגט אין נעסט אן איי,

ווי אן עופעלע א קליינס.

און די נעסט — זי זינגט : ס'איז איינס !

נעסט און איי —

אייביק איז עס איינס, נישט צוויי,

איינס, נישט צוויי !

בלוילעך-שווארץ איז זי, די נעסט, און ווארעם.

זי ציטערט אין זיין האנט, זי צאפלט,

ווי א לעבעדיקע הון.

זי ווארפט זיך, זי צערינט !

און דאָס איי — אַ קליינע זון —
כלייבט אים ליגן אויף דער דלאַניע,
ווי אַן ערשטגעבוירנעם.

— עפן מיך! — זינגט ס'איי. —
שפּאַלט מיך, מענטש, אויף צוויי,
געפינסטו אין מיר דעם אחד ;
נעם-זשע אים דיר און גיי !

עפנט ער דאָס איי אויף
און טוט עס אַ צענעם —
זעט ער דאָרט ליגן דעם שם,
אַליין דעם שם-המפורש,
וואָס האָט שוין קיין געשטאַלט נישט,
איז אַלץ — און קיין-שום-זאך נישט :
מ'קען עס נישט צענעמען,
ס'איז דרויסן און ס'איז דרינען,
מ'קען עס נישט באַנעמען —
מ'קען עס בלויז ג ע פ י נ ע ז .

ד

אויפן באַרג — אַ בוים,
און פון בוים — אַ פויגל,
און אַ נעסט — פון פויגל,
און פון נעסט — אַן איי,
און פון איי — די וועלט.

דער נסתר פאַרט צוריק.
זיין וואַגן איז מער נישט ליידיק.

וואָס טוט דער וואַגן פירן,
וואָס טוט דער וואַגן מאַרעגן ?
די וועלט זי ליגט אין וואַגן,
די גאַנצע וועלט אין וואַגן.

וואַרשע, 1932

לידער געשריבן אין אדער וועגן קובא

קאַנטענפלאציע ביים קאַריבישן ים

מעשה תם

האַט זיך אויסגעשטרעקט אין מיטאג-זון דער ים.
אַזש ביז בלויקייט האַט זיך זון אויף אים צעזונט —
וואו אַ כוואליע דאַרט אַ פלעמל.

דרעמלט ער דעם דרעמל

פון אַן אַלטן הונט

און ס'קומט צו חלום דער אַמאַל אים:

געשרייען פון פאַרצייטישע פיראַטן

(געהיימע, רויט-געזיכטיקע דערשרעקער).

שיסערייען פון פאַרצייטישע האַרמאַטן,

אַלאַרם-קלאַנג פון לאַנג אַנטשומטע גלעקער.

קוים-קוימיק צאַפּלען אינדן.

און גאַרנישמ. רו איז. חלום. בלויער שמאַל.

ס'איז שרעק געווען אַמאַל —

איצט איז נאָר טרוים. אויך מיינ שרעק וועט פאַרשווינדן

און ווערן חלום פון אַ מיטאג-זון, וואָס האַט זיך הייס צעזונט,

און ווערן דרעמל פון אַן אַלטן הונט.

שוואַרצער קאַרנאַוואַל אין קובאַ

מיט פויק און גענער-דבקות שטורעמט די קאַמפּאַרסע*.

מאַטעם און דזשאַנגל-וואַלד אויף גאַסן אויף האַוואַנער.

צו זען אור-אַפּריקע אויף ערד לאַטיין-אַמעריקאַנער

בין איך געקומען — אַזש פון וואַרשע.

(* קאַרנאַוואַל פון די שוואַרצע.

אדם-הראשונ'דיקער נעגער-שמעם! כ'בין שעה'ן גרייט צו הערן
 די פויק-סימפאניעס דיינע, זען ס'מעצמער פון סימבאלן,
 זיך מיטפרייען מיט דיר — דא אונטער די קרישמאלן
 פון שמערן, טראַפיש בליצנדיקע שמערן.
 עם קאכט דיין קאנגא-טאנץ. דיין חלום טאנצט עם, נעגער!
 א טרוים פון מאלפעס, ביימער, מענטשן, שלאנגען, געצן,
 עקסטאז פון אלץ-פארברידערונג, א פלי אריבער די געזעצן —
 און בריוונדיקער חוזק איבער ווייסע שלעגער.

פאַרנאַכט אויפן מאַלעקאַן*

נאָך האָט דער לייכט-טורעם פון מאַראַ-קאַסל
 זיין פייער נישט געצונדן,
 און שוין האָט אַרויסגעשיקט דער מאַלעקאַן
 מחנות יונג-לאַמטערנדיקע אויגן
 נאָך דער זון, וואָס איז פאַרשוואַונדן.

פון אַ נעלם-געוואַרענעם מאַמר-המוסגר
 איז אויפן הימל דעם הויכן געבליבן,
 זילבערדיק געשריבן,
 איין קלאַמער בלויז — און אַ פונקט.
 דער קלאַמער:
 דאָס אוירינגל פון אַ לבנה.
 דער פונקט —
 אַן איינציקער שמערן, בלוי צעפונקט.
 וואָס איז דאָרט געשמאַנען,
 אין דער פאַרענטעזע דער פאַרשוואַונדענער?

אַ שוואַכער ים-ווינט פרוואַומט עם אַנען.

(* די גאַס ליינג-אויס דעם ים-ברעג אין האַוואַנע.

דעם מערב'ס קאלירמע קאנטינענטן —
צוריק-געפונענע אמלאנטידעס —
לעשן זיך, אשן זיך.

א ווינט פון אפגרונט
שלעפט זיי ארונטער.

ס'דערברענט נאָר ביחידות
אן איינצלנער וואַלקן פון צארטסטן צונטער —
א קעמל מיט א גאלדענעם האַלדז.

אויך ער ווערט צעשאַטן אויף אַש-און-שאַטן.
ס'צימערט ים מיט דריבנעם שרויט.

ווי אַ בלייכער פויגל שוועבט פאַרביי אַ האַנט —
די האַנט, וואָס ציט די דראַטן
פון לעבן און פון טויט.

ב ל א נ ק ל א נ ד

אַט ווי איך זיין דאָ אויף דער באַנק
ביים ברעג און האַרץ דעם ים-קלאַנג לאַנג —
גיב איך מיט ים-ווינט אַ דערלאַנג
צום לאַנד פון מיין פאַרלאַנג.

איך זע דאָס לאַנד. עס אַקעאַנט
פון הינטער מערב'ס רויטן ראַנד
און פלעמלט מיר ווי אַ בריליאַנט —
אַ ליכט-געגאַרטלט לאַנד.

כ'שפיר כוואַליע-דיחות פון אַ פרוי,
וואָס דופטיקט ניי און נישט-כאַקאַנט,
פון שטאַלצן נייעם מאַזן באַמאַנט,
דעם מאַזן פון נייעם לאַנד.

און ב'זע דעם אַרעם פון דעם מאָן,
אָן אַרעם — קראַפט און ליכט באַנאַנד.
אָן אַרעם שטרעלנדיק געשפּאַנט,
מעטאַלנדיק געשפּאַנט.

אַ לאַנד, אַ לאַנד, אַ לויטער לאַנד,
אָן אַנדער פּרוי, אָן אַנדער מאָן.
נישטאַ זאָך — און שוין איצט פּאַראַן,
פּאַראַן, פּאַראַן, פּאַראַן.

ניו־יאָרקער עלעגיע, געשריבן אין האַוואַנע

שטיל בלאַנדזשען מעלאַנכאָלישע אַקארדן
אויף גאַסן, וואו אַמאַל האָט יעקב גאַרדין
פּאַראַדירט מיט באַרד-און-שטעקן.
אויף איסט, אויף וויסט בראַדוויי טוט קיינעם גאַרנישט וויי
און ס'וועט שוין קיין שום שטעקן גאַרנישט וועקן.

נישטאַ אויך אויף דער וועלט די גראַמאַפּאָנען,
וואָס פּלעגן אויס'השתפּכות'ן די גראַמען
פון „אַ בריוועלע דער מאַמען“.
אַ, די מאַמע איז צו מיסטער קאַהנ'ען
געקומען אַלט און קראַנק —
און ליגט שוין אויף דער סעמעטערי לאַנג
מיט דער מאַמע-שפּראַך צוזאַמען.

אַ דאַרף אַ שטילס און אַ הויכס

אַ דאַרף אַ שטילס און אַ הויכס,
אַ ליכטיק דאַרף אין דער נאַכט,
אַ ליכטיק דאַרף אין דער נאַכט אויף אַ באַרג —
איז דער טויט.

אַט טאַנצן פון באַרג אַראָפּ
די פייערן פון דאַרף,
נידערן און שפּילן.
אַט וועלן זיי אָננעמען
מיך פאַר אַ האַנט
און מיט מיר אַרויפּטאַנצן,
מיט מיר אַריינטאַנצן
אין דאַרף דעם שטילן.

ס'זועט געשען דיין ווילן.

ס'אויסערמענטשלעכע

דער באַרג אַט דער, די שטיינער אויפן באַרג —
זיי זענען מענטש געווען. נאָר איצמער טוען זיי
בלויז איינס: זיי רוען טיף און שווייגן שטאַרק.
מיט בלוט און טרערן האַט פון זיי געגאַסן,
דערנאָך האַט זיך דער פּיין-עייגול געשלאָסן —
און איצמער רוען זיי.

רואיק אַמעטט אויפן סאַמע דנאַ פון מנוחה
אַלדאַס אויסערמענטשלעכע. איך איינער בין צעמישט.
זיי האָבן זיך אַרויסגעריסן אַלע.
איך — נאָך נישט.

די מענטש-געפורעמטע, די אויפגעשמורעמטע —
אַט מאַרדן זיי און אַט נבואה'ן זיי.
געטאַן האָבן דאַסזעלביקע די אויסערמענטשלעכע
אין צייטן ווייטע, צייטן מענטשלעכע —
איצט רוען זיי, איצט רוען זיי.
זיי זענען שוין אַרויס. זיי זענען לויטער און דערפרישט.
זיי האָבן זיך אַרויסגעריסן אַלע.
איך — נאָך נישט, נאָך נישט.

האָוואַנער עלעגיע

דער טאָג פאַרקלינגט. דאָס וואַסער אַמעמט.
ס'דערטרינקט די ווייט דער שטאַט'ס גערודערס.
דורך פעלזן-ווענט פון ביידע זיימן
גייט שמיל די לאַנטשאַ — ווי אַן רודערס.
לענג-אויס דעם ברעג, אין תהום פון שטרויכן —
אַ גריל-אַרקעסטער. דורך דעם הויכן,
צעפראַלטן הימל פליט אַ גרויסער,
אַ ווייסער קאַפּ אַ סאַמנאַמבולער
פון אַ לבנה פון אַ פולער:
אים יאַנט אַ חלום אַן אַ פּוּתער.

דאָס וואַסער אַמעמט פּריש און פּרישער.
זיין אַרעם הויבט דער אַלמער פּישער
און זאַנט: סעניאָר! דאַרט אויבן, זעסטו,
אין יענע פעלזן-שפּאַלמן נעסטן
די גרויסע רויב-פּייגל.

ער זאַנט עס —
ערשט ס'פאַלט אַ שאַטן אויף האַוואַנע.
אַ שאַטן שווימט! אַ פּויגל טראַנט עס
אַהיים, צו פעלזיקער נירוואַנע,
זיין ווילדן טאַג.

פאַר מיינע אימות
וואו איז אַ נעסט? אויך מיר נעמט נאַכטן —
ווי פינצטערט אַט דער עולם-תּחתון!
נאַר ווער קאַן זאַגן, וואו מיין היים איז?
איך האָב געחלומ'ט וואַרט און ריזם,
איך האָב געחלומ'ט בילד און טענער,
און נישט אויף דער-וועלט, נישט אויף יענער
האַב איך באַזאַרגט זיך מיט אַ היים.

אויפן טויט
פון אן אכצניעריק האוואנער מיידל

מיר האבן זיך באַלד געזאַלט אומקערן,
נאָר מיר האָבן פאַרגעסן.
מיר זענען אויסגעבליבן,
דרויסן געבליבן —
ווער אויף אַכצן יאָר, ווער אויף אַכציק.
מיר האָבן פאַרגעסן,
אַריין אין שטראָם פון די מעת-לעתן
און געלאָזט זיי וואַרטן אויף יענער-זייט.

ווער עס שפּילט אַ שקלאַף און ווער אַ האַר,
ווער אַ חכם און ווער אַ נאַר.
אויף חכם און נאַר, אויף שקלאַף און האַר,
אויף אַלעמען האַרן זיי אַ שטיל געהאַר,
די געדולדיקע
אויף יענער-זייט,
די געוואַלדיקע
אויף יענער-זייט.

זיי וועלן זיך דערוואַרטן,
מיר וועלן זיך דערמאַנען.
איינער דערמאַנט זיך נאָך אַכציק יאָר,
איינער נאָך אַכצן.
איינער שפּילט לענגער, דער אַנדערער קירצער,
נאַר אַלע קומען מיר, שפּעט צי פּרי,
צו זיי — צו די,
וואָס האַרן געדולדיקע, ריזן-געשטאַלטיקע
און אַל-געוואַלדיקע —
אויף יענער-זייט.

געשריבן אין האוואַנע אין די ערשטע וואַכן פון קריג

מי זה בא מאדום. (ישעיה)

ווער טרעט עס פון אדום? פון בצרה ווער שפאָנט?
אין בלוט, ווי אין בלומען, גייט אויף זיין געוואַנט.
ווער פורפורט פון אדום? פון בצרה ווער ברענט?
אין איבערקראַפט שפאָנט ער, טראַגט בראַנד אין די הענט.

— זיי האָבן געשאַכטן, די שלאַכטער, די שעכטער!
און א יך האָב געשוויגן — איך גאַט דער גערעכטער!
נון, טו איך זיי ווייזן
מיין אַרעם פון אייזן —

איך בין נישט קיין גאַט אויף געלעכטער!
זיי האָבן געמיינט, אז איך בין אויף דער עלטער!
אַרויס בין איך — פעלקער געטראַטן אין קעלטער.
האַב אדום געטראַטן, האָב אומרעכט געשלאַכט.
מיין ווייזן איז געקלעמערט, עס פורפורט מיין מראַכט.
אין איבערקראַפט טרעט איך, טראַגט בראַנד אין די הענט.
איך דאַרף אַזא וועלט נישט!
איך האָב זי פאַרברענט!

צושריפט צום ליד פון האוואַנע '39 — אין ניו־יאָרק '46

וואָס האָט איר געשריבן, איר ידים ידי יעקב,
וואָס האָט איר געשריבן, איר גראַמענדיקע הענט?
נישט עשו איז פאַרברענט, נאָר יעקב איז פאַרברענט.
עשו איז דער ברענער, דער פאַרברענטער — יעקב.

אַריבער איז דער קריג, און וואָס איז יעקב? רויך.
אדום אדומ'ט ווייטער אויף אַן ערד אַ צע'דמ'טער.

ער פרעסט און ער מערדערט, ער נואפט און ער שמינקט.
וואס זשע טוט א ייד ? א ייד א לעצטער זינגט,
זינגט, לא-עלינו —
אפילו איצט גראס-שטראמט ער.
במהרה בימינו
וועט עשו אויך אים דערלאנגען סמאליע,
לעת עתה אבער פרעגט ער — און דווקא צום גראס :
וואס טראכט די פמליא ?
וועלכע צינורות
זיינען אויבן קאליע ?

עשו די קאנאליע
מערדערט און נואפט און לינגערט און שמינקט.
דער ייד אבער פרעגט,
ער גראמט און ער זינגט :
ער איז דאך פארט פארעניק —
וואס טוט ער נאך מאידאנעק ?
וואס טראכט ער פארט ?
ווען דונערט ער ארונטער
דאס לעצטע ווארט ?

אזוי גראס-שטראמט ער,
דער שכינה'ס סאנקילאט.
דער אייביקער עיגול,
וואס האלט אים געפאנגען,
דער עיגול הייסט גאט.
ס'האט זיין אמונה
געהויבן פריער פליגל,
איצט, נאכ'ן ארונטערקראך, ליגט זי אין באנדאזשן.
זי ליגט און זי איוב'ט — אבער גלויבן גלויבט זי.
(די וועלט איז די געשיכטע פון גאט'ס קאמפלאזשן).

א מאדנער ייד : אים טומ
אויך נאך מאידאנעק דאכטן,
אז גאט וועט אדום טרעטן,
אז אומרעכט וועט ער שלאכטן.
וואס ארט אים, דעם יידן ? זיין פאלק איז סיי-ווי רויך.
נאך ווידער דאסוועלבע : אויף דעם האט ער אויך
ערגעץ-וואו א חלום. אט גרייט זיך דאך אדום
צו נייע מלחמות —

צו זיין מ-ח-ר-נ-מ-ו-ת .
וועט אים שוין באצאלן פאר אלץ דער אל-נקמות.
און וועט אלץ באצאלט זיין, ברענגט ער זיי ארונטער, —
אין געשטאלט פון קינדער אויף נייע-ערד אויף באזונטער, —
אלע נשמות פון יעקב דעם פארברענטן,
און איינס פון יענע קינדער, מנחם בן-עמיאל,
ווערט גואל פון אריאל,
ווערט לייגער פון דעם היכל'ס נייע פונדאמענטן.

בויען וועט נאך גאט זיין היכל דעם צושטערטן.
נאך א וועלט-קריג צוויי —
זע, וואס ער וועט טאן בשעת א דריטן און א פערטן.
אשרי המחכה — ויגיע — ויגיע —
ערגעץ מוז א קץ זיין, א תכלית און אן ענד.
— — — — —
וואס האט איר שוין ווידער אט-דא אנגעשריבן, כ'בעט אייך,
ידיים ידי יעקב, איר גראמענדיקע הענט ?

ק א ר מ ע נ ס י ט א , א ד ע ר ד י ד ו ר ו ת - ק י י ט

די שווארצע קארמענסימא,
די שלאנקע סעניארימא,
זינגט אין קאבארעט.
קעלערדיק-מאראניש

ציטערט אין איר שפאניש
אן אלטער על-חמא.

האַרץ, זי איז פארגאנגען
אין קלאנגען איבער קלאנגען,
ווי געדרייטע טרעפּ.
פון צווישן אירע קלאנגען
שמעקן ארום קעפּ
מעלאנכאלישע שלאנגען,
פארכישופטע הידרעם —
פארצייטישע כל-נדרים.

דער גאט פון סיני
מאכט וויינען זיין שכינה
אויף ליפן צעגלימע
פון א סעניאָריטאַ.
מיט ליפן צעגלימע
ווי רויטע קוילן,
געשמרעקט ווי צו שחיטה
דעם האַלדז דעם הוילן,
זינגט אויס קאַרמענסיטאַ
מיון אומה'ס גרוילן —
פון שפאניע ביז פוילן.

ה ס פ ד א ו י ף א ט י נ ס אַ נ ט ע

א סינסאַנטע איז א פויגל, וואָס קען זינגען אַלע מענטש.
געוויס פאַרמאַגט ער נישט די קאַלאַראַטור פון לילי פאַנס,
וואָרום סוף-כל-סוף איז ער נישט מער ווי אַ פויגל.
רוי איז זיין געזאַנג און האַמעטנע,
נאַר אַז דו ברומסט אים עפעס פאַר ביינאַכט
(מוזסט זיין שטייגל צודעקן קודם מיט שוואַרצם —

גיי טרעף ווי קובאנער האָבן זיך דערצו דערטראַכט)
יא, אז דו ברומסט אים עפעס פאַר ביינאַכט —
מעגסטו זיכער זיין: צומאַרגנס
זינגט ער איבער די מעלאָדיע,
ווייל דאָס איז אַ פּויגל, וואָס קאָן זינגען אַ-לאַ מענטש.

נו, האָט איינער אַ מענטש אין איינער אַ נאַכט
פאַרגעזונגען עפעס פאַר אַזאַ מין פּויגל
און דערנאָך
אים מיטן שטייגל אַרויסגעהאַנגען דרויסן,
איבערן באַלקאָן, אונטער די גרויסע שמערן,
און איז שלאָפן אַוועק, און איז זיכער געווען,
אַז ס'לידל וועט אים ווערן צוריקגעזונגען מאַרגן.

ס'האַט קיינער נישט צוריקגעזונגען מער.
ביינאַכט, ווען דער מענטש האָט זיך רואיק געוויגט
אויף אַ בלוילעך צווייגל
פון אַ מוזיקאַלישן חלום,
האַט אַ רויכפּויגל דורכן שטייגל
צעפיקט דעם סינסאַנטע אויף טויט.

האַט דער מענטש געוויינט.
נישט אַזוי פאַר טרויער, ווי פאַר שרעק.
אַ סינסאַנטע איז דאָך סוף-כל-סוף נישט גלאַט אַ פּויגל,
אַ סינסאַנטע זינגט אַ-לאַ מענטש,
אַ סינסאַנטע איז אפשר אַ גלגול.

הער פּראָפעסאָר לייבניץ,
אַט רי געשיכטע פון אַ סינסאַנטע,
וואָס אַ רויכפּויגל האָט דיר-נישט, מיר-נישט צעפיקט אים,
איידער ער האָט באַוווּזן צו זינגען מעשה מענטש
פאַר איינעם אַ מענטש, —

וואו וועט איר די געשיכטע אריינשמעלן, זאגט מיר,
אין אייער טעאָדיציע ?

זיכער האָט איר אייער ענטפער, הער פראָפעסאָר,
נאָר גלויבט מיר: דעם אמת'ן ענטפער ווייס קיינער נישט,
נישט איר, געהיימראַט,
און נישט אייער קאָנקורענט, דער ייד ספינאַזאַ.

איך מוין, אַז דער בורא אליין
וועט נישט גיין פאַרענטפערן זיין ווערק מיט אַ סאַפּיזם,
ווי דאָס טוען זיינע פריינט, די פּילאַזאַפּן,
אויב'ס קלוגע חברים.

אווודאי ווייס ער דעם אמת.
נאָר וואָס דען ? ער זאָגט אים נישט אָפּן,
און דער עיקר: ער איילט זיך נישט.
ער וועט דאָך אים נישט וואַרפּן פאַר חזירים
און אים נישט אויסזאָגן אַ ליאַדע גוי.
ווי הייסט יענער סיפור פון גראַף מאַלסמאַי ?
באָך פראַוודו ווידויט, דאָ נייעסקאַראַ סקאַזשעט.

אַבער דער סינסאַנטע איז צעפיקט אויף טויט —
אַזוי צי אַזוי.

ליד וועגן קאַפּ פּון אַ בוים

איינזאַמער קאַפּ פון אַ בוים,
מיט טראַפּישע שטערן באַשאַטן,
אַרומגעפלאַמערט פון וועלטן!
ווי פליגלען אין שטורעם
ציטערן זיי אַרום דיר,
אַרום דיין פאַרטראַכטקייט.

טונקעלע, פוסטע,
נישט-געוואוסטע
זיינען זיי אן דיר.
צו דיר
קומען זיי אלע,
דורך דיר
צו ווערן נתגלה,
איינזאמער קאפ,
איינציקער קאפ צווישן וועלטן.

האוואנט, 1940

GRAN CIRCO

אן אויטא-וואגן בלייבט שמיין.
די וואונדער פון א צירק רופט אויס
א מולאט אין א הויכן צילינדער,
און ארום אים וואקסן אויס
יונגע זקנים, אלטע קינדער,
שולדלאזע זינדער,
חברה שטארבער, פארשווינדער —
פ א ל ק.

א צירק איז געקומען —
א גרויסער, א וואונדערלעכער.
א צירק איז געקומען —
גראן סירקא, גראן סירקא.

פון אינעווייניק, פון אויטא,
שאלט מוזיק,
ווי ס'וואלטן דארט טוימע
א הספד געמאכט
אויף די, וואס לעבן.

טויטע שפילן. איך, דער לעבעדיקער, הער:
„פאר יעדן אריינגאנג מוז מען צאלן —
דער סוד דער גאנצער שטעקט אין פרייז.
מיר האבן מיט לעבן באצאלט פאר טויט —
און מיר זעען דעם צירק,
זעען דאס גרויסע וואונדער“.

אזוי מוזיצירן
די טויטע אין אויטא.

עלעגיע אויף א יידישן דיכטער

זיין לעבן פארגייט — און אויף זייער יאריד
שטייט ער, אין קייטן פון ווערטער געשמידט,
הערט זיי שרייען, זעט לויפן —
אים, דעם קונסט-קנעכט, וויל קיינער נישט קויפן.

האוואנער פארנאכט

דער פארנאכט —
א נארקאטיזירטער, צו-פריילעכער מולאט —
בליצט איבער האוואנע
מיט טונקלקייט פון שאקאלאד.

ער טאנצט, ער ליארעמט,
ער אטעמט אזוי ווארעם,
און איך, א ייד,
אליין די ווינטמיל און דער דאן-קיכאט,
וויל אינמיטן פון זיין ליארעם
דערהערן גאט.

פארנאכט אין וועדאָדאָ, ביי האַוואַנע

וועדאָדאָ שלאָפּט,
פאַר/שכור'ט פון רויוון.
דער פארנאכט באַשטייט
פון אַ קלאַנג אַ בלויוון:
דעם איינציקן קלאַנג,
אומענדלעך לאַנג,
וואָס בלייבט דעם ים
פון זיין גאַנצן ברויוון.

אַזוי מוז אויך זיין,
ווען ס'הערט אויף צו הויזן
די נשמה אין גוף.
זי בלייבט ביי אַ בלויוון,
אַן איינציקן קלאַנג,
וואָס טוט אַזוי לאַנג
וויברירן און ברויוון,
ביז אויף זיין רוף
אין דער וועלט פון אַסמראַלן
ענטפערט אַ בעלזן:
אַ נייער גוף.

דער אַלטער הער גינטער

דער אַלטער הער גינטער אויס ווין
האַט אויף אַ וויזע געוואַרט אין האַוואַנע.
געשפּייזט מיט באַנאַנעס דעם מידן גוף
און אַליין שוין אויסגעזען ווי אַ צעקנייטשטע באַנאַנע
פון אייביקן לויפן אין קאַנסולאַט.
אַן אַלטן ווערטערבוך האַט ער געהאַט,
אַזאַ צעפליקטן ווי ער גופא —
האַט ער פון אים ענגליש געלערנט. די וויזע, —

זיין איינציקע תרופה,
זיין לעצמע אַחיזה, —
פלעגט אים קומען צו חלום און שטראַלנדיק זאָגן:
היר בין איך —
נון זינד זי, מיין קליינער הער גינטער, איין ריזע!

א, ווי גרויס פלעגט ער ווערן אין חלום,
ווען ס'פלעגט אַזוי ריידן די וויזע.

און גאַט האָט געהאַלפֿן. ער האָט זי. אַט איז-זי.
נאָך אַלעמען: דער גינטער איז אַ בריה.
מען האָט אים גראַטולירט פון אַלע זייטן
אין דער שמוציק-קליינער קאָפּעטעריע.
גרים גאַט, הער גינטער. פיל גליק, הער גינטער.
הער גינטער אַבער האָט, אַן אומעטיק פאַרגרינטער,
אַראָפּגעלאָזט דעם קאַפּ: וואָס טויגן מיר דען דיזע
פאַפּירע? איך האָב אַנגסמ. אַ גאַט, ווי זעט דען אויס
דיזעס אַמעריקאַ? ווי שמעלט מען דאַרט אַ פּוס?
ווי עפנט מען אַ מיר? אַראָפּ פון שיף —
און שוין אַמעריקע? מיין גאַט, נישט צום באַגרייפֿן.
מיר דאַכט, ס'וועט זיין אַ פאַרזעצונג פון ים,
נאַר אַן אַ שיף — און איך וועל דאַרפֿן גיין
איבער'ן ים צופּוס, איך אַלמער מאַן.
וואָס זאַל איך טאָן, הער ווערנער? איר זייט, זאַגט מען,
דאַרט איינמאַל שוין געווען. ווי זעט עס אויס?
א, ליבער וואַלט דאָך מיר געווען ווען כ'בין צו הויז —
נאַר וואו איז דען מיין הויז?

זא איזט דאָס גאַנצע לעבן, —
האַט גינטער צוגעגעבן טיף באַ'צערט. —
אימער וואַרט מען און מען וואַרט, און אַז מען קריגט —
פרעגט מען: אויף וואָס האָב איך געוואַרט?

שורות געשריבן אין קובא

דער ים איז פול מיט אומרו אויך אין זון-רו.
אפילו אז ער רוט אין שטילן בלאנק,
יאגט ער זיך מיט דארשטיקן פארלאנג
נאך דעם כוואליעדיקן עק פון א געדאנק,
וואס איז אי יא, אי ניין,
און האלט אין איין פארגיין —
און ווייס נישט פון פארגאנג.
פאלג מיך א גאנג — און פאנג!

די שרים פון די שטאמען

די קארנאוואל-פארען פון קובאנער נעגערס
ציען זיך וואכן-לאנג דורך קלינגענדיקע נעכט.
זיי זיינען דער באלעט פון דזשאנגל, דאס מעאמער
פון עלעמענטן אנגעמאן אין מאסקעס;
אור-וואלד, וואס פויקט אויס די סודות און פארלאנגען
פון געצן און פון שלאנגען;
די טונקלסטע עקסטאזן אפריקע'ס; גלגולים
פון ווער ווייס ווען, אין בילד פארשמעלט;
דער טאנץ פון אדם-הראשונם וועלט;
די דעפילאדע
פון נשמות פון פארצייטישע מכשפים,
וואס זינגען, וויינען און זיינען זיך מתוודה.

ווען איד, א ייד פון ווארשע, בין געבליבן הענגען
צווישן האוואנא און ניריארק,
האבן מיך די צוויי און צוואנציק אותיות
אראפגענומען פון דער תליה און געהאלטן
אין זייער היים דער הייליקער. און ווען איך פלעג
מיין אותיות-היים פארלאזן און גיין אַנקוקן
די נעגערשע פארען אויף האוואנער גאסן,

האָב איך געוואוסט, אז פונקט ווי איך, אַ ייד,
בין אלץ נאָך ערגעץ אין דער מדבר פון יהודה
צווישן פעלזן און נביאים,
אזוי איז אייביק וואָך די טיף סימבאָליקע
אור-אָפּריקע אין אירע קינדער,
אין זייער אויג און בויג און טאַנץ און פויק,
און גאַרנישט איז געמינערט פון דעם קדמונ'דיקן כישוף —
און רוישיק טאַנצן די פאַרצייטיקייטן.

און וואָס ווילדער און וואָס מער ער האָט געביטן זיך,
דער דזשאַנגל-קאַרנאַוואַל, אין זיינע פורעמס,
אַלץ קלאָרער האָבן פאַר מיין אויג געשניטן זיך
נישט-פאַרענדערלעכע אייביקע געשמאַלטן :
די שרים פון מענטשלעכע שטאַמען,
וואָס הויבן זיך ווי ריזן הינטער אַרט און צייטן —
און קאַנען זיך נישט בייטן.

פארמישטע בלעטער

טויט און קינדהייט אין סינסינעטי

לאזט דיך קינדהייט גריסן,
זאלסטו, ברודער, וויסן:
ס'זוכט דער סוף דעם אנהויב,
ס'וויל דער קרייז זיך שליסן.

ס'זיינען טויט און קינדהייט
קינדער פון איין מאמען;
אנהויב און פארשווינדעהייט
ווילן זיין צוזאמען.

ביי קרובים אין סינסינעטי.
מע זיצט ביים טיש אין קיך.
ערשט זע: איך בין אין האמעל,
טראג קליינע קינדערשע שייך.
ווי א פוילע גאלדענע קאץ
ליגט די זון אויפן בענקל —
האמעל אין סינסינעטי!
דאס שיסל בולבעס פארעט,
יויך-אויגן ווינקען פעטע.
אין קאפ-טיכל דעם ווייסן
זיצט מיין קרובה און רעדט
מיט א קול פון רייסן,
מיט א קול פון מיין באבען,
מיט א קול פון מיין מאמען.

די פוילע גאלדענע קאץ
ליגט אויפן בענקל אין פלאמען.

פון האַמעל טוט זי שטאַמען,
 די זון — די גאַלדענע קאַץ.
 אַריבערגעשפּרונגען איז זי
 איבער יאַרן און ימ'ען
 אַזוי ווי איבער אַ פּלויט.
 און ס'זיצט ביי דער וואַנט די קינדעייט —
 און באלד וועט אַריין דער מויט.

אַ ג י י ט

כ'בלייב שטיין אַמאַל אין מיטן גאַס
 מיט אויגן שטאַר-פאַרגלייזטע
 און רוף זיך אַן צו זיך אַליין:
 טויטער, וואו גייסטו?

איך גיי נישט ווייטער. כ'שטיי אַזוי און גאַף
 אויף קינדער, אויף בוימער, אויף שילדן,
 אויף אַן אַלטן באַם, וואָס זיינע שמאַטעס
 טוט אַוונט-זון באַגילדן,
 אויף אַלץ, וואָס טראַגט זיך ערגעצוואו און קרייזט
 מיט דעם ערדישן באַלעם.
 איך אַליין בין נאָך אַלעם —
 איך אַליין בין אַ גייסט.

און אַז עמיצער באַגריסט מיך:
 העלאַ, וואָס מאַכט איר?
 וואָס שטייט איר אַזוי אַ פאַרטראַכטער?
 איז מיר אַ חידוש: ווי קומט עס,
 וואָס יענער איז אַ גייסטער-זעער?
 און אַז עס באַגריסט מיך אַ צווייטער, אַ דריטער —
 ווילט זיך מיר וויינען: ס'אַ מאַדנע וועלט דאַס איז.
 מ'קען זיך נישט באַהאַלטן.
 אַפילו נאָכן טויט
 בלייבט אַלץ ביים אַלטן.

די מאכט וואס איז מענטש

יונג זיין הייסט קראנק זיין.
וואס ווייסן דערוואקסענע
פון אלע דיינע מחלות,
שטורעם-שווערע יוגנט?

זי איז געווען מיין ערשמע תאוה
און כ'האב זי פיינט געהאט אזוי
ווי נאך פארליבטע יינגלעך האבן פיינט.
יונג זיין הייסט קראנק זיין.

ביו איינמאל אין א טאג
האט זי אהיימגעפירט צו זיך אין שמעמל
אן איינזאם הארץ און א דארן טשעמאדאן.
ס'האט קיינער נישט געבראכט
קיין בלומען צו דער באן.
זינט דאן
האב איך נישט געהערט פון איר.
איז זי ערגעץ נאך פאראן?

א דארער טשעמאדאן.
ס'האט קיינער נישט באגלייט זי צו דער באן.
אבער דאן, ערשט דאן
האב איך דערפילט,
ווי גרויס ס'איז געווען און ווילד
די לאדונג פון איר מאכט.
ס'איז מיטאמאל די וועלט
געווארן פוסטער און גערוימער,
אנדערש האט אויסגעזען די זון,
אנדערש האבן גערוישט די בוימער.
דעם טאג האט זיך געאטעמט גרינגער.

הייסע נאכט איז אויף שפיץ פינגער
 נישט געזאנגען פון איצט אָן.
 עפעס איז אַ סוד געוואָרן
 אַרויסגעריסן ווי אַ צאָן.
 מ'האַט פון די פענצמער פון דער וועלט
 אַרונטערגענומען די גאַרדינען,
 שטייען נאַקעט שויב און וואַנט,
 נישט איין שאַטן צו געפינען.
 אַן אַנדער קאַליר האָט פרייד,
 אַן אַנדער געשמאַק האָט צער.
 און אַליץ דערפאַר,
 ווייל י ע נ ע איז נישטאָ שוין מער.

כ'געדענק ביז איצט די ענדערונג,
 דאָס געפיל, אַז מענטש איז מאַכט,
 און אַז אַ מאַכט
 האָט פון מיין גורל זיך אָפגעטאָן.
 זי מיט די דינע ליפן,
 מיט די באַגערונגען און טרויערן
 אין אירע בריענדיקע אויגן,
 וואָס האָבן נישט אויפגעהערט צו לויערן, —
 געווען איז זי — געווימער ;
 האָט זי דער ווינט אַוועקגעווייט,
 זי זאָל פון איר בליץ דעם צימער
 אויסצימערן ערגעץ אַנדערשוואו
 און פון אירע דונערן
 אויסלאָדן די טענה
 אין הימלען אַנדערע, נישט מיינע.

מיר עלנמע מענטשן אַלע,
 ס'איז אויך דער שוואַכסטער צווישן אונדז
 אַ קראַפט אַן אייביק רעאַלע.
 און אַז אַ מענטש פאַרשווינדט,

האַט עס נאָר דער ווינט
אָוועקגעטראָגן אים
צו אַנדערע ווייטע זומערן,
ער זאָל אין הימלען אַנדערע
אַנצינדן זיינע בליצן,
קוילערן זיינע דונערן.

און בין איך אין אַמעריקע
דעראינערונג כלוין און וואַגל-גייסט,
פון פוילן אַ פאַרווייטער שפּליטער,
דונער איך מסתמא ערגעץ אַנדערשוואו —
מענטש איז אַ געוויטער.

ד ע ר צ ו ו י י ט ע ר — ד ע ר ב א ג ל י י ט ע ר

דאָ אַנומלט,
ווען כ'בין פון אַ מעלעפאָן-ביידל אַרום
(נאָך אַ שמועס, וואָס האָט מיך אַביסל צעטומלט),
האַט פון אַ שפיגל קעגנאיבער
צו מיר אַ שפּרייז געטאָן אַ הער
אין אַ גרויען הוט.

כ'האַב אַ מינוט
געטאָן אַ קלער:
עפעס קענטיק — אַבער ווער?

האַט דער הער
אַ שמייכל געטאָן אין דער קרים
און מיט דער שמילסטער שטים
אַ פּרעג געטאָן: מעג איך אײך באַגלייטן?
אהרן צייטלין הייס איך.

— איך אויך, — האָב איך געזאָגט.

— דאָס ווייס איך.
פון צוויי באַשטייט איר,
און איך —
איך בין דער צווייטער.
די עובדא פון דעם צווייטן
איז צו באַגלייטן.
צום סאַבוויי גייט איר ?
זייער גוט.
וועט איר טאַקע האַבן אַ באַגלייטער.
און ס'איז אוועק מיט מיר דער צווייטער.

ו א ע נ ט

איז אַ העלע נאַכט אַראָפּ אויף רייסן.
זיצט אַזוי די שטילע באַכע מיינע,
אַ טויב אין דעם לבנה-ליכט דעם ווייסן,
און הערט מיין קינדיש-זוויינענדיקע טענה :

באַכע, זיי אַ גוטע. פאַלג מיך, באַכע.
נעם דעם נייעם לייטער, וואָס דער זיידע
האַט געקויפט — און לאַמיר אַזוי ביידע
גיין אַרויפצו, אויפן ווייסן בוידעם.

אויפן הימל ? מ'דאַרף זיין אַ מלאך קודם, —
זאָגט די באַכע און זי גלעט מיין קעפל.
אויפן הימל ? ס'איז דיר נישט קיין עפל
אויף אַ בוים. מ'קען עס נישט דערלאַנגען.
ס'איז דער הימל ווייט, מיין קינד, — אַ מורא !

גיט אויף מיר אַ יאָג מיט מרה שחורה.
ס'לעשט זיך די לבנה פון איר וואָרט.
נאַר איך מאַך מיר האַרץ. איך זע דאָך פאַרט,

אז ס'איז נאָענט. פלוצלונג גיט אַ צוק
אין אַ כליפּ עקשנותדיק מיין ליפּ:
ס'איז דאָך נאָענט — זעסט נישט? גיב אַ קוק!
מע קען, מע קען דערלאַנגען!

איז וועלט נאָך וועלט פאַרגאַנגען
זינט יענער ווייטער נאָכט אויף רייסנס ערד,
וואָס האָט געהערט
מיין כליפען און מיך טענה.
נישטאָ שוין לאַנג די באַכע פייגע-טריינע.
און נעכט האָב איך געזען, אַזויפיל נעכט.
און כ'האַב פאַרלוירן אויפן וועג די יאָרן מיינע.
נאָר איצטער ווייס איך: כ'בין געווען גערעכט.
מיך האָבן נעכט פון תפילות און געוויינען,
ווען ס'האַט דאָס האַרץ מיט בלוט אין מיר געטרערט,
געלערנט: נאָענט איז דער הימל צו דער ערד —
נענטער אַן אַ שיעור ווי מענטשן מיינען.

ד ע ר ק א פ

זי האָט געזאָגט: איר רעדט פון טויט, איאָ?
מאָ הערט. עס זיינען שווערע פיל מעת-לעתן
אַריבער נאָך זיין טויט. איך בין געזעסן,
געקלאַפט אויף מיין מאַשינדל אין ביוראָ,
מיט ווערטער שנעל באַזייט אַ שטיק פאַפיר,
ערשט ס'עפנט זיך די טיר. און אין דער טיר —
דער קאַפּ זיינער. דער גוף וואו איז? נישטאָ.
אַ קאַפּ בלויז — אַזוי הילפלאַז, אַזוי קליין.
און קיינער זעט נישט אויסער מיר אַליין.
אַן ווערטער, אַן אַ ריר
הענגט דער קאַפּ אין חלל פון דער טיר
און קוקט אויף מיינע הענט, אויף מיין מאַשין.

צי האָט ער זיך דערמאָנט עפעס אַ זאָך
 און וויל עס זאָגן מיר, נאָר ס'פעלט אים שפּראַך ?
 און אפשר וויל ער, איך זאָל גיין מיט אים... וואוהין ?
 איך פאל אַוועק. מע מינמערט מיר. איך עפן
 אַן אויג און קרעכץ אַרויס : מאַכט צו די מיר.
 זאָגט מען : ס'איז צוגעמאַכט. נו, גוט. נאָר ס'קען דאָך טרעפן,
 אַ מיר זאָל אין אַ מענטש זיך טאָן אַן עפן,
 און מער זיך נישט פאַרמאַכן. — — — ס'האָט מיט מיר
 אַזוי טאַקע געטראָפן. אין מיר איז אייביק אַפן
 אַ מיר, און דער קאַפּ, דער קאַפּ זיינער — אין איר.

געשריבן אויף דער שיף „אַריענטע“

אין הימל דריי פלאַמיקע פאַסן
 נאָך טאָג, נאָך זון, נאָך אַזויפיל האַרמידער —
 אויך נאָך מיר וועלן בלייבן, ווי דריי רויטע פאַסן, דריי לידער,
 און אפשר דאָס אויך נישט.

פון ווייטע פאַנגען
 קערט זיך אום דער ווינט. אַ תּשבורת פון קלאַנגען
 ברענגט ער דעם אַוונט.

אַלע שיפן און אַלע קאַפיטאַנען
 פירן פון דאַנען
 צום דאָרט.
 שיף, ביי דיין באָרט
 שטיי איך און ווייס : איך שוויים
 נישט צו קיין האַפן —
 צו אלהים.

ה י ח ל ע ן

פאַרטאָג בין איך אַהיימגעגאַנגען
 מיד פון אַן אַסיפּה,
 עפעס אַן אַסיפּה.

שטום זיינען אראפגעהאנגען
יוני-הימלען טיפע.

כ'גיי און זע אין ווינקל
א קאץ א מויטע ליגן.
נאך א קאץ, א לעבעדיקע —
אבלדיק אנטשוויגן.
סוד פון דעם נישט-היגן.

די, וואָס לעבט, פּרוּאוּט אויפּוועקן
די מויטע — און עס צאָפּלען
שווער אין אירע אַפּלען
פלעמלעך פון פאַרטראַכטעניש.

שטום האָבן אַראָפּגעגלאַנצט
יוני-הימלען טיפע.
וואָס האָסטו גערוישט אזוי,
נאַרישע אַסיפּה?
א, איר הימלען טיפע.

1942

ווערטער אַ פאַר

דער סך-הכל פון פיר און פערציק יאָר
זיינען ווערטער אַ פאַר, וואָס איך גיי פאַרקוינדן.
אַלץ איז פאַראַן, נאָר נישט דער מוים,
און אַלץ איז מעגלעך, אַ חוץ פאַרשווינדן.
און וואָס איז דער טייוול, דער וועלטס דעספּאָט?
ער איז נאָר דאָס, וואָס באַשטעטיקט גאָט.
און אַלע יסורים זוכן איין זאָך,
שטערן און טרערן ריידן איין שפּראַך,
און אייביק באַוואַכט אַלץ אַן אייביקע וואָך.

1942

נאכמציט אויף מיין געלעגער
 קלער איך: ביסט ווידער איינער.
 ס'האט ווידער געטאן פארקריכן
 אין אן איינציק פעקל ביינער
 דיין מאדנע געזינדל איכן.

איין איך — אין קאפע געזעסן
 צווישן פראזער און רימער
 פון מלך-אבינום גיטער,
 א צווייטער — פארפאסט א מאמר,
 תפילה געטאן — א דריטער.

אין יאוש איז דער פערטער
 שטארבן געווען א בעלז,
 דער פינפטער — געשפילט מיט ווערטער,
 און טיף איז ערגעץ געפאלן
 דער זעקסטער, א פארקלערטער.

ווער האט די אלע איכן
 געכאפט ווי א פלינקער טרעגער,
 פארווארפן איבער דער פלייצע,
 געווארפן אויף איין געלעגער?

איך ליג אזוי און איך פרעג עם —
 ערשט זע: זיי נעמען זיך שמויסן.
 איין איך דעם צווייטן נעמט שטופן
 אין שלאף-טייך אריין דעם גרויסן,
 וואס גלאנצט מיט פינצטערע שופן.

זיי פאלן אריין... זיי שווימען...
 וואהיין, וואהיין, איר איכן?
 לידיק און שווארץ באוואונדערט
 דעם שוויס זייערן דעם גיכן
 דאס זעקל ביים ברעג פון שלאף-טייך.

אויפן טויט פון דער שוועסטער

אויף גענשער בית-עולם
א שנייאיקער מאָג,
פון לעצמן חודש
דער לעצמער מאָג :
מע טראַגט זי.

עס שימן און שימן
די רידלען די צוויי,
קלאַפן און שימן
איינס-צוויי, איינס-צוויי :
מ'איז קובר.

ערד פאַרשיט
דער ערדס געשריי,
און דער הימל שיט
מיט שניי, מיט שניי
אויפן קבר.

זאָל שנייען — — עס בליט
דער טויט ווי אַ בלום.
מיר קערן זיך אום
צוריק צו די נעסטער.

גוט פּרילינג דיר, שוועסטער!

דעם זייגערס שפראך

ס'האַט אַ זעלנער דערציילט : ס'איז געוועזן אין דיעפ.
ארום זיינען באַמבעס געפּלויגן — און קעפּ.
קוילן — פון לופט און פון לאַנד און פון ים,
נאַר אין מיטן דעם קראַך און אין מיטן דעם פּלאַם —

א וועקזייגער קלינגט! ס'האט, ווייזט אויס, א פראנצויז
אים אָנגעשמעלט נעכטן. פארברענט איז דאָס הויז,
און טויט דער פראנצויז, און ס'איז אַלץ שוין געעקט,
נאָר דער וועקזייגער — וועקט:
ער איז געגאַנגען — געגאַנגען — דערגאַנגען.

א האַנט האַט אים אָנגעדרייט נעכטן ביינאַכט —
האַט אויפגעלעכט איצטער אין קלאַנגען
דאָס, וואָס די האַנט האַט געמאַכט:
ס'איז געגאַנגען — געגאַנגען — דערגאַנגען.

און אין מיטן דעם פלאַס און אין מיטן דעם קראַך
האַב איך פאַרשטאַנען דעם זייגערס שפראַך:
ס'פאַרשווינדט דער מענטש ווי ס'פאַרשווינדט אַ מינוט,
און ס'קומט די זון און טרינקט אויס דאָס בלוט;
ס'פאַרשווינדט דער מענטש, אַבער דאָס וואָס ער טוט —
גייט ווייטער, גייט ווייטער.

1942

ט י י ל

פאַרן טראַן פון באַשעפער
שמייט דער טייוול פאַרטראַכט,
האַלט דעם שמאַק פון אַ שעפער
און ס'איז לייוונט זיין טראַכט.

„איך טייוול, איך טייוול,
בין אַרעמער הערט
פון אַלעם, וואָס תאוהט
ביי דיר אויף דער ערד.

שאַף זיינען תאוות
און כ'פיר זיי צום קוואַל.

וואס ווייסן זיי ? גארנישט.
ס'איז בלינד און אָן וואָל.
און גיפּט איז אין קוואַל,
און קראַנק ווערט מיין שאַף,
און איך — איך בין אַלט
און ס'נויגט מיך צום שלאַף.

און אַלט איז מיין וויי,
כ'קען נישט צווען דעם צער...
אויף מיר און אויף זיי
האַב רחמנות, מיין האַר !"

1930

געבעט-ליד פון אַ זינד־יקן

שיק צו, שיק צו
יעדן טויטן זיין רו,
יעדן טרינקער זיין וויין,
יעדן וועבער זיין ליון,
זיין האַמער דעם שמיד,
דעם דיכטער זיין ליד,
דער פרוי איר קינד
און דעם זינדער זיין זינד.

אַ, די זינד אַליין
איז דאָך נאַר אַ געוויין
פאַר דיין הויכער מיר
און אַ תפילה צו דיר —
און ס'איז אימלעכער חטא
נאַר אַ וועג צום על-חטא.

דער בלינדער, וואָס איז יאַרנלאַנג געזעסן
 אין דער מיט פון מיינע מעת-לעתן,
 פאַרהאַרעכט אין גערויש פון הימלישע פליגן —
 וועט זאָגן צו די טעג: „איר האָט דערעסן“,
 עפענען די אויגן און זיך נעמען קריגן.
 און מיט אַ קללה און מיט אַ ניגון
 וועט ער פון מיר אַרויס.
 (ברענענדיקע אַרעמס וועט ער קריגן,
 צו גאַט וועט ער שפּאַנען פאַראויס).

כ'זועל ליגן,
 אויסגלייכן זיך מיטן שוועל פון מיין הויז,
 און צום מלית, וואָס וועט מיין געוועזנס באַדעקן,
 וועט שמעקן
 דער טויט ווי אַ קליינע, אַ בלייערנע מויז.

1929

פון דער פרוי נישט לאַכט
 און פון איר נאַכט דער בלינדער:
 עס טרייבט זי אַ מאַכט,
 וואָס וויל פורעמען קינדער.

אַזוי האָט דאָס געדאַכט
 דאָס האַרץ פון אוניווערס:
 יעדער פרוי — איר נאַכט,
 יעדן דיכטער — זיין פערז.

אַזוי איז דאָס געוואָלט,
 אַזוי איז דאָס געדאַכט:
 יעדן גאַלדשמיד — זיין גאַלד,
 יעדער פרוי — איר נאַכט.

1929

אַוונט יקער האַפן

פייערן פון האַפן! טרויער פון יבשה!
אויף אַ שטאַט היינגט אַוונט ווי אַן אַלמער רשע.

שמערן מומנע צינדט ער מיט אַ האַנט אַ קאַרגער.
וואַלקן-העלזער וואַרגט ער, דער געהיימער וואַרגער.

שטאַט מיט פרעמדע נאַמען! וואַרפסט אַריבער תהומען
פייערן, וואָס בלאַנדזשען פינצטער ווי פאַנטאַמען.

דיינע הייזער שטייען שאַטנדיק און אַשיק,
איבער זיי אַ הימל — אַ צעדרייטער דאַשעק.

קוימענס קרום-צעבויגן ליגן ווי געשאַסן.
אויסגעדאַרטע זונות וואַרטן אויף מאַטראַסן.

ערגעץ אין אַ פינצטער שענקל צווישן פעסער
לויערט מאַרד און צערטלט, ווי אַ טרוים, דאָס מעסער.

לאַנד ניט, שיף, פאַר ווייטער! וויסט איז די יבשה.
ס'הענגט אויף איר דער אַוונט ווי אַן אַלמער רשע.

1929

צוגן ביינאַכט

ווי אַ געוויין,
אַ געוויין, וואָס עס וויינען נשמות פון זינדיקע —
ס'קול פון צוגן ביינאַכט.
ווי אַ געשריי,
דעם מענטשנס געשריי: כאַפט מיין גליק דאָס פאַרשווינדיקע —
ס'קול פון צוגן ביינאַכט.

און ווי א גרום,
א גרום פון א לאנד פון א ווייטן, באגניקן —
ס'קול פון צוגן ביינאכט.
ווי א כרוז,
א כרוז פון א וועלט, וואו די העלקייטן קיניגן —
ס'קול פון צוגן ביינאכט.

ליד צו די וואס באוויינען טויטע

ווען ס'קומט גאָטס ווינט — בלייבט הויל און פינצטער שטיין
דער בוים דער גרינסטער.
ס'איז ווי א זומערנאכט דאָס לעבן קורץ
און ווי א האַרבסטנאכט מוז עס ווערן פינצטער.

נאָר וואָס איז פינצטערניש? א וואַרטן צווישן
א טאָג וואָס איז אַנטקומען און א טאָג וואָס גייט.
באַקומען וועט דער מת א גוף א פרישן
און א האַנט ערגעץ גייט אים א קלייד.

שמיל וואַרט ער אין א קאַרידאָר א פינצטערן
אויף העלע קולות און אויף נייע מריט,
אַט ווי א צווייג, וואָס וואַרט א נאַקעמע
אויף פייגל און אויף צוויט.

צו וואָס דאָס טרויערן? מיר וועלן אַלע
נישט אַיינמאַל בייטן דאָס לייב.
בייט זיך און שווינד — זאָגן ערדישע יאַרן.
דער טויט זאָגט: בייט זיך — און בלייב!

ליד צום פאָעט

נישט געטרוי, נישט געטרוי,
דער פאָעזיע, פאָעט!
זי איז פרוי, אייביק פרוי,
און פאַרראַט איז איר גלעט.

ערשט פון שלאָף אז זי רעדט —
כאַפט צומאַל זיך אַרויס
איר געהיימסטער סעקרעט,
טיפסטער אמת דער פרויס.

אויף דער וואָר, אויף דער וואָך
איז איר אמת אָן וואָג.
ליגן זאָגט דיר איר שפראַך:
ס'לייגן פרויען בייטאַג.

אירע רייד נישט געטרוי,
זי איז דיין און נישט דיין.
ווילסט זי האַבן, די פרוי, —
גיי און שלעפער זי איין!

ווייטע הענער פאַרטאַג

ערגיץ קרייען שוין הענער —
און מיין נאַכט איז נאָך וואָך.
ווייטע הענערשע טענער,
ווייט-כאַגיניקע שפראַך.

עפעס זינגט האָן צו האָן —
עפעס זאָגן זיי אויס,
עפעס זאָגן זיי אָן.
און איך הער זייער מאָן
מיט דער שרעק פון אַ מויז
אין איר איינזאַמער לאַך —
און איך האַרד און איך האַרד.

נאָך נישט מאָג, שוין נישט נאַכט —
איז עס עפעס, וואָס קלאָגט?
איז עס עפעס, וואָס לאַכט?

א, ווער זאגט מיר, וואס טראכט
גאט, דער צינדער פון טעג,
ווען ער הרגעט די נאכט?

וואס זאגט אן אייער זאג,
ווייטע הענער פארטאג?

א נ ס י ע ה

ווייב, לאמיר פאקן די טשעמאדאנען
און לאמיר אוועקפארן פון דאנען.

שוין לאנג איז ווארשע מיר דערעסן.
צום טייוול, מ'ווערט דאך דא פארזעסן.

וואוהין זשע זאלן מיר זיך קערן?
ווארט, אט וועל איך די זאך באקלערן.

פאריז איז מיר צו קלוג, צו טומאה'דיק;
וואס מער זי רוישט — מער איז זי אומעטיק.

בערלין איז רוצחיש, בערלין איז וועלפיש.
לאנדאן — אן אלטער פוילער וואלפיש.

קיין מאסקווע וויל גאט נאך אלץ נישט קומען.
ניו-יארק — פארנומען מיט מזומן.

ס'פארפעסטן קלויסטערס און גלחים
די שטאט פון מיין גאט און פון מיינע מלכים.

אימאליע? אפערע. ביליקע אריע.
בעלגיע — א פאבריק. א האטעל — שווייצאריע.

נאך פאָרן מוז מען ... איז לאַמיר פאָרן
און לאַמיר דעריאָגן די ערשמע יאָרן.

זיי מוזן נאָך ערגעץ אויף וועגן וואַגלען;
זיי טראָגן גליק אין לעדערנע לאַגלען.

זיי מוזן נאָך ערגעץ אויף וועגן וואַנדלען.
זיי זיינען געפאָרן מיט ווינטן האַנדלען.

מיט אַלטן גן-עדן פון אדם-חווה
און מיטן עק פון דער גאַלדענער פּאָווע.

לאַמיר פאָרן — געשווינד, געשווינדער!
לאַמיר דעריאָגן — און ווערן קינדער.

ל י ד צ ו ז י ך

דער ווינט האַט צעגנבעט
מיין ביסל פאַרמעגן —
און וואָס וועל איך זאָגן
בשעת מע וועט פּרעגן?

בשעת מע וועט הייסן,
בשעת מע וועט רופן,
בשעת מע וועט דאַרפן
מיין נפש אַנטגופן.

ס'צעקריכן די טעג
און ס'פאַרגייען די יאָרן.
מע בלייבט אָן אַ וועג
אין דערמיט פון דעם פאָרן.

און וואָס וועל איך מאַכן,
און וואָס וועל איך זאָגן,
בשעת מע וועט הייסן
אַראַפּגיין פון וואָגן ?

מיט וואָס וועל איך קומען,
איך אהרן-אליעזר ?
די ווייטקייטן שטומען,
ס'בלאָזט טויט אין די גרעזער.

דער הימל נאָך קלאָר —
און שוין וועלקן די סעדער.
אַ פּאַר און אַ פּאַר —
און באַלד שטייען די רעדער.

באַלד בויגט זיך דער קאַפּ —
און סטאַפּ.

וועלט-פּרױ

דעכער זיצן
אין בלויען וואַלד פון שניי ווי לוייערדיקע וועלף.
ס'מאַגט מיט שניי די נאַכט. זי האָט זיך בלוי צעזונט.
דורך בעלמע-בלינדע גאַסן לויפט אַ לעצטער טראַמוויי
אויסגיין אין דער רעמיזע ווי אַן אַלטער הונט.

עלעקטרע בלוטיקט נאַקעט
אויף פּלאַטשיק-האַרטן בויך פון טראַמוואַים פּוסטע בענק.
אויסגעלאָפּן איז ער אומעטום — אַ סוף !
שמעקט אַרויס פון שניי זיין האַלז דאַרט אַ לאַמטערן —
ווי אַן אַפּגעפּליקט עוף :
שאַ,
שטאַרבן לויפט אַ טראַמוויי...

פלוצלינג הימלט אויף
 איבער בלויילעכער, בלינדלעכער נאכט-זון דעם שניים
 די וועלט-פרוי.
 איר פנים? ווער וויים!
 פארלוירן אין שניי!
 אַכער היים
 גיבן אַ שימער און גיבן אַ וויי
 אירע ווייסע בריסט
 איבער דעם טראַמוויי, וואָס שטאַרבן לויפט ער,
 דער מויד אונטערן טוך, דער בלאַסער, נישט-געקויפטער,
 און איבער מיר,
 דער לעצטן זון פון מקובלים.

ווינטער, 1926

פ ו ן ט א ג ב ו ך

מקנא בין איך יעדן פראַסטן פייוול,
 וואָס וויל און גלוסט און פאַלגט זיין פענים, דעם אידיאַט.
 פאַרשטיינערט בלייבט זי פאַר מיין שוועל, די תאוה,
 אַ זייל פון טרויער, ווי דאָס ווייב פון לומ.
 ווי אויסערמענטשלעך מיין באַגער איז — וויים איין טייוול,
 און ס'אַראַ גאַט-ניצרך איך בין — דאָס וויים איין גאַט.

מערץ, 1931.

ג י ל ג ו ל י ם

פערד מיטן בליק
 פון אַ דולן פאַרגעסער,
 ביסט מיט יאַרן צוריק
 געווען אַ פראַפעסאָר.
 האַסט קאַנטן פאַרגעסן,
 פאַרגעסן סאַקראַטן.
 די אויערן הענגען
 ווי מויטע ציטאַטן.

פערד, דו קוקסט מאט,
מיט פארשוואומענעם וויי ;
ארזיסציען ווילסטו
דעם קוואַדראַט פון צוויי...
שאַ, אפשר געדענקט
די פאַרכישופטע קאַץ,
וואָס איז דאָס אַזוינס
דער סינטעמישער זאַץ.

פירעקיקער בולדאָג,
געפירט אויף שפּאַציר, —
ביסט ערגעץ געוועזן
אַ פעטער באַנקיר.
מיט אויגן קוקסטו
פאַרגליווערט פאַרראַסטע
אויף דער אַלטער מויד,
דיין באַלעבאַסטע,
און ווייסט נישט : אין אַכצן
הונדערט און צוויי,
אין טעג פון פּרילינג,
ווען ס'שטאַרבט דער שניי,
(און אפשר אין זיבעצן
הונדערט און פיר ?),
האַסטו, אַ מענטש נאָך,
געפירט אויף שפּאַציר
אַ הונט אַ סאַמעטשנעם
אַזאַ ווי דו,
אַ הונט פול מיט טרויער
און פול מיט רי ;
געפירט דורך אַ גאַס
פון אַ ווייטער שטאַט
פאַרביי קליינע קינדער
אין אַ סאַד.

1939

איך גיי אהין, וואו וואַלקנס גייען,
איך גיי אהין, וואו ס'גייט דער ווינט,
איך גיי אהין, וואו מעג פארגייען
און וואו דער וואַסער-שטראַם פאָררינט.

איך גיי צו אַפגעבלאַנקטע שנייען,
איך גיי צו לאַנג-פאַרטאַרפטן וואַלד,
צו שלאַף-געוואַרענע געשרייען,
צו וועלט-געוואַרענער געשמאַלט.

איך גיי צו אַנהייבן אַן סופ'ן,
איך גיי אַן אַפשמעל און פאַרצוים
צום לעצטן אינזל פון די שטאַפן,
צום האַרץ פון קוימיקסטן קוים-קוים.

איך גיי צום שוועל פון ערשטן עיקר,
איך גיי צום איין, וואָס רופט זיך אויס;
איך גיי צוריק און אַלץ צוריקער,
איך גיי פאַראויסער ווי פאַראויס.

איך גיי צום אמת פון די דנאַען,
איך גיי פון גרויסן אַלערליי,
און יעדע שעה פון מיינע שעה'ן
איז נאָר אַן אַנזאַג, אַז איך גיי.

תא"ו, 1939

הויך און איינזאַם און
דער ערד פאַרדעכטיק

מונקל-גאַלדענער סערפ
איבער פעלדער שוין לאַנג נאָכן שניט!
פאַרדעכטיק ביסמו דער ערד.

זי זעט נישט די האנט וואָס האַלט דײַך.
 וואָס פאַר אַ פעלד קומסטו שניידן?
 אַ הונט אַ דערשראָקענער קען דײַך ניט ליידן,
 באַפאַלט דײַך
 מיט בייזן ערדישן ביל.
 איר שניט האָט די ערד שוין געשניטן —
 וואָס וויל
 שניידן דער הימל?

מונקל-גאַלדענער סערפּ
 איבער פעלדער שוין לאַנג נאַכן שניט!
 הויך און איינזאַם און דער ערד פאַרדעכטיק
 אַזוי ווי דער ייד —
 הויך און איינזאַם און דער ערד פאַרדעכטיק
 ווי ישראל איבער די פעלקער —
 די פוסטע פעלדער פון די פעלקער.

ה י נ ט ע ר ש ט אַ ט י ש ע ר פ אַ ר נ אַ כ ט

אין מערב פאַרבלאַסן
 אַראַנזשענע פאַסן.
 דער אַוונט איז ווי
 אַ קילער פאַרפרי.
 שטיל דעמערט אויף די
 הינטערשטאַמישע גאַסן.
 און פענסטער און גזימסען —
 פאַרוועכט אין געשפינסן
 פון בלוילעכן גרינס.
 ווי צאַרט דאַס געשפינס
 פון בלויליכע גרינסן!
 פאַרנאַכט-שאַטנס שפינען
 אַ גרינעם באַגינען.

און צווישן די שאַמנס,
אין מיפסטן פון טראַנסן,
טאַנצט ווינט אַ קאַדרייל
פאַרצייטישדיק-שמיל —
אַ טאַנץ פון ניואַנסן.

ס'פאַרטאַגט מיט פאַרנאַכט און
ס'פאַרנאַכטיקט מיט צאַרטן
פאַרטאַג, און ס'איז צאַרט דער
קוש דער געגאַרטער,
ווען ס'טוט זיך פאַרקנסן
די שפּעט מיטן פרי — —

גאַט שפּאַנט איבער די
הינטערשמאַטישע גאַסן.

ה י נ ט ע ר ש ט אַ ט י ש ע ב אַ ל אַ ד ע

פאַראַן פאַרנאַכטן אַזוינע,
פאַרנאַכטן פאַרשלייער-ברוינע,
ווען אויף הינטערשמאַטישע גאַסן,
צווישן דאַמע און זונה,
שפּאַצירן אומגעזען מיט
פרויען נישט פון דאַנען,
מיט העלזער ווי ביי שוואַנען
און גרויסע מאַדנע היט.

די גרויסע היט פאַרשמעלן
פנימער, וואָס קאַנען
זיך ווייזן און געפּעלן
בלויז איינעם אויף מיליאַנען.

ווי ס'לויערדיקע ליד מיינס,
וואָס אין דער דיכטונג אויף יידיש

שווימט עם זיימיק-יחידיש,
פארטיפט אין אייגענעם אהנען, —
שווימען זיי מוזיקאליש,
די געהיימע כלות,
באשטימט פאר ווייטע מאנען.

אונטער די גרויסע הימ
שווימען זיי פאמעלעכל.
ווי אין וואלד א קוועלעכל
רוישן זייערע טריט.
רוישן און פאררוישן
מיט א פלעסקעדיק פלוישן,
ווי אין מאי א רעגנדל.

טרעפט : אן אלטער בעמלער,
וואס הלומט ביי א וואנט
און קוקט זיך אויף דער האנט,
ווי ער וואלט געווען
זיין אייגענער כיראמאנט, —
זעט זיי און ציט אויס
די האנט נאך זייער גאב.

שמעלן זיי זיך אפ
און שענקען אים א זון-שמראל,
ציטערדיק און לענגלעך,
א לעצמן דינעם זון-שמראל,
וואס צאפלט העל-פארגענגלעך.

און זיי שווימען ווייטער,
שווימען און נעמען-מיט
די אונטיקע גאסן.
שווימען און פארשווימען
אונטער די גרויסע הימ,
אויף גליטשיקע אפצאסן.

ווי אויף איר שטאַנג אַ מידע הון

ווי אויף איר שטאַנג אַ מידע הון —
שלאַפט אַיין די זומערדיקע זון,
שלאַפט אַיין, שרומפט אַיין און פאַלט אַריין
אין קילן טיפן גאַרנישט.

און טאַקע דערפון
שרייבן די שטערן, די היעראַגליפן.
און אַט וואָס די שטערן שרייבן דערפון:
„עס שלאַפט אַ זון אין גאַרנישט דעם טיפן;
עס שלאַפט אין דעם גאַרנישט אַ זון“.

ז ע ק ס ש ו ר ו ת

כ'זויים: קיינער דאַרף מיך נישט אויף אַט דעם עולם,
מיך, ווערטער-בעטלער אויף דעם יידישן בית-עולם.
ווער דאַרף אַ ליד — און נאָך דערצו אויף יידיש?

נאָר בלויז דאָס האַפנונגסלאָזע אויף דער ערד איז שוין,
און געטלעך איז נאָר דאָס, וואָס מוז פאַרגיין,
און נאָר הכנעה איז מרידה'ש.

ב י י ד ע אַ ל י י ן

נעכט קומען, נעכט,
ווען גאַטס קול גייט דורך שטילקייטן וויסמע,
פרענט שטרענג און גערעכט:
וואו ביסטו?

ענטפערט אַ מענטש אין דער נאַכט:
„דאָ בין איך. פאַרשפילט איז די שלאַכט.
איך, מענטש, בין דיין חרובע הייליקייט.“

פאר מיר, דיין כותל-מערבי,
שמעל דיך און וויין!
ביידע געבליבן אליין,
ביידע אליין...
איינער דעם צווייטן פארשוועכט —
און קיינער נישט שולדיק,
ביידע גערעכט" — —

נעכט קומען, נעכט,
ווען גאטס קול גייט דורך שטילקייטן וויסמע.

ש א פ ט נ י ש ט נ ח ט ל א ד י ט

אמאל איז מאי געווען, און איך בין ניי געווען,
און אלץ איז ניי געווען, און זי איז בייגעווען —
זי איז דערביי געווען.

און עס איז ווייט געווען, און עס איז הויך געווען,
און עס איז ווייט געווען, און זי איז אויך געווען —
און זי איז אויך געווען.

און ווער בין איך געווען? און וואס איז זי געווען?
איך ווייס נישט. כ'ווייס נאר, אז דאס אלץ איז הי געווען,
געווען דא-הי.

די אויגן ווילן זיך א רגע צומאכן:
עס וועט זיך אפשר זיי א רגע רו מאכן,
א רגע רו מאכן.
אין חלום ווילט זיך זיי א רגע גליווערן —
וועט ווידער ווייס ווערן, וועט ווידער פרי ווערן,
און מאי, נישט היגער שוין, וועט ווידער הי ווערן,
און ווייס און לעבעדיק וועט זי, אויך זי ווערן —
אויך זי.

אמאל איז ווייט געווען, אמאל איז הויך געווען,
און עס איז ווייט געווען, און זי איז אויך געווען,
און זי איז אויך געווען —
אויף מיינע קני.

ר י י ד צ ו ד ע ר ק ר א

דער סוף פון טעג : נאָר הושך, פינסטערנישן נייערם, —
אמת, קראָ, ס'איז אמת!
נאָר אז נאָך יעדער נאכט גייט זונליכט אויף און פייערט —
איז עס מינדער אמת?
איז עס מינדער אמת, קראַנקע קראָ?
די מאיען טראָגן מאַי-קלייד אזוי לאַנג ביז זיי פאָרגייען, —
אמת, קראָ, ס'איז אמת!
נאָר אז די שנייען שנייען אזוי לאַנג ביז זיי צוגייען —
איז עס מינדער אמת?
איז עס מינדער אמת, קלוגע קראָ?
עס קומט אַ צייט, ווען בוימער שטייען נאָקעמע און לאַמע, —
אמת, קראָ, ס'איז אמת!
נאָר אז מען וויל — איז ווינטער נאָר צו פּרילינג אַ הקדמת.
איז עס מינדער אמת?
וואָס-זשע קראַקעסטו מיט זיכערקייט אזוינער,
ווי איין-אויגיק וואַלט געווען דער אמת,
ווי ס'וואַלט נישט אויגן צו ווי געהאַט דער אמת —
צוויי טיפע, טיפע אויגן?

ק י נ ד ע ר - ק א פ א י נ ל י כ ט

כ'בין אומבאמערקט אריין אין צימער
און בין געבליבן שטיין געפלעפט
פאר דעם געקרויזטן בלאַנדן קעפל,
וואָס בויגט זיך שטיל איבער אַ העפט.

עם האַט דאָס קעפל בלאַנד געלויכטן,
ס'האַט די עלעקטרע רויט געברענט —
נאָר איך, אַ שאַטן אַ פאַרטראַכטער,
האַב גרוי געשאַרט זיך ביי די ווענט.

מיר האַט געדאַכט : מיין לעבן האַב איך
שוין לאַנג פאַרלוירן און פאַרפאַסט.
איך בין נאָר צוקוקער געהיימער,
איך בין נאָר גייסט, וואָס קומט צו-גאַסט.

בגנבה קום איך און בשתיקה
צוריק אין אייגן-פרעמדן תחום,
און זע אַ קינד און זע אַ צימער —
און קיינער זעט נישט ווי איך קום.

פאַר מיר, שוין נישט-מער-מענטש, האַט לויטער
דאָס בלאַנדע קעפל זיך געמענטשט.
פון יענער זייט האַב איך באַטראַכט עם —
און עם פון יענער זייט געבענטשט.

ד ע ר פ א ד ע ס פ ו ן ש ו ן י י ג ן

האַט געזאָגט רב שמעון בר יוחאי
צו אלעזרן זיין זון :
מחשבה האַט דאָך אויך
דיבור, קול און קלאַנג,
טרייב זשע קול פון זיך און קלאַנג,
טרייב אַפילו פון געדאַנק,
שווייג טיף, שווייג הויך, שווייג לאַנג,
שווייג.

געשוויגן האָט אלעזר,
געטריבן קול און קלאַנג.
געשוויגן האָט אלעזר,
געשוויגן טיף, געשוויגן הויך, געשוויגן לאַנג.
דערנאָך — געזאָגט אזוי :

בינה די מאַמע — אין אויבערשטן מקדש,
מלכות די טאַכטער — אין אונטערשטן מקדש...
מלכות די טאַכטער, כדי מלכות צו זיין,
מוז קליידער זיך באַרגן ביי בינה דער מאַמען.
וועמען זשע שיקט זי צו דער מאַמען ? מיך.

וואַרום אויבן מיט אונטן בינד איך צוזאַמען,
איך, דער בן-אָדם,
מיט אַן איינציקן פּאָדעם —
דעם פּאָדעם פון שווייגן.

פּראָגער מ'ה'ל-שול

דער שמש ריגלט אויף.
מיר נידערן. עם דרעמלט
דער גולם דאָ — און ס'קומט
צו חלום אים דער דעמל ט.

און יידן אין צילינדערם
זינגען אַלמע פּסוקים.
זיי זעען נישט דעם גולם.
שטיי איך און באַקוק אים.

ער ליגט אַהינטער טרעפּ —
אַ מישונג אַ געהיימע :
געמישט איז ער פון מענטש,
פון מלאך און פון בהמה.

א פויסט אונטערן קאפ.
ס'באוואכט א נאכט פון בליי אים.
שטיוואלעס פוילן שווארץ
אויף ריזיקע רגלים.

און אים צוקאפנס — מיוז.
זיי לויפן נישט. זיי גליווערן.
וואס טראכטן זיי? צי וועט
שוין קיינמאל דא נישט פרי-ווערן?

דער גולם ליגט. און ס'קומט נישט
מהר"ל אים וועקן.
שא, הארץ דוך איין: צי קלאפט נישט
ערגעץ שוין זיין שמעקן?

ער קומט צוגיין און ברענגט
א נייעס שם-המפורש
און שמעלט דעם גולם אויף
און מאכט אים צו זיין יורש.

און שמעלט דעם גולם אויף
און מאכט זיין פנים שטראליק.
יא, ס'קומט א צייט — און ס'ווערט
דער גולם מהר"ל'יק.

נאָר זיין וועט יענער נם
דער מאָרגן-נם די קינדער'ס.
איצט דאווען דאָ נאָר טוימע
מאַטעס אין צילינדערס.

1921, אָג, 19

א לאנד-הויז אין שטאט ניו-דזשויז

ווי אומרעאל איז דאס רעאלע,
אויב אין ניינצן הונדערט פערציק פיר,
ווען שרפה-אש באדעקט די וועלטן אלע,
קען איך עפענען א מיר
און פון מיין אייגענעם בלוטיקן טויט
אנטלויפן אין א הויז פון צייטן האלב-פאטריארכאלע
געבויט אין אכצן הונדערט זעקס.
אנטלויפן — און לאזן זיך שפאנען דורך צימערן,
וואו דורות פאר מיר האבן מענטשן געשפילט
די שפילן דער תאוהס, דער האפנונגס, דער שרעקס.

א הויז צווישן בויער און בלומען.
צום זעלביקן זומער
האבן אויגן ארויסגעקוקט דורות פאר מיר.
אוועק זיינען תאוה און האפנונג און שרעק,
נאר דער זעלביקער זומער
פארבט דעם זעלביקן הימל מיט בלויען קאליר.

באלאגערט פון בינען
וויגן זיך דרויסן געוויקסן,
און אינעווייניק, ביי שמילע קאמינען,
דרימלען פארצייטישע ביקסן.
א שווארצער קדמון — א טאפ. א געשמעל
צום שפינען פלאקס — און נישטא מער די האנט,
וואס האט געשפונען.
וואס נאך? א האלענדישער אויוון אין וואנט.
א גרויסער ברייט-בייכיקער דעמידושאחן —
אמאל פלעגט מען זויפן פון אים ראם —
שטייט גלאנציק און פוסט.

דער פארגאנגענהייט'ס תהום
גלאַצט צום זומער אַרויס דעם באַזונטן.

אַ גרויסע קאַמער אונטן.
ווי אַ שפייכלער זעט זי אויס.
פאַרשפאַרן פלעגט מען דאָ אַמאַל
ווידערשפעניקע קנעכט.

ביימאַג איז נישט שלעכט :
כ'הער זיך צו צום הייסן קאַנצערט
פון דער ערד,
און צום וואַסער גיי איך,
ווען די זומער-זון קלאַפט איבערן קאַפּ צו שטאַרק
מיט איר שווערן גאַלדענעם האַמער.
נאָר אין די נעכט
הער איך ווי פון אונטן, פון דער קאַמער,
פון דאַרט, וואו הונדערט אַלמע זאַכן שמייען,
טראַגן זיך געשרייען
פון קנעכט, פון געפייניקמע קנעכט.

געשריבן אין העמפּטאָן - טאָונשיפּ

איבערן פענסטער, אין דער נאַכט פון אויגוסט,
איז געהאַנגען דער לכּנהם זילבערן בילד.
פאַרן פענסטער, אין דער נאַכט פון אויגוסט,
האַט ס'גרילוואַרג ווילד געשפּילט —
אַ קאַכיקע קאַפעליע מוזיקאַנטן.

אַ גרילעכץ ווי דאָס פלינקע שאַרפּן מעסערס אָן אַ שלייפּשטיין ;
אַ גרילעכץ ווי דאָס רייסן מעשה-כעסן אָן אַן אויפהער
אַ דינע, דינע, דינע סטרונע ;
אַ גרילעכץ ווי דאָס זידעניש פון הייסע וואַסער,
אַ גרילעכץ ווי אַ שאַס פון ווייטן רעגן ;

א גרילעכץ ווי א זינגענדיקע זעגעניש פון זעגן,
 א גרילעכץ ווי דאס מידע מאַלן פון א מיל,
 א גרילעכץ ווי דאס צימבלעניש פון צימבלען אַלערליי.
 נאַר מיטאַמאַל, אין מיטן דעם געשפיל און דעם געגריל,
 צייטנווייז צעשניטן פון א פויגלשן געשריי,
 האָב איך פאַרנומען זילבן האַרבע צוויי —
 און דער בעל-דיבור איז געווען א פויגל.
 ער האָט זיין וואָרט געחזרט נאַכאַנאַנד,
 נישט קיין שרייער און נישט קיין מוזיקאַנט;
 א שליח פון א וויי, וואָס שרייט נישט,
 פון א וויי, וואָס זינגט נישט,
 פון א וויי, וואָס רעדט —
 א טראַגישער פראַזאַאישער פּאַעט.

ק אַ פ ו י ר

די בוימער אינעם וואַסער קוקן קרום
 אויף די בוימער, וואָס באַפעלקערן דעם ברעג:
 אונדז, אמתדיקע, מאַכן נאַריש נאָך
 לצים קאַפּויריקע אין גרינע רעק;
 לצים קאַפּויריקע און טרויריקע,
 צעשוּיבערט מרה-שחוריקע,
 פול מיט שאַקל און מיט פּלאַפּל און מיט שרעק
 פאַר זעגן און פאַר העק.
 אין וואַסער זיצט א זון און רעדט צו זיך
 פון דער זון, וואָס הימלט אויבן-אָן:
 האָט ליכט ביי מיר געבאַרגט — און איז דאָך נאַר
 א נאַכט, וואָס טוט אין טאַניקייט זיך אָן.
 א נאַכט איז זי א טרויריקע,
 א נאַכט א מרה-שחוריקע,
 פול מיט פּחד טאַמער מאַן איך אויף דעם חוב,
 טאַמער גייט זי אַרונטער —
 און איך גיי אַרויף.

א י ו ב י ל י י

אויבנאָן איז געזעסן אָן אַלמער נאַר,
פון צעטרענגנקייט רויט זוי אַ סאַמאָוואַר :
דער יוביליאַר.

אַרום אים האָט געפלאַצט מיט געטרעסק און געברויז
דאָס ווערטל ג ר ו י ס .

ס'האַט געלאַכט אים אין פנים אַריין אַ נאַכאַל :
ס'וואַרט ג ע נ י אַ ל .

אַ לאַך און אַ טרעסק, אַ פלאַץ און אַ קנאַל :
גרויס — געניאַל — גרויס — געניאַל —
געניאַל.

פון אַ ווינקל זאַל
האַט געקוקט איינער שטאַר
צום יוביליאַר.
געקוקט, געטרעכט, געבלייבט, געגרויט :
דער ט ו י ט .

א מ ע ש ה

אַמאַל איז געווען אַ מעשה,
האַט די מעשה גענומען פרעגן
אַ קשיא אויף אַ מעשה —
אויף זיך אליין אַ קשיא.

האַט געזאָגט די מעשה :
וואָס איז עס פאַר אַ מעשה ?
געפין איך נישט דעם תירוץ,
טו איך זיך אָן אַ מעשה.

און זי איז געגאנגען זוכן
איבער דער ערד א רש"י,
ער זאל איר באשיידן די מעשה,
פארענטפערן די קשיא.

האט זי געפונען רש"ם,
האבן געענטפערט די רש"ם,
איז פון די אלע ענטפערס
געווארן א ים מיט קשיות.

האט זיך צעוויינט די מעשה:
איך האב געפרעגט א קשיא,
זיינען געווארן קשיות—
וואס איז עס פאר א קאשע?

בלאנדזשעט ביז איצט די מעשה
און פרעגט: וואס איז די מעשה?
וואס א מאג מער קשיות—
ס'איז אן אן עק די מעשה.

און אלע וועלטן וויינען
און אלע דורות דערציילן
די מעשה מיט דער מעשה,
וואס האט געפרעגט א קשיא—
א קשיא אויף א מעשה,
א קשיא אויף א מעשה.

ב י י ס ל י י ע נ ע ן א פ י ל א ז א ם ף

דער דענקערישער חסר-דעה
זוכט פארמולעס פאר מין געוויין.
ער שמעלט טערמינען אויף א מאה,
קומט מיט זיין שפרוך און זיין קמיע.

פארוואנדלט גאט אין אן אידייע,
נאר איך — איך וויין : כ'דארף גאט אליין.

ווי קראנקע קינדער זיינען ביכער :
עס שמילט א צאצקע זייער וויי.
דער שכל איז א מארעוויכער,
דער פילאזאף — א בלינדער קריכער.
א גאט, קום ראטעווע וואס גיכער,
ווייל איך פארגיי, ווייל איך פארגיי !

פערזן וועגן נס און נסיון

ווי טוי באגיניקער, פרומער, פריער,
איז די מעשה מיט ר י ק נ ב א ק ע ר דעם פליער.

פייגל, צוויי פייגל אין פארכטיקע שעהן :
איין פייגל — נס, דער צווייטער — נסיון.

אין זכות פון א מענטשנס תפילות און טרערן
פליט אן דער ערשטער, א קרבן צו ווערן.

עס שיקט אים די האנט, וואס צעטיילט מתנות,
צו א מענטש אויף איין ברעמל אין ים-אוקינוס.

ער שטייט אויף זיין אקסל, דער פייגל פון נס.
טויט מיך, פארהונגערטער ! נעם מיך און עס !

און אט — פון טויט ווערט לעבן געבארן :
דעם פייגלס טויט איז לעבן געווארן.

דערנאך אבער קומט א פייגל א צווייטער —
ער קוקט, ער ווארט, אויף זיין אקסל שטייט ער.

נאָר אימגעקערט האָט ער צום הימל דעם בלאַען
דעם פויגל דעם צווייטן, וואָס איז נסיון.

ער, אויף איין ברעמל אין ים אוקינוס,
האָט מיט רחמנות באַצאָלט פאַר רחמנות.

וואָס וואָלט געווען, ווען ער זאל טייטן
דעם פויגל פון אויספראַוון, דעם פויגל דעם צווייטן ?

דער טויט וואָלט געזאָגט : נישט ווערט די חסדים.
דער נס וואָלט געשטאַרבן — און מיט אים דער בן-אדם.

ווען יאוש קראַקעט : אַן רחמים פאַרגעס,
קומט תמיד צופליען דער פויגל פון נס.

נאָר אז דו שטייסט דעם נסיון נישט ביי —
איז דער נס פאַרביי און דו ביסט פאַרביי.

דרום לערן, דו אהרן, דעם סוד און דעם רמז
פון דער פאַעמע איבער פאַעמעס,
וואָס האָט פאַסירט אויף אַן אמתן אמת.

און שטיל אויף נס און נסיון טו האַרן,
און גרייט דיין האַרץ צו גאָט און געפאַרן,
און ווייס און שווייג —
שווייג, ווי סע שטייט : וידום אהרן.

1943

אַ ג ע ז ע ג נ ס

קלעזמאַרימלעך ליבינקע,
טייערע, זיסע,
שפילט מיר אַ ביסעלע
קודם המיתה.

שפילט א געזענגנס,
נאָר שפילט אָן געוויין.
אויך איך האָב געקלעזומערט,
איצט קלייב איך זיך גיין.

נישט פון דעם וואָרעם
טוט שפילן, קלעזמאַרים,
קלעזמאַרימלעך זיסע!
זון איבער קברים,
א קינד אויפן אָרעם —
דאָס טוט מיר אויסשפילן
קודם המיתה.

וואָס איז אַ מת?
א קינד צווישן קינדערלעך.
גאָט ברוך הוא
גרייט צו פאַר אים ווינדעלעך.
א מענטש גייט אַוועק,
א מענטש קומט אַפּער,
אַזוי ווי דער סמיק
גייט אַהין און אַהער.
אַזוי ווי דער סמיק
אַהין און צוריק,
אַזוי ווי מוזיק,
אַזוי ווי מוזיק.

הייבט-זשע די אַרעמלעך,
שפילט מיר, קלעזמאַרימלעך,
האַרציקע, זיסע!
זון איבער קברים,
א קינד אויפן אָרעם —
ד אַ ס טוט מיר אויסשפילן
קודם המיתה.

א הויז אויף ריווערסייד דרייוו

צום אנדענק פון י. י. זינגער

א וואַלקן איז געבליבן שמיין איבערן האַדסאַן,
אן אַוונטיקער וואַלקן ווי אַ בלויער באַרג.
אונטער אים — ניו-דזשורזיס פייכטע פייערן:
זיי טוען זיך זייערן
טרערנווייז אין טיך אַריין.

צום האַדסאַן אַרויס
שמיט אויף ריווערסייד דרייוו אַ הויז.
פאַרנאַכט, קעגנאיבער ניו-דזשורזיס פייערן,
גליווערט עס בלייערן,
פאַרשמאַרט אין אַ קלער.
כ'האַב אַ חבר געהאַט דאַרט, אַ חבר אַ טייערן —
איך האָב אים נישט מער.

בענקט נאָך אים ס'הויז און עס קלערט:
אפשר וואוינט ער אויף יענער זייט,
אויף דער בעסער-זייט, דער שענער-זייט,
אין אַ הויז אַ שענערן, אַ נייערן.
אויף יענער זייט זוכט עס אים,
צווישן די פייערן.

אויף אַ סענעטערי

ס'לאַזט אים אין קבר אַראָפּ אַ מאַשין.
לאַנגזאַם פאַלט ער אַרונטער.

ברוגזדיק וואַרטן די קאַרם:
ענדיקט דעם פאַרם,
מיר ווילן אַנטלויפן —
אין שטאַט איז בונטער.

אַט באַלד. אַט באַלד.
אַ רגע וואָרט אונטער.

די בלומען אָהער!
מע זעט אים נישט מער—
ער איז שוין אַרונטער,
אינגאַנצן אַרונטער.

די באַבע פאַרט פון אַ חתונה

צוריק פון אַ חתונה.
פינצטער אין בויד.
ס'גייט זיך די באַבע
אין דרימל אַ הויד.

דעם נעפל דעם ווייסן,
וואָס שליערט אין
אַ באַגינען אין רייסן,
גייט זיך נישט אין
דעם ווינט צו צערייסן.

ווייס אויף די פעלדער
און פינצטער אין בויד.
ס'גייט זיך די באַבע
אין דרימל אַ הויד.
זי האָט זיך דעם שלאָף
ווי אַ הינדל פאַרטרויט;
ער טריפט איבער איר
אַזוי זאַנפט און באַטויט.

דעם נעפל דעם ווייסן,
וואָס שליערט אין
אַ באַגינען אין רייסן,

גײַט זיך נישט איין
דעם ווינט צו צערייסן.

ס'גײט זיך די באַבע
אין דרימל אַ הויך.
די חתונה — אױס ;
באָגינען פאַראױס,
באָגינען און מױט.

זאָגט דער באָגינען :
די באַבע איז געווען
אַ קליינע מױד ;
ווי דער נעפל ווייס,
נאָר אַמאָל געווען
ווי אַן עפל רױט.

וועט פריש זיין ווידער, —
ענטפערט דער מױט.
ער זעצט זיך אַריין
צו דער באַבען אין בויד
און גלעט די קנייטשן
אויף איר אַלטער הױט.

דעם נעפל דעם ווייסן
(ער הענגט אויף צופלייסן
און הינטער אים וואַרט
די זון) וועט צאָרט
דער מױט צערייסן.

אַ טױטע פּעל

מאַנהעטן. זונטיק. זון. איך גיי אַרויס
און זע ביים טראַטואַר אַ געלבלעך-גרויס :
דאָס שמאַלע פעלכל פון אַ מױטער מױז.

אין פולער גרויס
ציט זי זיך אויס, די גאס. א פרעכע רויו
ברענט אין א נעגערס לאץ. א יונגער פרויס
געלעכטער רייצט זיך : כ'זאג אייך גארנישט אויס.

צי ווייס די גאס, אז זי איז בלענדונג בלויז,
אז זי איז בלענדונג בלויז און פוסט געברויז
ארום דעם טויטן פעלכל פון דער מויז,
ארום דעם שמאלן פעלכל פון דער מויז?

פארט. מוזיק. פון פענער דאס געפאך.
קארס בלייבן שטיין און קינדער לויפן נאך.
כ'קוק ערגעץ אנדערשוואו אין מיטן קאך :
דארט, ביים טראטואר, וואו ס'ליגט די פעל,
איז גאטס געהיימע שוועל.

א נאכט-ליד

רייף זיין איז אלץ
(האמלעט)

די גארטן-גרייל פייפט,
סעפטעמבער-הימל רייפט,
זיינע שמערן גרינען.

צום שלאפן רייפט,
אין שאטן פארשטייפט,
די ערד. עס פייפט
די גרייל ביז באגינען.

ס'הארץ הערט
און באגרייפט :
אויף הימל און ערד
ווערט איינס נאך באגערט --
רייפקייט צו געפינען.

ס'הארץ הערט און באגרייפט,
סעפטעמבער-הימל רייפט,
די גארטן-גרייל פייפט
ביז באגינען.

ד א ט פ ע נ ס ט ע ר

דער שטיין ביים וועג, אט דער אלטער תם —
זיין יחוס ווייס איך, איך קען זיין שטאם:
זון איז זיין מאמע, זיין ברודער — דער פלאם.

אט דער איינזאמער בוים, דער פארשטוממער רוף,
דער פארגליווערטער פלי — ער איז א פרוואו
צו פארוואנדלען גאט'ס ווארט אין א גרינעם גוף.

און איך, ווען איך שטיי און טו קוקן אויף זיי —
בין ס'פענסמער, דורך וואנען גאט קוקט אויף די צוויי.
איך בין נאך גרעסער, געהיימער ווי זיי.

ד ע ר ט ו י ט

דורכ'ן באס צווישן גרענד רעפידס און דעטראיט
האב איך געקוקט, געזען ווי ס'לויפט דער טויט.
ער האט זיך פאר מיין בליק געטאן א טראג
אין הארבסטיק-דייכן רוים,
מיט פאקלען העל געצונדענע אין מיטן טאג:
ברענענדיקע ביימער.

כ'האב יענע-וועלט געזען אויף דער-וועלט ברענען.
ס'האט זיך דער טויט געלאזט צו מיר דערקענען
אין פייער שבפייער, הוד שבהוד.

האַב איך דעם טויט
 געבענטישט צווישן גרענד רעפידס און דעמראַיט
 און האַב באַגריפן מיט'ן אויג, מיט בלוט און הויט,
 דאָס אַלטע וואָרט פֿון טיפּזיניקע אַבות:
 טוב מאד —
 זה המות.

ה א מ ל ע ט

וואויל דיר, פאַטער! געלעבט אויף אַן אמת, טויט אויף אַן אמת!
 בין איך דעם לעבנ'ס? דעם טויט'ס?
 כ'ווייס נישט וועמען.

פון גאַט'ס צעבראַכן געשיר,
 גייסט פון מיין פאַטער, קיין מעשים נישט מאַן.
 קוק מיך אַן:
 איך שטיי ביי אַ שאַרבן און פּילאָזאָפּיר.
 ווען ווייט אַרום מיר
 פאַלן וועלטן און שרייען —
 וואָס טו איך? כ'דעקלאַמיר
 טיפּזיניקע ריידערייען.

משוגע-קראַנק,
 דער קאַפּ באַנדאָזשירט מיט נאַסע טיכער,
 אַזוי האַט די וועלט זיך געוויזן צו מיר
 און געגעבן מיר טיכער.

טיכער, טיכער, טיכער.
 זיי האַבן אַזוי מיך צעמישט,
 אַז כ'ווייס נישט אויף זיכער:
 בין איך דאָ, צי נישט?

זיין אָדער נישט-זיין ? איז דאָס זיין אַ זיין ?
 וואָס איז דאָס זיין און וואָס מאַכט מען דערמיט ?
 וואָס קען דאָס זיין,
 וואָס איך, האַמלעט, דריי זיך אַרום אינדערמיט ?
 און ווער איז הבל ? און וואָס איז קין ?
 און וואו איז די בריק צווישן איך און דו ?
 און וועלטן פאַלן, וועלטן בעטן, וועלטן שרייען :
 מ ו !

1936

ק ע נ י ג ל י ר

אַז דו ביזט רייך און קעניגליך, ווי איך,
 האָב איך אין מיין קעניגשאַפט געדאַכט.
 אַז דו האַסט מאַכט,
 האָב איך אין מיין מאַכטיקייט געטראַכט.
 נאָר איצט, אין אַט דער שטורעמדיקער נאַכט,
 ווען איך שטיי פאַר דיר צע'טענה'ט,
 גאַפסטו דורך די אויגן פון אַ לין
 און בליצסט אויף מיר פאַרפייניקט.
 פּרעגסט צוגלייך מיט מיר,
 דעם מלך ליר.

די וועלטן, דיינע טעכטער,
 וואַרפן דיך אַרויס הינטער דער טיר,
 און עלענט שטייסטו, אַ פאַרשוועכטער,
 ווי איך, ווי ליר.
 ווער וועט אַריינגלאָזן ? ווער דאַרף דיין קומען ?
 קלאַפסט אַן צום מענטש —
 פאַרנומען !
 דאָ דאַרף ער ציילן ס'ביסעלע מזומן,

דא זינדיקן מיט ווייבער, דא פארברענגען צווישן לייט,
און אט גאר דארף ער הרגענען א ברודער —
נישטא פאר דיר, הער גאט, קיין צייט.
נישטא קיין צייט.

פלוצלינג, ווי איך שטיי אזוי און טענ'ע,
דערזע איך, אז מיין טענה איז אויך דיינע.
פרעגסט צוגלייך מיט מיר,
דעם מלך ליר.

ווארשע, 1936

נו ע ל א ז ט נ י ש ט

מ'וואלט געקאנט שטארבן, נאר מע לאזט נישט.

ס'קומט צוגיין רחמנות
מיט א לבנה'ס
פרום געזיכט —
און לאזט נישט.

די ליבע קומט אנטקעגן;
ווי א זון מיט א רעגן
וויינט זי און לאכט —
און לאזט נישט.

אין א ווינקל שטייט די תפילה;
איר ברעם איז פייכט,
דאס פנים לייכט,
די ליפן שעפטישען: גאט פארלאזט נישט.

מ'וואלט געקאנט שטארבן, נאר — מע לאזט נישט.

א

זאגט דער רבי רב מאַמעניו :
 א גוט מאַרגן דיר, גאַמעניו !
 ראָד סטאַראַטסיאַ ! גיב אַ פּריקאַז —
 וועט מען טאָן כדין וכדוּת.

צדיקים ילכו בם
 ופושעים יכשלו בם.
 בים, באַם, בים-כירי-באַם —
 צדיקים ילכו בם.

ב

זאגט דער רבי רב מאַמעניו :
 אַ גאַט העלף דיר, גאַמעניו !
 דער טאַג איז היים, די מלחמה איז שווער,
 נאָר מע לאַזט נישט אַרויס ס'געווער.

צדיקים ילכו בם
 ופושעים יכשלו בם.
 בים, באַם, בים-כירי-באַם —
 צדיקים ילכו בם.

ג

זאגט דער רבי רב מאַמעניו :
 מע האַרעוועט, גאַמעניו !
 די סימרא-אחרא איז שטאַרק אין כעס,
 אַבער מע טומ דיין פּריקאַז.

צדיקים ילכו בם
 ופושעים יכשלו בם.

בים, באַם, בים-בירי-באַם —
צדיקים ילכו בם.

ד

זאָגט דער רבי רב מאַמעניו:
אַ גוט נ'אָוונט דיר, גאַמעניו!
מײן טאָג איז אַוועק, איך האָב אַליץ געמאַכט —
גיב מיר אַ שטילע נאַכט.

צדיקים ילכו בם
ופושעים יכשלו בם.
בים, באַם, בים-בירי-באַם —
צדיקים ילכו בם.

מ א ר ג נ ש ט ע ר ן

כ'בין אויפגעשמאַנען היינט פאַרטאָג,
האַט זיך געמאַן צו מיר אַ טראָג
די תפילה פון דעם מאַרגנשמערן,
וואָס האָט געוואַרט אויף מאַרגן-ווערן.

געדאַוונט האָט דער מאַרגנשמערן,
דער פייערדיקער מאַרגנשמערן,
און ס'איז אַזוי געווען זיין זאָג:
כ'באַגער נאָר איינס — ס'זאל מאַרגן ווערן;
כ'באַגער נאָר איינס — פאַרבאַרגן ווערן.
קום, ווער דער קבר מיינער, טאָג!

א פ ר ו י

דעם ערשטן —
האַט זי ביימאָג פאַראַכט
און ליב געהאַט ביינאַכט.

צווישן טאג און נאכט
האט זי אים פארלוירן.

דעם צווייטן —

האט זי בייטאג געאכט
און פיינט געהאט ביינאכט.
איינמאל אין א נאכט
איז זי פון אים אנמלאפן.

דעם דריטן —

האט זי בייטאג פארעכט
און פיינט געהאט ביינאכט.
ער האט געהייסן מיסטער גימפל.
ס'האט גארנישט איבערראשט אים. אויף אלץ האט ער געזאגט :
אימ'ס סימפל, ווערי סימפל.

נאר ענדלעך האט אויך ער געהאט אן איבערראשונג.
ס'איז געווען נישט לאנג צוריק.
ער איז אריין אין באד-צימער זיך וואשן
און זי געפונען הענגען אויף א שטריק.

גאָט, דו האָסט אױפֿגעהערט גלויבן אין מיר

נאָט, דו האָסט אויפֿגעהערט גלויבן אין מיר,
נאָט, דו ביסט כּופּר, ביסט כּופּר אין מיר —
קריך איך אין אָפּגרונט אויף אלע פּיר
און ווייס נישט, ווי קריכט מען פּון אָפּגרונט אָפּיר.
איך ווייס נישט, ווי קומט מען, ווי קומט מען צו דיר.
זינט דו האָסט אויפֿגעהערט גלויבן אין מיר,
איז אָפּן מיין תּהום און פּאַרשלאָסן דיין טיר,
פּאַרשלאָסן דיין טיר.
וואָס טוט מען, זאַלסט אָנהויבן גלויבן אין מיר ?

בל-זמן דאס ליכטעלע ברענט,
 קען מען נאך אלץ פארריכטן.
 (ר' ישראל סאלאנטער)

ווי לאנג מע ברענט דאס ליכטל,
 לאזט זיך נאך אלץ פארריכטן.
 נאך ווער קאן פארריכטן א לעבן,
 וואס ווערט פארשווענדט אויף דיכטן ?

זינד פון ווערמער און בילדער,
 נאכט-זינד פון מיין נשמה !
 אויף יענער וועלט וועל איך קומען
 א ווערמערדיקער טמא.

באגלייט פון מחנות ווערמער,
 ווי מחנות ווילדע פליגן,
 וועל איך בלאַנדזשען אויף יארידן,
 וואו שדים פארקויפן ליגן.

פון שד צו שד וועל איך שלעפן
 מיין שטרויכל-פוס דעם מידן
 איבער די קראמען פון בלענדווארג,
 איבער די פוסטע יארידן.

ביז וואַנען צום טייוול, דעם בלענדער,
 וועט זאָגן גאָט: באַפּריי אים !
 און פון דער דיכטונג'ס מצרים
 וועל איך קומען אין לאַנד פון לענדער,
 וואו שטילקייט אָן ריר, אָן ענדער,
 זיצט אין אייביק ווייסע געווענדער.

אָט די גאַנצע געשיכטע,
 וואָס מיר רופן וועלט,
 וואָס מיר רופן מענטש,
 וואָס מיר רופן געשיכטע,
 מוז זיין אין תּוֹךְ
 אַזוי מורא'דיק פשוט,
 אַז ווען מיר וועלן
 הויבן דעם שלייער —
 וועלן מיר לאַכן זייער
 און וויינען זייער
 און פאלן גאָט צו די פּיס:
 זע נאָר, זע,
 ווי פשוט דאָס איז!

צו ם לעצטן שאַטן

פון יעדער פּרוכט
 האָט מיין גומען שוין פאַרזוכט —
 און ס'איז געבליבן
 בלויז דאָס ליד,
 וואָס ווערט פאַר קיינעם נישט געשריבן.
 ס'ליד פאַרשלים איך
 אין דער שטרענגקייט פון דער שיינקייט
 און מיין גאַנג
 צום לעצטן פאַנג
 גיי איך אין אַליינקייט.
 איך גיי אַליין,
 מייד אױם אַ צווייטן:
 קיינער קאָן מיך נישט באַגלייטן.

מען קען פון קיינעם
נישט זיין באגלייט,
מע גייט נישט אינאיינעם
ווען מע גייט
דאס שווערע גיין
צום לעצמן שאטן,
וואס ציט די דראטן
פון יא און ניין.

ווארשע, 1936

ד ז ש ע ס י ק א

ס'האבן שיילאק'ן ווינטן ביים קאפטאן געריסן,
זיין באַרד האט געצימערט.
א פינסמערער הימל האט צאָרניק געפימערט
משוגענע וואַלקנס.

און דזשעסיקא, די טאכטער, איז ערגעץ געלאָפן
מיט לאַרענצאָן, דעם בלייכן פאַרפירער,
געלאָפן בלינד צו דער ליבע צו אירער,
און ס'האט זי מיט דונערס געיאָגט אַ כל-נדרי,
ס'געזאָנג וואָס רודפ'ט געשמד'טע.

ס'האט איר האַרץ ווי אַ צונג פון אַ שלאַנג זיך געוואַרפן.
איין העלפט האט געשריגן: לאַרענצאָ!
די צווייטע העלפט: טאַטע!

ש ל א פ ו

און אַמאָל טו איך תפילה אַזוי:
דריי מיך אויס מיטן פנים צום אייביקן צפון.
לעש מיך אויס מיט איין בלאַז
און לייג מיך אין אַפגרונט שלאָפן.

צעמראג מיינע ווענט
מיט איין ווענד,
קער
מיט איין קער
מיך אום
צום
אור-ההום דעם גרינעם —
און אינעם
אינגעווייד זיינעם לייג שלאפן.

נישט וויין איבער מיר און נישט ווייטיק.
קלאג איז נישט נייטיק.
לאז שלאפן.

קוק אן: ווער בין-איך און וואס?
קאנסט מיך אפילו נישט שמראפן.

פרוב מיך נישט אויס מער. נאכוואס?
כ'בין אן שוין און אן וואפן.

לעש מיך אויס מיט איין בלאז —
און לייג מיך אין אפגרונט שלאפן.

ווארשע, 1938

אויסטערליש

אלץ אויסטערלישער ווערט
מיין גאנג דא אויף דער ערד:
פון הימל הענגט א שווערד,
פון אפגרונט ווינקען בלומען.

רויט-בלומיק האט געבליט
דער הימל איבער מיר

ווען ס'פלעגט זיין זון אראָב
און ווען זי פלעגט אַפיר.
דער אַכגרונט האָט געהיט
אַ לויערדיקע שווערד.
און איצטער איז פאַרקערט,
און ס'שטרויכלען מיינע טריט
און ס'קלעבט מיין וואָרט צום גומען.

איך ווייס נישט, וואָס באַדייט
דער אויסטערלישער בייט,
נאָר ס'גייט די שפּיל פאַרקערט :
דער הימל האַלט אַ שווערד,
דער אַפגרונט צערטלט בלומען.

אַלין מורא'דיקער ווערט
מיין גאַנג דאָ אויף דער ערד :
רויט רעדט דעם הימלס שווערד
צום אַפגרונט'ס קלוגע בלומען.

אַלין מאַדנער, מאַדנער ווערט —
באַלד לאַזט זיך אויס די ערד,
און איך, פון שרעק באַנומען,
בלייב הענגען צווישן שווערד
און בלומען.

וואַרשע, 1938

ע ל ט ג י ם ב י י ם י ם

ביים ברעג פון ים, וואָס זיינע כוואַליעס גיסט ער
אין שיינקייט מדברדיקער, מאַיעסטעטיש-וויסמער,
אַמעמט מיטן ריח פון די ערשטע שטאַפּן
און האַלט די אַרעמס אייביק אַפּן. —

ביים ברעג פון ים איז ליבע ווייטע, ערשטע,
פון גליק און אַנגסט באַהערשטע,
מיר אויפגעגאַנגען פונדאַסניי, זיך אַנגעטאַן אין גראַם
און זיך אויסגעמישט מיט ים.

ס'איז ערשטע ליבע מיר געקומען אויפן זינען,
ווען ס'האַבן כוואַליעס מיר גענומען גרינען,
ווי גרינס, וואָס צירט רואינען.

גרין ווי אַט די וועלן
פלעגן מיר אַמאַל די אויגן אירע העלן,
און ווי דער ים-ווינט, וואָס וועקט אויף אַ זעקסטן חוש,
איז מיר געווען איר קוש.

אויף רוקנס פון די טעג איז זי פאַרשוואומען
און מער שוין נישט געקומען.
עס האָבן זי די טעג אַהין פאַרטראַגן,
וואו ס'וויל שוין מער נישט טאַגן.
און איך—ביים ברעג—קוק צו, ווי אין אַ שוואַרצן אַרזן
שווימען מיינע יאַרן,
און זע דעם ים, ווי זיינע כוואַליעס גיסט ער
אין שיינקייט וויסער.

ל אַ נ ד ש אַ פ ט

די זון האַט פון מערב געשריגן.
ראַמעוועט, — האַט זי געשריגן.
דער וואַלד האַט געשוויגן.
ס'האַט בלוז אַ ווינט צווישן גראַזן געפויזמונט אַ ניגון,
אַ סענטימענטאַלן פאַרנאַכטיקן ליגן.
נישט געווען וואו צו קריגן
קיין הילף — און דער וואַלד האַט אַלץ שוואַרצער געשוויגן,
וואָס רויטער די זון האַט געשריגן.

מע איז זי פון הינטן באפאלן,
 און זי איז געפאלן,
 פארבלוטיקט אלץ טיפער און טיפער געפאלן,
 ביז זי איז פארפאלן,
 פארפאלן געווארן, — און שטאלץ איז געשטיגן
 איבער וואלקנס ווי טונקעלע שטיגן
 א פעטע לבנה מיט גלאנץ פון מעטאלן,
 מיט פרייד פון רשעים, וואס זיגן.
 גארנישט. דער וואלד האט געשוויגן.

ד א ס ד ר י ט ט

אויף א באנק זיצן פינצטערע צוויי.
 וועלטן אן צאל
 זיינען וואך צוליב זיי,
 די פינצטערע צוויי
 אויף א באנק אין א שווארצער אליי.

צוליב צוויי אויף א באנק
 דעקארירן די וועלטן א זומערנאכטהימל,
 פילן אים אן מיט געצאנק,
 ווארפן די וועלטן א זומערנאכטדרימל
 אויף ביימער, וואס שאמענען שלאנק,
 באפעלן די פעלד-גרילן שפילן
 (ווי שיכור זיי שפילן, די גרילן!),
 און לאזן לבנה-ליכט לאכיקס און ווייס
 שווימען ווי קריעס אייז
 צווישן צווייגן צעבליטע און שאטנס צעגליטע.

דאס אלץ טוען וועלטן, כדי
 פון די צוויי, פון די ארעמע צוויי,
 ארויסצובאקומען — דאס דריטע.

אין פעלד איז זי געזאנגען,
און ס'האבן זיבן זאנגען
פאר איר געקנימט.
און ווי זי איז געזאנגען —
זענען זיבן געזאנגען
געווען אין אירע טרימט.

די זון איז געהאנגען
ווי א פויגל, געפאנגען
אין א שטייג, וואס גלימט.
און ווי זי איז געזאנגען —
האבן זיבן זאנגען
זיך פארבענקט נאך שנימט.

און ווי זי איז געזאנגען —
האבן זיבן פארלאנגען
דערלאנגען נישט געקאנט,
נישט געקאנט זי דערלאנגען,
און פלאטערדיק געהאנגען
ביים האריוואנט.

און ווי זי איז געזאנגען —
איז מיין אויג געזאנגען,
געזאנגען נאך איר פוס.
ווען ס'פעלד האט זי פארשלונגען,
האט לאנג אין מיר געקלונגען
פון בועז און פון רות.

און ס'פרעגן אלע וועגן,
פארוואס איך בין אנטקעגן,
אנטקעגן נישט ארויס,

ס'געשמאלט פון די געשמאלטן
אויף אייביק צו פארהאלטן
און ברענגען אין מיין הויז.

ס'געשמאלט פון די געשמאלטן
אויף אייביק צו פארהאלטן,
באפעלן : נישט פארשווינד!
און מיט איר געבוירן,
און מיט איר געשמאלטן
דאס הייליקע קינד.

א ק א פ

ער האט מיט בלוט געטריפט פאמעלעך,
אט ווי מיט וואסער טריפט אן עמער,
און האט אריינגעברענט א בייזער
אין מידן אונטיקן דעמער.
געגלאצט אויף שטולן, אויף טאפעטן,
געקוקט מיט בלוטנדיקן חווק
אויף הויכע יוסט-געבעמע בעטן
און אויפגעלויכטן רויט און רויזיק.
און ווי א קינד אויף פיר געקראכן,
מיט שנרלעך בלוט באדעקט די דילן,
אין ווינקל לאנג מיט בלוט געבראכן,
געזעצט זיך צו דער פיאנא שפילן.
מיט געלע צארנדיקע ציינער
געקלאפט אין פיאנא, געבעטהאוונט,
געשפילט א שטורעמדיקע מעשה,
אדורכגעלעכערט וואנט און אונט.
דערנאך ארויסגעשמעלט דעם שפיגל
א צונג א צימערדיקע, שמאלע,
א ווארף געטאן צו די גארדינען
א בליק א הארבן ווי א קללה;

נאָר פאַר אַ פּרוי-פאַרטערט געבליבן
 פאַרגאַפּט, ווי פאַר אַ הויכן גילוי,
 געבענטשט די שטריכן פון איר פנים,
 געזופּט זיי לאַנגזאַם ווי נאַרגילע.
 און תּפילה טוּיאיקע געמורמלט,
 געבעטן גנאָד און זיך פאַרגעסן
 צוריק אין חלום פון די יאָרן,
 צוריק אין טאַגן פון די מעת-לעת'ן.
 און אַפּגעפאַרן מיט די שאַטנס,
 און אויסגעזען אויף זייער וואַגן
 ווי אַ גע'הרג'עטע לבנה,
 ווען ס'הייבן הימלען אָן צו טאַגן.

פון קעגנאייבער קלינגט מען אַריבער

פון קעגנאייבער
 קלינגט מען אַריבער
 צו אונדז אין די שטיבער,
 צו אונדז אין די שטיבער.

צום קעגנאייבער
 קוקן אַריבער
 די פענצער אַלע
 פון אונדזערע שטיבער.

אונדזערע ריגלען
 שרייען נאָך פליגלען,
 אונדזערע טירן
 ווילן דעזערטירן,
 ווילן זיך פאַרלירן,
 ווילן זיך פאַרלירן.

די ווענט אונדזערע לויפן
צו טעג, ווען זיי וועלן
אויפהערן פארשטעלן,
אויפהערן פארשטעלן.

אונדזערע שוועלן
זיינען רעבעלן,
ווילן ווערן וועלן,
ווילן זיך צעגיסן.

אונדזערע שלעסער
לאזן אונדז וויסן:
מ'קאן גארנישט פארשליסן,
גארנישט פארשליסן.

פ א ר ב י פ ל י

האט מיך אנגערירט, האט מיך אנגערירט,
ווען כ'בין אפהענדיק געבליבן זיצן,
ווארטלאז ווארטנדיק אין מיין לידיקייט,
ווי א פעלד אין גרויסע היצן.

צו דער טיפעניש פון מיין לידיקייט
האט קיין עמער נישט גענידערט.
יא-און-ניין-געפעכט האט זיך איינגעשמילט,
גארנישט האט געקידער-ווידערט.

ס'ליכט נישט אויפגעדרייט, ס'טראכטן אפגעשמעלט,
ווי א וואגן: ווייטער פאר נישט!
האט מיך אנגערירט, האט מיך אנגערירט,
בלויז אן אנריד — און מער גארנישט.

ס'איז אַ בלייז געווען, ס'איז אַ פלי געווען —
כאַטש ס'איז אַלץ אין מיר געשמאַנען.
דאָס איז זי געווען, דאָס איז זי געווען —
אַבער ווער איז זי? פון וואָנען?

האַט מיך אָנגערירט, האַט מיך אָנגערירט,
ווען כ'בין אָפהענדיק געבליבן זיצן.
איז אַדורך מיר, איז אַדורך דורך מיר,
ווי אַן אָונט-ווינט דורך שוואַרצע שפיצן.

א ליד פון טאגרוך

אַזוי, אַזוי, דו נאַר פון נאַרן,
אַזוי, אַזוי, דו נאַר, דו אהרן.
אלה תולדות קאַריקאַטור.
איז יאַרן, איז אומגליק, איז ליטעראַטור
אַריינגעוואַקסן ביסמו גאַרנישט אויף קאַטאַוועס,
און פאַרגעסן: אויף יענער זייט שוועל,
אויף יענער זייט שוועל,
וואַרמן די גוואַלדיקע ריכטער — די אַבות.

וועסט אַרויסוואַקסן, אַרויסוואַקסן צוריק
פון דעם אַלעם —
אַרונטערקוילערן, אַרונטערקוילערן פון זיך
די וועלט ווי אַ באַלעם.
אויף יענער זייט שוועל,
אויף יענער זייט טאַג,
זיצן די היטער פון דער וואַג,
וואַרמן די ריכטער.
און דו —
וואָס וועסטו זיי ענטפערן, דיכטער?

א צווייט ליד פון טאגבוך

איך ווייס דאך, ווי ווערטער ווערן געמאכט, —
ווערטער מאך איך אליין.

איך ווייס דאך, ווי ווערטער ווערן געמאכט
און וואס מען קאן פון זיי מאכן.
מען מאכט פון זיי בערג און מען מאכט פון זיי טאלן,
מען מאכט פון זיי בלוט און מען מאכט פון זיי זאכן,
קאלטע קרישמאלן און זילבערנע שאַלן,
הינט וואס הוילן און טונקעלע היילן —
מיר קאנט איר מיט ווערטער נישט צאלן!
מיך וועט איר מיט ווערטער נישט היילן!

נעמט אייך די ווערטער און גייט.
מאגיקער, נעמט אייך די ווערטער און גייט.
פלוך צו די רייד.
גיי אויף, גיי אויף, בילעריי
צו אלהים —
וואַיע, נשמה, צו אים
א ווילד וואַיעריי!

א דריט ליד פון טאגבוך

געפעלשט האב איך, געשיקטער, אין מיין שיקער.
ווי קאנען לידער אויסקויפן מיין חטא?
דעם וויין פארזוכט בלויז — נישט געווארן שכור.
נאך אלץ פאָעט, נישט מער ווי א פאָעט.

און וויי! זיך אויסגעמישט מיט זיי, מיט אלע.
א שווערע שטראַף, דו קיימטן-שווערע שטראַף!
מיט זיי צוזאמען פרעפלען זייער אַלף,
ווען דו אליין ביסט ווייט נאך תיו.

און שטיין אין קיך, וואו ס'פרעגלען זיך די ווערטער,
אליין זיין קאך און פיינט-האכן די קיך,
און שפעט באנאכט ערשט בלייבן זיצן א פארקלערטער
אין שטומען דיאלאג מיט זיך.

און זען אין פענצטער אויסגעשמעלט די שמערן
און הערן, ווי זיי טרייבן פון דיר שפאט,
למאי דו מוזסט נאך זיצן אלץ און קלערן,
אנשטאט אן פארכט ארויסצוגיין צו גאט.

ווייב, דורך איין פינצטערניש

ווייב, דורך איין פינצטערניש גייען מיר ביידע.
וואס מיר רופן ליבע — ווער ווייס, ווי עס דארף הייסן.
שמראף איז עס אפשר און גאנג צו עקידה.
נישט מען פרעגט ביי אונדז און נישט מיר ווייסן.

די נאקעטקייט פון גוף דיינעם איז גרויזאם-געשליפן.
ס'איז גלאטקייט פון א ים: אויף איר גייען מיינע שיפן
צום אפגרונט דעם אלטן, צום אפגרונט דעם טיפן.

א קינד יעסטו געבוירן און דאס קינד וועט שרייען,
א קינד ווי א לעבעדיק געווארענער רעיון.
דערשראקן וועל איך הארכן — און ווער וועט באשיידן,
צי רופט עס משיח אדער שרייט עס קיין?

פון דער ריגווערא

נאך איז דאס אומזיין נישט געווען און נישט דאס זיין,
נישט לופט-שפרייטונג, נישט הימל-שפרייטונג אויבן.
ווער האט די וועלט באוואכט און ווער איר גרענעץ
געצייכנט? וואו איז ים געווען, וואו ים-גרונט?

ס'איז טויט נאך נישט געווען און אויך נישט אומטויט,
ס'איז נאכט נאך נישט פארצן-געווען, כלווי אטעם,
אור-ערשטיקס נאר — און גארנישט מער.

בלינדע בלאנדזשעניש האט וועגן נאך געמאפט,
איינס איז נאך געווען דאס הויכע און דאס טאליקע.
מיטאמאל האט דרוק פון ווייטיק ברעניקן
אויפגעבראכן דאס פארזיגלטע,
א שפאלט-געמאן דאס שאליקע.

די ערשטע פון די ווערנדיקע איז ארויס די ליבע,
אור-שפראץ אויס די קערנער פון דעם וויסן.
אין די געדאנקען פון א מענטשנ'ס הארץ
האבן שפעטער אויפגעדעקט די ווייסער
ווארצלען פונעם אומזיין,
וואס פירן צו דער ליבע.

און דאך — די ווייסער —
וואס האבן זיי געפונען אויבן און וואס אונטן ?
שפראצונגען קוים-קוימיקע, דאך שוין פארצניקע,
דראנגען שוין אפערגעדרונגענע,
אין דער הויך — די צווייגיטיגט,
אין דער נידער — זעלבסטיקייט.

ווער אבער האט אנהייב'ס אנהייבונג באנומען ?
אליין די געטער
זענען שפעטער ערשט גענומען.
ווער האט אנהייב'ס אנהייבונג באנומען ?
ווער האט אור-אורעניש דערקענט ?
ער, וואס האט אפערגערופן די יצירה,
ער, וואס האט מיט העלקייטן פון העכסטן הימל
זיך געשפיגלט אין די שפיגלען אירע,
ער, וואס האט די וועלט פון זיך ארויסגעדאכט —

ער ווייס!
ער ווייס— און אפשר נישט.
זייל ער, וואס איז פון יענער-זייט פון יענע-זייטן אלע,
איז אויך מחויב פון וויסן.
ווי קאן ער אינעם וויסן זיך פארשליסן?

1936

אין דול הויז, אדער צווישן גאט און גארנישט

הער דאקטאר, איך בין גאט.
איר מעגט עס מיר פארגינען.
ווען כ'האב, נישט היינט געדאכט, געמענטשט,
בין איך כמעט ארונטער פונעם זינען.
נו, איז געשען א גליק און כ'בין געווארן גאט.

כ'בין אזוי מעכטיק, אזוי גרויס און גליקלעך!
ווייל איך— כאטש איך אן די ערד
און צעטראסקע זי אויף שטיקלעך.
זי איז עס ווערט— איר הערט?
זי איז עס ווערט,
דאס שטיק נבלה!
נאר מילא.

איך בין א גוטמוטיקער גאט.
איך האב רחמנות
אויף הינט אין גאס—
און אפילו אויפן ים-אוקינוס,
וואס אים איז, נעבעך, אייביק גאס.
איך, א גאט מיט יושר,
זאל נעמען און צעטראסקען אזא ערד?
זאל זי קומען אויף אנדערע הענט.
זאל זי גיין אין דר'ערד.

איך בין א וואונדערבארער גאט, הער דאקטאר.
 כ'האב רחמנות אויף דער גראער מאסע.
 ווער נאך ווייס ווי איך, וואָס ס'הייסט זיין מענטש?
 כ'בין אליין געווען פון אייער ראַסע.
 א מענטש צו זיין איז דאָך אַ בראַך אַזוינע,
 אַז כ'ווינטש עם נישט דעם ערגסטן שונא.
 כ'האב פשוט מיטגעפיל מיט אייער פאַרקעוואַטן מין.
 וואָס קענט איר וויסן, ס'אַראַ גוטמוטיקער גאַט איך בין!
 איך לאַז מיך אַנטאָן אַ משוגעים-העמד אַפילו —
 און שטיי אַזוי און האַרד ווי עם טוט צו מיר תפילה
 דער גאַרנישט.

ווער דער גאַרנישט איז?
 טאַקע ווידער איך, הער דאקטאר.
 קעניג גאַרנישט דער דרייצנטער בין איך.
 ניין, גאַרנישט דער אומענדלעכער.
 איך בין אַזוי נישט-זייעוודיק,
 אַז אַט-אַט — און כ'הער אַפילו אויף צו גאַרנישטן.
 כ'בין נישטאָ אין ערגעץ — כ'גאַראַנטיר! —
 און קיין שום ערגעץ איז נישטאָ אין מיר.
 דאָס איז דאָך אַזוי גוט, הער דאקטאר,
 נאָך בעסער ווי צו זיין אַ גאַט.
 שטעלט אייך פאַר: איך בין נישטאָ אויף קיין שום עולם.
 מ'קען מיך נישט געפינען בשום אופן שבעולם,
 ווייל כ'בין נישטאָ שבנישטאָ שבנישטאָ.
 קענט איר עם באַגרייפן?
 מיין גליק איז פשוט צום באַוואַנדערן.
 נאָר זייט מיך נישט מקנא, דאקטאר.
 ס'האַט מיך גענוג געקאַסט.
 כ'בין אַ געמאַזלטער און אַ געפאַקטער.
 ס'האַט אַרום מיר גענוג געדונערט און געבליצט.
 אַ, ווען איך דערמאָן זיך אין די פחדים פון מיין מענטשישאַפט,
 שוידערט מיך, אומענדלעכן גאַרנישט, ביז איצט.

נו, ס'איז שפעט. דער זייגער איז שוין איבערמארגן.
 מיר'ן זיך טרעפן אן אנדערש מאל, דאקטאר.
 כ'זועל שיקן נאך אייך דעם שמש.
 כאטש — ווי קענען מיר זיך טרעפן,
 אז כ'בין נישטאָ שבנישטאָ שבנישטאָ,
 נישטאָ בפועל ממש — ?

עפעס קוקט איר מיך אן אזוי נאָרישעוואַטע,
 ווי איר וואָלט נישט קיין אויגן געהאַט,
 נאָר צוויי שטיקער וואַטע.
 מ'טאָר אזוי נישט קוקן. מ'טאָר נישט.
 האָט נישט קיין פאַריבל. ס'שלעפערט מיך.
 כ'גיי מיך לייגן שלאָפן צווישן גאַט און גאַרנישט.

מ ע ר ד ע ר א ו ן ו ו ע ר ט ע ר

פון טאָג צו טאָג
 קען איך זיי אַלץ ווינציקער פאַרטראָגן,
 די ווערטער וואָס איך זאָג,
 די ווערטער וואָס אנדערע זאָגן.
 איבערפול די וועלט מיט וואָרט.
 איבערפול די ערד מיט מאָרד.
 נישטאָ אַזעלכע ערטער,
 זאַלסט קענען דאָרט אַוועק
 פון מערדער און פון ווערטער.

אַ מ ע נ ט ש פ אָ ר נ אַ כ ט

א

איך בין נאָך צו יונג, ס'זאַל זיך נייגן מיין קאַפּ
 צום לעצטן שוואַרצן דרימל,
 נאָר ס'פאַרפאַלגט מיך אַ לידל אַ סענטימענטאַלס,
 ווי אַן אַלמער וואָלס,

די אריע פון באראן קימל (*):
„קינדער מוזן שלאפן גיין,
ווען די זון טוט אונטערגיין“.

ווען מיין יינגעלע, קליין און בלאַנד,
וויינט אין דערבייאיקן צימער,
וואַרים די מאַמע צווינגט אים צום שלאַפּ
(ער זעט: די שוואַרצע שווימער,
די שאַטנס, רודערן שנעל צום ברעג) —
ווייס איך: זיין שרעק איז מיין אייגענע שרעק,
און קעגן פאַרנאַכטיקן הימל
ברום איך מיר פון מהשבות אַרויס
דאָס לידל פון באראן קימל:
„קינדער מוזן שלאפן גיין,
ווען די זון טוט אונטערגיין“.

אַ קינד האָט מורא פאַר דער נאַכט,
ס'וויל האַלטן די אויגן אָפּן.
קינדער ווילן נישט שלאפן גיין,
און ס'זינגען די פילאָזאָפּן
דאָס אייביקע ליד, אַז באַשר-בכּן —
דאָ וועט נישט העלפן קיין געוויין:
שלאַפן מוז מען, צי מ'וויל, צי ניין.
שלאַפּט איין דאָס קינד — און דערזעלבער סוף
קומט אויך אויף אים, דעם פילאָזאָפּ.

נאַר ס'טרעפט: כ'הויב דאָס אויג צו די שמערן אַרויף
אין מיטן מיין שרעק און מיין טראַכטן —
דערהערט זיך מיר אַן אַנדער ליד,
אַן אַנדער ליד,
אַ טרייסט פאַר דעם עולם-תּחתון:

(* אין דער אפערעמע: ציגוינער-באראן.

„קינדער מוזן שלאפן גיין —
נאָר זיי שטייען ווידער אויף;
זונען מוזן אונטערגיין,
נאָר זיי גייען ווידער אויף.
זאלן זיך קינדער און זונען נישט שרעקן:
דאָס לעבן קאָן זיך נישט עקן.“

ב

א חשבון-הנפש מאַך איך פאַרנאַכט,
איידער די ווייטקייטן ווערן פאַרמאַכט.

דאָס וואַסער, וואָס האָט צו דער זון געזונגען,
האַט זיך ביים מילנער צום קנעכט פאַרדונגען.

צו חברה קלעזמער אַוועק איז דער ווינט,
און נישט אומזיסט האָט דער קאַרן געגרינט:
ברויט איז געוואָרן פון דעם קאַרן.

און ס'איז בעאַטרימשע אַ וויכל געוואָרן,
און ס'איז בעאַטרימשע געגאַנגען צו קינד, —
און נאָר פון איינס איז גאַרנישט געוואָרן.
גאַרנישט, חוץ טינט:
פון מיין ביסל לעבן איז גאַרנישט געוואָרן.

ג

פון מיין ביסל לעבן איז גאַרנישט געוואָרן, —
רייד איך צו זיך פאַרנאַכט-צו.
קומט אָן פרוי נשמה און זאַגט אַזוי
(האַלב וויינט זי און האַלב לאַכט זי):

ווערן גאַרנישט, מיין ליבער פריינד,
איז נישט פון די קליינע זאַכן.

עם ווענדט זיך נאָר, וואָס מען מאַכט דערפון —
אוי, לאַזט זיך פון גאַרנישט מאַכן!

דער האַר האַט פון גאַרנישט אַ וועלט געמאַכט
אין טעג סך-הכל זיבן,
פון זיבן מאָל גאַרנישט אַ וועלט געמאַכט —
און דער גאַרנישט איז געבליבן.

עס שטערט דיר בלוז דאָס ביסל מינט
צום גאַרנישט צו דעם פולן, —
נ, גיסט מען עס אויס און מען ווערט אַ טייל
אינ'ם נול פון אַלע נולן.

פאַרנעם דאָס וואָרט פון דעם ווינט פאַרנאַכט —
ער זאָגט עס און ער ווייס עס:
ס'איז אַלץ נאָך אינ'דיק די וועלט,
ס'איז איצט ווי דענסטמאַל — בראשית.

ד

צום מערב קוק, פון מערב לערן,
און ווער נישט פאַר זיך אַליין דערשראַקן:
נאָך פייערן קומען שטערן.

און שטערן זענען לעצטע שמילקייט,
און רו פון טיפסטער איינציקייט
זאָגט אָן דיר זייער פילקייט.

ווי גאָט איז איינער אין צען ספירות,
אַזוי איז איינציקייט פאַראַן
אין אַלע דיינע סתירות.

דאָס אור-לעצט-איינציקע — דערשפיר עס,
דאָס פלעמלדיק-גלאַנציקע — פאַרליר עס,

אַט ווי דער מערב טוט פארלירן
קאלירן נאך קאלירן.

ח

איך הער —

אַ שטיין האָט זיך צערעדט :

„איך ליג

ביים שליאך

אַליין,

האַלב שלאַפיק און האַלב וואַך.

פאַרשוואַרצט, פאַרגרינט,

און ווינט

לאַזט גריסן מיך

פון איר,

דער ווייטער,

דער רויז

פון באַרג.

איר שוים

רופט שפעט, רופט פרי.

כ'וויל גיין —

נאָר ווי ?

איך בין אַ שטיין...

פאַרנאַכט-צו טרעפט'ס :

איך מורמל

מיט שוואַרצער לעפּץ

צו איר,

דער ווייטער.

נאָר אַרום מיר —

אַוונט געשלאַסענער,

אַן אַ ריר,

ס'ברענט בלויז דעם מערב'ס

רויטער שייטער.

ווער וועט
פארשטיין
די תפילה פון א שטיין?"

ד

אין מיטן ברוינעם אונט אויף דער לאַנקע
הויכט דעם קאַפּ אפער פון גראַז
א געפענטעט פערד
און קלערט —
פון וואָס ?

עפעס האָט זיך אים דערמאַנט.
א לעבן א ווייטס ?
א טויט א ווייטער ?
א רגע ווערט עס ווידער נאַנט.

אפשר א שטאַט ?
אפשר טירן, שטיגן, ווענט ?
און אַנשטאַט
די פאַדערשטע צוויי פים —
צוויי הענט ? — — —

א רגע זיך פאַרקלערט —
און ווידער קאַפּ צום גראַז,
און ווידער פערד.

און וואו, אין וועלכן דור, אויף וועלכער ערד,
אין וואָס פאַר א געשטאַלט און אַנטאַן,
וועט דאָס, וואָס איצטער איז עס פערד,
זיך ווידער א דערמאַן-טאַן ?

ז

איך בין א חלום
און ס'קומט מיר צו-חלום

א חלום א צווייטער —
און גיט מיר אפ שלום.

איך בין א מיר
און גרויס אן א שיעור
איז די מיר די צווייטע,
צו וועלכער איך פיר.

ה

אן אטעם ווארטן נידעריקע קרייטער,
אן אטעם ווארטן זיי אויף נאכט'ס באריר.
דער טאג האט זיך געמראגן ווי א דולער רייטער —
געפאלן איז ער פאר זיין שיקער'ס מיר.

ער ליגט אין שווערן פיבער און די אנגסטן רינען —
א פייערדיקע באד ;
און ארום אים דער מערב, ווי רואינען
פון א פארברענטער שטאט.

באלד וועט דער האר מיט ליכט-געטרענק אין קילע שאלן
ארויס צום קנעכט, וואס איז געווארן שלאף,
און וועט מיט העלסטן שמערן-גאלד באצאלן
זיין מידן שקלאף.

ט

פון קינדער געשמארבענע זיין איך און טראכט
און פון יענער טראכט,
וואס געבוירט זיי און געמט זיי צוריק
אין איר פורפורנער וויג.

צום מערב-תהום קוק איך און טראכט
פון דער אייביקער טראכט,

פון דער אייביקער מיר,
וואָס דורך איר
גייען מיר, קומען מיר, גייען מיר ווידער.

פּרפּורנע פינסטערניש, טיף אין דיר זיצן
געשמאַרבענע קינדער, ווי לידער,
וואָס וואַרטן אויף זייער פּאַעט.

זיי וואַרטן אויף מאַמעס,
וואָס וועלן אויפּסניי זיי געבערן,
און זענען ווי בליצן,
וואָס ליגן נאָך שטיל ביי דער כּמאַרע אין בעט.

,

מוזיק פון אַ פּליג.
סטאַדעס קערן זיך אום.
אויך איך גיי צוריק
צו דער נאַכט, פון וועלכער איך קום.

דער טייוול, דער פּאַליגלאַט,
שווייגט; דער מערב פּאַרבלאַסט.
דער גוטער גאַט
האַט שוין צוגעגרייט נאַכטמאַל פאַר מיר, זיין גאַסט.

זומער, 1936

